

การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับ
ทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3

COMPARISON OF USING A CAREER GUIDANCE ACTIVITY PROGRAM BY
APPLYING THE THEORIES OF PARSON AND GELATT INFLUENCING THE CAREER

ชลลดา พันธุ์เนตร

การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์
พาส์นส์ กับทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

COMPARISON OF USING A CAREER GUIDANCE ACTIVITY PROGRAM BY
APPLYING THE THEORIES OF PARSON AND GELATT INFLUENCING THE
CAREER DECISION MAKING ABILITIES OF MATTAYOMSUKSA THREE
STUDENTS

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF EDUCATION (Research & Development on Human Potentials)

Faculty of Education Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับ
ทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3

ของ

ชลลดา พันธุ์เนตร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
.....

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ดังกา) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิยาพร กันดา
ธนวัดมน)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพร
กุล)

ชื่อเรื่อง	การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ผู้วิจัย	ชลลดา พันธุ์เนตร
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ ลังกา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมวิไล จำนวนทั้งหมด 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Factorial design แบบ 2x2 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับทฤษฎีของเกอแลตมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

คำสำคัญ : โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ, ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ, วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

Title	COMPARISON OF USING A CAREER GUIDANCE ACTIVITY PROGRAM BY APPLYING THE THEORIES OF PARSON AND GELATT INFLUENCING THE CAREER DECISION MAKING ABILITIES OF MATTAYOMSUKSA THREE STUDENTS
Author	CHOLLADA PANNET
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Assistant Professor Wilailak Langka , Ph.D.

The research objectives were a comparison of using a career guidance activity program by applying the theories of Parson and Gelatt on the career decision making abilities of Mattayomsuksa Three students with different career and maturity attitudes. The subjects consisted of twenty eight Mattayomsuksa Three students at Pathumwilai School. The research instrument was a career guidance activity program with a career decision making ability scale and a career maturity attitude scale. The obtained data were then analyzed using a two-way analysis of variance. The findings of this research revealed the following : (1) there were no significant differences in terms of career decision making ability between students who used the career guidance activity program by applying the theories of Parson and Gelatt ; (2) there was a significant difference in the career decision making ability of students with different career and maturity attitudes at a level of .05 ; (3) there were no interaction effects between career guidance activity program methods and career maturity attitude on career decision making abilities.

Keyword : Career guidance activity program, Career decision making ability, Career maturity attitude

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เป็นเพราะได้รับความเมตตากรุณาช่วยเหลือและความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สำหรับแนวทางในการจัดทำงานวิจัย และแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนิยาพร กันตารัตน์วัฒน์ ที่กรุณามาเป็นประธานกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ ดร.ธรรมโชติ เขียมทัศนะ คุณครูสุวิวรรณ์ กองสุวรรณ และคุณครูพิมพ์ชนก กลิ่นสุทโธ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ หัวหน้างานแนะแนว พี่ๆ และเพื่อนๆ คุณครูแนะแนว โรงเรียนปทุมวิไล นางสาวจันทร์ตนธ์ เนื่องนิตย์ และเพื่อนๆ ร่วมสาขาวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกคน สำหรับหริบความช่วยเหลือและกำลังใจที่มีให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงคุณของบิดามารดาและครูอาจารย์ ที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ชลลดา พันธุ์เนตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	7
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	7
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
สมมุติฐานการวิจัย	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	16
1.1 ความหมายของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	16

1.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	19
1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	23
1.4 ประเภทของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	24
1.5 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	28
1.6 กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	30
1.7 แนวคิด ทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้ในการสร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	31
1.8 ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	42
1.9 แนวคิดและวิธีการในการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	45
1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	55
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	57
2.1 ความหมายของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	57
2.2 องค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกอาชีพ	58
2.3 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ	62
2.4 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกอาชีพ	63
2.5 รูปแบบและกลยุทธ์การตัดสินใจ	69
2.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ	74
2.7 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ	75
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ	81
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ	83
3.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ	83
3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ	84
3.3 องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ	98
3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ	101

3.5	วุฒิภาวะทางอาชีพและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	109
3.6	แบบทดสอบที่ใช้วัดวุฒิภาวะทางอาชีพ	110
3.7	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ	113
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	117
1.	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	117
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	117
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	117
2.	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	119
	1. โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	120
	2. แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	132
	3. แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ	134
3.	แบบแผนการทดลอง	136
4.	ขั้นตอนการทดลอง	136
5.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	137
6.	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	137
บทที่ 4	ผลการดำเนินงานวิจัย	139
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	139
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	139
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	140
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	143
	สรุปผลการวิจัย	144
	อภิปรายผลการวิจัย	145
	ข้อเสนอแนะ	148

บรรณานุกรม	150
ภาคผนวก.....	155
ประวัติผู้เขียน.....	301

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สภาพปัญหาและความต้องการและผลที่จะได้รับจากกิจกรรมแนะแนว.....	22
ตาราง 2 แสดงลักษณะของกิจกรรมแนะแนวที่อาจพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมแนะแนวรายบุคคล และกิจกรรมแนะแนวเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม	29
ตาราง 3 สรุปทฤษฎีที่มีความสำคัญกับ วุฒิภาวะทางอาชีพ	95
ตาราง 4 แสดงจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ จำแนกตามตำแหน่ง เพอร์เซ็นไทล์ ดังนี้.....	118
ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติกับวิธีการจัด โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ.....	119
ตาราง 6 ข้อเสนอแนะและปรับปรุงโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์	120
ตาราง 7 โครงสร้างโดยรวมของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์	122
ตาราง 8 ข้อเสนอแนะและปรับปรุงโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของ เกอแลต	127
ตาราง 9 โครงสร้างโดยรวมของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของ เกอแลต.....	128
ตาราง 10 แบบแผนการทดลองแบบ Factorial design แบบ 2x2.....	136
ตาราง 11 การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน (Homogeneity of variance) ของ ค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	140
ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน.....	141
ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างกลุ่มทดลอง ทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน.....	142

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ 159

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ..... 161

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	12
ภาพประกอบ 2 ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์	32
ภาพประกอบ 3 แสดงวงจรกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ.....	36
ภาพประกอบ 4 การเชื่อมโยงของปัจจัยในการตัดสินใจ.....	41
ภาพประกอบ 5 แสดงโครงสร้างการสอนแนะแนวอาชีพในโรงเรียน	63
ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกอาชีพ	68
ภาพประกอบ 7 แสดงกลยุทธ์การตัดสินใจ โดยการวางแผนอย่างรอบคอบ	71
ภาพประกอบ 8 โมเดลวุฒิภาวะทางอาชีพของเด็กวัยรุ่น.....	99
ภาพประกอบ 9 กราฟแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตาม ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และโปรแกรมกิจกรรมแนะแนว อาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต กับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ.....	143

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพสังคมปัจจุบัน ภาวะทางเศรษฐกิจที่รัดตัวมีผลผลักดันให้บุคคลต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในลักษณะต่างๆ ความจำเป็นที่จะต้องประกอบอาชีพ หรือได้งานทำจึงแทบจะเรียกเป็นปัจจัยที่ 5 ของมนุษย์ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552) ซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย มีสาเหตุจากการผลิตกำลังแรงงานไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สังคมไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและขาดการเตรียมความพร้อมให้กับกำลังแรงงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานในแต่ละช่วงวัยและช่วงการศึกษาทำให้กำลังแรงงานเลือกศึกษาต่อและเลือกประกอบอาชีพอย่างไร้ทิศทางส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และเกิดปัญหาการว่างงาน (กรมการจัดหางาน, 2559a) จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (2555-2560) พบว่า อัตราการว่างงานในเดือนมกราคม 2561 อยู่ที่ ร้อยละ 1.3 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีอัตราการว่างงานอยู่ร้อยละ 1.2 หรือมีผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น 2.6 หมื่นคน (กรมการจัดหางาน, 2561) การได้งานที่มีค่าตอบแทนน้อย หรือมีปัญหาการว่างงาน ตกงาน ก็จะไปสู่ปัญหาความยากจนและนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคม ซึ่งสุดท้ายก็จะกลายเป็นปัญหาของประเทศในเรื่องของความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเรื่องขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เป็นต้น (กรมการจัดหางาน, 2559b)

โลกมนุษย์มีวิวัฒนาการในทุกๆ ด้าน ยิ่งวันเวลาหมุนเวียนเปลี่ยนไปยิ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าในด้านการประกอบอาชีพที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนในเรื่องความแตกต่างของอดีตและปัจจุบัน ในยุคเริ่มต้นของทุกๆ สังคม ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในด้านเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มี ความสลับซับซ้อน จึงทำให้บุคคลทั้งหลายสามารถเข้าไปประกอบอาชีพได้โดยง่าย ดังคำกล่าวที่กล่าวไว้ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ซึ่งหมายถึง การดำเนินชีวิตของคนในสังคมของคนสมัยอดีตนั้นไม่ได้มีความซับซ้อน หรือการดำเนินชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงในด้านวิทยาการสูงขึ้น ความเป็นอยู่ของมนุษย์ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ก่อให้เกิดอาชีพต่างๆ ใหม่ๆ ที่สนอง ความต้องการของบุคคลกลุ่มอาชีพในสังคมปัจจุบันมีมากมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้ อาชีพด้านบริการ อาชีพด้านสื่อสารมวลชน อาชีพนักแสดง อาชีพนักธุรกิจ อาชีพอิสระ ซึ่งในอาชีพทุกๆ

อาชีพจะมีลักษณะของงานที่ไม่เหมือนกัน มีผลกระทบต่อการสรรหาบุคคลเข้าไปทำงานให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ความซับซ้อนในการประกอบอาชีพจึงเกิดขึ้น ทำให้ผู้คนมีความยุ่งยากที่จะเลือกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับตนเอง (สกล วรเจริญศรี, 2559)

การประกอบอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะการประกอบอาชีพสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในด้านต่างๆ ได้ อาทิ เมื่อผู้ประกอบอาชีพมีรายได้ เขาสามารถนำรายได้ที่ได้รับไปแสวงหาอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย นอกจากนี้ การประกอบอาชีพยังตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านอื่นๆ อีกด้วย เช่น ความมั่นคงปลอดภัย การได้รับการยอมรับ การได้รับการยกย่องนับถือ การมีความสำเร็จเจริญก้าวหน้า และมีความสุขกายและใจ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการประกอบอาชีพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต เราจึงพบเห็นบุคคลโดยทั่วไปจำนวนมาก ได้ใช้เวลาไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของชีวิตในการประกอบอาชีพ และบุคคลอีกหลายคนได้ใช้เวลาในการประกอบอาชีพจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต บุคคลใดจะพบกับความสำเร็จจากการประกอบอาชีพและมีความสุขในการดำรงชีวิตนั้น รากฐานสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการที่บุคคลนั้น ตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง รู้จักอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและการประกอบอาชีพ และมีความรู้เกี่ยวกับโลกกว้างทางอาชีพ ซึ่งรากฐานสำคัญส่วนนี้ หากบุคคลใดได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการด้านอาชีพอย่างสมวัยต่อเนื่องเรื่อยมา โดยเริ่มต้นตั้งแต่ในวัยเด็กแล้ว ย่อมจะส่งผลในเชิงบวกต่อพัฒนาการด้านอาชีพและการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นต่อไปเมื่อเขาอยู่ในวัยรุ่นวัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ วัยผู้สูงอายุ และวัยชรา (เจียรนัย ทรงชัยกุล, 2557)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าอาชีพมีความสำคัญต่อมนุษย์มาก การเลือกประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญไม่แพ้กัน ในสังคมของเรามีอาชีพมากมายหลายชนิด อาชีพแต่ละอาชีพก็มีความแตกต่างกัน อาชีพบางอย่างอาจเหมาะสมกับคนที่มีบุคลิกภาพแบบหนึ่ง แต่ก็อาจจะไม่เหมาะสมกับคนที่มีบุคลิกภาพอีกแบบ การเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัด ของแต่ละบุคคล จึงมีความสำคัญมาก คนที่เลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนย่อมก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและก่อให้เกิดความสุขในการทำงาน และยังมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเองแล้ว ก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำงานและเนื่องจากคนเราต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพภายหลังจากการศึกษาเป็นเวลาช้านานถึง 1 ใน 3 ของชีวิตประมาณ 100,000 ชั่วโมง การที่จะต้องอดทนต่อกิจกรรมที่น่าเบื่อหน่ายเป็นระยะเวลาอันแสนนานนี้ จึงทำให้ชีวิตของตนไม่มี

ความสุขและอาจมีโอกาสนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพน้อยอีกด้วย (กรมการจัดหางาน, 2559c)

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2557) กล่าวว่า อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ยังคงได้พบเห็นอยู่เสมอว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษาหลายรายที่จำเป็นต้องเข้าสู่อาชีพ ยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างชาญฉลาด ไม่สามารถแสวงหาอาชีพและเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม เขาต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคหลายประการโดยลำพังเยาวชนกลุ่มนี้มักปล่อยให้วิถีชีวิตเป็นไปตามพรหมลิขิต ขาดเป้าหมาย ไร้ทิศทาง จึงก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน การรอนาน และการทำงานที่ไม่ตรงกับความสนใจ ความสามารถและความถนัด เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ ยังส่งผลในเชิงลบต่อเนื่องไปอีกสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้ รวมทั้งชุมชน และสังคมที่เขาอาศัยอยู่ เช่น เมื่อเยาวชนพบกับความผิดหวังเกี่ยวกับการเข้าสู่อาชีพที่ชอบหรือปรารถนา เขาอาจเครียด ท้อแท้ ท้อถอย สิ้นหวัง และหากเยาวชนไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและทันกาล อาจเป็นสาเหตุให้เยาวชนเหล่านี้หาสิ่งยึดเหนี่ยวหรือหาทางออกในทางที่ผิด เช่น เล่นการพนัน ติดสารเสพติด มั่วสุมในอบายมุข ลักขโมย ทำงานทุจริต มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กและวัยรุ่นได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการด้านอาชีพอย่างสมวัย ปัญหาต่างๆ ดังตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้น อาจไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อย เพราะมีพัฒนาการด้านอาชีพอย่างสมวัย

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์อธิบายได้ว่า รูปแบบพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลมีความต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถจำแนกออกเป็น 5 ชั้น คือ 1) ชั้นการเจริญเติบโต อายุตั้งแต่แรกเกิด-14 ปี 2) ชั้นการสำรวจ อายุ 15-24 ปี 3) ชั้นการสร้างหลักฐาน อายุ 25-44 ปี 4) ชั้นการธำรงรักษาไว้ อายุ 45-64 ปี และ 5) ชั้นการเสื่อมถอย อายุ 65 ปี ขึ้นไป นอกจากนี้ซูเปอร์ ได้เสนอแนวคิดที่มีประโยชน์เกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพ เรื่องวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งเป็นความพร้อมหรือความสามารถของบุคคลในการสำรวจแยกแยะทางเลือกของอาชีพ โดยที่การเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ จะประกอบด้วยความสามารถในการตัดสินใจ การสำรวจอาชีพ การวางแผนอาชีพ ความเข้าใจในโลกของงานและลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละอาชีพ ซึ่งการที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในพัฒนาการทางอาชีพ 5 ชั้นตอน หรือการเปลี่ยนผ่านจากชั้นหนึ่งสู่อีกชั้นหนึ่งอย่างประสบความสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางอาชีพของแต่ละบุคคล ซูเปอร์ได้อธิบายอีกว่าวุฒิภาวะทางอาชีพมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ดังนั้น การพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพจึงมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล (นิรนาท แสนสา, 2557)

กระทรวงแรงงานโดยกรมการจัดหางาน ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการเตรียมกำลังแรงงานของประเทศให้มีความพร้อม จึงได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบให้กระทรวงแรงงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆ ที่จัดให้มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ร่วมมือกันแก้ปัญหาผลิตกำลังคนไม่ตรงตลาดแรงงาน ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และการทำงานต่ำระดับ ซึ่งจะกระทบต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของตัวแรงงานและขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขัน โดยให้ดำเนินการให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 ม.5 และ ม.6) ทุกคนต้องได้รับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพก่อนสำเร็จการศึกษาตามกระบวนการแนะแนวครบถ้วนทุกชั้นตอน (กรมการจัดหางาน, 2559b) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ จุดหมายของหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียนมีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การมุ่งเน้นที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมให้มีความเข้าใจในกระบวนการตัดสินใจและการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ และการส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อเข้าสู่อาชีพ เป็นต้น (เจียรนัย ทรวงชัยกุล, 2557)

กระทรวงแรงงานได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะต้องตัดสินใจเลือกว่าจะต่อในสายอาชีวศึกษาหรือสายสามัญศึกษากว่าร้อยละ 50 ไม่ได้ผ่านกระบวนการแนะแนวการศึกษาและอาชีพอย่างเป็นระบบซึ่งจะส่งผลต่อขีดความสามารถในการตัดสินใจเลือกสาขาวิชาที่จะศึกษาต่ออย่างมาก นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31 ยังไม่ได้กำหนดเป้าหมายในชีวิต และมีจำนวนถึงร้อยละ 36 ที่มีเป้าหมายที่จะรับราชการหรืองานในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับทิศทางของตลาดแรงงานเนื่องจากในแต่ละปี มีการเปิดรับสมัครงานในระบบราชการหรือรัฐวิสาหกิจน้อยมาก เมื่อเทียบกับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาออกมาแต่ละปี ดังนั้น หากปล่อยให้สถานการณ์เช่นนี้ยังคงดำรงอยู่ต่อไป

ก็จะส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติในระยะยาว จึงต้องมีการปรับปรุงกระบวนการแนะแนว การศึกษาและอาชีพให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างทั่วถึง (กรมการจัดหางาน, 2559b)

การแนะแนวอาชีพและการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เป็นกระบวนการสำคัญที่จะ สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยการเตรียมคนในด้านความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานหากนักเรียน นักศึกษา ผู้ว่างงานได้เลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพตรงกับความรู้ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเองก็จะทำให้ทำงานได้อย่างมีความสุขลดปัญหาการเปลี่ยนงานหรือออกจากงาน ทำให้ประสบผลสำเร็จมีความก้าวหน้าในอาชีพและมีรายได้ที่เหมาะสม (กรมการจัดหางาน, 2559d)

จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมวิไล อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาต่อและการตัดสินใจเลือก อาชีพมากที่สุด เนื่องจากยังไม่ทราบว่า จะพิจารณาวางแผนการตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับตนเอง ไม่สามารถบอกได้ว่าตนมีความสามารถ ความถนัด ความสนใจที่เหมาะสมกับอาชีพใดบ้าง และยังขาดข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อาชีพต่างๆ สถานการณ์ตลาดแรงงานในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำโปรแกรมกิจกรรม แนะแนวมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้กับนักเรียนเพื่อเป็น แนวทางให้นักเรียนได้มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เลือกอาชีพที่ได้รับการยอมรับมาใช้ในการสร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ช่วยเสริมสร้าง ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ได้แก่ ทฤษฎีของแฟรงค์ พาร์สัน (สกล วรเจริญศรี, 2559; อ้างอิงจาก Zunker, 1997) ที่ได้รับฉายาว่า เป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ เป็นผู้ริเริ่มงาน ด้านการแนะแนว โดยเฉพาะแนะแนวอาชีพ ซึ่งหนึ่งในแนวคิดที่สำคัญสำหรับการเลือกประกอบ อาชีพของบุคคลต้องอยู่บนพื้นฐานหลักการ 3 ประการ ดังนี้ 1. ความเข้าใจอย่างชัดเจนในตนเอง 2. การมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และ 3. เหตุผลที่แท้จริงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับอาชีพที่ต้องการที่ได้พิจารณาและวิเคราะห์

ส่วนอีกหนึ่งทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาครั้งนี้คือ ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ซึ่งเป็น ผู้นำคนแรกที่นำเอาทฤษฎีการตัดสินใจอย่างมีรูปแบบมาใช้ในการให้คำปรึกษา ปี ค.ศ. 1962 ได้นำไปใช้กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีการพัฒนาวิจัยสาขานี้มากขึ้น ทฤษฎีของเกอแลต เหมาะสำหรับการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ จากผลของประสบการณ์ การให้น้ำหนักเป้าหมาย

แต่ละตัวเลือก ค่านิยม ประเมินค่าความเป็นไปได้ของผลที่จะตามมาแต่ละด้าน การประเมิน ค่านิยมและเป้าหมายสูงสุดเพื่อการตัดสินใจในระยะใกล้ ระยะกลาง ระยะไกล จุดสำคัญของ กระบวนการนี้คือใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธวิธีที่ใช้คือการทำนายความเป็นไปได้ของแต่ละตัวเลือก ประเมินผลที่น่าพอใจว่าสิ่งใดให้ความพอใจที่ตรงกับความต้องการ ขั้นสุดท้ายคือ เลือกแนวทางเฉพาะ (พรอณี เกษกมล, 2530)

จากการศึกษาทฤษฎีที่ใช้ในการประยุกต์ในการสร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเปรียบเทียบทั้งสองทฤษฎีกับกลุ่มนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมวิไล ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่แตกต่างกันว่า โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ใช้ทฤษฎีใดจะมีความเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละกลุ่ม อย่างไร และสามารถเสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นแนวทางให้กับอาจารย์ อาจารย์แนะแนว นักจิตวิทยาและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพสำหรับนักเรียนได้

2. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

3. ประยุกต์ใช้รูปแบบการกิจกรรมเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้กับนักเรียนในแต่ละช่วงวัยอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 13 ห้องเรียน รวมจำนวน 609 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จากนั้นให้นักเรียนทำแบบวัดบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติ เพื่อนำไปใช้ในการจัดระดับบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติสูงและบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ แบ่งด้วยตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ จัดกลุ่มให้นักเรียนในกลุ่มทดลอง โดยนักเรียนที่ได้คะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ขึ้นไป เป็นนักเรียนที่มีระดับบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติสูง นักเรียนที่ได้คะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมาเป็นนักเรียนที่มีระดับบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากอีกครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 14 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติสูง จำนวนกลุ่มละ 7 คน และนักเรียนที่มีระดับบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ จำนวนกลุ่มละ 7 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ แบ่งเป็น 2 วิธี คือ

1.1.1 การจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์

1.1.2 การจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

1.2 คุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.2.1 ระดับสูง

1.2.2 ระดับต่ำ

2. ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 12 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 3 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ หมายถึง ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ โดยมีรายละเอียดเนื้อหาของการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักและเข้าใจในคุณลักษณะของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง โดยให้นักเรียนมีการสำรวจตรวจสอบเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของตนเอง ทั้งด้านทัศนคติ ความสามารถ ค่านิยม บุคลิกภาพ และความสนใจที่มีต่ออาชีพ

1.2 ด้านความรู้ และรู้ลึกในโลกของอาชีพ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อมูลอาชีพที่กว้างขวางหลากหลายรอบด้าน และรู้รายละเอียดอย่างลึกซึ้งในแต่ละอาชีพ คำอธิบายลักษณะงาน คุณสมบัติของพนักงาน ค่าจ้าง เงินเดือน โอกาสความก้าวหน้าในงาน และแหล่งหรือสถานที่ทำงาน

1.3 ด้านการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของตนเอง เป็นการใช้อภิปรายจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเอง ประกอบกับความรู้ความเข้าใจในโลกของอาชีพที่สอดคล้องกัน ตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสนใจที่ตนมีต่ออาชีพนั้นๆ

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ส่วนประกอบของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วย

- 1) ชื่อกิจกรรม
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) สาระสำคัญ
- 4) วิธีดำเนินการ ได้แก่

- ช้่นนำ ผู้วิจัยสนทนาเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
- ชั้นปฏิบัติกิจกรรม จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเปิด

โอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น

- ชั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุป หรือผู้วิจัยกับนักเรียนร่วมกันสรุป

5) สื่อ/อุปกรณ์

6) การประเมินผล

2. โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

หมายถึง ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต โดยมีรายละเอียดเนื้อหาของการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายทางอาชีพโดยการมุ่งประเด็นและการยืดหยุ่น คือ การที่นักเรียนตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากความรู้ความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพของตนเอง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ตนเองได้เรียนรู้ทางเลือกอื่นๆ นอกเหนือจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่อาจมีความเหมาะสมมากกว่า

2.2 ด้านการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพโดยการตระหนักและระวังในการรวบรวมข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยมีการตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องและทันสมัย หรือเป็นข้อมูลที่มีความคาดเคลื่อนล้าสมัย พร้อมทั้งเปิดโอกาสในการเรียนรู้ข้อมูลที่ตนเองยังไม่รู้เพิ่มเติมที่จะช่วยในการตัดสินใจ

2.3 ด้านการเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดีทางอาชีพ คือ นักเรียนมีการเข้าใจความเชื่อความต้องการของตนเองที่แท้จริง พร้อมทั้งมีความเชื่อในแง่ดีต่อตนเองและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แล้วนำมาเปรียบเทียบประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ

2.4 ด้านการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลและการหยั่งรู้ คือ การตัดสินใจโดยการประเมินทางเลือกต่างๆ ซึ่งบุคคลจะวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา กับความพึงพอใจในผลลัพธ์นั้น และความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ส่วนประกอบของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วย

1) ชื่อกิจกรรม

2) วัตถุประสงค์

3) สารสำคัญ

4) วิธีดำเนินการ ได้แก่

- ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้สื่อประกอบหรือคำถามนำเพื่อกระตุ้นความสนใจและเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม

- ชั้นปฏิบัติการกิจกรรม จัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่ผู้เรียนจะปฏิบัติในชั้นนี้มีหลายอย่าง ได้แก่ การค้นคว้า กิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ การพูดแสดงความคิดเห็น การเล่าเรื่อง และการเล่นเกม

- ชั้นสรุป เป็นการสรุปเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด ในการสรุปนี้ผู้สอนอาจให้นักเรียนเป็นผู้สรุป หรือผู้สอนกับนักเรียนร่วมกันสรุป

5) สื่อ/อุปกรณ์

6) การประเมินผล

3. ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ หมายถึง กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลจากทางเลือกอาชีพที่หลากหลายอย่างมีหลักการ โดยการพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้านทั้ง การศึกษาเกี่ยวกับตนเอง การวิเคราะห์คุณลักษณะของตนเองด้านความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ค่านิยม และความสนใจ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกอาชีพนั้นๆ จากลักษณะการทำงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าทางอาชีพ รายได้ และความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่กระบวนการตรวจสอบการเลือก ซึ่งผู้เลือกจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย พร้อมทั้งประเมินความเป็นไปได้ของตัวเลือกอาชีพจากการวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อตัดสินใจเลือกทั้งข้อดีและข้อเสีย จัดลำดับความสำคัญในแต่ละทางเลือก และวางแผนการศึกษาต่อหรือกำหนดเส้นทางเพื่อเข้าสู่อาชีพที่เลือกได้

4. วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นความพร้อมด้านความคิดในการวางแผนเลือกแผนการเรียนและการประกอบอาชีพ โดยมีความอิสระในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองจากการวิเคราะห์ตนเองด้านความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ค่านิยม และความสนใจ โดยไม่ถูกบังคับหรือขึ้นกับบุคคลอื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงาน เห็นคุณค่าของการทำงานสุจริต พร้อมทั้งมีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและลักษณะของอาชีพต่างๆ นำไปสู่การวางแผนเลือกอาชีพอย่างมีหลักการ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพและการตัดสินใจเลือกอาชีพ จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพตามแนวคิดของ ชูบเปอร์ กินสเบอร์ก ไทด์แมน และไอฮารา (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552) ได้กล่าวถึงขั้นพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลไว้เป็นระยะต่างๆ ซึ่งในทุกระยะพัฒนาการของบุคคลแต่ละช่วงวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิด และกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ การสำรวจความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ โดยมีการประเมินตนเองและลักษณะอาชีพต่างๆ ควบคู่กันไป ซึ่งชูเปอร์ได้อธิบาย อีกว่า วุฒิภาวะทางอาชีพมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล ดังนั้น วุฒิภาวะทางอาชีพจึงมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล

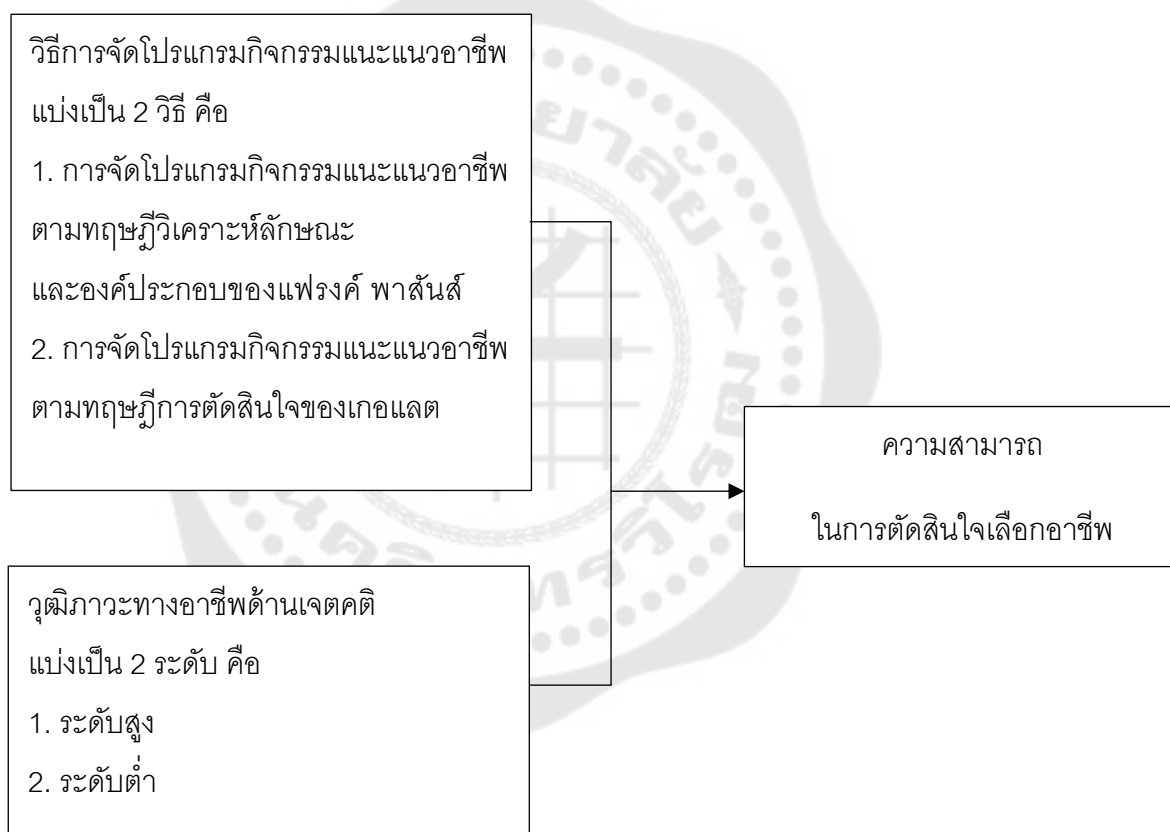
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน โดยนำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพมาประยุกต์กับทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่มีความสำคัญเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ โดยมีหลักการในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ดังนี้ 1. การรู้จักและเข้าใจในคุณลักษณะของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง 2. การมีความรอบรู้และรู้ลึกในโลกของอาชีพและ 3. การพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของตน ส่วนทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตเป็นรูปแบบการตัดสินใจที่แสดงถึงการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้อย่างมีระบบโดยมีหลักการในการตัดสินใจเลือกอาชีพประกอบด้วย 1. การกำหนดเป้าหมายทางอาชีพโดยการมุ่งประเด็นและการยืดหยุ่น 2. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพโดยการตระหนักและระวังในการรวบรวมข้อมูล 3. การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดีทางอาชีพ และ 4. การตัดสินใจ โดยการใช้เหตุผลและการหยั่งรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีของ แฟรงค์ พาสันส์ มานี ผลอนันต์ (2541) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพมีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ และงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีของเกอแลต ปวีณา ยอดสิน (2551) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพมีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ จากผลการศึกษาโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพทั้ง 2 ทฤษฎีจะเห็นได้ว่ามีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรม
 แนะแนวอาชีพที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 3 ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน เพื่อศึกษาว่าทฤษฎีใดมีความเหมาะสม
 กับนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงหรือวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ
 แตกต่างกันอย่างไรร แสดงเป็นภาพกรอบแนวคิด ในการวิจัยได้ ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกันมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างกัน
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.4 ประเภทของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.5 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.6 กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.7 แนวคิด ทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้ในการสร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.7.1 ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์
 - 1.7.2 ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต
 - 1.8 ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.9 แนวคิดและวิธีการในการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.9.1 เทคนิคที่ใช้ในการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 1.9.2 แนวคิดจิตวิทยาการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ในการจัดโปรแกรมกิจกรรม

แนะแนวอาชีพ

- 1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 2.1 ความหมายของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 2.2 องค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 2.3 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 2.4 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 2.5 รูปแบบและกลยุทธ์การตัดสินใจ
 - 2.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 2.7 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ
- 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.3 องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพ
 - 3.5 วุฒิภาวะทางอาชีพและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 3.6 แบบทดสอบที่ใช้วัดวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

1.1 ความหมายของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

1.1.1 ความหมายของการแนะแนวอาชีพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2555) ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เช่น เข้าใจความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ความสนใจของตนเอง และได้พิจารณาสิ่งแวดล้อมด้านอาชีพ เช่น ลักษณะงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน วิธีสมัครงาน วิธีปรับตัวกับอาชีพที่ทำ รวมทั้งสารสนเทศที่ช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกแนวทางในอาชีพนั้น

เรียม ศรีทอง (2557) ได้กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมแนะแนวอาชีพไว้ว่าเป็นประมวลประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาผู้รับบริการ โดยใช้หลักการเทคนิคและวิธีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว บนพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ และทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อให้ผู้รับบริการเข้าใจ ยอมรับบุคลิกภาพตนและสามารถพิจารณาลักษณะของตนกับอาชีพที่สนใจ พัฒนาคู่มือภาวะทางอาชีพ สามารถเลือกและตัดสินใจทางอาชีพได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถกำหนดเป้าหมายทางอาชีพ วางแผนและพัฒนาจนบรรลุแผนชีวิตทางอาชีพได้ การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อให้บุคคลเข้าใจในโลกของอาชีพและการทำงาน สามารถทำให้ผู้ที่ได้รับการแนะแนวรู้จักคิดและตัดสินใจในการทำงานตามความเหมาะสมของบุคลิกภาพแต่ละบุคคลและตามความถนัดของตนเอง

กรมการจัดหางาน (2559d) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อให้บุคคลเข้าใจในโลกของอาชีพและการทำงาน สามารถทำให้ผู้ที่ได้รับการแนะแนวรู้จักคิดและตัดสินใจในการทำงานตามความเหมาะสมของบุคลิกภาพแต่ละบุคคลและตามความถนัดของตนเอง

1.1.2 ความหมายของโปรแกรมการสอน

ประสาธ เนืองเฉลิม (2556) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการสอน คือ รายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้โดยทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เช่น โปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โปรแกรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พสวท.) เพื่อให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้

โปรแกรมการสอน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (ประสาธ เนืองเฉลิม, 2556)

1. โปรแกรมการสอน ต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้

2. โปรแกรมการสอนต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข

3. โปรแกรมการสอนอาจออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

4. โปรแกรมการสอนจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักจะทำให้เกิดผลสูงสุดแต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ถ้าเห็นว่าเหมาะสม

โปรแกรมการสอนต้องศึกษารายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ วิเคราะห์ปัญหาที่มีผลกระทบ ศึกษาแหล่งข้อมูล มีการวางแผนขั้นตอน ดำเนินการและการประเมินโปรแกรม เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และเป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาโปรแกรมต่อไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2555) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบโปรแกรม หมายถึง การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมที่เป็นชุดแบบเบ็ดเสร็จ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งผู้สอนอาจพัฒนาขึ้นเองหรือมีผู้พัฒนาขึ้น โดยได้รับการทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพ

บุญเกื้อ คอระหาเวช (2543) ได้สรุปหลักการของการสอนแบบโปรแกรมได้ 4 ประการ อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระฉับกระเฉง (Active Participation) เช่น นักเรียนได้อ่าน ได้ตอบคำถาม ได้ทดลองหรือทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่โปรแกรมจะกำหนดให้การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยตนเองมากเท่าไร ก็จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจและเรียนรู้ได้มากขึ้นเท่านั้น โอกาสที่นักเรียนจะได้ร่วมกิจกรรมได้มากน้อยเท่าไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับครูที่จะต้องจัดวางแผนให้มีกิจกรรมหรือนำสื่อการสอนมาใช้ให้มากตามความเหมาะสมด้วย

2. ให้ทราบผลการเรียนของตนเองอย่างทันทีทันใด (Immediated Feed Back) หรือเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนให้ทราบทันทีว่า สิ่งที่ทำไปนั้น ถูกหรือผิดอย่างไร เพราะเหตุใด ซึ่งอาจจะจัดในลักษณะของคำเฉลยหรือการบอกของครู ข้อสำคัญในการให้ข้อมูลย้อนกลับนี้ ควรให้ตรงจุดเป็นรายๆ ไป ไม่ควรจะให้แบบรวมๆ กัน เพราะปัญหาของนักเรียนแต่ละคนย่อมจะแตกต่างกันไป

3. ประสบการณ์แห่งความสำเร็จ (Success Experience) เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละขั้นตอนที่สำคัญๆ ครูควรจะให้การเสริมแรง (Reinforcement) แก่ผู้เรียนด้วย เพราะการเสริมแรงจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจและต้องการจะเรียนต่อไป การเสริมแรงนั้นอาจจะทำได้ในลักษณะต่างๆ เช่น คำชม การให้รางวัล หรือการรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำไปนั้นถูกต้อง ซึ่งเป็นการได้รับข้อมูลย้อนกลับในทางบวกนั่นเอง การให้การเสริมแรงควรพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญด้วย

4. การประมาณทีละน้อย (Gradual Approximation) เป็นการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน แต่ละขั้นตอนจะต้องมีความต่อเนื่องกันอย่างสนิทสนมไม่ถี่หรือห่างจนเกินไป เพราะถ้าถี่มากเกินไปจะทำให้บทเรียนนั้นน่าเบื่อหน่าย แต่ถ้าห่างเกินไปก็จะทำให้ยากแก่การเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะรู้สึกท้อถอยที่จะเรียนต่อไปได้ การจะรู้ได้ว่าการจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่นั้นจะได้จากการทดลองและปรับปรุงแก้ไข หรือการใช้วิธีระบบ (System Approach) เข้ามาช่วยในการจัด

หลักการทั้ง 4 ประการข้างต้นนี้ สามารถจะนำไปใช้เป็นหลักในการสอนวิธีต่างๆ หรือผลิตสื่อการสอนได้เป็นอย่างดี จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสอนแบบโปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสอนแบบโปรแกรมในฐานะวิธีการ เป็นการสอนที่ใช้วิธีการอย่างเดี่ยวและใช้สื่อเพียง 1-2 อย่าง เช่น บทเรียนแบบโปรแกรม ตำราแบบโปรแกรม โปรแกรมภาพ โปรแกรมสไลด์ ฯลฯ เป็นต้น

2. การสอนโปรแกรมในฐานะกระบวนการ เป็นการสอนที่ใช้วิธีการหลายอย่างและใช้สื่อประสม คือ ใช้สื่อตั้งแต่ 3 อย่างขึ้นไปร่วมกัน สื่อแต่ละอย่างจะเสริมซึ่งกันและกัน เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสอนแบบโปรแกรม เป็นวิธีการสอนที่มีหลักการเพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะนำไปใช้เป็นหลักการในการสอนวิธีต่างๆ ได้ เช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต หรือการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น สำหรับบทเรียนโปรแกรมนี้เป็นบทเรียนที่จัดนำเสนอผู้เรียน โดยอาศัยหลักการสอนแบบโปรแกรมเป็นหลักในการจัด อาจสร้างออกมาในลักษณะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เช่น หน่วยการเรียนรู้โมดูล แบบเรียนโปรแกรม เครื่องช่วยสอน เป็นต้น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง เช่น ความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ความสนใจ และ

สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม โดยครูนำพื้นฐานของเทคนิควิธีการทางจิตวิทยา มาช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองด้านพัฒนาการทางอาชีพ ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

1.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

กิจกรรมแนะแนวเป็นมวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่จัดไว้ให้บริการ โดยสนองต่อบริการจัดวางตัวบุคคล มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนด้านต่างๆ กิจกรรมแนะแนวจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการให้บริการแนะแนวหลายประการ ได้แก่ ผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ และกระบวนการการให้บริการแนะแนว มีรายละเอียด ดังนี้ (เรียม ศรีทอง, 2557)

1. ความสำคัญต่อผู้รับบริการ กิจกรรมแนะแนวเป็นมวลประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้รับบริการรายบุคคล และกลุ่มบุคคลได้มีส่วนร่วมเรียนรู้การพัฒนาตนด้านต่างๆ อย่างเต็มศักยภาพ ผู้รับบริการจะได้รับโอกาสการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาส่วนตัวสังคม จากสภาพปัญหาและความต้องการ ตัวอย่างเช่น

1.1.1 ขาดการฝึกหัด-ขาดตัวแบบของการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมจนดำเนินชีวิตที่สร้างคามทุกข์

1.1.2 มีพฤติกรรมที่ขาดการควบคุมก่อความก้าวร้าวรุนแรง เป็นเหตุให้กระทำความผิดเสมอ ต้องการให้ควบคุมตนได้

1.1.3 ไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุและไม่สามารถจัดการความทุกข์จากการกระทำผิดซ้ำซากต้องการพ้นไปจากสภาพนี้

1.1.4 ติดต่อสื่อสารแบบสร้างปัญหาระหว่างบุคคลเสมอจึงทำงานกันด้วยความยากลำบาก

1.1.5 แสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นมิตรก่อศัตรู จึงเกิดความขัดแย้งบ่อยๆ โดยไม่รู้ตัว

1.1.6 จัดการความเครียดด้วยความคิดและความเชื่อใดๆ จนเกิดปัญหาติดสารเสพติด จึงต้องเปลี่ยนแปลงตน

1.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาทางการศึกษาจากสภาพปัญหาและความต้องการ ตัวอย่างเช่น

1.2.1 ไม่เชื่อและไม่เห็นคุณค่าของการแสวงหาความรู้ ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ

1.2.2 มีนิสัยการเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงไม่บรรลุผลการเรียนที่คาดหวัง

1.2.3 ขาดทักษะการเรียนทั้งการคิด การถาม และขาดระบบการทำงานที่มีคุณภาพ

1.2.4 ขาดการใส่ใจการเรียนจนเป็นผลให้ประสบความล้มเหลว

1.2.5 ขาดแรงจูงใจในการเรียน ขาดความกระตือรือร้น เปื่อหน่ายต่อการเรียน

1.2.6 ขาดความมุ่งมั่นและความพากเพียรในการเรียน

1.3 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาทางอาชีพ จากสภาพปัญหาและความต้องการ ตัวอย่างเช่น

1.3.1 ขาดความสนใจใฝ่รู้ทางอาชีพ

1.3.2 ไม่สนใจชีวิต ขาดการตระหนักรู้การเป็นเจ้าของชีวิต

1.3.3 ขาดวุฒิภาวะทางอาชีพไม่สามารถวางแผนทางอาชีพ

1.3.4 ขาดทักษะพื้นฐานทางอาชีพ ขาดความรับผิดชอบ

1.3.5 มีพฤติกรรมไม่เอื้อต่อการทำงานที่มีคุณภาพ

จากการเสนอตัวอย่างสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ เพื่อพัฒนาตนใน 3 ด้านดังกล่าว กิจกรรมแนะแนวทั้ง 3 ขอบข่าย มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้รับบริการ โดยช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและสังคม พัฒนาทักษะการเรียนและพัฒนาทักษะทางอาชีพ บนพื้นฐานของการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ ที่เจตคติที่ดีต่อการวางแผนของการศึกษาและอาชีพ รวมทั้งการส่งเสริมให้แสวงหาแนวทางดำเนินชีวิตที่มั่นคง

2. ความสำคัญต่อผู้ให้บริการ กิจกรรมแนะแนวที่จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ ภายใต้หลักการเทคนิค และวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมในการสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการมีความสำคัญต่อผู้ให้บริการ ดังนี้

2.1 เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญในการให้บริการ เนื่องจากได้รับการออกแบบมาอย่างเหมาะสมทำให้มีความสะดวกที่จะให้บริการ

2.2 กิจกรรมแนะแนวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ในกรณีที่จัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา

2.3 ผู้ให้บริการที่นำกิจกรรมไปใช้ในกระบวนการบริการแนะแนว มีโอกาสเก็บข้อมูลจากการประเมินหลังการใช้และทำการศึกษาและพัฒนาเพื่อได้องค์ความรู้เพิ่มขึ้น ช่วยให้ผู้บริการมีความสามารถประยุกต์ใช้ในการให้บริการที่ทันกาลต่อไป

3. ความสำคัญต่อกระบวนการให้บริการแนะแนว กิจกรรมแนะแนวที่ได้รับการพัฒนาอยู่เสมอจะช่วยเพิ่มโอกาสการพัฒนาวิชาชีพทางจิตวิทยาการแนะแนวดังนี้

3.1 กิจกรรมแนะแนวที่ได้รับการพัฒนาเป็นการเพิ่มแนวทางการให้บริการแนะแนวด้านต่างๆ ได้กว้างขวางมากขึ้น

3.2 กิจกรรมแนะแนวที่ได้รับการพัฒนาเป็นการเพิ่มสื่อในการให้บริการแนะแนวมากขึ้น

3.3 กิจกรรมแนะแนวที่ได้รับการพัฒนา โดยศึกษาหรือกระบวนการวิจัย จะเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องประยุกต์ใช้ในการให้บริการหรือฝึกอบรมในการพัฒนาผู้ทำงานได้ต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2559a) อธิบายถึงความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียนในระบบการเรียนรู้ตามที่การพัฒนาลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้เป็นกิจกรรมสำคัญในหลักสูตรโดยระบุให้กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมสำคัญในทุกระดับชั้น โดยกำหนดให้มีเวลาจัดกิจกรรมระดับประถมศึกษา 60 ชั่วโมง/ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 45 ชั่วโมง/ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีระยะเวลาจัดกิจกรรมแนะแนวปีละ 60 ชั่วโมง โดยมุ่งให้จัดกิจกรรมแนะแนวเสริมสร้างกระบวนการคิดและทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีคุณภาพ เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและจิตใจ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจชีวิต ความสนใจใฝ่รู้ ตลอดจนการวางแผนชีวิตและอาชีพในอนาคต รวมถึงกิจกรรมแนะแนวมีความสำคัญต่อผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ และกระบวนการให้บริการแนะแนว ซึ่งอยู่ในขอบข่ายของการพัฒนาส่วนตัวและสังคม การพัฒนาทางการศึกษาและการพัฒนาทางอาชีพ ดังตัวอย่างความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาทางอาชีพไว้ ดังนี้

ตาราง 1 สภาพปัญหาและความต้องการและผลที่จะได้รับจากกิจกรรมแนะแนว

สภาพปัญหาและความต้องการ	ผลที่จะได้รับจากกิจกรรมแนะแนว
1. ขาดความสนใจใฝ่รู้ทางอาชีพ	ได้รับการเรียนรู้โลกกว้างทางอาชีพ และตระหนักรู้ภารกิจชีวิต
2. ไม่สนใจชีวิต ขาดการตระหนักรู้ การเป็นเจ้าของชีวิต	ได้รับการส่งเสริมพัฒนาคุณค่าชีวิตจากการพึ่งตน สิทธิหน้าที่ในการนำตน
3. ขาดวุฒิภาวะทางอาชีพ ไม่สามารถตัดสินใจทางอาชีพ	ได้รับการส่งเสริมพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ
4. ขาดข้อมูลโลกกว้างทางอาชีพ ไม่สามารถวางแผนทางอาชีพ	ได้รับข้อมูลข่าวสารโลกกว้างทางอาชีพ และได้รับ การสำรวจความต้องการและเป้าหมายชีวิต
5. ขาดทักษะพื้นฐานทางอาชีพ ขาดความรับผิดชอบ	ได้รับการส่งเสริมให้ตระหนักรู้ถึง ความรับผิดชอบต่อชีวิต และฝึกหัดการดำเนินชีวิตที่ มีคุณค่า
6. มีพฤติกรรมไม่เอื้อต่อการทำงาน ที่มีคุณภาพ	ได้รับการฝึกหัดดำเนินงานที่เป็นระบบคุณภาพ

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพนั้น เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ทั้งทางด้านส่วนตัวและสังคม การศึกษา และพัฒนาการทางอาชีพ ทำให้การจัดกิจกรรมแนะแนวมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนหรือผู้รับบริการมีการพัฒนาในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดบริการแนะแนว การใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาในการแนะแนว การให้คำปรึกษา การเสริมสร้างทักษะชีวิตต่างๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจตนเองในหลายๆ ด้าน สามารถวางแผนเป้าหมายในชีวิต การวางแผนศึกษาต่อและการเตรียมตัวในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต ให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

ปรีชา วิหิตโต (2557) ได้อธิบายถึงกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคม
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี

ความสุข

การจัดกิจกรรมแนะแนวมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546)

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสาร แหล่งเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว สังคม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างวินัย คุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน
6. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง ทั้งทางด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง
3. เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต พัฒนาตนเอง เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 ประเภทของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2559a) ได้แบ่งประเภทของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่สามารถดำเนินการได้ 2 วิธีคือ

1. กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน

เป็นกิจกรรมแนะแนวที่มีหลักสูตรเนื้อหาสาระครอบคลุมด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ดำเนินการทุกภาคเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผล ผ่าน ไม่ผ่าน

แนวการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนมี ดังนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของนักเรียน
- 2) วิเคราะห์ทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนแต่ละชั้นปี
- 3) กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษาด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของนักเรียน และเป้าหมายของโรงเรียน โดยครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วม
- 4) กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนเป็นระดับการศึกษาและชั้นปี
- 5) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ พฤติกรรมนักเรียน หลักฐานการทำกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม วิธีการประเมินผล ภาคเรียน และระยะเวลาที่จัดกิจกรรมแนะแนว
- 6) จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวรายชั่วโมง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม เวลา วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ ชิ้นงาน/ภาระงาน วิธีการจัดกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล
- 7) จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และประเมินผลการจัดกิจกรรม
- 8) ประเมินที่ตัดสินผลการเรียน และสรุปรายงาน

2. กิจกรรมแนะแนวนอกชั้นเรียน

เป็นการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหา นักเรียน ระยะเวลาในการจัดแต่ละหลักสูตรประมาณ 12-15 ชั่วโมง มักจะดำเนินการนอกเวลาเรียนปกติ เช่น โปรแกรมการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โปรแกรม

การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง โปรแกรมการกำกับตนเองเพื่อพัฒนา ความรับผิดชอบในการเรียน ฯลฯ

แนวการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียน มีดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจของนักเรียน
- 2) สำรวจความต้องการ ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม
- 3) ออกแบบหลักสูตร โดยมีหลักการทฤษฎีรองรับ
- 4) จัดทำโปรแกรมการจัดกิจกรรม
- 5) จัดกิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนด
- 6) ประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2559b) ได้แบ่งประเภทของการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนวรายบุคคล (Individual Guidance Activities)

กิจกรรมแนะแนวรายบุคคล เป็นกิจกรรมแนะแนวประเภทหนึ่งที่สนองความต้องการหรือ ความจำเป็นเฉพาะผู้รับบริการรายบุคคลที่มีความต้องการแตกต่างจากผู้อื่น โดยจะกล่าวถึง ความหมาย และลักษณะกิจกรรมแนะแนวรายบุคคล มีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของกิจกรรมแนะแนวรายบุคคล

ความสำคัญของปรัชญาการแนะแนวที่เห็นว่าบุคคลทุกคนพึงได้รับบริการแนะแนวอย่างเหมาะสมตามความแตกต่างกัน แต่ละบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจด้วยตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าแต่ละบุคคลมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งลักษณะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ตลอดจน ค่านิยม ฉะนั้น การจัดบริการแนะแนวรายบุคคลจึงอาศัยหลักการสำคัญที่ต้องยึดผู้รับบริการเป็นสำคัญ ในขอบข่ายการบริการทางด้านการพัฒนาส่วนตัวและสังคม การพัฒนาทางการศึกษา และการพัฒนาทางอาชีพ

ลักษณะกิจกรรมแนะแนวรายบุคคล

กิจกรรมแนะแนวรายบุคคลควรมีลักษณะการส่งเสริมพัฒนาการ มุ่งป้องกันความเสี่ยงต่างๆ และการแก้ไขปัญหาที่ผู้รับบริการรายบุคคลเผชิญอยู่ทั้ง 3 ขอบข่าย ด้วยวิธีการหลากหลายตามลักษณะธรรมชาติ ความต้องการสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่ และสอดคล้องกับสถานการณ์แวดล้อม จึงขอเสนอลักษณะกิจกรรมแนะแนวรายบุคคลที่สนองตอบความต้องการหรือความจำเป็นของผู้รับบริการรายบุคคล ดังนี้

- 1) การพัฒนาความงอกงามรายบุคคลตามศักยภาพ
- 2) การส่งเสริมพัฒนาความบกพร่องทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้รับบริการที่มีความต้องการพิเศษ
- 3) การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามศักยภาพ
- 4) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่บกพร่องเฉพาะราย
- 5) การพัฒนาความงอกงามภายในของบุคคลมุ่งสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
- 6) การพัฒนาทางอาชีพตามศักยภาพของผู้รับบริการ เป็นต้น

2. กิจกรรมแนะแนวกลุ่ม (Group Guidance Activities)

ความหมายของกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม

กาซดา กระทรวงศึกษาธิการ (2559b, อ้างถึงใน Gazda, 1984) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวกลุ่มเป็นกิจกรรมที่เน้นการจัดการสารสนเทศหรือประสบการณ์เพื่อเชื่อมต่อการวางแผนและจัดการกิจกรรมในกลุ่ม เช่น กิจกรรมปฐมนิเทศ กิจกรรมเล่นเพื่อสำรวจทางอาชีพ เป็นต้น เขาเน้นว่าโดยทั่วไปกิจกรรมแนะแนวกลุ่มกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาเป็นสำคัญ โดยมีขอบข่ายครอบคลุมการพัฒนาส่วนตัวและสังคม การพัฒนาทางการศึกษา และการพัฒนาทางอาชีพ กิจกรรมแนะแนวกลุ่มได้รับการออกแบบขึ้นเพื่อให้ประสบการณ์แก่ผู้รับบริการกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อประยุกต์ใช้ข้อมูลพัฒนาทักษะ โอกาสในการพัฒนาความงอกงามและช่วยให้กลุ่มผู้รับบริการสามารถตัดสินใจในชีวิต ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม ได้แก่ เป็นวิธีให้บริการแนะแนวที่ประหยัดเวลาในการให้บริการและประหยัดผู้ให้บริการด้วย

ลักษณะกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม

กิจกรรมแนะแนวกลุ่มอาจมีทั้งผู้รับบริการกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ลักษณะกิจกรรมแนะแนวกลุ่มควรมีลักษณะน่าสนใจหรือมีคุณค่าและสนองความต้องการของกลุ่ม พอสรุปได้ว่ากิจกรรมแนะแนวกลุ่มควรกำหนดลักษณะกิจกรรม ดังนี้

- 1) การสนองความต้องการผู้รับบริการกลุ่มย่อย ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล วิธีการเผชิญกับความเครียด การแก้ปัญหาความขัดแย้งการตัดสินใจ การหางานทักษะการสัมภาษณ์งาน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

2) การสนองความต้องการของผู้รับบริการกลุ่มใหญ่ ได้แก่ กิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้รับบริการกลุ่มใหญ่ เช่น การจัดการความเครียดของผู้ทำงาน การเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน กิจกรรมปัจเจกนิเทศ กิจกรรมงานวันอาชีพ เป็นต้น

3. กิจกรรมแนะแนวที่เป็นโครงการพิเศษ

ความหมายของกิจกรรมแนะแนวที่เป็นโครงการพิเศษ

เป็นมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นในรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการแก่ผู้รับบริการที่มีความจำเป็นหรือมีความต้องการแตกต่างจากผู้รับบริการรายบุคคล หรือผู้รับบริการกลุ่มดังกล่าวมาแล้ว กิจกรรมแนะแนวแบบนี้อาจต้องการเวลา โอกาส หรือแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น โครงการเข้าค่ายทางอาชีพ หรือการให้บริการแนะแนวสำหรับผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะในสถานพยาบาล เป็นต้น

ลักษณะกิจกรรมแนะแนวที่เป็นโครงการพิเศษ

กิจกรรมแนะแนวที่เป็นโครงการพิเศษเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการเป็นพิเศษ โดยต้องจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการพิเศษ และมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ เช่น การเตรียมงาน เตรียมสถานที่ จัดหาวิทยากร หรือกำหนดกิจกรรมเป็นพิเศษ เตรียมบุคลากรผู้รับบริการ วางแผนเรื่องการเดินทาง ความปลอดภัย และงบประมาณการจัดกิจกรรมแนะแนวในลักษณะนี้มีประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อผู้รับบริการให้มีโอกาสฝึกทักษะหรือเรียนรู้ในเวลา โอกาส สถานที่เรียนรู้ที่มีคุณค่าในสภาพจริง ตัวอย่างของกิจกรรมแนะแนวที่เป็นโครงการพิเศษ เช่น โครงการเข้าค่ายพัฒนาอาชีพ ค่ายพัฒนาทักษะการเรียนรู้ หรือค่ายจิตสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ อาจจัดโครงการฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ การสัมมนาการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในงาน รวมทั้งโครงการแนะแนวนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น โครงการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือโดยการแนะแนวบุคลากรที่ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของการจัดกิจกรรมแนะแนว สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ กิจกรรมแนะแนวรายบุคคล และกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม ซึ่งสามารถจัดได้ทั้ง การแนะแนวในชั้นเรียนและกิจกรรมแนะแนวนอกชั้นเรียน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การแนะแนวเป็นกลุ่มและเป็นกิจกรรมแนะแนวนอกชั้นเรียนในรูปแบบโปรแกรมกิจกรรมแนะแนว

1.5 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2546)

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
2. สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา การงานอาชีพ ชีวิตและสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียน การศึกษาต่อ อาชีพ ที่เหมาะกับตน
3. เสริมสร้างทักษะต่างๆ ให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม สามารถ ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข
4. เสริมสร้างค่านิยมที่ดี วินัย คุณธรรม และจริยธรรม
5. เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในวิชาการต่างๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงานและสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง
6. จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมหรือครูเป็นผู้ริเริ่ม เป็นที่ปรึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนา ด้านต่างๆ และแก้ปัญหาผู้เรียนได้
7. จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
8. เป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการแต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตจริง
9. วัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรม โดยมีการประเมินผลจากเวลาการเข้าร่วม กิจกรรม การผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรมที่แสดงถึงการพัฒนาของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการผ่าน ช่วงชั้น
10. สรุปการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง

สมร ทองดี (2545) ได้อธิบายลักษณะของกิจกรรมแนะแนวเป็น 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมแนะแนวรายบุคคลและกิจกรรมแนะแนวเป็นกลุ่มสามารถจัดทำได้หลายลักษณะ ซึ่งกิจกรรมบางลักษณะจัดทำได้ทั้ง 2 รูปแบบ คือรายบุคคลก็ได้ เป็นกลุ่มก็ได้ บางลักษณะจัดเป็นกลุ่มอาจมีความเหมาะสมมากกว่า การเลือกรูปแบบกิจกรรมตามสถานการณ์โดยคำนึงถึง ผู้รับบริการเป็นสำคัญ ทั้งด้านความพร้อม ความเต็มใจ และความจำเป็นของการพัฒนาว่า มุ่งทักษะสังคมมากน้อยเพียงใด แต่การเลือกใช้รูปแบบของกิจกรรมแนะแนวนั้นมิใช่พิจารณา

เฉพาะตัวของผู้รับบริการเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาร่วมด้วย เช่น ความสิ้นเปลือง ด้านงบประมาณ แรงงาน เวลา และความพร้อมของผู้แนะนำหรือจัดกิจกรรม ซึ่งจะเป็นปัจจัย บ่งบอกความเหมาะสมในการเลือกลักษณะของกิจกรรมได้อีกส่วนหนึ่ง

ตาราง 2 แสดงลักษณะของกิจกรรมแนะนำที่อาจพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมแนะนำรายบุคคล และกิจกรรมแนะนำเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม

ลักษณะของกิจกรรมแนะนำ	รูปแบบของกิจกรรมที่อาจเลือกใช้	
	กลุ่ม	รายบุคคลและ/หรือกลุ่ม
1. กิจกรรมแนะนำในชั้นเรียนลักษณะต่างๆ	✓	
2. การแบ่งกลุ่มทำงาน	✓	
3. กระบวนการกลุ่ม	✓	
4. การจัดนิทรรศการ	✓	
5. การเข้าค่ายพักแรม	✓	
6. รับฟังวิทยากรพิเศษ	✓	
7. การอบรมพัฒนาในรูปแบบโครงการพิเศษ เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการส่งเสริม จริยธรรม โครงการประกวดมารยาท		✓
8. กิจกรรมเพื่อให้บริการปรึกษา		✓
9. บทบาทสมมติ		✓
10. สถานการณ์จำลอง		✓
11. ปฐมนิเทศผู้เข้าศึกษาใหม่		✓
12. ศึกษานอกสถานที่		✓
13. การสาธิต ทดลอง ฝึกปฏิบัติ		✓
14. สืบค้นตรวจสอบ ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองโดย ใช้บทเรียน โปรแกรม เครื่องช่วยจัดกิจกรรมอื่นๆ และคอมพิวเตอร์		✓

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวอาชีพมีหลายลักษณะ ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ทั้งกิจกรรมที่ให้บริการเป็นปกติในหน่วยงานแนะแนวและกิจกรรมที่จัดทำในลักษณะของโครงการพิเศษหรือกิจกรรมเสริมพิเศษ โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน กิจกรรมบางลักษณะเป็นการจัดที่มุ่งให้ผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวนหนึ่งมาร่วมทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลหลายประการ กิจกรรมบางลักษณะอาจจะจัดเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ ซึ่งผู้แนะแนวควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความพร้อมของผู้ให้บริการ เหมาะสมกับการลงทุนลงแรง เหมาะสมกับการมุ่งให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้รับบริการที่พัฒนาทั้งทักษะทางกายและการคิด

1.6 กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2544)

1. สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2. ศึกษาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ที่ได้จากการสำรวจ เพื่อทราบปัญหา ความต้องการและความสนใจ จำไปกำหนดสาระและรายละเอียดของกิจกรรมแนะแนว

3. กำหนดสัดส่วนสาระของกิจกรรมในแต่ละด้าน ครอบคลุมด้านการศึกษางานและอาชีพ ชีวิตและสังคม ให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการและความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติและผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งนี้ ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดสาระของกิจกรรม

4. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว เมื่อกำหนดสัดส่วนสาระของกิจกรรมในแต่ละด้านแล้วว่าแต่ละภาคเรียนจะต้องจัดกิจกรรมแนะแนวในสาระด้านใด จำนวนกี่ชั่วโมง ต่อมาจะต้องกำหนดรายละเอียดของแต่ละด้านไว้ให้ชัดเจนว่าควรมีเรื่องอะไรบ้าง เพื่อจะได้จัดทำเป็นรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมย่อยต่อไป

5. การจัดทำรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม เริ่มตั้งแต่กำหนดชื่อกิจกรรม จุดประสงค์ เวลา เนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

6. ปฏิบัติตามแผน วัดประเมินผล สรุปรายงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2559a) ได้อธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน
 2. วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
 3. กำหนดสัดส่วนของการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของผู้เรียน และเป้าหมายของสถานศึกษา โดยครูผู้ปกครองและผู้มีส่วนร่วม
 4. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษาเป็นระดับการศึกษาและชั้นปี
 5. ออกแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ พฤติกรรมผู้เรียน หลักฐานการทำกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม วิธีการประเมินผลภาคเรียน และจำนวนเวลาที่จัดกิจกรรมแนะแนว
 6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวรายคาบ ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม เวลา วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ ชิ้นงาน/ภาระงาน วิธีการจัดกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล
 7. จัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวและประเมินผลการจัดกิจกรรม
 8. ประเมินเพื่อตัดสินผล และสรุปรายงาน
- จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพนั้นเป็นการจัดกิจกรรมที่พิจารณาจากสภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียน โดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ซึ่งการดำเนินการจัดกิจกรรมเริ่มตั้งแต่การกำหนดเนื้อหา ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม ระยะเวลาในการทำกิจกรรม วิธีการดำเนินกิจกรรม การใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์และการประเมินผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมเพื่อสรุปผลการดำเนินกิจกรรมและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาในการจัดกิจกรรมต่อไป

1.7 แนวคิด ทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้ในการสร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

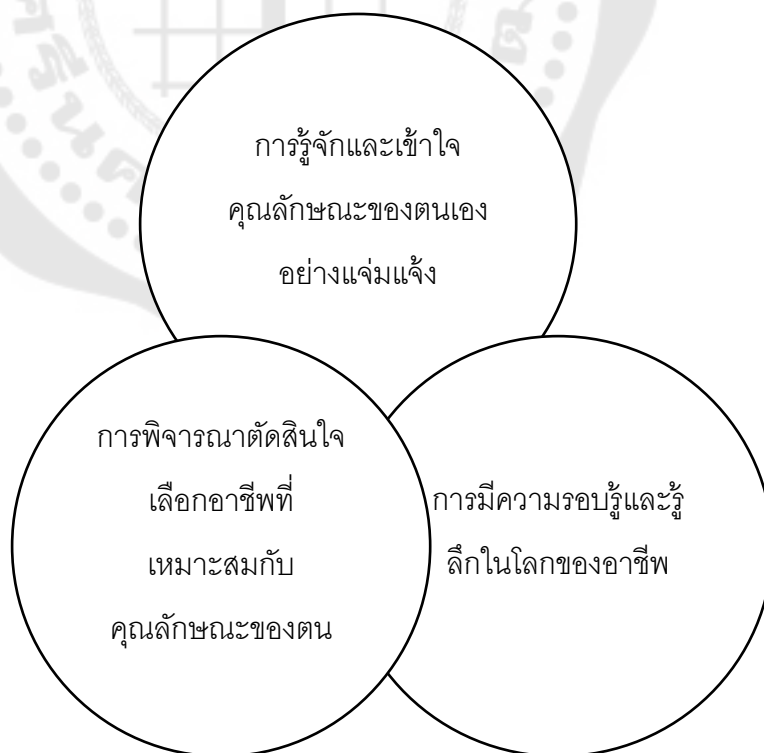
1.7.1 ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ (Trait and Factor Theory)

ผู้สร้างทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบ (Trait and Factor Theory) คือ แฟรงค์ พาสันส์ (Frank Parsons) เขาได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพของ

สหรัฐอเมริกา เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งสำนักงานให้บริการแนะแนวอาชีพแห่งเมืองบอสตันในมลรัฐแมสซาชูเซตส์(The Vocational Bureau of the Civic Service House in Boston, Massachusetts) (นิรนาท แสนสา, 2557)

พาสันส์ ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพเพื่อสนองตอบต่อความต้องการกำลังคนที่มีการเปลี่ยนแปลงในภาคอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่างๆ โดยมุ่งเน้นที่การเตรียมกำลังคนที่เป็นนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่การทำงาน โดยมีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อไปทำการแนะแนวตามโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย องค์การ สมาคม และสถาบันธุรกิจอย่างกว้างขวาง ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559c, อ้างถึงใน Shen-Miller, McWritter & Bartone. 2013) การดำเนินการดังกล่าวทำให้ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ พาสันส์ ได้รับความนิยมน้อย่างแพร่หลาย และเป็นทฤษฎีพื้นฐานที่ทุกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพได้นำไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาและพัฒนาทฤษฎีของตน

ทฤษฎีของพาสันส์ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมและสร้างเครื่องมือเพื่อการสำรวจความสนใจในอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ประการที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันดังภาพ

ภาพประกอบ 2 ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์
(นิรนาท แสนสา, 2557, อ้างถึงใน Creager & Deaco, 2012)

จากภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นขั้นตอนการช่วยเหลือให้ผู้รับบริการสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองตามทฤษฎีของ พาสันส์ ดังนี้

1. การรู้จักและเข้าใจในคุณลักษณะของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง เป็นการสำรวจตรวจสอบเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของตนเองที่ไม่เพียงแต่จะเป็นเรื่องทัศนคติ (Attitude) ความสามารถ (Ability) ค่านิยม (Values) และบุคลิกภาพ (Personality) เท่านั้น แต่เรื่องความสนใจ (Interest) ที่มีต่ออาชีพถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกอาชีพและการประสบความสำเร็จในอาชีพของบุคคลเป็นอย่างมาก

2. การมีความรอบรู้ และรู้จักในโลกของอาชีพ เป็นการเรียนรู้ข้อมูลอาชีพที่กว้างขวางหลากหลายรอบด้าน และรู้รายละเอียดอย่างลึกซึ้งในแต่ละอาชีพ อาทิ คำอธิบาย ลักษณะงาน (Job Description) คุณสมบัติของผู้ทำงาน ค่าจ้าง เงินเดือน โอกาสความก้าวหน้า ในงาน แหล่งหรือสถานที่ทำงาน เป็นต้น

3. การพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของตน เป็นการใช้วิจารณญาณจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเอง ประกอบกับความรู้ ความเข้าใจในโลกของอาชีพที่สอดคล้องกัน ตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสนใจที่ตนมีต่ออาชีพนั้นๆ

สรุปได้ว่าทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบให้แนวคิดว่าคุณคนประกอบด้วย ลักษณะหลายประการ ซึ่งความสนใจในอาชีพ ความถนัด และบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ครูแนะแนวจะต้องให้ความสำคัญเพื่อสร้างกิจกรรมและเครื่องมือแนะแนวให้ผู้รับบริการได้รู้จักความสนใจในอาชีพที่แท้จริงของตนเอง นำไปสู่การตัดสินใจวางแผนการศึกษาและประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.7.2 ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต (Decision Making Theory)

เฮช บี เกอแลต (H.B. Gelatt) เป็นผู้นำคนแรกที่น่าเอาทฤษฎีการตัดสินใจอย่างมีรูปแบบมาใช้ในการให้คำปรึกษา ปี ค.ศ. 1962 ได้นำไปใช้กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีการพัฒนาวิจัยสาขานี้มากขึ้น เกอแลตเชื่อว่าทฤษฎีการตัดสินใจช่วยให้คำปรึกษามีรูปแบบมากยิ่งขึ้น ทฤษฎีของเกอแลต เหมาะสำหรับการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ จากผลของประสบการณ์การให้น้ำหนักเป้าหมายแต่ละตัวเลือก ค่านิยม ประมาณค่าความเป็นไปได้ของผลที่จะตามมา แต่ละด้านการประเมินค่านิยมและเป้าหมายสูงสุดเพื่อการตัดสินใจในระยะใกล้ ระยะกลาง ระยะไกล จุดสำคัญของกระบวนการนี้คือใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธวิธีที่ใช้คือการทำนายความเป็นไปได้ของแต่ละตัวเลือก ประเมินผลที่น่าพอใจว่าสิ่งใดให้ความพอใจ ที่ตรงกับความต้องการ ขั้นสุดท้ายคือเลือกแนวทางเฉพาะ (พรรรณี เกษกมล, 2530)

วงจรกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพเริ่มที่จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ เมื่อบุคคลต้องการตัดสินใจ เขาจะต้องการข้อสนเทศ มีการรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจ ตัวอย่างเช่น ถ้าเขาพยายามที่จะตัดสินใจเข้าเรียนในโปรแกรมช่างกล เขาต้องการข้อสนเทศเกี่ยวกับความถนัดเชิงช่าง ความสนใจ ความสามารถของเขา และคำอธิบายเกี่ยวกับโปรแกรมช่าง ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นศูนย์กลางของกระบวนการ เมื่อมีข้อสนเทศแล้ว บุคคลจะพิจารณาข้อมูลที่ได้และนำมาใช้ประยุกต์กับการเลือก ตัวอย่างเช่น สมศักดิ์ กำลังพิจารณาว่าจะเลือกเรียนวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรม เขาต้องการทราบความต้องการของ 2 โปรแกรมนี้ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากมหาวิทยาลัย เปรียบเทียบความเป็นไปได้ของทางเลือก ความเป็นไปได้ และความน่าจะเป็นของผลที่จะได้รับ ด้วยการพิจารณาคะแนนจากโรงเรียน คะแนนจากแบบทดสอบ และองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เงินทุน และเกณฑ์ที่จะรับเข้ามหาวิทยาลัย ในช่วงนี้ จะเกิดความลำบากแก่บุคคลได้ ถ้าเขามีความรู้เกี่ยวกับอาชีพหรือโอกาสในการศึกษาน้อย การทำนายผลอาจจะทำนายในทางดีมาก หรือ เสียมาก หรือแม่นยำ ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของประสบการณ์ในอดีตที่เคยทำ ความเข้าใจตนเองและระดับของความปรารถนา การทำนายจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับ 2 ประการคือ ข้อมูลที่รวบรวมได้ และน้ำหนักในการคาดคะเนอย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

ขั้นต่อไปเป็นระบบค่านิยม บุคคลจะพิจารณาถึงผลที่พึงปรารถนา เขาจะเปรียบเทียบผลที่ได้รับกับลำดับขั้นของค่านิยม ตัวอย่างเช่น เขาเลือกเรียนวิชานี้เพราะต้องการเงินเดือนมาก หรือคาดได้ว่าเขาสามารถเรียนจบได้ระดับปริญญาในสาขานี้ได้หรืออาจได้มีโอกาสศึกษาต่อ เขาจะต้องตั้งคำถามว่าอะไรเป็นค่านิยมสูงสุดสำหรับเขาเพื่อการตัดสินใจเลือก

ขั้นสุดท้ายเป็นการประเมินผลและการเลือกตัดสินใจ ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจได้ในครั้งนั้นโดยได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและข้อมูล หรือการตัดสินใจที่จะสำรวจต่อไป โดยวางแผนสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่เพื่อการตัดสินใจครั้งต่อไป กระบวนการในการตัดสินใจเลือกอาชีพ สรุปเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

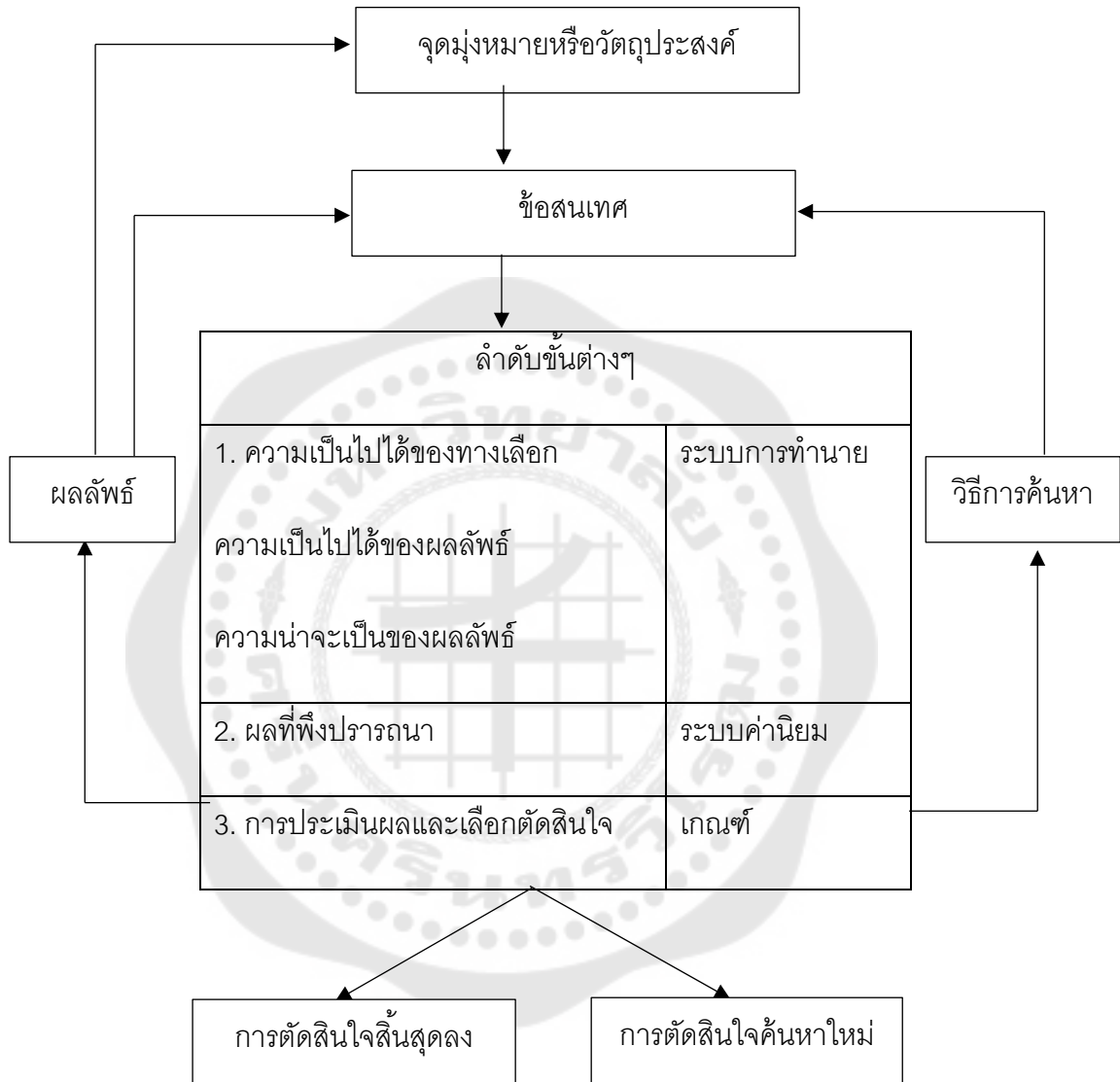
1. บุคคลต้องการตัดสินใจ (Purpose) เมื่อมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทาง
2. รวบรวมข้อมูลในแต่ละทางเลือก (Information)
3. ค้นหาความเป็นไปได้ทั้งหมดของกิจกรรม (Possibilities)
4. ตรวจสอบลำดับความเป็นไปได้ในแต่ละทางเลือก (Results Possible)
5. ทำนายความน่าจะเป็นของแต่ละลำดับ (Result Probable)
6. ประเมินความต้องการของบุคคลในแต่ละลำดับ (Values)
7. ประเมินความเหมาะสมและเลือกตัดสินใจ (Evaluation)
8. มีการตัดสินใจ (Decision) ซึ่งอาจเป็น
 - 8.1 การตัดสินใจสิ้นสุดลง (Terminal)
 - 8.2 มีการค้นหาข้อสนเทศใหม่ (Investigatory)

ในระบบการทำนายผู้ตัดสินใจต้องประเมินผลที่จะเกิดขึ้นของแต่ละตัวเลือกและความน่าจะเป็น ดังนั้น จึงต้องใช้ผลจากแบบทดสอบ แบบสำรวจ ผลการเรียน ความสนใจ ข้อมูลทุกอย่างที่สัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในอนาคต ส่วนระบบค่านิยมผู้ตัดสินใจกำหนดผลที่จะเกิดจากความต้องการแต่ละแบบ โดยต้องระมัดระวังที่จะแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างความต้องการในปัจจุบันกับในอดีต

นักเรียนต้องให้น้ำหนักข้อมูลที่ได้รับการทำนายและระบบค่านิยมก่อน จึงจะทำการตัดสินใจเลือกเป็นครั้งสุดท้าย หรือต้องอาศัยข้อมูลเพิ่มเติม

การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ให้สังเกตว่ากระบวนการตัดสินใจได้รับอิทธิพลจากพัฒนาการทางอาชีพตามขั้นตอนต่างๆ การตัดสินใจเลือกเขาเป็นเด็กและเป็นผู้ใหญ่จะแตกต่างกัน การตัดสินใจจะมีเหตุผลกับคนที่เข้าใจกระบวนการตัดสินใจและเขาได้ตัดสินใจบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพที่เกี่ยวข้อง และนำเอาความรู้ทั้งหมดมาสัมพันธ์กับผลที่อาจเกิดขึ้น (พรรณี เกษกมล, 2530)

ภาพแสดงวงจรกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตต์ (Gelatt) (อรอนงค์ ธีญญะวัน, 2539)

ภาพประกอบ 3 แสดงวงจรกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ
(อรอนงค์ ธีญญะวัน, 2539, อ้างถึงใน Gelatt as cited in Tolbert, 1974)

เกอแลตต์ สังเกตว่าการตัดสินใจทุกอย่างมีลักษณะเหมือนกัน คือเริ่มจากมีสิ่งให้เลือกอย่างน้อย 2-3 อย่างเพื่อตัดสินใจ สุดท้ายการตัดสินใจน่าจะขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับ

การตัดสินใจมี 2 อย่าง คือการตัดสินใจที่จบสิ้นเป็นขั้นสุดท้าย และการตัดสินใจที่ต้องสำรวจข้อมูลต่อไปนำไปสู่ระบบการตัดสินใจเรื่อยๆ จนกว่าผลของมันไม่ต้องการการตัดสินใจอีกต่อไป

รูปแบบการตัดสินใจของเกอแลตแสดงถึงการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ เป้าหมายสำคัญของนักเรียนคือการเลือกแผนการเรียน ครูแนะแนวต้องช่วยนักเรียนตัดสินใจ มีการกระทำอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบของหลักการในการตัดสินใจของเกอแลต อธิบายหลักการในการตัดสินใจว่าประกอบด้วยเจตคติ 2 ประการ และปัจจัยในการตัดสินใจ 4 ประการ ดังนี้

(ปวีณา ยอดสิน, 2551, อ้างถึงใน Gelatt H.B. 1991)

เจตคติ 2 ประการ คือ

1. การยอมรับว่าอดีต ปัจจุบัน และอนาคตนั้นมีความไม่แน่นอน
2. การมองในแง่บวกเกี่ยวกับความไม่แน่นอนเหล่านั้น

ปัจจัยในการตัดสินใจ 4 ประการ คือ

1. สิ่งที่คุณต้องการ
2. สิ่งที่คุณรู้
3. สิ่งที่คุณเชื่อ
4. สิ่งที่คุณทำ

เกอแลตได้นำองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นมาสร้างเป็น 4 หลักการในการตัดสินใจที่มีความยืดหยุ่นและสมดุล ดังนี้

1. การเพ่งประเด็นและการยืดหยุ่นในการตั้งเป้าหมาย
2. การตระหนักและการระวังในการรวบรวมข้อมูล
3. การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดี
4. การใช้เหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ

หลักการในการตัดสินใจของเกอแลต ได้อธิบายรายละเอียดของแต่ละหลักการในการตัดสินใจดังนี้ (ปวีณา ยอดสิน, 2551, อ้างถึงใน Gelatt H.B. 1991)

หลักการที่ 1 การเพ่งประเด็นและการยืดหยุ่นในการตั้งเป้าหมาย

การเพ่งประเด็นและการยืดหยุ่นในการตั้งเป้าหมาย หมายถึง การที่คุณที่ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและหมั่นตรวจสอบความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยพิจารณาจาก

ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเอง และเปิดโอกาสให้ตนเองเรียนรู้ เป้าหมายอื่นนอกเหนือจากที่ตั้งไว้ ถึงมีการวางแผนเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วย

ข้อดีของการมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือ จะทำให้บุคคลพึงประเด็นไปที่เป้าหมาย โดยจะไม่เขวออกจากเป้าหมายโดยง่าย แต่ในการยึดมั่นในเป้าหมายหนึ่งโดยไม่มีการตรวจสอบ ความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็อาจเป็นอันตรายได้ เพราะบุคคลอาจจะมองข้ามทางเลือกอื่นที่มีความเป็นไปได้ โดยจะเห็นได้จากการที่บุคคลหลายคนพยายามอย่างที่สุดเพื่อที่จะ กลายเป็นในสิ่งที่พวกเขาเป็นอยู่ แต่พวกเขากลับพบว่าสิ่งที่เป็นอย่างนั้นไม่ใช่สิ่งที่ตนเองต้องการ อย่างแท้จริง

การมีความสมดุลในการตั้งเป้าหมาย หมายความว่า บุคคลควรมีความยืดหยุ่น ในสิ่งที่ตนเองตั้งเป้าหมายไว้หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ บุคคลสามารถวางแผนในการนำไปสู่ เป้าหมายได้แต่ก็ควรที่จะเปิดทางสำหรับการปรับเปลี่ยนแผนของตนเองด้วย ดังนั้นในคำถาม พื้นฐานที่บุคคลควรใช้ในการถามตนเองเกี่ยวกับอาชีพคือ “อะไรคือสิ่งที่ฉันต้องการอย่างแท้จริง” ซึ่งการตัดสินใจเพื่อไปถึงเป้าหมายนั้นบุคคลควรจะต้องผ่านกระบวนการในการตั้งเป้าหมายที่มี ประสิทธิภาพด้วย คือควรจะเป็นกระบวนการที่บุคคลได้เปิดโอกาสให้ตนเองได้ตรวจสอบ ความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตนเองตั้ง และเรียนรู้ทางเลือกอื่นๆ ที่อาจเหมาะสมกับตนเอง มากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วย

นอกเหนือจากการมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความเหมาะสมแล้ว สิ่งสำคัญที่ บุคคลควรกระทำต่อจากการมีเป้าหมายก็คือ การวางแผนเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดย บุคคลจะตอบคำถามว่า ตนเองจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ตนเองได้เป็นอย่างที่ตัวเองตั้งเป้าหมายไว้ซึ่งถ้าบุคคลมีการวางแผนที่ดีโอกาสที่จะเป็นอย่างที่ ตนเองตั้งเป้าหมายไว้ก็จะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการวางแผนที่ดีจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการ ประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ต้องการ

การมีความสมดุลในการตั้งเป้าหมายไม่ได้หมายความว่าให้ยกเลิกการเพ่ง ประเด็นในเป้าหมายแต่หมายถึงความสมดุลระหว่างสองทางซึ่งเหมือนกับการปรับเลนส์ให้เข้าใกล้ และกว้างขึ้นคือจะต้องมีเป้าหมายและจะต้องปรับเป้าหมายของตนเองให้ชัดเจน คำถามที่บุคคล ควรถามตนเองในการเพ่งประเด็นและการยืดหยุ่นในสิ่งที่ต้องการมีดังนี้

1. เป้าหมายที่ตั้งไว้เหมาะสมกับฉันหรือไม่
2. ฉันสามารถทำอะไรอีกได้บ้าง
3. ทางเลือกหรือเป้าหมายอื่นใดอีกบ้างที่สามารถเป็นไปได้

4. จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ ฉันควรจะทำอะไรต่อไปเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายนั้น

ข้อดีของการเพ่งประเด็นและการยืดหยุ่นเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการมีดังนี้

1. การไม่พลาดการเรียนรู้ระหว่างการเดินทางไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้
2. การป้องกันตนเองจากการแสวงทำในสิ่งที่คิดว่าเป็นเป้าหมาย
3. การใช้เป้าหมายเป็นแนวทางในการตัดสินใจไม่ใช่ควบคุมตนเอง

หลักการที่ 2 การตระหนักและการระวังในการรวบรวมข้อมูล

การตระหนักและการระวังในการรวบรวมข้อมูล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งบุคคลจะต้องพิจารณาถึงข้อมูลที่ตนเองมีอยู่ ตรวจสอบข้อมูลให้มีความครบถ้วน ถูกต้องและทันสมัย พร้อมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ

ในสังคมแห่งข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาข้อมูลที่บุคคลรู้และมั่นใจในวันนี้อาจจะไม่ใช่ความจริงในอนาคตดังนั้นสิ่งที่มีความสำคัญคือการระวังในข้อมูลที่ตนเองมีอยู่ และตระหนักถึงการเรียนรู้ข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม เนื่องจากข้อมูลนั้นมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินชีวิต และการทำงานของบุคคล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลไม่ควรหยุดแค่การมีข้อมูลเท่านั้น เพราะข้อมูลในทุกวันนี้อาจจะไม่ได้เป็นมิตรกับผู้ใช้ข้อมูลเวลานั้นเสมอไป ข้อมูลที่บุคคลมีอาจจะยังไม่ครบถ้วนหรือการที่บุคคลยังขาดข้อมูลในบางส่วน การมีข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์มีอคติ เชื่อถือไม่ได้ ได้รับอิทธิพลจากความรู้สึกส่วนตัว หรือเป็นข้อมูลที่ขึ้นอยู่กับค่านิยมของตนเองหรือใครบางคนซึ่งในทุกวันนี้บุคคลได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการตัดสินใจโดยที่ไม่รู้ตัว

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการตัดสินใจ คือ กระบวนการตรวจสอบและเรียนรู้ข้อมูลเพื่อไปสู่ทางเลือกในการปฏิบัติ บุคคลควรจำไว้ว่าข้อมูลสามารถเปลี่ยนจิตใจของตน และจิตใจของตนสามารถเปลี่ยนข้อมูลได้ เนื่องจากในจิตใจของบุคคลนั้นจะทำการเลือก ปฏิเสธ และกลั่นกรองข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูล ด้วยเหตุนี้บุคคลจึงต้องใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับในสิ่งที่ตนต้องการ

การที่บุคคลจะสามารถตระหนักถึงสิ่งที่ตนเองยังไม่รู้นั้นเป็นสิ่งที่ยาก แต่ว่าคุณสามารถที่จะระวังในสิ่งที่ตนเองรู้ได้ การมีความรู้ที่มากนั้นเป็นสิ่งมีประโยชน์แต่ในยุคสมัยที่ความรู้ที่เพิ่มทวีคูณขึ้นอย่างสม่ำเสมอและในขณะเดียวกันข้อมูลก็ล้าสมัยอย่างรวดเร็ว การเปิด

ใจในการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ เพิ่มเติมจะเป็นประโยชน์มากกว่าการปิดกั้นตนเองและการไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการเปิดใจก็คือ การเปิดรับความคิดและข้อมูลใหม่ๆ เมื่อบุคคลสามารถยอมรับได้ว่าตนเองยังไม่รู้ในเรื่องต่างๆ บุคคลนั้นก็จะมีคำถามที่จะช่วยให้ตนเองเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

บุคคลที่ตัดสินใจจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือก ผลที่ตามมาจากทางเลือกและความเป็นไปได้ของทางเลือก ผลที่ตามมาอันหมายถึงรวมถึงเหตุการณ์ และความรู้สึกซึ่งการคิดถึงผลลัพธ์จากทางเลือกจะทำให้บุคคลมีความมั่นใจในผลลัพธ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นในหลักการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลนี้สิ่งที่คุณควรทำ คือ

1. การพิจารณาถึงข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
2. การตรวจสอบข้อมูลว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่คลาดเคลื่อนและลำเอียง
3. การเปิดใจในการเรียนรู้ข้อมูลที่ตนเองยังไม่รู้เพิ่มเติม

ข้อดีของการตระหนักและระวังเกี่ยวกับสิ่งที่มีดังนี้

1. การป้องกันตนเองจากการยึดติดข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์
2. การเรียนรู้เกี่ยวกับการเปิดใจในการรับรู้ข้อมูลเพิ่มเติม
3. การตระหนักในสิ่งที่ตนเองยังไม่รู้

หลักการที่ 3 การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดี

การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดี หมายถึง การเข้าใจความเชื่อที่แท้จริงของตนเองที่มีต่อสิ่งที่ตัดสินใจเลือก และการมีความเชื่อในแง่ดีของตนเองและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สิ่งที่คุณควรเพื่อเป็นพลังที่สำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่ง ความเชื่ออันนี้ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการตัดสินใจกระทำ แต่ความเชื่อยังเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนถึงสิ่งที่คุณต้องการและสิ่งที่คุณกลัว การมีความเชื่อที่ชัดเจนจะมีส่วนทำให้คุณมีการตัดสินใจที่ชัดเจนเช่นกัน ดังนั้นเมื่อคุณเปลี่ยนความเชื่อของตนเองก็จะส่งผลให้เปลี่ยนมุมมองของตนเองคือ เป้าหมายและความต้องการของตน สิ่งที่คุณมองเห็นและสิ่งที่กระทำ การเข้าใจความเชื่อที่แท้จริงของตนเอง การปรับปรุงแก้ไขความเชื่อเกี่ยวกับอนาคตจึงเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจ

ความเชื่อเปรียบเสมือนการมองเห็น คือ เป็นสิ่งที่ทำให้คุณมองเห็นสิ่งต่างๆ และแสดงความเป็นจริงของคุณ ความเชื่ออันนี้มีความหมายกับอนาคตและการตัดสินใจของคุณ ในขณะที่เดียวกันการตัดสินใจก็เป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคุณ

ถ้าบุคคลนั้นคิดว่าตนสามารถทำได้เขาก็อาจจะทำได้ แต่ถ้าบุคคลนั้นคิดว่าไม่สามารถทำได้เขาจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มต้นด้วยความเชื่อ และสิ่งที่บุคคลเลือกที่จะเชื่อนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นพลังของการเลือกที่เป็นจริง

บุคคลต่างๆ มักจะมีความรู้ว่ตนเองมีความเชื่ออย่างไร ซึ่งการเข้าใจความเชื่อของตนเองเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแต่อย่ายังไม่เพียงพอ เพราะความเชื่อมีทั้งด้านความเชื่อในแง่ดีและแง่ร้าย การมีความเชื่อในแง่ดีจึงเป็นสิ่งมีประโยชน์ซึ่งสามารถนำพาบุคคลไปสู่การมองอนาคตในทางบวกส่วนหนึ่งของสุขภาพจิตที่ดีบุคคลมีความจำเป็นที่จะต้องมีความเชื่อในแง่ดีเพื่อนำไปสู่การประสบความสำเร็จทุกคนจึงควรพัฒนาให้รู้จักการมองโลกในแง่ดี

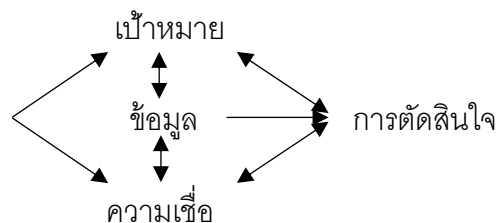
ข้อดีของการเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดี มีดังนี้

1. การค้นพบว่าความเชื่อเป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่มีความสำคัญและอยู่ในการควบคุมของตน
2. การเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงความเชื่อส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างไร

หลักการที่ 4 การใช้เหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ

การใช้เหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจโดยพิจารณาถึงทางเลือกต่างๆ ของตนเองและวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่ตามมา ความน่าปรารถนาในผลลัพธ์นั้น และความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

ในหลักการนี้ การบรรลุถึงกระบวนการตัดสินใจนั้นถูกเชื่อมโยงถึงกันด้วยอีก 3 ปัจจัยพื้นฐานของหลักการในการตัดสินใจ ซึ่งทั้ง 4 ปัจจัยไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันในการปฏิบัติดังนี้

ภาพประกอบ 4 การเชื่อมโยงของปัจจัยในการตัดสินใจ

(ปวีณา ยอดสิน, 2551, อ้างถึงใน Gelatt, 1991)

การเชื่อมโยงกันของ 4 ปัจจัยในการตัดสินใจนี้แสดงให้เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะใช้เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งในแต่ละครั้งของการตัดสินใจ หลักการนี้ถูกเชื่อมโยงถึงกันโดยการใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะใช้สมองทั้ง 2 ด้านในการตัดสินใจคือใช้เหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ

หลักการและการตัดสินใจที่ใช้ทั้งเหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจผู้ที่ตัดสินใจควรมุ่งถึงองค์ประกอบดังนี้

1. ทางเลือกต่างๆ: การกระทำที่บุคคลสามารถทำได้
2. ผลลัพธ์ที่ตามมา: ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้จากการกระทำของบุคคล อะไรที่สามารถเกิดขึ้นตามมา
3. ความน่าปรารถนาในผลลัพธ์: ความชื่นชอบของบุคคลในสิ่งที่เกิดขึ้น บุคคลให้คุณค่ากับสิ่งที่เกิดขึ้นมากแค่ไหน
4. ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้: โอกาสของการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ความเป็นไปได้ของการเกิดผลลัพธ์นั้น

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต (Gelatt) เป็นการแสดงถึงกระบวนการตัดสินใจของบุคคล กล่าวได้ว่า การตัดสินใจจะต้องรู้ก่อนว่าจุดประสงค์ของการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใด และเข้าสู่การรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องที่จะตัดสินใจ นำไปสู่การเปรียบเทียบข้อมูลของทางเลือกแต่ละทางโดยพิจารณาทางเลือกจากค่านิยมของแต่ละบุคคล และประเมินว่าผลลัพธ์ของทางเลือกนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ายังไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ก็จะกลับไปสู่การค้นหาข้อมูลใหม่เพื่อเข้าสู่การตัดสินใจในขั้นต่อไป

1.8 ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

การกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมในที่นี้ เป็นการระบุลำดับขั้นของการดำเนินกิจกรรม นับตั้งแต่เริ่มกิจกรรมจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม ขั้นตอนของกิจกรรมจะมีลักษณะทำนองเดียวกับขั้นตอนของกระบวนการสอนจะกล่าวกว้างๆ สำหรับกระบวนการสอนได้ว่าประกอบไปด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล ซึ่งเมื่อนำมาใช้ในกระบวนการของกิจกรรมแนะแนวเพื่อกล่าวได้ว่าขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปกิจกรรม และขั้นประเมินผล ขั้นตอนตามที่กล่าวมานี้ มักนิยมใช้ในรูปของกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน ซึ่งการแนะแนวของประเทศไทยนิยมใช้เป็นส่วนใหญ่ (สมร ทองดี, 2545)

การพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพอาจมีความแตกต่างกันไปตามรูปแบบของกิจกรรมสำหรับขั้นตอนของการดำเนินการก็อาจมีความแตกต่างกันได้เช่นกัน ซึ่งจะขอเสนอขั้นตอนของการดำเนินการไว้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545)

1. การกำหนดชื่อเรื่องหรือชื่อกิจกรรม เพื่อให้รู้ว่าจะทำอะไร โดยทั่วไปนิยมกำหนดชื่อเรื่องให้ดึงดูดความสนใจ โดยใช้ข้อความไม่ต้องมาก

2. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดว่าจะทำกิจกรรมเพื่ออะไร มักจะกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่วัดหรือประเมินได้โดยไม่ยุ่งยาก

3. กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง กลุ่มของผู้รับบริการ

4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม อาจกำหนดเป็นช่วงเวลาสั้นๆ เช่น เป็นชั่วโมงหรือกำหนดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงระยะสิ้นสุดของกิจกรรม อาจจะเป็นจำนวนวันหรือสัปดาห์ก็ได้ เช่นการจัดกิจกรรมในรูปแบบของโครงการ เป็นต้น

5. วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม ในการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวทุกครั้ง ผู้ให้บริการจะต้องยึดผู้รับบริการเป็นหลัก เพื่อให้เป็นแนวในการจัดลำดับขั้นของกิจกรรม ดังนี้

5.1 ขั้นนำ อาจใช้สื่อประกอบหรือคำถามนำเพื่อกระตุ้นความสนใจ และเตรียมความพร้อมในการร่วมกิจกรรมให้กับผู้รับบริการ

5.2 ขั้นกิจกรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นจะบรรลุวัตถุประสงค์ควรมีลักษณะ ดังนี้

1) ผู้รับบริการเป็นผู้สร้างความรู้ หรือค้นพบความรู้สึกรด้วยตนเอง เช่น การกระตุ้นให้ผู้รับบริการแสดงความรู้สึกรต่อภาพที่ปรากฏ หรือให้เล่าประสบการณ์

2) ผู้รับบริการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ช่วยกันเรียนรู้ เช่น อภิปรายการระดมสมอง

3) ผู้รับบริการเป็นผู้มีบทบาท มีส่วนในการสร้างความรู้ หรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การวิจารณ์ การค้นหาสาเหตุ การเปรียบเทียบ การซักถาม การสรุปความคิดเห็น และการนำเสนอผล

4) ผู้รับบริการได้รู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงานที่ได้จากกิจกรรม

5.3 ขั้นวิเคราะห์ เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการร่วมกระทำกิจกรรม

5.4 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ ผู้ให้บริการมอบหมายให้ผู้รับบริการรวบรวมความคิดและสรุปเกี่ยวกับสาระที่เกิดจากการเรียนรู้ และให้ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้ในชีวิตรต่อไป

5.5 **ขั้นประเมินผล** ผู้รับบริการให้ความร่วมมือในการประเมินผลจากแบบประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ได้อธิบายว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันไปตามเทคนิควิธีการสอนที่ผู้สอนใช้ เช่น ขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบสาธิตย่อมแตกต่างจากขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบทดลอง อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะใช้วิธีสอนแบบใดก็จะมีขั้นตอนหลักเหมือนกัน 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน**
2. **ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (ขั้นสอน)**
3. **ขั้นสรุปและวัดผล**

แต่ละขั้นตอนมีหลักการจัด ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน แล้วสร้างความสนใจให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น อยากคิด อยากทำ เพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

หลักการนำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 **นำสนใจ** หมายถึง นำให้น่าสนใจ โดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เช่น ใช้ปริศนาคำทาย เล่นนิทาน ใช้เพลง ใช้เกม ใช้การแสดงท่าทาง ฯลฯ
- 1.2 **ให้ตรงเรื่อง** หมายถึง นำให้ตรงกับเรื่องที่สอน
- 1.3 **ไม่เปลืองเวลา** หมายถึง ควรใช้เวลาไม่มากในการนำเข้าสู่บทเรียน เช่น ถ้าสอนในเวลา 1 ชั่วโมง ไม่ควรใช้เวลาเกิน 10 นาที

2. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (ขั้นสอน) เป็นขั้นที่ต่อจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ถือว่าเป็นขั้นสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่ผู้เรียนจะปฏิบัติในขั้นนี้มีหลายอย่าง เช่น การค้นคว้า การอภิปรายกลุ่ม การรายงาน การแสดงบทบาทสมมติ การพูดแสดงความคิดเห็น การสาธิต การเล่าเรื่อง การสัมภาษณ์ ฯลฯ ผู้สอนต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 2.1 เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- 2.2 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์
- 2.3 เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัย วุฒิภาวะ และความพร้อมของผู้เรียน
- 2.4 เป็นกิจกรรมที่สนองความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

2.5 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

2.6 เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเวลาและสภาพแวดล้อม

2.7 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ หรือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

2.8 เป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนเป็นไปตามลำดับความง่ายยาก รูปธรรมไปนามธรรมและความเรียบง่ายไปสู่ความสลับซับซ้อน

2.9 เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อการสอนได้สอดคล้องเหมาะสม

3. ชั้นสรุปและวัดผล เป็นขั้นการสรุปเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด สรุปทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และทักษะที่ผู้เรียนได้รับ ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการสรุปนี้ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุป หรือผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันสรุปก็ได้ หลังจากนั้น ผู้สอนควรได้วัดผลการเรียนรู้ว่า ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยอาจใช้วิธีให้ตอบคำถาม ให้ทำแบบทดสอบ หรือทำรายงานตามที่ผู้สอนวางแผนไว้

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม ระยะเวลาการจัด กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล โดยขั้นตอนในการดำเนินการจัดกิจกรรมสามารถแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการใช้สื่อประกอบหรือคำถามนำเพื่อกระตุ้นความสนใจ และเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. ชั้นสรุป เป็นการสรุปเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด ในการสรุปนี้ผู้สอนอาจให้นักเรียนเป็นผู้สรุป หรือผู้สอนกับนักเรียนร่วมกันสรุป

1.9 แนวคิดและวิธีการในการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

1.9.1 เทคนิคที่ใช้ในการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

1) วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยกันค้นคว้าหรือทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เพื่อช่วยให้เกิด

ความรู้ความเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพราะได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

ขั้นตอนการสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดเตรียมวางแผนการสอน โดยเตรียมหัวข้องานที่จะมอบหมายให้ทำเป็นกลุ่ม กำหนดจุดมุ่งหมาย เวลา วิธีการ ตลอดจนเตรียมสื่อการสอนและเอกสารที่ต้องใช้ในการสอน

2. ขั้นดำเนินการสอน ประกอบด้วย

2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นจูงความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ อาจใช้วิธีทบทวนความรู้เดิม สนทนา ชักถาม อธิบายนำเรื่อง ฯลฯ นอกจากนี้ผู้สอนควรได้แจ้งจุดประสงค์การสอน แจ้งขั้นตอนการทำกิจกรรม กำหนดเวลาและข้อตกลงอื่นๆ ให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกันก่อนเข้ากลุ่มทำกิจกรรม

2.2 ขั้นสอน มีลำดับขั้นดังนี้

1) แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามจำนวนที่เหมาะสม ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มที่น่าสนใจ

2) ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ

3) แจกเอกสาร บัตรคำถาม หรือสื่อการเรียนที่กลุ่มจำเป็นต้องใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่ม

4) ให้กลุ่มทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายภายในเวลาที่กำหนด

5) ให้แต่ละกลุ่มรายงานผลงานของกลุ่มตามที่คุณสอนกำหนด

2.3 ขั้นสรุป

1) ให้ผู้เรียนอธิบายร่วมกันเพื่อสรุปความสำคัญจากการรายงานของแต่ละกลุ่ม และผู้สอนให้ข้อเสนอแนะพร้อมแนวคิดในการประยุกต์ใช้

2) สนทนาและชักถามผู้เรียนถึงประเด็นปัญหาสำคัญเพื่อเป็นการวัดผล

3. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้สอนประเมินผลการทำงานกลุ่มของผู้เรียนว่าผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียน เกิดเจตคติและทักษะในการทำงานกลุ่มมากน้อยเพียงใด บรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ ผู้สอนควรได้ประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านต่างๆ ด้วย เช่น ความกระตือรือร้น ในการแบ่งกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความสนใจ ความกล้าแสดงออก ลักษณะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี เป็นต้น

2) วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นจากความเป็นจริง มาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็น ผู้สอนจะให้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และรู้จักปรับหรือเปลี่ยนพฤติกรรม และแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

ขั้นตอนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติมี 5 ขั้นตอนในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการสอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการสอน เป็นการเตรียมใน 2 หัวข้อใหญ่ได้แก่

1.1 เตรียมจุดประสงค์ โครงการแสดงบทบาทสมมติให้แน่ชัดและเฉพาะเจาะจงว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอะไรบ้างจากการแสดง

1.2 เตรียมสถานการณ์สมมติ เพื่อนำให้ผู้เรียนฟังโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การเตรียมสถานการณ์และบทบาทสมมตินี้ อาจเตรียมเขียนไว้อย่างละเอียดเพื่อมอบให้แก่ผู้เรียน เตรียมเฉพาะสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนฟัง ส่วนรายละเอียดผู้เรียนต้องคิดเอง

การเตรียมสถานการณ์และบทบาทสมมตินี้ ควรให้มีความชัดเจน มีความยากง่ายให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียน มีเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และควรให้มีความขัดแย้งหรือปัญหาที่จะต้องแก้ไข เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกคิดและแก้ปัญหา

2. ขั้นดำเนินการสอน จัดแบ่งย่อยได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้สอนอาจใช้วิธีโยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน เล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติ ชี้แจงประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติ และการร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหา

2.2 เลือกผู้แสดง เมื่อผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ผู้สอนจะจับตัวผู้แสดงในบทบาทต่างๆ ในการเลือกตัวผู้แสดงนั้นอาจใช้วิธี ดังนี้

1) เลือกอย่างเจาะจง เช่น เลือกผู้ที่มีปัญหาออกมาแสดง เขาจะได้อรรถาธิบายปัญหาและเห็นวิธีแก้ปัญหา

2) เลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติ มีความสามารถเหมาะสมกับบทบาทที่กำหนดให้

3) เลือกผู้แสดงโดยอาสาสมัครเพื่อให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนและการตัดสินใจ

2.3 การเตรียมความพร้อมของผู้แสดง เมื่อเลือกผู้แสดงได้แล้ว ผู้สอนควรใช้เวลาให้ผู้แสดงได้เตรียมตัวและตกลงกันก่อนการแสดง ผู้สอนควรช่วยให้กำลังใจ ช่วยขจัดความตื่นเต้นประหม่า และความวิตกกังวลต่างๆ เพื่อให้ผู้แสดงได้แสดงอย่างเป็นธรรมชาติ

2.4 การจัดการการแสดง การจัดการการแสดงอาจจะจัดแบบง่ายๆ คำนึงถึงความประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร เช่น อ่านสมมุติโดยการเลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียวเพราะการจัดการนี้เป็นเพียงส่วนประกอบย่อยของการแสดง

2.5 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ในขณะที่ผู้แสดงเตรียมตัวผู้สอนควรได้ใช้เวลานั้นเตรียมผู้ชมด้วยโดยควรทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรสังเกตอะไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และอภิปรายในภายหลัง ผู้สอนอาจเตรียมหัวข้อการสังเกต หรือจัดทำแบบสังเกตเตรียมไว้ให้พร้อม แล้วเลือกผู้สังเกตการณ์ช่วยกันดู และบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องๆ ไป

2.6 การแสดง เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดง การแสดงนี้ควรปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติ ผู้สอนและผู้ชมไม่ควรเข้าขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ในขณะที่แสดงผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงและผู้ชมอย่างใกล้ชิด

2.7 การตัดบท ผู้สอนหรือผู้กำกับควรตัดบทหรือหยุดการแสดงเมื่อการแสดงผ่านไปเป็นเวลาพอสมควร ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเยิ่นเย้อเกินไปจะทำให้เสียเวลาผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง (ขั้นประเมินผล) ขั้นนี้ถือเป็นขั้นที่สำคัญยิ่งในการสอน เพราะเป็นขั้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้สังเกตเห็นและนำมาวิเคราะห์อภิปรายจนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเอง ในขั้นนี้ครูควรจัดเรียงคำถามต่างๆ ไว้เป็นแนวทางสำหรับตนเอง ที่จะใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน โดยทั่วไปวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการในขั้นนี้มี ดังนี้

3.1 ชี้แจงให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจว่า การอภิปรายจะเน้นที่เหตุผล และพฤติกรรมที่ผู้แสดงได้แสดงออกมาไม่ใช่เน้นที่ใครแสดงดีไม่ดียังไร

3.2 สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้แสดง

3.3 สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม

3.4 ให้กลุ่มผู้แสดงและผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกัน โดยครูอาจใช้คำถามต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด

ข้อสำคัญข้อหนึ่งที่ครูพึงระวังในการดำเนินการอภิปรายก็คือ ครูควรแสดงความ เป็นประชาธิปไตย ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ในการคิด ตัดสินใจ ไม่ประเมินค่าตัดสิน ความคิดของผู้เรียน อันอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่กล้าเปิดเผยความรู้สึกที่ แท้จริง

4. ชั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงเพิ่มเติม ก็ได้แต่ถ้าการแสดงเพิ่มเติมนี้ไม่จำเป็น ครูสามารถเพิ่มขึ้นไปถึงขั้นที่ 5 เลยก็ได้

5. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป หลังจากจบการอภิปรายเกี่ยวกับการ แสดงแล้วครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับ เรื่องที่ได้ศึกษาแก่กันและกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิด กว้างขวางขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความจริง จะทำให้ผู้เรียน สามารถที่จะหาข้อสรุป หรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

3) วิธีสอนโดยใช้เกม

วิธีสอนโดยใช้เกม หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา และนำเนื้อหาข้อมูล ของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุป การเรียนรู้ (ทิสนา แชมมณี, 2547)

ขั้นตอนสำคัญของการสอน

1. ผู้สอนนำเสนอเกม ชี้แจงวิธีการเล่น และกติกาการเล่น
2. ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา

3. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับผลการเล่นและวิธีการหรือพฤติกรรมการเล่น
ของผู้เล่น

4. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

4) วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมุติขึ้นจากความเป็นจริง
และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็น
ข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ (ทิตนา แชมมณี, 2547)

ขั้นตอนสำคัญของการสอน

1. ผู้สอน/ผู้เรียนนำเสนอกรณีตัวอย่าง
2. ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่าง
3. ผู้เรียนอธิบายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ
4. ผู้สอนและผู้เรียนอธิบายคำตอบ
5. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน
และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
6. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า เทคนิคที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรมแนะแนว
ประกอบด้วย วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ วิธีสอนโดยใช้เกม
และวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งจะนำไปใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ เช่น
การใช้กิจกรรมเกมเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน การใช้วิธีการสอน
โดยบทบาทสมมติ การใช้กรณีตัวอย่าง ในขั้นการปฏิบัติกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระ
ในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

1.9.2 แนวคิดจิตวิทยาการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ในการจัดโปรแกรมกิจกรรม แนะแนวอาชีพ

1) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism)

1.1) ทฤษฎีการเรียนรู้

ธอร์นไดค์เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบบุคคลจะมีการลองผิดลองถูก (trial and error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ (ทิตนา แชมมณี, 2547)

กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์สรุปได้ ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อยๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวรและในที่สุดอาจลืมได้
3. กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อยๆ หากไม่มีการนำไปใช้ อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้
4. กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

1.2) หลักการจัดการศึกษา/การสอน

1. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง (เมื่อพิจารณาแล้วว่าไม่ถึงกับเสียเวลามากเกินไป และไม่เป็นอันตราย) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
2. การสำรวจความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน

การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้พื้นฐาน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่

3. หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงแล้วให้ฝึกฝนโดยกระทำสิ่งนั้นบ่อยๆ แต่ต้องระวังอย่าให้ถึงกับซ้ำซากจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

4. เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วควรให้ผู้เรียนฝึกนำการเรียนรู้ไปใช้บ่อยๆ

5. การให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จการศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ (Operant Conditioning)

ของสกินเนอร์ (Skinner)

สกินเนอร์ ได้ทำการทดลอง ซึ่งสามารถสรุปเป็นกฎการเรียนรู้ได้ ดังนี้ (จิตนาแซมมณี, 2547)

2.1) ทฤษฎีการเรียนรู้

1. อันกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปที่สุดในที่สุดจากการทดลองโดยนำหนูที่หิวจัดใส่กล่องภายในมีการบังคับให้อาหารตกลงไปในกล่องได้ตอนแรกหนูจะวิ่งชนโน้นชนนี้ เมื่อชนคานจะมีอาหารตกมาให้กิน ทำหลายๆ ครั้ง พบว่าหนูจะกดคาน ทำให้อาหารตกลงไปได้เร็วขึ้น

2. การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองของคณกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว (การทดลองโดยเปรียบเทียบหนูที่หิวจัด 2 ตัว ตัวหนึ่งกดคานจะได้อาหารทุกครั้ง อีกตัวหนึ่งเมื่อกดคาน บางทีก็ได้อาหาร บางทีก็ไม่ได้อาหาร แล้วหยุดให้อาหาร ตัวแรกจะเลิกกดคานทันที ตัวที่ 2 จะยังกดต่อไปอีกนานกว่าตัวแรก)

3. การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว (จากการทดลองโดยนำหนูที่หิวจัดใส่กรงและช็อกด้วยไฟฟ้า หนูจะวิ่งพลาจจนออกมาได้ เพื่อจับหนูใส่เข้าไปใหม่ มันจะวิ่งพลาจอีกจำไม่ได้ว่าทางไหนคือทางออก)

4. การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่ออินทรีย์กระทำพฤติกรรมที่ต้องการ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้ (จากการทดลองโดยสอนให้หนูเล่นบาสเกตบอล เริ่มจาก

การให้อาหารเมื่อหนูจากลูกบาสเกตบอล จากนั้นเมื่อมันโยนจึงให้อาหาร ต่อมาเมื่อโยนสูงขึ้นจึงให้อาหาร ในที่สุดต้องโยนเข้าห่วงจึงให้อาหาร การทดลองนี้เป็นการกำหนดให้หนูแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการก่อนจึงให้แรงเสริมวิธีนี้สามารถดัดนิสัยหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้)

2.2) หลักการจัดการศึกษา/การสอน

1. ในการสอน การให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของเด็กจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมนั้น
2. การเว้นระยะการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบ หรือเปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรง จะช่วยให้การตอบสนองของผู้เรียนคงทนถาวร เช่นถ้าครูชมว่า “ดี” ทุกครั้งที่นักเรียนตอบถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเห็นความสำคัญของแรงเสริมน้อยลง ควรเปลี่ยนเป็นแรงเสริมแบบอื่นบ้าง เช่น ยิ้ม พยักหน้า หรือบางครั้งอาจไม่ให้แรงเสริม
3. การลงโทษที่รุนแรงเกินไปมีผลเสียมาก ผู้เรียนอาจไม่ได้เรียนรู้หรือจำสิ่งที่เรียนได้เลย ควรใช้วิธีการงดการเสริมแรงเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น เมื่อนักเรียนใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ แม้ได้บอกและตักเตือนแล้วก็ยังใช้อีก ครูควรงดการตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้น เมื่อไม่มีใครตอบสนอง ผู้เรียนจะหยุดพฤติกรรมนั้นไปในที่สุด
4. หากต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปลูกฝังนิสัยให้แก่ผู้เรียนการแยกแยะขั้นตอนของปฏิริยาตอบสนองออกเป็นลำดับขั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เช่น หากต้องการปลูกฝังนิสัยในการรักษาความสะอาดห้องปฏิบัติการ และเครื่องมือสิ่งสำคัญประการแรก คือ ต้องนำพฤติกรรมที่ต้องการมาจำแนกเป็นพฤติกรรมย่อยให้ชัดเจน เช่น การเก็บ การกวาด การเช็ดถู การล้าง การจัดเรียง เป็นต้น ต่อไปจึงพิจารณาแรงเสริมที่จะให้แก่ผู้เรียน เช่น คะแนน คำชมเชย การให้เกียรติ การให้โอกาสแสดงตัว เป็นต้น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์การให้ก็เสริมแรงที่เหมาะสมในทันที

3) ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory)

ไวเทิน (ลักษณะ สรวิวัฒน์, 2557, อ้างถึงใน Weiten, 2000) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีเครื่องหมายว่า นักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ชื่อโทลแมน (Edward C. Tolman) เป็นผู้เสนอทฤษฎีเครื่องหมายหรือทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ซึ่งได้ปรับมาจากทฤษฎีแสดงพฤติกรรมจุดมุ่งหมาย (Purposive Behavior) โทลแมนได้ให้แนวคิดว่า “การเรียนรู้

เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทาง” สรุปหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้เครื่องหมายได้ ดังนี้

3.1) ทฤษฎีการเรียนรู้

1. ในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนมีความคาดหวังรางวัล (Reward Expectancy) หากรางวัลที่คาดว่าจะได้รับไม่ตรงกันกับความพอใจและความต้องการ ผู้เรียนจะพยายามแสวงหารางวัลหรือสิ่งที่ต้องการต่อไป

2. ในขณะที่ผู้เรียนพยายามไปให้ถึงจุดหมายที่ต้องการ ผู้เรียนก็จะเกิดการเรียนรู้เครื่องหมายสัญลักษณ์ สถานที่ และสิ่งอื่นๆ ที่เป็นเครื่องชี้ทางตามไปด้วย

3. ผู้เรียนมีความสามารถที่จะปรับการเรียนรู้ของตนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่กระทำซ้ำๆ ในทางที่ไม่สามารถสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของตน

4. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น บางครั้งอาจจะไม่แสดงออกในทันที แต่อาจจะแฝงอยู่ในตัวผู้เรียนก่อนและเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมหรือจำเป็นก็จะแสดงออก (Latent Learning)

3.2) หลักการจัดการศึกษา/การสอน

การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ดำเนินการได้ ดังนี้

1. ผู้สอนควรสร้างแรงขับหรือแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามไปให้ถึงจุดหมายที่ต้องการ

2. ผู้สอนควรให้เครื่องหมายสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นๆ ที่เป็นเครื่องชี้ทางควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

3. ผู้สอนควรมีการปรับเปลี่ยนสถานการณ์การเรียนรู้ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนได้

4. ผู้สอนควรมีการใช้วิธีการทดสอบในหลายวิธีมีการทดสอบบ่อยๆ หรือติดตามผลระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงสิ่งที่เรียนรู้ออกมาได้

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ในการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism) โดยการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนก่อนเริ่มกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ การให้นักเรียนได้ทำการฝึกหัดเพื่อให้เกิดความ

คงทนของการเรียนรู้ ควบคู่กับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ (Operant Conditioning) ของสกินเนอร์ (Skinner) โดยการให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของนักเรียน เช่น ในการจัดกิจกรรมเมื่อนักเรียนสามารถทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจะให้คำชมเชย พยักหน้า ยิ้มตอบรับนักเรียนเพื่อเป็นแรงเสริมให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมนั้นต่อไป และทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory) ในการกระตุ้นให้นักเรียนพยายามไปให้ถึงจุดหมายที่ต้องการ เป็นต้น

1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ งานวิจัยในประเทศ

สุรจิต วรรณลักษณ์ (2540) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดพุทธบูชา เขตราชบุรีบูรณะกรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 ที่มีกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวมีกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรดา โภโค (2545) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสอดคล้องในการเลือกอาชีพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีราชา ปีการศึกษา 2544 ที่มีคะแนนความสอดคล้องในการเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 20 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมแนะแนวอาชีพ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม ดำเนินการทดลองโดยมีการวัดความสอดคล้องในการเลือกอาชีพระยะก่อนการทดลอง ทำการวัดซ้ำในระยะหลังการทดลอง และในระยะติดตามผล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีสองตัวประกอบ แบบวัดต่างกลุ่มหนึ่งตัวแปรและวัดซ้ำหนึ่งตัวแปร และการใช้พิจารณาความสอดคล้องในการอาชีพจากดัชนีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพของไอซาน ผลการวิจัยพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมแนะแนวอาชีพมีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพในระยะหลังการทดลองและ

ระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมแนะแนวอาชีพมีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพในระยะเวลาหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กศรี จุนละมานี (2545) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณสาธิตมหาวิทยาลัยบูรพาแห่งชาติลาว กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน และแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภท 1 ตัวแปรระหว่างกลุ่ม และ 1 ตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeat- Measure analysis of variance : One Between Subjects variable and one within Subjects variable) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีอินวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls procedure) ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเลือกอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมการแนะแนวอาชีพตามโปรแกรมแนะแนวอาชีพมีคะแนนการเลือกอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะเวลาหลังการทดลอง และระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เข้าร่วมการแนะแนวอาชีพตามโปรแกรมการแนะแนวอาชีพมีคะแนนการเลือกอาชีพไม่แตกต่างกัน

ปวีณา ยอดสิน (2551) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ต่อการพัฒนาการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากมาตรวัดการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีคะแนนมาตรวัดการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า โปรแกรมกิจกรรม
แนะแนวอาชีพสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่
เข้าร่วมได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.1 ความหมายของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.1.1 ความหมายของการตัดสินใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2555) ให้ความหมายของการตัดสินใจ หมายถึง การพิจารณา
ข้อมูลและแสวงหาทางเลือกหลายๆ ทางแล้วเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ที่จะช่วยทำให้บรรลุเป้าหมาย
หรือแก้ปัญหาได้สำเร็จ

สุนทร โคตรบรรเทา (2547) ได้อธิบายการตัดสินใจตามหลักสากลความหมายว่า
เป็น “กระบวนการเลือกจากทางเลือกทั้งหลาย”

กินสเบิร์ก และบารอน (นิตยา เรืองแบน, 2553, อ้างถึงใน Greenberg & Baron.
2003) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจว่า เป็นขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกจากทางเลือกหลายทางเลือก
โดยมีความคาดหวังว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงพอใจ หรือเป็นกระบวนการเลือกรูปแบบของการ
ปฏิบัติ เพื่อจัดการกับปัญหาและโอกาสที่เกิดขึ้น

2.1.2 ความหมายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ณรงค์ อักชีโสภา และ วรณา พรหมบุญมย์ (2540) ได้อธิบายความหมายของ
การตัดสินใจเลือกอาชีพว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การตัดสินใจ ซึ่งจะต้องเสี่ยง
แต่การเสี่ยงดังกล่าวนี้จะต้องเสี่ยงอย่างมีหลักการ คือ มีการศึกษาตนเอง ตั้งแต่การรับรู้เรื่องของ
ตนเอง (Self-Perceptions) มีการหาทางเลือก และมีการสำรวจอาชีพ

อรอนงค์ ธีญะวัน (2539) ได้อธิบายความหมายของการตัดสินใจเลือกอาชีพไว้ว่า
การเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับความเป็นจริงมากที่สุดและแสดงให้เห็นว่าบุคคลคิดว่าเขาจะประกอบ
อาชีพอะไร

ซัคเกอร์ (จตุรพร ลิ้มมั่นจริง, 2555, อ้างถึงใน Zunker. 1994) ได้กล่าวถึง
การตัดสินใจเลือกอาชีพไว้ว่า เป็นกระบวนการซับซ้อน อาจมีการพิจารณาย้อนกลับได้สำหรับบาง
คน หรือการเปลี่ยนแปลงการเลือกขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางอาชีพของแต่ละบุคคล และได้สรุปว่า
กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพเป็นสิ่งที่ซับซ้อนเป็นเอกลักษณ์สำหรับแต่ละบุคคล
ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางการรู้คิด โครงสร้างทางสังคมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล

ในจุดสำคัญคือแต่ละบุคคลประเมินการเลือกภายในจิตใจด้วยการพิจารณาค่านิยม ความสนใจ สัมฤทธิผลและประสบการณ์ต่างๆ ภายนอก โดยการค้นหาว่ามีการยอมรับและความเห็นพ้องด้วย ภายในสิ่งแวดล้อมของการทำงาน

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลจากทางเลือกอาชีพที่หลากหลายอย่างมีหลักการ โดยการพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้านทั้งการศึกษาเกี่ยวกับตนเอง การวิเคราะห์คุณลักษณะของตนเองด้านความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ค่านิยม และความสนใจ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกอาชีพนั้นๆ จากลักษณะการทำงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าทางอาชีพ รายได้ และความต้องการของตลาดแรงงาน นำไปสู่กระบวนการตรวจสอบการเลือก ซึ่งผู้เลือกจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย พร้อมทั้งประเมินความเป็นไปได้ของตัวเลือกอาชีพจากการวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อตัดสินใจเลือก ทั้งข้อดีและข้อเสีย จัดลำดับความสำคัญในแต่ละทางเลือก และวางแผนการศึกษาต่อหรือกำหนดเส้นทางเพื่อเข้าสู่อาชีพที่เลือกได้

2.2 องค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ณรงค์ อักขิโสภา และ วรรณฯ พรหมบุรุษย์ (2540) ได้กล่าวว่า การพัฒนาอาชีพ เป็นกระบวนการของชีวิต และการตัดสินใจก็เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาอาชีพและเป็นการพัฒนาตน การพัฒนาตน คือ การตระหนักในเรื่องของตน หรือการรู้จักตน ซึ่งหมายถึง การค้นพบตนเองในเรื่องทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ ความสามารถ รวมถึงทักษะที่ทำให้ตนได้รับความสำเร็จ นอกจากนี้ยังหมายถึง กระบวนการในการศึกษาตนเองในเรื่องการมีเหตุผล การค้นหาทางเลือก การเลือก การมองตนเองและผู้อื่นในทางที่ดีการยอมรับและมองเห็นความมีค่าในตนรักและมองเห็นคุณค่าผู้อื่นด้วย ซึ่งองค์ประกอบของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีส่วนต่อไปนี้คือ

1. การเข้าใจกระบวนการตัดสินใจ (Understanding the decision making Process) หลักการเลือกที่จะต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับตนเอง มีการหาทางเลือก และการสำรวจอาชีพ

2. การรู้จักตนเอง (Self-Knowledge)

การรู้จักตนเอง เป็นการรู้จักและเข้าใจความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตน รู้เหตุรู้ผล รู้จักเลือกสิ่งต่างๆ รู้จักที่จะนำความคิดกับการกระทำมาสัมพันธ์กันทำให้เกิด

การตัดสินใจและการตัดสินใจที่ถูกที่ควรคือ การศึกษามองตนในแง่ดี มองผู้อื่นในแง่ดี รักตนเอง และผู้อื่น มองเห็นความมีค่าในตนและมองเห็นคุณค่าในตัวผู้อื่นด้วย

ควรจะมีไปในเรื่องของบุคคล 3 ด้านด้วยกัน คือ

- 1) ด้าน Self-Awareness นักเรียนควรจะค้นพบตัวเองในเรื่อง
 - 1.1) ทศนคติ ค่านิยม ความสนใจ ความสามารถ
 - 1.2) อธิบายถึงทักษะที่ทำให้ตนประสบความสำเร็จ
 - 1.3) ได้ทักษะในการเรียนการจัดการเรื่องการใช้เวลา การวางแผนการทำงาน การวิจัย การแสวงหาแหล่งข้อมูล และการตั้งเป้าหมาย
 - 1.4) รู้วิธีทำงานที่ได้ผล การทำงานกลุ่ม
 - 2) Opportunity Awareness นักเรียนสามารถที่จะ
 - 2.1) อธิบายภาพรวมเกี่ยวกับเศรษฐกิจและงาน เช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน การจัดการธุรกิจของตนเอง
 - 2.2) ความรับผิดชอบที่จะทำตามข้อตกลงของผู้สร้างและผู้รับจ้าง
 - 2.3) รู้เรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่
 - 3) Decision and Transition Learning
 - 3.1) หลอมรวมความรู้และทักษะที่ได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนนำไปปฏิบัติในชีวิต การทำงาน ชุมชน ครอบครัว และการทำกิจกรรมยามว่าง
 - 3.2) ปรับปรุงทักษะในการที่จะจัดการตนเองเมื่อถึงตอนที่จะต้องพบสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อน
3. การมีความรู้เรื่องการพัฒนาตนเพื่ออาชีพ (Career Knowledge)
- มีความรู้เรื่องการพัฒนาตนเพื่ออาชีพคือมีความรู้ในเรื่องการพัฒนาตนไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ซึ่งหมายถึงความสำเร็จในอาชีพ การที่จะทำให้คนประสบความสำเร็จในอาชีพควรคำนึง 5 ข้อ คือ 1) มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ 2) ภูมิใจตนเองดูก่อน 3) มุ่งสู่เส้นทาง 4) ศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง 5) ขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีรายละเอียด ดังนี้
- 1) มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ คือ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทุกอย่างในโลกจะต้องไม่เหมือนเดิม อาชีพใหม่จะต้องมีอีกมากมาย ฉะนั้นทุกชีวิตจะต้องตื่นตัวและมองหาทักษะใหม่ๆ อยู่เสมอ

2) ภูมิใจตนเองดูก่อน คือ ศึกษาตนเองศึกษาความสนใจ ความต้องการ ค่านิยมความสามารถ ความถนัด ฯลฯ ของตน รวมทั้งความคิดฝันของตน ทำความฝันให้เป็นความจริง

3) มุ่งสู่เส้นทาง คือ ช่วยให้เราได้มองเห็นทางเลือกที่เหมาะสมกับตน มองหาสิ่งที่เป็นไปได้ ซึ่งตรงกับศักยภาพที่แท้จริงของตน

4) ศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง คือ มุ่งค้นคว้าศึกษาสิ่งที่เหมาะสมกับชีวิตตน ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนนอกรั้วนอกห้องเรียน ศึกษาทักษะที่จำเป็นเพื่ออาชีพที่ตนถนัด

5) ร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ เธอจะหาสิ่งที่ตนถนัด และสนใจในหมู่บ้านของตนก่อนสังเกตุอาชีพใกล้ตัว สอบถามผู้รู้ ขอความช่วยเหลือจากบุคคลในหมู่บ้าน

4. ตรวจสอบการเลือก (Preview of alternative)

การเลือกตัดสินใจอย่างไร้ข้อสงสัย ควรมีการตรวจสอบ ค้นหาข้อดีข้อเสียอีกครั้งหนึ่ง เพื่อได้ผลที่แน่นอน อาจหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสอบถามจากผู้รู้ ค้นหาจากสื่อต่างๆ หาประสบการณ์ด้วยตนเอง ฯลฯ การหาประสบการณ์อาจได้จากการระดมความคิด เช่น การเลือกเป็นนักดนตรี

เป้าหมาย คือ การตั้งวงดนตรีเล็กๆ

ขั้นการดำเนินงาน คือ

1. จัดตั้งวงดนตรี
2. จัดพาหนะ
3. อดเสีียง
4. ออกเดินทางเพื่อแสดง

เบื้องหลังการปฏิบัติงานจะต้องมีความคิดฝันอยู่ในใจว่าจะมีชีวิตเป็นนักดนตรีประกอบอาชีพนักดนตรี ฉะนั้น เมื่อเลือกแล้วจะต้องตรวจสอบสิ่งที่เลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป้าหมายแคลง

ในการพัฒนาทางเลือกนั้น เนื่องจากทางเลือกจะส่งผลกระทบต่อเป้าหมาย จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจ ทางเลือกที่มีหลายทางเลือกควรจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกโดยตัดทางเลือกที่ไม่สนองเป้าหมายออกที่ละทางเลือก จนเหลือทางเลือกสุดท้ายที่ควรปฏิบัติ

นิตยา เรืองแป้น (2553) ได้อธิบายว่า ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเรื่องใดก็ตาม บุคคลผู้ตัดสินใจควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การเลือก เป็นโอกาสของบุคคลที่จะเลือกทางเลือกหลากหลายทางเลือก หากไม่มีการเลือกก็หมายถึง การไม่มีการตัดสินใจ ในการเลือกนี้ผู้ตัดสินใจต้องคำนึงถึง วัตถุประสงค์ เป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้นด้วยนั้นด้วย

2. ทางเลือก เป็นแนวทางหรือวิถีของการปฏิบัติ ควรจะมีทางเลือกในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งมากกว่า 1 ทางเลือก ถ้าไม่มีทางเลือกก็ไม่มีการตัดสินใจ ในการเลือก ทางเลือกนั้น บุคคลผู้เลือกจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการตัดสินใจเลือกนั้น

3. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ ผู้ที่จะทำการตัดสินใจจะต้องกำหนด จุดมุ่งหมายให้ชัดเจนก่อนทำการตัดสินใจ เพราะการตัดสินใจเป็นเรื่องที่มีผลต่อเนื่องถึงอนาคต จุดมุ่งหมายจึงเป็นภาวะสุดท้ายที่ผู้ตัดสินใจต้องให้เกิดขึ้น

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย นโยบาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งสภาพแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการตัดสินใจ

5. กระบวนการของความคิด ความเข้าใจ การตัดสินใจต้องมีเกณฑ์ในการประเมินทางเลือก ต้องอาศัยกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ มีเครื่องมือ ในการประเมินทางเลือกเพื่อตอบสนองของวัตถุประสงค์

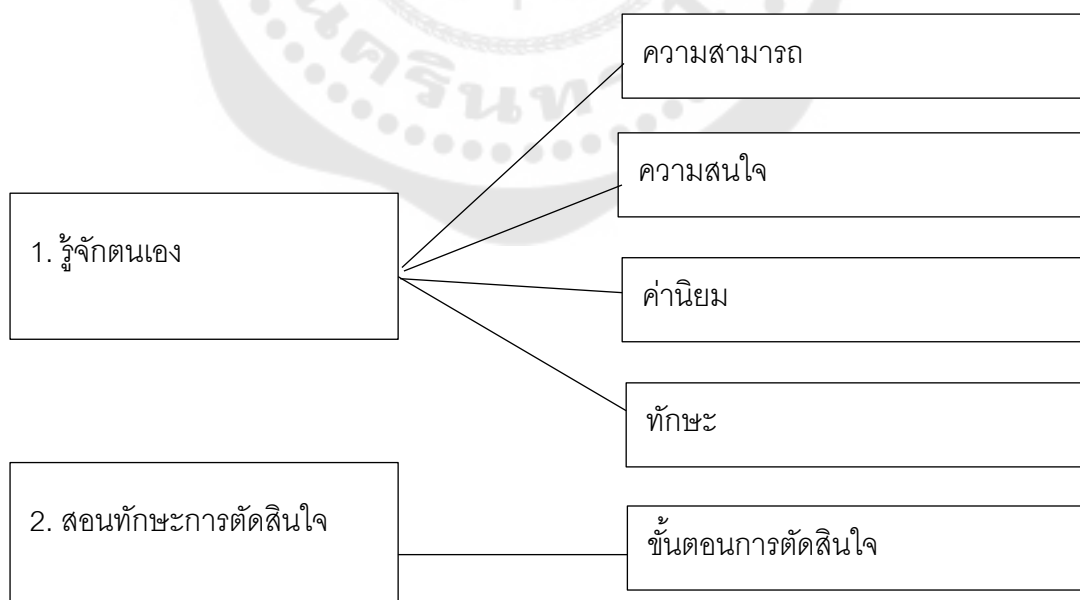
6. ผลที่เกิดขึ้น เป็นผลที่ตามมาหลังจากการตัดสินใจ เป็นที่ทราบแล้วว่า ปัญหาแต่ละเรื่องนั้นมีสาเหตุหลากหลาย เมื่อมีการวิเคราะห์ปัญหาและได้เลือกวิธีการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นแล้ว ผลที่ได้อาจจะเกิดผลที่พอใจและไม่พอใจ

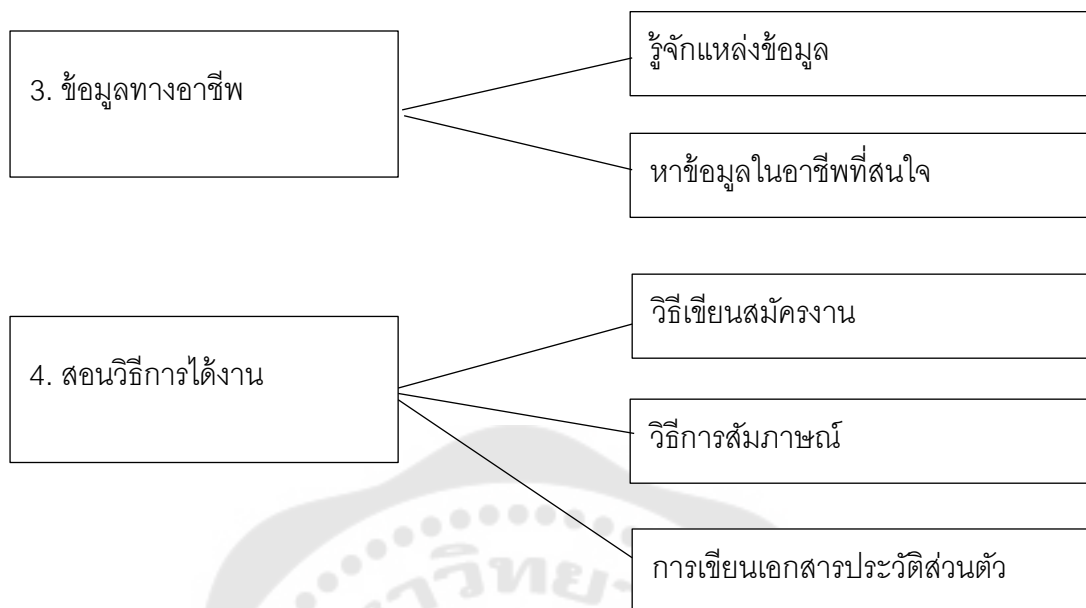
จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การเข้าใจกระบวนการของการตัดสินใจ ซึ่งจะมีการตัดสินใจได้นั้น หมายความว่า จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับทางเลือกที่สามารถตัดสินใจได้ มีจุดมุ่งหมายของการตัดสินใจ และผลที่เกิดขึ้นหลังจากการตัดสินใจ 2) การรู้จักและเข้าใจตนเอง เป็นการสำรวจตนเองว่ามีความสนใจ ความถนัด ทักษะ ความสามารถ และทักษะด้านใด เป็นต้น เพื่อสามารถตัดสินใจได้สอดคล้องกับตนเอง และ 3) การศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอาชีพและการพัฒนาอาชีพ การรู้จักข้อมูลอาชีพ ลักษณะของการประกอบอาชีพ เส้นทางเพื่อไปสู่อาชีพ ความก้าวหน้าในอาชีพ สภาพแวดล้อมในการประกอบอาชีพ ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ เป็นต้น โดยองค์ประกอบของ

การตัดสินใจทั้ง 3 ส่วน นั้นมี ความเกี่ยวข้องควบคู่กันไป โดยมีการศึกษาข้อมูลทางเลือกต่างๆ การสำรวจตนเองและศึกษาข้อมูลอาชีพ เพื่อใช้ในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมตามความเป็นจริงของแต่ละบุคคล

2.3 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

อรอนงค์ ธีบุญะวัน (2539) อธิบายว่าการตัดสินใจมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์มาก ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเลือกโปรแกรมการเรียน เรื่องอาชีพ เลือกคบเพื่อน ในการเลือกคู่ครอง การตัดสินใจของบุคคลอาจทำได้หลายวิธี เช่น ตัดสินใจด้วยการถามเพื่อน ให้พ่อแม่ตัดสินใจ ตัดสินใจตามคำทำนาย หรือตัดสินใจด้วยตนเองจากการคิดอย่างรอบคอบ แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีการใด ในการตัดสินใจก็ตาม การตัดสินใจทุกครั้งจะมีผลต่อชีวิตของบุคคลเสมอเมื่อการตัดสินใจมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เช่นนี้ บุคคลจึงควรมีการตัดสินใจที่ดีที่สุดสำหรับตัวเขา และเพื่อให้ได้ผลดีที่สอดคล้องกับชีวิตบุคคลจึงควรมีการตัดสินใจที่รอบคอบเป็นกระบวนการและมีระบบ โดยคำนึงถึงผลดี ผลเสีย มีการชั่งน้ำหนักและพิจารณาอย่างรัดกุม ในการสอนวิชาแนะแนวอาชีพในโรงเรียน การสอนทักษะการตัดสินใจให้นักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากในการเลือกอาชีพหรือการศึกษาของเขา นอกจากนั้น การเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยบุคคลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ ของเขาในชีวิตอีกด้วย

ภาพประกอบ 5 แสดงโครงสร้างการสอนแนะแนวอาชีพในโรงเรียน
 นวลศิริ เปาโรหิตย์ (อรอนงค์ ธีญญะวัน, 2539, อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2528)

จากภาพประกอบนี้จะเห็นได้ว่าการสอนทักษะการตัดสินใจให้นักเรียนจะเป็นส่วน
 หนึ่งที่สำคัญมากในการเลือกอาชีพหรือการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการตัดสินใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
 ปกติที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือเป็นการตัดสินใจที่สำคัญในชีวิต ทักษะการตัดสินใจเป็นสิ่งที่
 บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้โดยเฉพาะการตัดสินใจในเส้นทางการประกอบอาชีพของตนเอง โดย
 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพจะประกอบไปด้วย การที่บุคคลรู้จักตนเองในด้านต่างๆ และ
 เรียนรู้ข้อมูลอาชีพ พร้อมทั้งมีทักษะในการตัดสินใจตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และรู้จักทักษะที่
 ใช้ในการหางาน ซึ่งการแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียนในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้
 นักเรียนมีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

2.4 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

กูยชรี คำชาย (2542) ได้อธิบายแนวคิดของครัมโบล์ทและซอเรนสัน (Krumholtz and
 Sorenson) เกี่ยวกับรูปแบบของการตัดสินใจ (A decision-making approach) ที่เหมาะสมสำหรับ
 วัยรุ่น โดยได้เสนอขั้นตอนของการตัดสินใจไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายของตนเอง โดยเป้าหมายนั้นต้องเขียนในเชิงพฤติกรรม เพื่อที่สามารถจะนำมาใช้ประเมินความก้าวหน้าได้ในภายหลัง

ขั้นตอนที่ 2 การใช้เวลาเพื่อทำงานให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนกับครูจะต้องตกลงกันถึงเรื่องเวลาที่นักเรียนจะต้องอุทิศให้ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง ครูกับนักเรียนต้องมาพบปะกัน ดูสิ่งที่นักเรียนไปค้นคว้ามาและนำมาอภิปรายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดกิจกรรมที่ต้องทำ เพื่อการค้นคว้าหาทางเลือกการศึกษาและอาชีพในวงที่แคบ นักเรียนจะต้องทำโครงการเพื่อค้นหาสิ่งที่ตนเองสนใจ จะศึกษาจากหนังสือ เอกสารวารสาร วีดิทัศน์ หรือสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล หลังจากที่นักเรียนทำไปถึงขั้นที่สามแล้วต้องกลับมาพบปะกันเป็นกลุ่มแล้วแบ่งปันข้อมูลที่ได้ไปหามาได้ การได้ปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มจะทำให้ นักเรียนมองเห็นว่าจะต้องสำรวจข้อมูลใดต่อไป ซึ่งนักเรียนอาจจะต้องออกเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสอบถาม สัมภาษณ์ หรือเยี่ยมแหล่งงานหรือแหล่งศึกษานั้นๆ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลที่ตามมา ซึ่งตรงนี้จะเป็นการช่วยให้นักเรียนตอบตนเองได้ว่าสิ่งที่ค้นหามาได้นั้นเป็นสารสนเทศที่พอหรือไม่สำหรับการตัดสินใจว่าจะเลือกเรียนโปรแกรมใดในสถาบันการศึกษาใด และจะออกไปสู่งานใด

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินซ้ำ ซึ่งทำได้โดยเอาข้อมูลจากขั้นที่ห้า มาอธิบายกันในกลุ่มเพื่อหาความมั่นใจในสิ่งที่ตนตัดสินใจเลือก แต่หากยังมีข้อสงสัยหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติมก็ต้องกลับไปทบทวนกิจกรรมในขั้นที่ผ่านมาอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 7 การตัดสินใจเลือกชั่วคราว ซึ่งขั้นนี้มุ่งที่จะให้นักเรียนจำกัดการเลือกตนเองอยู่ในตัวเลือกที่แคบลง และขจัดสิ่งที่ไม่คาดว่าจะเป็นไปได้ออกไป กระบวนการนี้จะทำให้ได้สิ่งที่เหลือซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนสนใจ และประมาณแล้วว่าเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถและปัจจัยอื่นๆ ที่ตนมีอยู่

ขั้นตอนที่ 8 การย้อนกลับ หมายถึงว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้การกระทำตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นที่เจ็ด แล้วนักเรียนสามารถใช้ความรู้ที่กระทำกับทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

รูปแบบดังกล่าวนอกจากจะใช้กับการเลือกศึกษาและอาชีพแล้ว ยังสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจหลายๆ สถานการณ์ในชีวิต เพราะรูปแบบดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนคิดและตัดสินใจอย่างมีระบบ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2555) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจจะต้องเป็นขั้นตอนที่มีระบบ และด้วยเหตุผลจากข้อมูลที่เรามีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเลือกอาชีพ ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไป ขั้นตอนการตัดสินใจมีดังนี้ คือ

1. ระลึกว่ามีทางเลือกให้ชีวิตเสมอ
2. แสวงหาทางเลือก
3. ประเมินผลดี ผลเสียจากทางเลือกแต่ละทาง
4. ตัดสินใจเลือก
5. ทำตามสิ่งที่ตัดสินใจ
6. ทบทวนหรือปรับแผนการตัดสินใจ

1. ระลึกว่ามีทางเลือกให้ชีวิตเสมอ

โปรดระลึกไว้ว่า ชีวิตมีทางเลือกเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเลือกเกี่ยวกับงานอาชีพ ก่อนที่เราจะเลือกประกอบอาชีพใด เราอาจจะต้องถามตัวเองหลายคำถามเกี่ยวกับอาชีพที่จะทำในอนาคต เช่น ทำไมเราจึงอยากเข้าสู่อาชีพนี้ เรามีอะไรที่จะทำให้เราประสบความสำเร็จในอาชีพนี้หรือไม่ ค่านิยม ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของเราตรงกับความต้องการของอาชีพนี้หรือไม่ เรามีเป้าหมายทางอาชีพของเราอย่างไร และงานที่อยากทำจะทำให้เราไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ให้กับตนเองหรือไม่ การตัดสินใจครั้งนี้เราทำด้วยตนเองหรือตามผู้อื่น คำตอบกับคำถามเหล่านี้ จะช่วยทำให้เรากระจ่างในตนเองยิ่งขึ้น

2. แสวงหาทางเลือก

การที่จะรู้ว่าเรามีทางเลือกใดในการเข้าสู่อาชีพบ้างนั้น บุคคลจะต้องทำการแสวงหาข้อมูลให้มากที่สุดเกี่ยวกับอาชีพที่เขาสนใจ ส่วนใหญ่แล้วเรามักจะไม่ทำการบ้านเรื่องนี้ และคิดว่าเรียนอะไรมาก็ต้องประกอบอาชีพนั้น ซึ่งไม่เป็นความจริง

แม้ว่านักศึกษาจะเรียนจบมาทางสาขาหนึ่งก็ตาม แต่หากพบว่าความสนใจของเราไม่ได้อยู่ในอาชีพที่เราเรียน เช่น จบพยาบาล แต่อาจจะไม่ชอบทำงานพยาบาล ให้นักศึกษาลองหาอาชีพอื่นที่สนใจ และสำรวจดูว่าอาชีพอื่นที่สนใจนั้นมีทางเป็นไปได้หรือไม่ ตรงกับบุคลิกภาพและความถนัดเพียงใด

การหาข้อมูลอาชีพหลายอาชีพจะทำให้เรามีแนวทางว่า อาชีพใดเหมาะกับเราจริงๆ บุคคลหลายคนเข้าสู่อาชีพโดยไม่รู้มาก่อนเลยว่า คนที่ประกอบอาชีพนี้ ต้องทำอะไรบ้าง และเมื่อเข้าไปแล้วไม่เข้ากับว่าตัวเองไม่ถนัดในงานดังกล่าว ทำให้ต้องออกจากงานมาหาอาชีพใหม่ที่ถนัดแทน เสียเวลาของชีวิตไปโดยใช่เหตุ

3. ประเมินผลดี ผลเสียจากทางเลือกแต่ละทาง

ในตัวเลือกแต่ละตัว จะตอบสนองความต้องการที่ต่างกันของเรา เช่น บังอร มีค่านิยมสามชนิดในตัวเอง คือ การช่วยเหลือสังคม การท่องเที่ยว ไม่ชอบทำงานที่เป็นโครงสร้าง และค่อนข้างจะอิสระ ในกรณีดังกล่าว ถ้าบังอรเลือกอาชีพครูในโรงเรียนรัฐบาลแม้เธอจะชอบในการช่วยเหลือสังคมก็ตาม แต่การเป็นครูไม่สามารถ ทำให้เธอท่องเที่ยวได้อย่างที่ต้องการ และการที่เธอชอบความอิสระนั้นก็เช่นกัน เธอคงไม่มีใครมีความสุขกับการที่ต้องทำงานประจำเข้าถึงเย็น ดังนั้น การเลือกอาชีพครูก็อาจจะไม่ใช่ทางที่ดีที่สุดสำหรับเธอ

การตัดสินใจในขั้นนี้ จำเป็นที่ผู้ตัดสินใจจะต้องดูให้ชัดเจนถึงผลดีผลเสียในทุกทางเลือก เช่น สมมุติเลือกที่จะทำงานและไม่เรียนต่อ ผลดีที่ได้อาจจะเป็นการหาเงินเลี้ยงตัวเองได้ แต่ผลเสียเนื่องจากจะทำให้การเข้าสู่อาชีพที่ดีมีเกียรติต้องหมดไป และอาจจะทำให้บิดามารดาเสียใจในการตัดสินใจครั้งนี้ด้วย การที่นักศึกษาจะตัดสินใจอย่างใดลงไปจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าเราจะอยู่กับผลลัพธ์นั้นได้หรือไม่ ผู้ตัดสินใจเท่านั้นที่จะตอบคำถามเหล่านี้ได้

โดยทั่วไป ในเรื่องอื่นๆ เราอาจจะมีตัวเลือกเพียงตัวเดียวที่ดีที่สุด เช่น การเลือกคู่ครอง หรือการตัดสินใจว่าจะทำงานหรือเรียนต่อ แต่เมื่อมาถึงการตัดสินใจเลือกอาชีพ เราควรจะมีตัวเลือกที่มากกว่าหนึ่ง หรือทางออกมากกว่าทางเดียวที่เปิดให้เลือกเช่น วิทยาตั้งเป้าเอาไว้ว่า เขาอยากจะเป็นวิศวกรในอนาคต แต่ปรากฏว่า เขาสอบคัดเลือกไม่ติด การเป็นวิศวกรจึงต้องเปลี่ยนเข็มไปสู่อาชีพทางธุรกิจอื่นซึ่งเป็นอันดับรองของตัวเลือกที่ตั้งไว้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเลือกแต่ละครั้งถ้าเราสามารถจัดอันดับตัวเลือกได้ ก็จะทำให้เราไม่ผิดหวังง่ายกับชีวิต เพราะหากพลาดตัวหนึ่งไป ก็ยังสามารถมีตัวเลือกรองลงไปได้เสมอ

4. ทำตามที่ตัดสินใจ

หากเราได้ทำตามขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจหมดแล้ว แต่ไม่มีการตัดสินใจจริง การคิดวิเคราะห์ของเราก็จะไม่เกิดผลเลย ขั้นตอนการตัดสินใจจริง เป็นเรื่องที่ต้องกระทำ เพราะมันหมายถึงการที่เราได้ทำสิ่งที่มีผลต่อชีวิตในอนาคตของเราอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามโปรดระลึกไว้เสมอว่า แม้ว่าเราจะเตรียมการมาอย่างดีแล้วเท่าใดก็ตาม เหตุการณ์อาจผันแปรไปทำให้ดูเหมือนว่า เราได้ตัดสินใจผิดพลาดไป ซึ่งถ้าสิ่งนั้นเกิดขึ้น ก็ถือว่าเป็นเรื่องปกติการตัดสินใจอาจผิดพลาดได้ แต่เราก็สามารถตัดสินใจใหม่ได้เสมอ ดังนั้น กระบวนการตัดสินใจของคุณคงไม่ใช่สิ่งที่เกิดครั้งเดียวในชีวิต แต่กลับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะข้อมูลและตัวบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สิ่งหนึ่งที่เคยสนใจในวัยหนึ่ง

แต่เมื่อถึงวันหนึ่งก็อาจจะหมดความสนใจไปได้ ทำให้อาชีพที่เคยเลือก จำต้องมีการทบทวน เปลี่ยนแปรตามไปด้วย

5. ทบทวนและปรับแผน

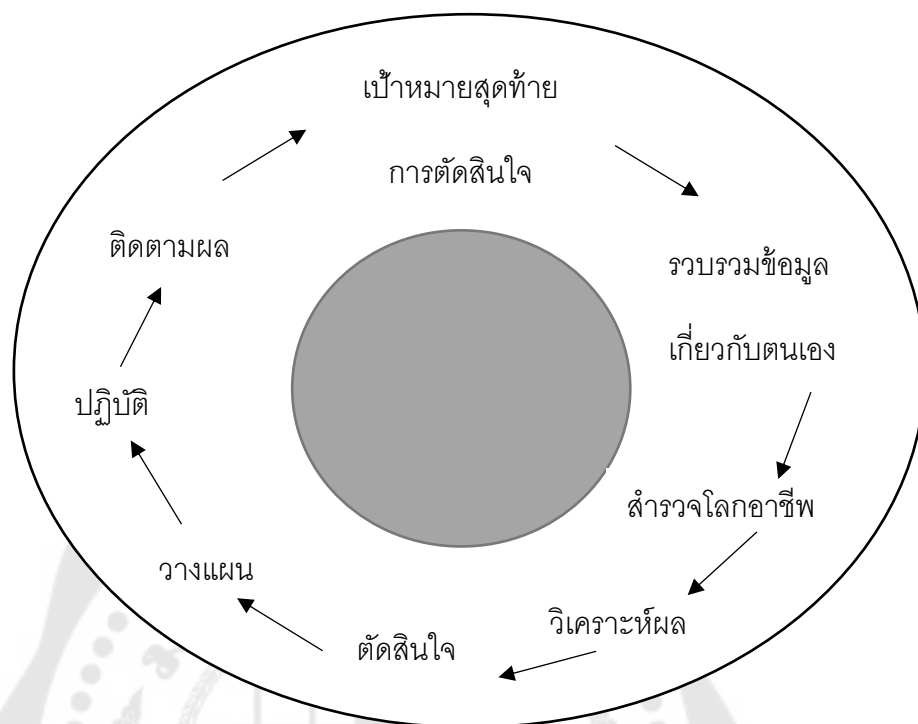
เมื่อการตัดสินใจได้สิ้นสุดลง มิได้หมายถึงการจบสิ้นของกระบวนการแต่ละบุคคลจะต้องมีการทบทวนการตัดสินใจที่ทำลงไปแล้วเสมอว่า ยังสนองความต้องการของเขาเพียงใดหากความต้องการของเขาเปลี่ยนไป หรือเขาเริ่มรู้จักตัวเองมากขึ้น เขาอาจจะรู้ว่า สิ่งที่เขาทำอยู่ไม่ใช่สิ่งที่เขาอยากทำตลอดชีวิตก็ได้ เขาจึงต้องมีการทบทวนการตัดสินใจที่ทำแล้วนั่นเอง

ดังเช่น สุวิทย์ เขามีอาชีพเป็นช่างที่ได้เงินดีของบริษัทแห่งหนึ่ง เมื่อถูกเชิญให้ไปพูดเกี่ยวกับงานของเขาบ่อยครั้งทำให้เขาพบว่า การพูดให้ความรู้ผู้อื่น เป็นสิ่งที่เขาชอบ เขาจึงเปลี่ยนเข็มจากการเป็นวิศวกรมาเป็นอาจารย์สอนในสถาบันการศึกษาแทน และเขาก็พบว่า การเป็นครู เป็นสิ่งที่ทำให้เขามีความสุขมากกว่าการเป็นวิศวกร

สรุปก็คือ ในการตัดสินใจที่สำคัญของชีวิต จำเป็นต้องมีการวางแผนที่รอบคอบหาข้อมูลรายละเอียดทั้งในส่วนของตนเองและงานอาชีพ การตัดสินใจที่เป็นระบบที่ดี แม้จะไม่สามารถทำนายได้ถึงความสำเร็จในอนาคตก็ตาม แต่ก็ เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้บุคคลก้าวเข้าสู่อาชีพอย่างมั่นใจที่สุดได้

ณรงค์ อักขิโสภา และ วรณา พรหมบุรุษย์ (2540) ได้เสนอขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกอาชีพไว้ ดังนี้

1. เป้าหมายสุดท้ายในการตัดสินใจ ต้องรู้เป้าหมายสุดท้ายว่าตนจะทำอะไรและทำเมื่อไหร่
2. การรวบรวมข้อมูลของตนเอง ต้องรวบรวมความต้องการความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ บุคลิกภาพ ฯลฯ
3. สำรวจโลกอาชีพ การตั้งคำถามในเรื่องสิ่งที่ตนต้องการ และงานอะไรที่ตนจะสามารถทำได้ มีโอกาสก้าวหน้าหรือไม่
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้จะรู้จักตนเองและโลกภายนอกมากพอที่ฉันเลือก จึงต้องวิเคราะห์ผลของทางเลือกแต่ละทาง เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ
5. ตัดสินใจ ท่านนี้เป็นขั้นที่ต้องใช้ทักษะตั้งแต่การหาเหตุผล การเลือก การตัดข้อไม่ต้องการทิ้ง เพื่อให้เหลือข้อที่ต้องการ
6. การวางแผน วางแผนปฏิบัติ
7. การปฏิบัติ ปฏิบัติตามแผน
8. การติดตามผล ติดตามดูแลผลของการปฏิบัติ

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกอาชีพ
ณรงค์ อักชีโสภา และ วรรณภา พรหมบุญรัมย์ (2540)

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจจะต้องเป็นขั้นตอนที่มีระบบ
แบ่งเป็น 5 ขั้นตอนได้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย เป็นการกำหนดเป้าหมายว่านักเรียนต้องการที่จะตัดสินใจเรื่องอะไร
2. การรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ฯลฯ และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ในการพิจารณาว่ามีอาชีพใดที่เหมาะสมกับตนเอง
3. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้แล้วนำข้อมูลมาศึกษาทางเลือกอาชีพแต่ละทางเลือกว่ามีอาชีพใดที่เหมาะสมกับตนเอง
4. ประเมินผลดี ผลเสียจากทางเลือกแต่ละทาง เป็นการประเมินจากการวิเคราะห์ทางเลือกอาชีพนั้น มีผลดีและผลเสียต่อนักเรียนอย่างไร
5. การตัดสินใจเลือก เมื่อประเมินผลดีและผลเสียของทางเลือกแต่ละทางแล้วนำมาพิจารณาว่ามีทางเลือกอาชีพใดที่เหมาะสมกับตนเอง

2.5 รูปแบบและกลยุทธ์การตัดสินใจ

นักจิตวิทยา ลิลเลียน ดิงค์ เลค (อรอนงค์ ธัญญะวัน, 2539, อ้างถึงใน Lillian Dinklage, n.d.) ได้รวบรวมรูปแบบต่างๆ ที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจออกเป็น 8 ชนิด ดังนี้ คือ

1. วางแผนอย่างรอบคอบ (Planful)
2. ยากเย็นแสนเข็ญ (Agonizing)
3. หุนหันพลันแล่น (Impulsive)
4. ใช้ความรู้สึกบอกรู (Intuitive)
5. ผัดผ่อน (Delaying)
6. ตามดวง (Fatalistic)
7. ตามเพื่อนหรือเสียงส่วนใหญ่ (Compliant)
8. ขาดพลังเพียงพอ (Paralytic)

1. การวางแผนอย่างรอบคอบ (Planful) จัดได้ว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ทำให้บุคคลมีความมั่นใจ ในการตัดสินใจ ถึงแม้จะไม่สามารถรับรองได้ว่าผลลัพธ์จะออกมาสมบูรณ์ 100% แต่ก็นับได้ว่าเสี่ยงน้อยกว่าวิธีอื่น

ขั้นตอนในการใช้รูปแบบวางแผนอย่างรอบคอบมีทั้งหมด 7 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1) ขั้นที่หนึ่ง รู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร ในขั้นนี้บุคคลต้องทราบเสียก่อนว่าเขาจะต้องตัดสินใจ เขาจะต้องตระหนักว่าเขามีสิ่งที่ต้องตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามหาวิทยาลัย หรือการออกทำงาน จะเข้าทำงานที่ไหน ถ้าเลือกมหาวิทยาลัยควรจะเลือกคณะอะไร อันดับเท่าไร เป็นต้น

ขั้นที่หนึ่งนี้เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าเราไม่ตระหนักว่าเขาจะต้องตัดสินใจ แล้วกระบวนการคิดหาช่องทางจะไม่มีตามมา

2) ขั้นที่สอง การรวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์ การตัดสินใจทุกเรื่องจะต้องเกี่ยวข้องกับรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ข้อมูลที่พูดถึงไม่ใช่ข้อมูลทั่วไป แต่ต้องเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจ บุคคลจะต้องรู้ว่า

- ข้อมูลอะไรที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเรื่องนี้
- แหล่งข้อมูลจะได้มาจากไหน
- จะได้ข้อมูลนั้นมาอย่างไร

ข้อมูลบางชนิด เช่น เช่นข้อมูลเกี่ยวกับตนเองในด้านทักษะ ความสนใจ เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องแสวงหาเองจากภายในตัวเขา ข้อมูลบางชนิด เช่น แหล่งงานจะได้มาจากภายนอก ดังนั้นในขั้นที่สองนี้จึงเกี่ยวพันกันทั้งข้อมูลจากภายในและภายนอกของบุคคล

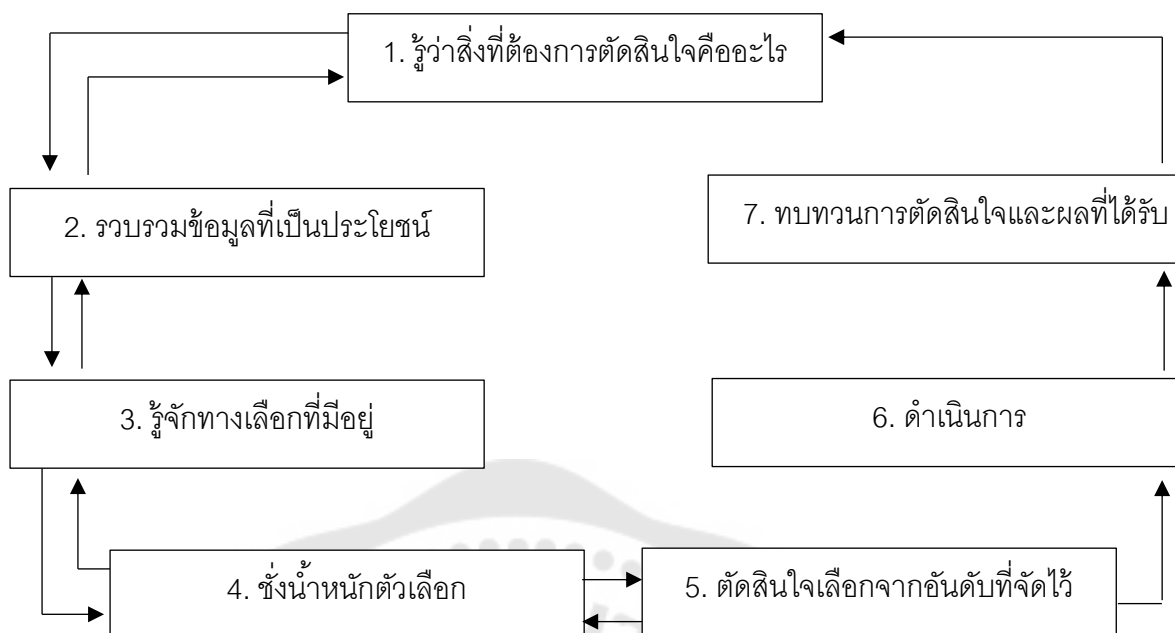
3) ขั้นที่สาม รู้จักกับทางเลือกที่มีอยู่ จากการรวบรวมข้อมูลในขั้นที่สอง อาจทำให้บุคคลเริ่มมองเห็นเส้นทางเลือกของเขาขึ้นมาได้บ้าง ถ้าทางเลือกมีไม่มากจะลองใช้ความคิดนึกถึงทางเลือกอื่นที่น่าจะเป็นไปได้มาพิจารณาประกอบ

4) ขั้นที่สี่ การชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว ในขั้นนี้บุคคลจะต้องพิจารณาดูว่าในแต่ละทางเลือกมีผลดี ผลเสียอย่างไรต่อชีวิตของเขา และให้บุคคลนำผลดีผลเสียในแต่ละตัวเลือกมาชั่งน้ำหนักดูว่าตัวเลือกใดจะมีน้ำหนักดีกว่าตัวเลือกอื่น เมื่อใช้ความสามารถวิเคราะห์ออกมาได้ละเอียดดีแล้ว ก็ให้จัดอันดับตัวเลือกเหล่านี้ใหม่โดยให้อันดับที่ 1 เป็นตัวเลือกที่มีน้ำหนักในการเลือกสูงสุด

5) ขั้นที่ห้า ตัดสินใจเลือก ในขั้นนี้จะเป็นการเลือกจากอันดับต้นของตัวเลือกที่ได้เขียนไว้ในขั้นที่สี่

6) ขั้นที่หก เป็นการดำเนินการ เมื่อได้ตัดสินใจว่าจะทำอะไรเรียบร้อยแล้ว บุคคลก็พร้อมที่จะลงมือดำเนินการตามที่ได้ตัดสินใจไว้ในขั้นที่ห้า

7) ขั้นที่เจ็ด เป็นการทบทวนการตัดสินใจและผลที่ได้รับ เมื่อทำตามที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว บุคคลจะพบว่า การตัดสินใจเลือกของเขาสามารถช่วยได้หรือไม่ได้ในการแก้ปัญหาจากขั้นที่หนึ่ง ถ้าพบว่าผลการตัดสินใจได้ช่วยในการแก้ปัญหา บุคคลก็จะยึดอยู่กับการตัดสินใจนั้น แต่ถ้าไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ก็จะต้องเริ่มกระบวนการนี้ใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยเริ่มจากขั้นที่สองหรือขั้นที่สามแล้วแต่ความจำเป็น

ภาพประกอบ 7 แสดงกลยุทธ์การตัดสินใจ โดยการวางแผนอย่างรอบคอบ
 ลิเลียน ดิงค์ เลค (อรอนงค์ รัชฎะวัน, 2539, อ้างถึงใน Lillian Dinklage, n.d.)

ตัวอย่างของการใช้กลยุทธ์การวางแผนอย่างรอบคอบ

ขั้นที่ 1 ปัญหาคือ “ไม่ทราบว่าจะเรียนคณะอะไรดี”

ขั้นที่ 2 แสวงหาข้อมูลจากภายในและภายนอก

ข้อมูลจากภายใน ได้แก่ การสำรวจความถนัด ความสนใจ ค่านิยม
 ความสามารถ สัมผัสพบว่ามี ความถนัดและสนใจทางศิลปะ เช่น เขียนรูป และการแสดง

ข้อมูลภายนอก ได้แก่ การไปสำรวจว่ามีมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยใดที่มีการสอน
 ทางศิลปะอยู่บ้างและอยู่ในคณะใด

ขั้นที่ 3 จากการหาข้อมูลในขั้นที่ 2 บุคคลอาจได้ รายชื่อคณะต่างๆ จาก
 มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยมา 3 แห่งที่เปิดสอนวิชาทางศิลปะ

ขั้นที่ 4 ให้ลองสมมุติว่าถ้าเลือกมหาวิทยาลัยที่ 1 ของตัวเลือกแรกจะเป็นอย่างไร
 เช่น มหาวิทยาลัย ก. มีการแข่งขันกันมาก โอกาสถูกเลือกเข้าไปในน้อยมาก ถ้าคะแนนไม่ดีจริงๆ
 นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายยังสูง เพราะมหาวิทยาลัยตั้งอยู่นอกเมือง อาจต้องไปเช่าหอพักใกล้ๆ
 มหาวิทยาลัย ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ให้ทำเช่นนี้กับตัวเลือกทั้งหมดที่มีอยู่ดูทั้งผลดี
 ผลเสียของตัวเลือกแต่ละตัว

ขั้นที่ 5 เมื่อได้ซึ่งน้ำหนักรักตัวเลือก แล้วก็สามารถรู้ได้ว่าตัวเลือกใดคือตัวเลือกที่ควรเลือกมากที่สุดเป็นอันดับแรก ตัวเลือกใดเป็นตัวเลือกอันดับรอง

ขั้นที่ 6 ในขั้นนี้มีบุคคลพร้อมที่จะดำเนินการตามตัวเลือกที่ได้ตั้งใจไว้ เช่น ไปสมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัยนั้น เป็นต้น

ขั้นที่ 7 เป็นขั้นที่ต้องรอดูผล ถ้าตัวเลือกแรกเข้าไม่ได้หรือมีอุปสรรคก็สามารถหันไปสู่อันดับต่อไปได้

2. รูปแบบยากเย็นแสนเข็ญ (Agonizing)

วิธีการนี้ผู้ใช้จะพยายามรวบรวมข้อมูลมากมาย นำมาวิเคราะห์ซึ่งน้ำหนัก แต่มักเกิดความสับสนวนเวียนอยู่ในค้นหาข้อมูลมาซึ่งน้ำหนักเท่านั้น อยู่เพียงขั้นตอนที่ 2-4 ไม่ไปถึงช่วงที่ต้องตัดสินใจมักจะกล่าวว่ “ไม่รู้จะตัดสินใจอย่างไรดี”

3. รูปแบบหุนหันพลันแล่น (Impulsive)

ผู้ใช้วิธีการนี้มักได้แก่ บุคคลที่เจออะไรก็มักจะรับไว้ก่อน ยังไม่ทันได้ตรวจดูทางเลือกอื่นใดเลย เมื่อเจอทางเลือกแรกก็รีบตกลงใจ บุคคลเหล่านี้มักใช้อารมณ์เป็นเครื่องตัดสินใจ วิธีตัดสินใจโดยเริ่มจากขั้นที่ 1 และข้ามไปขั้นที่ 6 โดยไม่มีขั้นที่ 2-5

4. รูปแบบที่ใช้ความรู้สึกบอกรู้ (Intuitive)

ให้การตัดสินใจขึ้นอยู่กับความรู้สึกหรือลางสังหรณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะตัว โดยไม่มีข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมมาประกอบ

5. รูปแบบผัดผ่อน (Delaying)

เป็นลักษณะที่ไม่อยากเสี่ยงตัดสินใจ ทำให้ไม่อยากจะถึงมักจะผัดผ่อนกับตนเองไปเรื่อยๆ ไม่มีแม้กระทั่งขั้นตอนที่ 1 ว่าจะต้องตัดสินใจ

6. รูปแบบตามดวง (Fatalistic)

ให้การตัดสินใจขึ้นอยู่กับ “ดวง” หรือ “กรรม”

7. รูปแบบตามเพื่อนหรือเสียงส่วนใหญ่ (Compliant)

มักจะทำตามที่ผู้อื่นคิดมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง

8. รูปแบบขาดพลังเพียงพอ (Paralytic)

บุคคลประเภทนี้รู้ดีว่าเขาควรต้องตัดสินใจแล้ว แต่ขาดพลังที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจขึ้น มักจะกล่าวว่า “ฉันรู้ว่าฉันควรทำ แต่ก็ทำไม่ได้สักที”

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไป กลยุทธ์ต่างๆ นอกเหนือจากกลยุทธ์การวางแผนอย่างรอบคอบก็มีใช้บ้างอยู่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความสำคัญของเรื่องที่ต้องตัดสินใจ

แต่กลยุทธ์การวางแผนอย่างรอบคอบก็จัดว่าเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุด เพราะทางเลือกทุกตัวได้รับการพิจารณาอย่างละเอียด จึงเหมาะกับกลยุทธ์ที่ใช้ตัดสินใจกับเรื่องสำคัญของชีวิต

สุรางค์ ไคว่ตระกูล (2552) ได้อธิบายการสอนยุทธศาสตร์ที่ช่วยในการตัดสินใจทั่วไป มี 2 วิธี คือ

1. การคิดเปรียบเทียบ “ส่วนดี” “ส่วนเสีย” “คุณ” หรือ “โทษ” และมีประโยชน์ หรือ ไม่มีประโยชน์ ในเรื่องที่จะต้องตัดสินใจ

2. ใช้เทคนิคที่เรียกว่า PMI ของ CoRT (Cognitive Research Trust) ซึ่งเป็นโปรแกรมการคิด โดย de Bono (1985) มีวิธีใช้ดังนี้

2.1 ชั้นแรก de Bono อธิบายความหมายของคำว่า PMI พร้อมกับยกตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจ (4 นาที)

P = Plus	บวกหรือส่วนดี
M = Minus	ลบหรือส่วนเสีย
I = Things worth nothing	สิ่งที่สมควรจะจดจำไว้

2.2 แบ่งนักเรียน ออกเป็น กลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน และให้ใช้ PMI เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ โดยเขียนบัญชีสิ่งที่บวกและลบ พร้อมทั้งเหตุผลที่สมาชิกของกลุ่ม

2.3 เมื่อทุกกลุ่มได้คำตอบ หรือตัดสินใจได้ ให้แต่ละกลุ่มรายงานเสนอให้นักเรียนทั้งชั้นทราบ และอธิบายคำตอบ

De Bono พบว่า การใช้ PMI จะช่วยให้นักเรียนได้ตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากครู

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า กลยุทธ์การตัดสินใจเป็นการเลือกวิธีที่ใช้ในการตัดสินใจของแต่ละบุคคล ซึ่งนักจิตวิทยาได้แบ่งกลยุทธ์การตัดสินใจของบุคคลไว้ 8 รูปแบบ คือ 1) วางแผนอย่างรอบคอบ (Planful) 2) ยากเย็นแสนเข็ญ (Agonizing) 3) หุนหันพลันแล่น (Impulsive) 4) ใช้ความรู้สึกบอกรู้ (Intuitive) 5) ผัดผ่อน (Delaying) 6) ตามดวง (Fatalistic) 7) ตามเพื่อนหรือเสียงส่วนใหญ่ (Compliant) และ 8) ขาดพลังเพียงพอ (Paralytic) โดยกลยุทธ์ที่เป็นวิธีการตัดสินใจได้เป็นอย่างดีเป็นระบบมากที่สุด คือ กลยุทธ์ที่ 1 วางแผนอย่างรอบคอบมีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) รู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร 2) การรวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์ 3) รู้จักกับทางเลือกที่มีอยู่ 4) การชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว 5) ตัดสินใจเลือก 6) เป็นการดำเนินการ และ 7) เป็นการทบทวนการตัดสินใจและผลที่ได้รับ นอกจากกลยุทธ์ทั้ง 8 รูปแบบนั้น ยังมีกลยุทธ์

การตัดสินใจแบบทั่วไป คือ การเปรียบเทียบส่วนดี หรือส่วนเสียของเรื่องที่คุณจะตัดสินใจ ซึ่งการเปรียบเทียบดังกล่าวจะทำให้เห็นชัดมากยิ่งขึ้นว่า เมื่อตัดสินใจไปแล้วจะมีผลอย่างไรตามมา ทางเลือกไหนเป็นทางเลือกที่เหมาะสมมากกว่า

2.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

มีปัจจัยอยู่หลายประการที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการตัดสินใจของคุณ คุณ (นิตยา เรืองแป้น, 2553, อ้างถึงใน Dubrin, n.d.) ได้เสนอปัจจัยที่ผู้ตัดสินใจควรตระหนักถึง ดังนี้

1. ความพอเพียงและการเข้าถึงของข้อมูลข่าวสาร ผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารมากและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ไวและสะดวกย่อมอยู่ในสถานะที่ดีกว่าในการคิดและตัดสินใจ
2. เซอร์ปัญญา การศึกษาและประสบการณ์ของผู้ตัดสินใจ โดยทั่วไปพบว่า ผู้ที่มีเซอร์ปัญญาสูง มีการศึกษาระดับสูงและมีประสบการณ์มากกว่ามีแนวโน้มที่จะตัดสินใจได้ดีกว่า ผู้ที่มีคุณลักษณะเหล่านี้ต่ำกว่า
3. บุคลิกภาพ บุคลิกภาพเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยเอื้อหรือถ่วงความสามารถในการตัดสินใจของคุณ ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเข้มงวดมีแนวโน้มที่จะเห็นปัญหาได้ยากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบยืดหยุ่น เป็นต้น
4. สังหรณ์ การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคนิคของการวิเคราะห์และการให้เหตุผลเท่านั้น แต่ยังใช้สังหรณ์ อีกด้วย สังหรณ์เป็นการเข้าถึงข้อสรุปในการแก้ปัญหาโดยไม่ได้ดำเนินการทีละขั้นตอน ในวงการธุรกิจซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพนั้น ผู้บริหารจำนวนมากให้ความเห็นว่า สังหรณ์เป็นสิ่งที่มองข้ามไม่ได้
5. อารมณ์ กระบวนการตัดสินใจนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลอย่างเดียว แต่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อาจกล่าวได้ว่าอารมณ์เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่กับทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ แม้จะปรากฏว่าการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูล แต่การตัดสินใจว่าจะนำเอาข้อมูลใดมาใช้ในการตัดสินใจมักได้รับอิทธิพลมาจากอารมณ์และความรู้สึก
6. โอกาสและโชค บางครั้งการตัดสินใจก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่พยากรณ์ไม่ได้ ซึ่งเรียกว่า โอกาสหรือโชค ด้วยเช่นกัน
7. ความสำคัญ ยิ่งปัญหาที่จะต้องตัดสินใจนั้นสำคัญมากเท่าไร โอกาสที่ผู้ตัดสินใจจะวางขั้นตอนในการตัดสินใจอย่างรอบคอบก็มีมากขึ้นเท่านั้น มีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ลักษณะแรก คือ จำนวนของคุณคนที่ได้รับผลกระทบจากการ

ตัดสินใจ ลักษณะที่สอง คือ ผลกระทบเชิงสัมพันธ์ต่อค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องอาจคิดออกมาเป็นจำนวนเงิน การตัดสินใจจะมีความสำคัญมากหากคนที่เกี่ยวข้องและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องมีจำนวนสูงและลักษณะที่สาม ปริมาณเวลาที่ต้องการใช้ในการหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจ

8. เงื่อนไขวิกฤต หากต้องตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่กดดันผู้ตัดสินใจส่วนใหญ่จะตื่นกลัว ส่วนใหญ่จะมีเหตุผลน้อยลงและใช้อารมณ์มากกว่าการตัดสินใจในสถานการณ์ปกติ ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าเป็นการตัดสินใจที่มีคุณภาพต่ำกว่าที่เคยเป็นด้วย

9. เงื่อนไขเรื่องเวลา หากต้องรีบตัดสินใจ พบว่า คุณภาพของการตัดสินใจจะลดลง นอกเสียจากบางคนซึ่งจะตัดสินใจได้ดีหากต้องพบกับเส้นตาย จากการศึกษาในสถานการณ์การทดลอง พบว่า หากมีการกดดันอย่างหนักเรื่องเวลา ผู้เข้ารับการทดลองจะตัดสินใจในทางลบมากกว่าทางบวก

10. ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยประการสุดท้ายนี้ ได้แก่ เรื่องของอำนาจ การยอมตามผลประโยชน์ และความพึงพอใจส่วนตัว ซึ่งมีอยู่ในทุกวงงาน และเป็นสิ่งที่จะเพิกเฉยไม่ได้ เนื่องจากมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการตัดสินใจของคนในวงงานนั้น

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลสามารถแบ่งได้เป็น ปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในนั้น เป็นในเรื่องของสติปัญญา ความสามารถ อารมณ์ บุคลิกภาพ เป็นต้น แต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน บุคคลที่มีสติปัญญาดี มีประสบการณ์ และมีการเรียนรู้ที่ดีอาจจะมีแนวโน้ม ที่สามารถตัดสินใจได้ดีกว่า ส่วนปัจจัยภายนอก ทั้งด้านสถานการณ์ ระยะเวลา สภาพแวดล้อมทางสังคม ล้วนเป็นสิ่งที่มีส่วนในการตัดสินใจของบุคคล

2.7 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพที่มีความสำคัญต่อการเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลล์แลนด์ (Holland's Theory Vocational) และ 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ ครัมโบว์ มิตเชล และเกอแลทท์ ดังนี้

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลล์แลนด์ (Holland's Theory Vocational)

ผู้นำของทฤษฎี คือ ฮอลล์แลนด์ (John L.Holland) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยจอห์นฮอปคิน ผู้ที่ทำชื่อเสียงและสร้างประโยชน์คุณูปการให้แก่วงการแนะแนวอาชีพท่านหนึ่ง และเป็นผู้สร้าง “แบบสำรวจความพึงพอใจในอาชีพ” (The Vocational Preference Inventory) (พัศรินทร์ ก่อเลิศวรพงศ์, 2557)

ภูมิหลังของทฤษฎี ฮอลล์แลนด์ ได้สร้าง “ทฤษฎีการเลือกอาชีพ” เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล แต่ทฤษฎีการเลือกอาชีพของเขามีส่วนสัมพันธ์กับทฤษฎีของ กิลฟอร์ด (Guilford) ซึ่งได้วิเคราะห์บุคลิกภาพและความสนใจของบุคคลออกเป็น 6 ประเภท คือ ด้านจักรกล ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านบริการสังคม ด้านสารบรรณ ด้านธุรกิจ และด้านศิลปะ

แนวคิดพื้นฐาน “ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลล์แลนด์” ดังนี้

- 1) การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพ
- 2) แบบสำรวจความสนใจคือแบบสำรวจบุคลิกภาพ

ฮอลล์แลนด์ได้กล่าวถึง การเลือกอาชีพ ไว้ว่า “การเลือกอาชีพคือ การกระทำที่สะท้อนให้เห็นถึงแรงจูงใจ ความรู้ บุคลิกภาพ และความสามารถของบุคคล อาชีพเป็นวิถีชีวิต ส่วนสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นงานและทักษะ”

หลักการสำคัญทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลล์แลนด์ คือ บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดของตน และได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งสอดคล้องกับอาชีพต่างๆ และเป็นแนวทางการเลือกอาชีพของบุคคล

อรอนงค์ ธีัญญะวัน (2539) ได้สรุปทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลล์แลนด์ไว้ 4 ประการ คือ

1. ในสังคมของวัฒนธรรมตะวันตก สามารถแบ่งบุคคลออกตามลักษณะของบุคลิกภาพได้ 6 ประเภท คือ พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม (Realistic) พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ใช้ความคิดแก้ปัญหา (Intellectual) พวกชอบเข้าสังคม (Social) พวกชอบระเบียบแบบแผน (Conventional) พวกที่มีความทะเยอทะยานชอบมีอำนาจ (Enterprising) และพวกชอบศิลปะ (Artistic)

2. บรรดาอาชีพต่างๆนั้น สามารถแบ่งตามลักษณะและสภาพแวดล้อมได้ 6 ชนิดซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพของคนทั้ง 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

- 1) Realistic type หมายถึง บุคคลที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือแรงงานกลางแจ้ง

- 2) Intellectual type หมายถึง บุคคลที่ชอบใช้ความคิดแก้ปัญหา มีความสนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์ และเทคนิค

- 3) Social type หมายถึง บุคคลที่ชอบสังคมกับบุคคลอื่น มีความสนใจอาชีพประเภท งานบริการ การศึกษา และสังคม

4) Convention type หมายถึง บุคคลที่ชอบทำตามระเบียบแบบแผน มีความสนใจอาชีพ ประเภทงานสำนักงานและเสมียน

5) Enterprising type หมายถึง บุคคลที่มีความทะเยอทะยาน ชอบมีอำนาจมีความสนใจอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย

6) Artistic type หมายถึง บุคคลที่ชอบศิลปะความงาม มีความสนใจอาชีพประเภท งานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม

3. บุคคลย่อมแสวงหาสภาพแวดล้อมและอาชีพซึ่งเปิดโอกาสให้เขาได้ใช้ความสามารถและทักษะเพื่อแสดงออกถึงค่านิยมและทัศนคติ ตลอดจนมีบทบาทที่เหมาะสมและหลีกเลี่ยงบทบาทที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง

4. พฤติกรรมของบุคคล สามารถอธิบายจากปฏิกริยาระหว่างแบบฉบับแห่งพฤติกรรมของเขากับสภาพแวดล้อมของเขา

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลล์แลนด์กับความถนัดในอาชีพ

1) การที่บุคคลรู้จักบุคลิกภาพของตนเองและมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีความสำคัญมากในกระบวนการเลือกอาชีพนั้นพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับความถนัดในอาชีพ คือ การที่บุคคลใดใช้วิธีในการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบมาประเมินตนเอง เช่น การใช้แบบสอบถาม แบบวัดจนได้ข้อมูลที่แท้จริงว่าตนเองมีความถนัดเป็นอย่างไรซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะนำไปประกอบการวิเคราะห์ว่ามีความเหมาะสมและตรงกับบุคลิกภาพของตนเองมากน้อยเพียงใด

2) ฮอลล์แลนด์ ได้กล่าวถึง “การเลือกอาชีพ” ไว้ว่า “การเลือกอาชีพ คือ การกระทำที่สะท้อนให้เห็นถึงแรงจูงใจ ความรู้ บุคลิกภาพ และความสามารถของบุคคล อาชีพเป็นวิถีชีวิต ส่วนสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นงานและทักษะ” พบว่า การที่บุคคลได้ตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นมักมีเหตุปัจจัยหลายประการ ซึ่งความถนัดในอาชีพก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยหลักที่ส่งเสริมให้บุคคลตัดสินใจได้อย่างไม่ลังเลและบุคคลที่เลือกอาชีพใดจะแสดงถึงคุณลักษณะของความถนัดในอาชีพของบุคคลนั้น เช่น บุคคลที่มีความถนัดด้านข้อมูล (Data) คือ มีทักษะด้านการพูดและตัวเลข การคำนวณ การคิดวิเคราะห์ อาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด คือ แพทย์ นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย นักเคมี เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ ครัมโบว์ มิทเชล และเกอแลต

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ ครัมโบว์ มิทเชล และเกอแลต (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2555, อ้างถึงใน Krumboltz; Mitchell & Gelatt, 1975)

ทฤษฎีนี้พยายามที่จะทำให้กระบวนการเลือกอาชีพดูไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของเหตุการณ์ในชีวิตมนุษย์ ที่มากระทบต่อการเลือกอาชีพ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่ากระบวนการเลือกอาชีพ ประกอบขึ้นด้วยตัวแปร 4 ชนิด ได้แก่

1. สายพันธุกรรมของบุคคลและความสามารถพิเศษที่เขามี
2. เงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดกับชีวิต
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล
4. ความสามารถหรือทักษะที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ

ในแง่ของสายพันธุกรรมและความสามารถพิเศษที่เขามี หมายถึง คุณลักษณะทางพันธุกรรมที่เขาได้รับจากบิดามารดา เช่น สติปัญญา ความฉลาด เป็นต้น พันธุกรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดโอกาสการเรียนรู้ของเขา แม้ว่าครัมโบว์จะไม่ได้ให้รายละเอียดในเรื่องของพันธุกรรมว่ามีการสัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างไร แต่ก็เป็นที่เข้าใจว่า พันธุกรรมมีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคล แต่เงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ที่เกิดกับชีวิต จัดเป็นเรื่องที่บุคคลไม่สามารถทำอะไรได้ และจะมีอิทธิพลกับชีวิตและการเลือกอาชีพของเขาอย่างแน่นอน

สมมุติว่านักเรียนที่อยากเข้าเรียนแพทย์แต่ขาดการสนับสนุนทางการเงิน หรือขาดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งการเกิดอุบัติเหตุบางประการในชีวิต อาจทำให้เขาไม่สามารถทำตามความใฝ่ฝันของเขาได้ หรือในขณะที่เรียนอยู่ปรากฏว่าบิดามารดาเกิดเสียชีวิตลงไม่มีใครสนับสนุนส่งเสียเขาอาจจะต้องออกมาทำงานเลี้ยงตนเอง และไม่สามารถเรียนต่อได้ เป็นต้น เราจะเห็นได้ว่ามีเหตุการณ์มากมายที่เกิดกับบุคคลในชีวิตของเขา เป็นเหตุการณ์ที่เขาไม่สามารถควบคุมได้ แต่ผลของเหตุการณ์นั้น ก็มีอิทธิพลต่อแผนการเข้าสู่อาชีพของเขา และถ้าเป็นในระดับชาติก็เช่นกัน เหตุการณ์สิ่งแวดล้อมทางการเมืองก็อาจจะส่งผลได้ไม่แพ้เรื่องส่วนตัว เช่น เด็กยากจนในชนบทที่ขาดการสนับสนุนทางการเงินอาจจะได้รับอานิสงส์ของนโยบายรัฐบาล ที่ให้เขาสามารถขอกู้ยืมเงินทุนการศึกษา ทำให้เขาเรียนในระดับสูงได้ ซึ่งในสมัยอดีต เราได้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาเป็นต้น

ตัวแปรที่สาม ก็คือประสบการณ์ทางการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้โดยอ้อมหรือเป็นการเรียนรู้โดยผ่านการเชื่อมโยงก็ได้

ประสบการณ์เรียนรู้โดยผ่านมาถึงบุคคลเรียกว่า Instrumental learning experiences เป็นการเรียนรู้ที่บุคคลอาจจะเรียน โดยการสังเกตปฏิกิริยาจากผู้อื่นหรือเป็นการสังเกตจากผลที่เกิดขึ้นได้รับการเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบ โดยผู้ที่สังเกตอาจจะไม่ได้ผ่านประสบการณ์ตรง แต่ก็จัดเป็นการเรียนรู้และมีผลต่อการตัดสินใจทางอาชีพได้ เช่น เราสังเกตเห็นเพื่อนที่เรียนวิชาทางวิทยาศาสตร์ ต้องเคร่งเครียดกับการเรียนมาก เราก็อาจจะสรุปเอาว่า วิชาทางวิทยาศาสตร์ยากและเราคงไม่อยากเรียนหรือเข้าสู่อาชีพที่ต้องใช้การคำนวณหรือที่ต้องจบทางสายวิทยาศาสตร์

โดยกระบวนการเชื่อมโยง Associative learning experiences เป็นปฏิกิริยาตอบโต้ของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบ ต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่บุคคลเคยรู้สึกเป็นกลางๆ ในช่วงแรกอาจจะเป็นความรู้สึกที่มีต่อคนหรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง ที่เขาได้เห็นการเชื่อมโยงในทางบวกหรือลบเกิดขึ้นบ่อยๆ ทำให้เขาเริ่มรู้สึกบวกหรือลบตามการเชื่อมโยงนั้น เช่น หากเราอ่านหนังสือพิมพ์บ่อยๆ ในเรื่องทางการเมืองและหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เรารู้สึกว่านักการเมืองมักเข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ทางธุรกิจให้แก่ตนเองมากกว่าทำงานเสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง เราอาจจะมีการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงว่านักการเมืองมักเป็นผู้ไม่สุจริต และเมื่อเห็นอ่านหรือรับรู้จากสื่อต่างๆ บ่อยขึ้นในที่สุดเจตคติของเราก็จะไม่ดีกับอาชีพนักการเมืองได้ในที่สุด ทั้งๆ ที่เราเองก็ไม่เคยได้รู้จักนักการเมืองเป็นการส่วนตัวเลย แต่เราก็สามารถมีความรู้สึกเกี่ยวกับอาชีพนี้ได้ โดยผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบการเชื่อมโยงที่ว่านี้

ตัวแปรสุดท้าย คือ ทักษะจำเป็นที่ทุกคนต้องมีในการทำงาน หมายถึง การที่บุคคลมีทักษะบางประการที่เขาได้พัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ตัวเขา เช่น ทักษะทางการแก้ปัญหาอุปนิสัยในการทำงานที่ดี ความพร้อมทางจิตใจ การตอบสนองทางอารมณ์ และเหตุผลทักษะที่กล่าวมานี้ทั้งหมด จะเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลต้องใช้ในการทำงานรวมทั้งยังช่วยแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ทักษะเหล่านี้มักจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้เข้าได้กับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ สมมุติว่า สถาพรเป็นนักเรียนที่มีความฉลาดพอสมควรในช่วงมัธยม นั้นเขาอาจจะไม่ต้องท่องหนังสือมาก ก็สามารถทำคะแนนได้ดี แต่เมื่อเขาก้าวเข้ามาสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา เขาอาจพบว่า อุปนิสัยในการไม่ต้องท่องหนังสือมาก ก็สอบผ่านนั้น ไม่เป็นความจริงอีกต่อไป เขาก็คงจะต้องปรับวิธีการเรียนของเขาบางประการ เพื่อให้ได้คะแนนดี อย่างเช่นในช่วงมัธยมก็ได้ หรือในกรณีที่อุปถวรรณมักจะเป็นคนที่ไม่เคยเปิดเผยนัก เพื่อนถามอะไรเธอก็มักจะปิดๆ บังๆ ไม่ได้ให้ความกระจ่างในการเรียนกับผู้อื่น เธออาจจะเรียนได้อย่าง

ประสบความสำเร็จดี แต่เมื่อเธอออกไปทำงานวิธีการทำงานที่ไม่ค่อยให้ความกระจ่างแก่ผู้อื่น อาจจะเป็นเครื่องปิดกั้นการเป็นหัวหน้างานของเธอก็ได้ เพราะหัวหน้างานจำเป็นต้องให้ข้อมูล และสอนงานลูกน้องเป็น เธออาจจะต้องเรียนรู้หรือปรับทักษะในการทำงานกับผู้อื่นให้ได้มากขึ้น ถ้าเธออยากเป็นผู้บริหาร เป็นต้น

ক্রিমโบว์และเพื่อนๆ เห็นว่าประสบการณ์เรียนรู้ของคุณคนในทุกระยะของ พัฒนาการเขาจะมีอิทธิพลนำไปสู่การเลือกอาชีพในที่สุด และแม้ว่าเขาจะเน้นในเรื่องของการเรียนรู้ มากก็จริง แต่เขาก็เห็นว่า พันธุกรรมจะเป็นตัวกำหนดความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ รวมทั้ง การเลือกอาชีพของคุณอีกด้วย

นอกจากนี้ คริมโบว์ยังเห็นว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่เกิดต่อเนื่องไป ทั้งชีวิต และบุคคลก็ควรจะได้รับการสอนให้มีทักษะในการตัดสินใจที่ดีและเหมาะสมในช่วงเวลาที่ เขาอยู่ในโรงเรียนมัธยม โดยผ่านการให้คำปรึกษาทางอาชีพหรือชั่วโมงแนะแนว คริมโบว์เน้น พิเศษว่าเนื้อเรื่องการฝึกทักษะในการตัดสินใจนั้น บุคคลต้องสามารถนำตัวแปรที่มีผลต่อการเลือก อาชีพเข้ามาเพื่อการพิจารณาอย่างละเอียด

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของคริมโบว์นี้ เขาได้กล่าวอย่างชัดเจนถึงกระบวนการ เลือกอาชีพรวมทั้งตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพด้วย และแม้ว่าคริมโบว์จะพยายามทำให้ เรื่องของการเลือกอาชีพเป็นเรื่องที่ง่ายๆ แต่เนื่องจากตัวแปรที่เขาได้กล่าวถึงจำนวนมากมาย ทำให้การพิสูจน์ทฤษฎีนี้เป็นไปด้วยความยากและสลับซับซ้อน

สรุปในแง่ของทฤษฎีนี้คือ 1) การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นทักษะของการเรียนรู้ 2) คนที่พูดว่าเขาเลือกอาชีพได้แล้ว จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือด้วยเพราะเขาอาจจะ เลือกอาชีพจากความเข้าใจที่ผิดพลาดบางประการ 3) ความสำเร็จในการเลือกอาชีพจะได้รับการ ประเมินจากทักษะการตัดสินใจที่ดีของคุณคน 4) คนเราไม่ได้เกิดมาเพื่อมีความเหมาะสม ในอาชีพเดียว (บุคคลอาจเหมาะสมกับอาชีพได้มากกว่าหนึ่งอาชีพ)

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า การเลือกอาชีพของคุณคนนั้นมีนักจิตวิทยา และนักสังคมวิทยาหลายท่านได้ให้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ ซึ่งถือได้ว่าเป็น ทฤษฎีที่สำคัญหลายทฤษฎี ของฮอลล์แลนด์ ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับบุคลิกภาพกับ การเลือกอาชีพ ซึ่งสามารถแบ่งบุคคลออกตามลักษณะของบุคลิกภาพได้ 6 ประเภท คือ 1) บุคคลที่ ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม 2) บุคคลที่ชอบใช้ความคิดแก้ปัญหา 3) บุคคลที่ชอบสังคมกับ บุคคลอื่น 4) บุคคลที่ชอบทำตามระเบียบแบบแผน 5) บุคคลที่มีความทะเยอทะยาน และ 6) บุคคลที่ ชอบศิลปะ ความงาม เป็นต้น และทฤษฎีที่อธิบายถึงการเรียนรู้ของคุณคนมีอิทธิพลกับการเลือก

อาชีพ ของครัมโบว์ มิทเชล และเกอแลตซึ่งเขาอธิบายว่าการเลือกอาชีพเป็นทักษะของการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลในทุกพัฒนาการแต่ละช่วงวัย จะมีอิทธิพลไปสู่การเลือกอาชีพ และบุคคลไม่ได้เกิดมาเหมาะสมกับอาชีพเดียวเท่านั้น แต่อาจจะเหมาะสมกับอาชีพได้มากกว่า หนึ่งอาชีพ เป็นต้น

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ งานวิจัยในประเทศ

มานี ผลอนันต์ (2541) ได้ทำการศึกษาผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อ กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์ วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2540 ที่มีคะแนนกระบวนการตัดสินใจ เลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 24 คน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน เครื่องมือที่ใช้วัดกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ แบบสอบถามกระบวนการตัดสินใจเลือก อาชีพ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ และนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวกลุ่มด้าน อาชีพมีกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ภัสรา คมขำ (2547) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้โปรแกรมข้อเสนอแนะด้านอาชีพอิสระ ที่มีต่อความเหมาะสมในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมข้อเสนอแนะด้านอาชีพอิสระ ที่มีต่อความเหมาะสมในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 12 คน ผลการศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมข้อเสนอแนะด้านอาชีพอิสระมี ความเหมาะสมในการตัดสินใจเลือกอาชีพอิสระในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมข้อเสนอแนะ ด้านอาชีพอิสระมีความเหมาะสมในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระในระยะหลัง การทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถิตย์ สีสวาท (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 19 คน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ ตามทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบของวิลเลียมสัน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการตัดสินใจเลือกอาชีพ และโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า หลังให้โปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ นักเรียนมีการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างจากก่อนให้โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนมีการตัดสินใจเลือกอาชีพดีกว่าเดิม

อำไพพรรณ สุกฤษณาสร (2538) ได้ทำการศึกษาผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลและเพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ที่ได้รับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวนอำเภอพนมทวนจังหวัดกาญจนบุรีปีการศึกษา 2537 ที่มีการตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบสอบถามการตัดสินใจเลือกอาชีพ โปรแกรมการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคล และโปรแกรมการสอนแบบปกติเรื่องการตัดสินใจเลือกอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการตัดสินใจเลือกอาชีพดีขึ้นหลังจากได้รับคำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับคำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

มิกกัน (Migunde, Othuon, & Mbagaya, 2015, Apri) ได้ทำการศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพและการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพและการตัดสินใจเลือกอาชีพ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอาชีพและความลังเลในการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 370 คน ได้มาจากการสำรวจ

วุฒิภาวะทางอาชีพและความล้มเหลวในการเลือกอาชีพ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนโรงเรียนรัฐบาล มีวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำกว่านักเรียนโรงเรียนเอกชน หลังจากที่ได้รับกาให้คำปรึกษาทางอาชีพ นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับกาให้คำปรึกษาทางอาชีพสามารถเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพและการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนได้

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน มีผู้วิจัยที่ใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพและเทคนิคการให้คำปรึกษา เปรียบเทียบกับการสอนแนะแนวแบบปกติ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับกาจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพและเทคนิคการให้คำปรึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับกาจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพและเทคนิคการให้คำปรึกษา

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

3.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ราชบัณฑิตยสภา (2558) กล่าวถึงความหมายของ วุฒิภาวะทางอาชีพคือ ความพร้อมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยความพร้อมด้านเจตคติและความคิด ที่มีผลต่อการวางแผนการเลือกอาชีพ โดยการสำรวจตนเอง สำรวจอาชีพ และใช้ทักษะการคิดในการวางแผนตั้งเป้าหมาย และดำเนินการไปสู่เป้าหมาย

ณัฐกร อินทุยศ (2556) ได้ให้ความหมายของวุฒิภาวะไว้ว่า หมายถึง การบรรลุถึงขั้นการเจริญเต็มที่ มีศักยภาพหรือความพร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ซึ่งจะเกิดขึ้นเป็นระยะๆ แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงวัยของมนุษย์

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550) ให้ความหมายของวุฒิภาวะคือ ความสามารถสูงสุดในแต่ละวัย หรืออาจกล่าวได้ว่า คือความสามารถประจำวัย ใครอยู่ในวัยใดก็จะมีความสามารถที่เป็นความสามารถเฉพาะของคนในวัยนั้น

ซูเปอร์ (เจียรนัย ทรงชัยกุล, 2557, อ้างถึงใน Super, 1972) กล่าวว่าไว้ว่าวุฒิภาวะทางอาชีพ คือ ความพร้อมและความสามารถของบุคคลในการจัดการและ/หรือรับมือกับงานตามขั้นพัฒนาการแต่ละขั้นได้ เช่น บุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพไม่เพียงพอกับงานตามขั้นพัฒนาการเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น เขามักจะรับมือกับปัญหาที่เผชิญอยู่อย่างไม่เหมาะสม หรือผิดพลาดล้มเหลวได้ ส่วนบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพอย่างเหมาะสมก็จะสามารถจัดการกับปัญหาได้โดยไม่ยุ่งยากนัก

จตุรพร ลิ้มมันจริง (2555) อธิบายว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะกระทำภารกิจทางอาชีพ ในขั้นที่บุคคลนั้นกำลังเผชิญอยู่

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2552) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ มักจะหมายถึงความเข้าใจด้านต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพของบุคคลที่มีกลุ่มอายุที่ต่างกัน

กฤษวี คำชาย (2544) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง สภาพที่บุคคลมีความพร้อมที่จะสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับวัย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งเป็นความพร้อมด้านความคิดในการวางแผนเลือกแผนการเรียนและการประกอบอาชีพ โดยมีความอิสระในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองจากการวิเคราะห์ตนเองด้านความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ค่านิยม และความสนใจ โดยไม่ถูกบังคับหรือขึ้นกับบุคคลอื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงาน เห็นคุณค่าของการทำงานสุจริต พร้อมทั้งมีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและลักษณะของอาชีพต่างๆ นำไปสู่การวางแผนเลือกอาชีพอย่างมีหลักการ

3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการอาชีพของ กินสเบิร์ก (Ginsberg and Associates' Theory)

กินสเบิร์ก ได้สรุปข้อมูลพื้นฐานไว้ว่า การเลือกอาชีพของบุคคลมักจะขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ประการ ดังนี้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552)

1. องค์ประกอบด้านความเป็นจริง (Reality Factor) หมายถึง การตอบสนองที่บุคคลมีต่อความกดดันจากสภาพความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อม ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. กระบวนการทางการศึกษา (Educational Process) หมายถึง ระดับการศึกษาสูงต่ำของแต่ละบุคคลแต่ละคน จะเป็นตัวกำหนดหรือจำกัดขอบข่ายการเลือกอาชีพของเขาไปโดยปริยาย
3. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ (Emotional Factor) หมายถึง ลักษณะทางบุคลิกภาพ สัญชาตญาณ ที่ทำให้บุคคลตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร ก็มีผลต่อการเลือกอาชีพเช่นกัน

4. ค่านิยมของแต่ละบุคคล (Personal Values) ค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทำให้บุคคลชอบอาชีพต่างๆ ไม่เหมือนกัน เช่น ผู้ที่มีค่านิยมชอบเสี่ยง อาจเลือกอาชีพธุรกิจ เป็นต้น

ในช่วงแรกของการคิดค้นทฤษฎี กิंसเบิร์ก มีความเห็นว่าการเลือกอาชีพของบุคคลเป็นกระบวนการที่ย้อนกลับไม่ได้ (Irreversible) หมายถึงการเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับวัยของผู้คน เขาได้แบ่งความคิดทางอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ เมื่อบุคคลผ่านจากระยะแรกไปสู่ระยะที่สองแล้ว จะย้อนกลับมาคิดเช่นเดียวกับระยะแรกๆ ไม่ได้ (แต่ในภายหลัง กิंसเบิร์กได้เปลี่ยนแปลงความคิดเรื่องนี้ของเขา ไม่เน้นในเรื่องการย้อนกลับไม่ได้อีกต่อไป)

กิंसเบิร์ก ได้แบ่งการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ช่วง คือ

1. ระยะเพื่อฝัน (Fantasy Period) ระยะเวลาอายุ 0 – 11 ปี

เป็นช่วงวัยเด็กตอนต้น ถึงราวอายุ 11 ปี เป็นระยะที่เด็กคิดฝันเอาเองว่าโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไร โดยความคิดนี้อาจได้รับอิทธิพลมาจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ ผู้ปกครอง เช่น เด็กอาจเพื่อฝันจะเป็นแพทย์ พยาบาล ตำรวจ โดยที่ไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ แต่เป็นสิ่งฝันๆ ที่เด็กได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา ไม่รับรู้ถึงความสามารถหรือศักยภาพของตนเอง

2. ระยะการเปลี่ยนแปลง (Tentative Period) ระหว่างอายุ 11 – 17 ปี

เป็นระยะเวลาการเลือกอาชีพโดยที่ยังไม่ตกลงใจแน่นอน เริ่มจากการที่เด็กสังเกตออกว่ามีกิจกรรมบางชนิดที่เขาสนใจและชอบมากกว่ากิจกรรมอื่น ต่อมาเขาก็เริ่มรู้สึกว่าเขาทำกิจกรรมที่สนใจได้ดีกว่ากิจกรรมชนิดอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนๆ ด้วยกัน ทำให้เกิดความภูมิใจ และมองเห็นคุณค่าในกิจกรรมนั้นๆ มากกว่ากิจกรรมอื่น ต่อมาก็เกิดการผสมผสานร่วมกันระหว่าง ความสนใจ ความถนัด และคุณค่าของกิจกรรมชนิดนั้นขึ้นมา กลายเป็นการมองทางเลือกคร่าวๆ ในอาชีพให้กับตนเองแต่อย่างไรก็ตามความคิดคำนึงของเด็กในการขึ้นชอบอาชีพบางประเภทนั้น ยังขาด การพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ของอาชีพด้วย เช่น อยากรับเป็นพยาบาล แต่ไม่ได้พิจารณาว่าสุขภาพของตนจะอำนวยหรือไม่

กิंसเบิร์ก ได้แบ่งระยะการเปลี่ยนแปลงนี้ออกเป็น 4 ขั้นย่อย คือ

2.1 ขั้นความสนใจ (Interest Stage) ระหว่างอายุ 11 – 12 ปี การเลือกจะอยู่ในรูปของความสนใจและจะสัมพันธ์กับความปรารถนาในระยะ Fantasy อาจตั้งคำถามว่าสนใจอาชีพอะไร หรืออยากทำงานอะไร

2.2 ขั้นคำนึงความสามารถ (Capacity Stage) ระหว่างอายุ 12 – 14 ปี เด็กจะเริ่มคำนึงถึงความสามารถ โดยการประเมินตนเองว่าสามารถทำอะไรได้ดีกว่าผู้อื่นบ้าง

2.3 ขั้นคำนึงถึงค่านิยม (Value Stage) ระหว่างอายุ 15 – 16 ปี เริ่มเรียนรู้ว่า ค่านิยมของเขามีส่วนสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ

2.4 ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition Stage) ระหว่างอายุ 17 ปี เป็นช่วงวัยรุ่น มีการนำเอาความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตนมาพิจารณาเลือกอาชีพที่มีการวางแผนบ้าง แต่ยังไม่เป็นการตัดสินใจที่แน่นอน

3. ระยะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง (Realistic Period) ระหว่างอายุ 17-20 ปี

เป็นระยะที่เด็กมีการพิจารณาตนเองและอาชีพประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ จะเป็นขั้นที่พิจารณาตามสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นการเพ้อฝันอีกต่อไป แบ่งออกเป็น ขั้นย่อย 3 ขั้น คือ

3.1 ขั้นสำรวจอาชีพ (Exploration) เป็นขั้นที่บุคคลสำรวจว่า อาชีพใดจะเหมาะกับเขาบ้าง เด็กจะมีการประเมินตนเองในพฤติกรรมทางอาชีพของเขาอย่างใกล้ชิดเคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น

3.2 ขั้นรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Crystallization) เป็นขั้นที่เด็กก้าวเข้ามาสู่แบบแผนการเลือกอาชีพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การเลือกของเขาในขณะนี้ จะขึ้นอยู่กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่เขาประสบในขั้นสำรวจอาชีพด้วย

3.3 ขั้นเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง (Specification) เด็กจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ไม่ใช่เป็นการคิดกว้างๆ ลอยๆ เท่านั้นว่าจะประกอบอาชีพใด เช่น ไม่ใช่บอกเพียงแค่ว่าจะเรียนวิชาทางการศึกษา แต่จะเน้นชัดไปว่าเป็นสาขาอะไร เช่น สาขาคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

กินสเบอร์ก กล่าวไว้ว่าแม้เขาจะกำหนดระยะเวลาของบุคคลในการก้าวเข้าสู่ขั้นการเลือกอาชีพไว้แล้วก็ตาม แต่เด็กทุกคนมีความแตกต่างกันในการเข้าสู่ขั้นต่างๆ กัน

ดังนั้น เราจึงไม่สามารถกำหนดอายุอย่างตายตัวในขั้นการพัฒนาการได้นอกจากนี้สถานการณ์ทางสังคมและการศึกษายังมีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ขั้นพัฒนาต่างกันด้วย เช่น เด็กยากจนอาจต้องเข้าสู่ขั้นการทำงาน และรู้จักโลกของงานอาชีพได้เร็วกว่าเด็กที่มีฐานะร่ำรวย อย่างไรก็ตาม ในการแนะแนวด้านอาชีพนั้น กินสเบอร์ก เสนอว่า ครูแนะแนวควรตระหนักถึงขั้นตอน

พัฒนาการเหล่านี้ และไม่ควรรกระตุ้นให้เด็กเลือกอาชีพเร็วเกินไป แต่ให้เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเด็กเองให้มากที่สุด

จากการศึกษาจากกลุ่มวิจัย กินสเบอร์ก สรุปว่า เด็กชายที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จะมีแบบแผนการเลือกอาชีพที่ไม่ต่างกัน จะต่างกันตรงที่เด็กยากจนแม้จะมีการเลือกอาชีพเร็วกว่าเด็กฐานะดี แต่ก็มักจะไม่ใคร่กล้าออกไปทำตามความคิดความฝันของตนนัก

อย่างไรก็ตาม กินสเบอร์ก ได้พบความแตกต่างในการเลือกอาชีพระหว่างเพศชายและเพศหญิง เขาพบว่าในกลุ่มเด็กหญิงเราสามารถแบ่งเด็กหญิงออกได้เป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มที่สนใจประกอบอาชีพ กลุ่มที่สนใจการเป็นแม่บ้าน และกลุ่มที่สนใจทั้งการประกอบอาชีพและการแต่งงาน เขาให้แง่คิดว่า บางทีการแต่งงานจะมีความสำคัญต่อเด็กหญิงและการเลือกอาชีพของเธอมากกว่าเด็กชาย

ในระยะต่อมา ทฤษฎีของ กินสเบอร์ก ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มาก ทำให้เขาต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมใหม่ โดยเฉพาะเรื่องต่อไปนี้คือ

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพ เกิดเป็นระยะเวลายาวต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Lifespan Phenomenon) มิใช่เกิดเฉพาะช่วงเด็กถึงวัยรุ่นเท่านั้น
2. ความคิดเดิมที่ว่าเลือกแล้วย้อนกลับไม่ได้นั้น ถูกเปลี่ยนแปลงไป เขาเน้นในจุดว่าเราอาจมีการย้อนกลับได้ แต่การกระทำเช่นนั้นจะทำให้เสียเวลาและทรัพยากร
3. การเลือกอาชีพมักจบลงด้วยการประนีประนอม (Compromise) ในการเลือกสำหรับบุคคลบางคนการค้นหอาชีพยังดำเนินต่อไปเพื่อความเหมาะสมระหว่างอาชีพที่เลือกและโอกาสที่เปิดให้เขา

กินสเบอร์ก เชื่อว่ากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้น จะเกิดควบคู่ไปกับชีวิตการทำงานของคุณ และถ้าการเลือกอาชีพในช่วงต้นของชีวิตไม่นำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงาน บุคคลอาจเลือกอาชีพใหม่ได้ ส่วนจะไปสู่อาชีพใหม่ได้มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายด้าน เช่น ทางด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว โอกาสก้าวหน้าหรือความกดดันอื่นๆ จากสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ปัจจุบันบุคคลยังมีทางเลือกใหม่ๆ ให้กับชีวิตได้หลายประการ เช่น โอกาสเข้ารับการศึกษเพิ่มเติม ทำให้เขาสามารถก้าวไปสู่อาชีพใหม่ ที่ไม่ใช่ตัวเลือกเดิมได้ เนื่องจากมีความรู้ ความชำนาญที่สูงขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น กินสเบอร์ก ก็ยังเชื่ออีกด้วยว่า ในชีวิตการทำงานนั้น บุคคลต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตัวอยู่เสมอตามพัฒนาการของชีวิต หากความต้องการ

เปลี่ยนไป สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป อาจมีผลต่อการปรับตัวของบุคคลให้ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุดด้วย

ความเข้าใจที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ กินเบอร์ก ได้ให้ไว้ในทฤษฎีอาชีพของเขาก็คือ สัมพันธ์เกี่ยวกับคนและงาน

กินเบอร์ก แยกบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1. มุ่งงาน (Work-oriented) เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่สนใจแต่การทำงาน มีความสุขและพึงพอใจที่ได้ทำงาน

2. มุ่งสัมพันธ์และความสนุกสนาน (Pleasure-oriented) เป็นบุคคลที่ไม่ถือว่าการทำงานเป็น สิ่งสำคัญของชีวิต พวกนี้ถูกชักจูงให้เปลี่ยนใจจากการทำงานง่ายมาก ไม่ยอมให้การทำงานเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความสนุกสนานในชีวิต และเมื่อทำงานก็มักจะเป็นเพราะพอใจในสิ่งอื่น มากกว่าจะอยากทำงานจริงๆ

ผลงานของ กินเบอร์ก นั้น นับเป็นการวางรากฐานสำคัญสำหรับทฤษฎีทางพัฒนาการอื่นๆ ที่ตามมา ได้แก่ ผลงานของซูเปอร์ และของไทด์แมน และไอฮารา ในเวลาต่อมา

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ ซูเปอร์

เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ซูเปอร์ ได้นำความรู้ทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) และทฤษฎีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ (Self-Concept Theory) มาร่วมกันโดยตัวเขาเองได้รับอิทธิพลจากนักจิตวิทยาและนักปรัชญาหลายท่าน (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552)

ในเรื่องของทฤษฎีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองนั้น ซูเปอร์ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของคาร์ลโรเจอร์ ซึ่งมีหลักใหญ่ใจความว่า พฤติกรรมเป็นผลสะท้อนของความพยายามของบุคคล ในการเสริมสร้างความคิดในการประเมินค่าตนเองกล่าวง่ายๆ คือ คนเราจะทำพฤติกรรมใดก็ตาม มักจะเป็นไปตามแนวคิดที่เราเชื่อเกี่ยวกับตนเอง ถ้าเราประเมินว่าตัวเองเป็นคนกล้า มีความเชื่อมั่น เราก็จะสามารถทำพฤติกรรมที่กล้าออกมาได้

ดังนั้น ในการเลือกอาชีพ เราก็มักจะเลือกอาชีพที่ตรงกับความเชื่อที่ตัวเราเองประเมินตนไว้ เช่น ถ้าตัวเราเองคิดว่าตัวเองมีนิสัยชอบเสี่ยง เราอาจเลือกอาชีพที่เปิดโอกาสให้เราได้มีการแสดงออกเรื่องความเสี่ยงของเราได้

อิทธิพลอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อทฤษฎีของ ซูเปอร์ ก็คือ ข้อเขียนของ ชาร์ลทท์ บัเวลอร์ ในเรื่องของจิตวิทยาพัฒนาการ เขาเสนอว่า ชีวิตของบุคคลสามารถแบ่งออกได้เป็นระยะ

ที่เด่นชัดได้ เช่น ระยะของการเจริญเติบโต ระยะการสำรวจ ระยะความมั่นคง และระยะของความเสื่อมถอย

ตามทฤษฎีของ บัวเลอร์ บุคคลจะมีสถานะชีวิตที่ผันแปรไปตามระยะเหล่านี้ ซูเปอร์ ได้นำแนวคิดทั้ง 4 ชั้น เข้ามาอยู่ในทฤษฎีของเขา พร้อมกับได้เสริมให้เห็นว่า ทุกระยะจะมีการพัฒนาทางความคิด และกิจกรรมทางความคิดด้านอาชีพ (Vocational Task) เป็นขั้นตอน ควบคู่กับระยะของพัฒนาการทางการเจริญเติบโตอื่นๆ ด้วย

ซูเปอร์ได้เสนอพื้นฐานทางทฤษฎีไว้ 10 ข้อ คือ

1. มนุษย์จะมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ

2. ความแตกต่างของบุคคลแต่ละคน ทำให้เขาเหมาะสมกับอาชีพต่างกันออกไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บุคคลทุกคนมีคุณสมบัติที่จะทำงานในอาชีพใดอาชีพหนึ่งเสมอ บางคนที่มีนิสัยชอบพูด อาจเหมาะกับอาชีพขาย ส่วนคนที่พูดน้อยอาจเหมาะกับอาชีพที่ไม่ต้องการใช้ทักษะทางด้านนี้ เช่น ควบคุมเครื่องจักร เป็นต้น

3. ในงานแต่ละอาชีพ แม้จะต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะบางอย่างเข้าไปทำก็ตาม แต่ก็ได้มีความกว้างมากพอที่จะให้บุคคลมีบุคลิกภาพใกล้เคียงอื่นๆ สามารถประกอบงานอาชีพนั้นได้เช่นกัน ดังนั้น งานบางชนิดที่มีการกำหนดไว้ว่า บุคคลควรมีลักษณะใดทำจึงจะเหมาะสม และถ้าได้บุคคลเช่นว่าทำ เขาก็ย่อมจะมีความพึงพอใจในการทำงาน แต่ถ้าบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติน้อยกว่าหรือมากกว่าตามที่ได้กำหนด ก็อาจทำงานชนิดเดียวกันนี้ได้ และได้รับความพึงพอใจด้วยเช่นกัน

4. ความพึงพอใจของบุคคล ความสามารถ สถานการณ์ที่เขาดำรงชีวิตอยู่ ตลอดจนกระทั่งความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวเขาเอง จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและประสบการณ์ ทำให้การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลอาจมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เช่น บุคคลซึ่งครั้งหนึ่งไม่เคยมีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ แต่ต่อมาได้ไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านนี้ อาจเปลี่ยนจากงานเดิมไปสู่งานใหม่หรืออาชีพใหม่ได้

5. ชีวิตเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง ซึ่งอาจเรียกเป็นระยะต่างๆ ได้ดังนี้คือ

5.1 ระยะการเจริญเติบโต (Growth Stage)

เป็นขั้นการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตามปกติแล้วจะไปยุติเมื่อบุคคลย่างเข้าสู่วัยรุ่นประมาณอายุ แรกเกิด-14 ปี ในขั้นของการเจริญเติบโตนี้ เป็นช่วงที่บุคคล

สร้างสม ทักษะคติและองค์ประกอบอื่นๆ ที่สำคัญต่อการพัฒนาความคิดรวบยอด (Self-concept) ของตนเอง ในขณะที่เดียวกันประสบการณ์ในชีวิตก็จะทำให้เขาค่อยๆ เรียนรู้เกี่ยวกับโลกของงานอาชีพ ซึ่งเขาก็จะได้นำความรู้นี้มาใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพในระยะหลัง

5.2 ระยะเวลาสำรวจ (Exploratory Stage)

อยู่ในราวอายุ 15-24 ปี จัดเป็นขั้นสำรวจเกี่ยวกับงานโดยทั่วๆ ไปผสมกับการแสวงหาข้อมูลจากประสบการณ์ทำงาน เด็กจะเกิดความสำนึกในเรื่องของอาชีพว่า เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา ในช่วงต้นๆ ของระยะนี้ การมองอาชีพยังอยู่ในลักษณะเพื่อฝันอยู่มาก เช่น เด็กชายอยากเป็นนักบิน ซึ่งความคิดเพื่อฝันเช่นนี้มีอยู่ในเด็กๆ ทุกคน และส่วนมากอาชีพที่เด็กอยากเป็นในวัยต้นๆ นี้จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปในวัยต่อมา เพราะชีวิตเริ่มสัมผัสกับความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สำหรับบุคคลบางคนที่ยังไม่มีใครพัฒนาเรื่องการเข้าใจตนเองมากนัก อาจยังคงตัวเลือกอาชีพในลักษณะเพื่อฝันนี้ต่อไปก็ได้ แม้จะโตขึ้นเท่าใดก็ตาม ก็ยังมีความคิดเพื่อฝันอยู่ต่อไปนั่นเอง

ในช่วงหลังของระยะการสำรวจนี้ บุคคลจะตัดตัวเลือกทางอาชีพที่ไม่มีทางเป็นไปได้ออกไป เหลือเพียงไม่กี่อาชีพที่เขาสนใจ และคิดว่าน่าจะเหมาะสำหรับตัวเขาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น เช่น รู้ถึงความสามารถของตนเอง โอกาสที่จะได้งานในอาชีพนั้นๆ เป็นอย่างไร ก็ยิ่งทำให้ตัวเลือกของอาชีพแคบลงยิ่งขึ้นและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้นทุกขณะ

5.3 ระยะเวลาวางรากฐาน (Establishment Stage)

อยู่ในระหว่างอายุ 25-44 ปี เป็นระยะเริ่มต้นของการเข้าไปมีประสบการณ์อยู่ในโลกของการทำงาน ซึ่งบุคคลจะมีโอกาสทดลองว่า อาชีพที่เขาเลือกนั้นเป็นเหมือนเช่น ความคาดหวังของเขาหรือไม่ ถ้าเผชิญเป็นไปดั่งที่เขาคาดหวังก็จะอยู่ในอาชีพนั้นต่อไป แต่ถ้าไม่เป็นไปดั่งคาดเขาอาจจะต้องปรับตัวหรือปรับไม่ได้ ก็อาจจะต้องเปลี่ยนอาชีพก็เป็นได้ หากได้งานที่ถูกต้องใจ เขาจะเริ่มปักหลักในการทำงาน พุ่มเทตัวเองลงในหน้าที่ การงานมากขึ้น ยอมรับในอาชีพที่เลือกและแสวงหาความพึงพอใจจากการทำงานอาชีพนั้น

5.4 ระยะเวลาสร้างความมั่นคง (Maintenance Stage)

จะอยู่ในราวอายุ 45-60 ปี เป็นช่วงของการวางความมั่นคงในอาชีพ และวิธีการดำเนินการทำงานของตนเองต่อไป ความคิดเกี่ยวกับตัวเองและอาชีพ จะมีการปรับตัวผสมผสานต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ แสวงหาความพึงพอใจในการทำงาน และพยายามหลีกเลี่ยงในส่วนที่ไม่น่าพึงพอใจ ของงานที่ทำ

5.5 ระยะเวลาเสื่อมถอย (Decline Stage)

บุคคลอาจอยู่ในอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นช่วงเกษียณหรือก่อนเกษียณเล็กน้อย จัดเป็นช่วงสุดท้ายของชีวิตการทำงานที่ได้รับเงินเดือน ในด้านการทำงาน บุคคลก็มักจะทำไปตามหน้าที่ เพียงเพื่อรักษาตำแหน่งงานไว้มากกว่าที่จะทุ่มเทสร้างสรรค์เหมือนในช่วงต้นๆ ระยะนี้อาจมีการเตรียมตัวเกษียณ หรือเป็นช่วงที่บุคคลจะถอนตัวเองออกจากโลกของงานอาชีพอย่างจริงจัง

6. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนทางอาชีพของบุคคล คือ ระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ ความสามารถทางด้านสติปัญญา ลักษณะบุคลิกภาพและโอกาสที่เขาจะได้มีประสบการณ์ทางอาชีพต่างๆ ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีพ่อแม่พูดคุยให้ฟังถึงเรื่องประสบการณ์ทำงาน การได้ท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ เห็นผู้คนประกอบอาชีพหลากหลาย ประกอบกับการมีสติปัญญาดี อาจทำให้เด็กผู้นั้นมีแบบแผนทางอาชีพที่ใกล้ชิดความเป็นจริงมากกว่าเด็กที่ไม่มีโอกาสเช่นเขาก็ได้

7. ครูแนะแนวอาจมีอิทธิพลอย่างมาก ในกระบวนการที่ช่วยเด็กได้ก้าวผ่านขั้นต่างๆ ของพัฒนาการด้านอาชีพ เช่น ให้เด็กรู้จักตนเอง เข้าใจความสามารถ ความสนใจ รวมทั้งการพัฒนาการของความคิดรวบยอดของเด็กเอง เด็กจะได้รู้ถึงจุดอ่อน จุดเด่น อันเป็นผลทำให้เกิดการเข้าใจตนเอง และเลือกอาชีพได้ตามความต้องการ

8. พัฒนาการทางอาชีพนั้น แท้ที่จริงก็คือ พัฒนาการทางจิตใจและร่างกาย ผสมไปกับกระบวนการแสดงออกของความคิดรวบยอดของบุคคล กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อบุคคลเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เขาก็จะมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง หรือที่เรียกว่า ความคิดรวบยอด (Self-concept) และความคิดรวบยอดนี้เองจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกงานของเขา การเลือก การศึกษา และความหมายของบทบาทในหน้าที่ที่เขาอยากทำ เช่น ถ้าเขามีภาพพจน์ว่าเขาเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต เขาก็จะพยายามรักษาความคิดเกี่ยวกับตนเองนี้ไว้ โดยการเลือกเข้าสู่อาชีพที่จะเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงบทบาทตามภาพพจน์ที่เขาเกี่ยวข้องกับตัวเอง เขาอาจจะอยากเป็นผู้พิพากษา และตัดสินใจเรียนวิชาทางด้านกฎหมาย เพราะเขาคาดว่าอาชีพที่จะเข้าสู่นั้นจะต้องมีบทบาทรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ตัวเขาเองยึดถือ

9. การเข้าสู่อาชีพของบุคคล มักจะถูกกำหนดโดยกระบวนการประนีประนอมระหว่างตัวบุคคลกับตัวแปรทางสังคม เช่น ระหว่างภาพพจน์ที่ตนมีอยู่กับสภาพความเป็นจริง

10. ความพึงพอใจในการทำงานในชีวิตขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

10.1 ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยมของเขา มีโอกาสได้แสดงออกมามากน้อยเพียงใดในงานที่ทำ

10.2 ประสบการณ์ที่เขาได้รับจากการทำงาน สอดคล้องกับภาพพจน์ของตัวเองที่ตั่งขึ้นมากน้อยเพียงใด หรืออีกนัยหนึ่งก็คืองานที่ทำให้เขาเป็นบุคคลในลักษณะที่วาดภาพเอาไว้เพียงใดหรือไม่

นอกจากพื้นฐานทางทฤษฎีทั้ง 10 ข้อ และเรื่องความคิดรวบยอดแล้ว ซูเปอร์ยังเน้นมากในเรื่องของวุฒิภาวะทางอาชีพ (Vocational Maturity)

การที่จะเรียกบุคคลใดมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงหรือต่ำนั้น เรามักจะต้องเทียบกับกลุ่มอายุของเขาด้วยเสมอ ดังนั้น วุฒิภาวะทางอาชีพจึงมีส่วนสัมพันธ์กับอายุของเด็กอย่างแนบแน่น

องค์ประกอบที่ใช้ในการวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคล มักจะเป็นข้อมูลทางด้านความรู้ความเข้าใจตนเอง และความรู้ความเข้าใจในโลกของงานอาชีพ ซูเปอร์เชื่อว่าวุฒิภาวะทางอาชีพมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลมาก ซูเปอร์ร่วมกับ ไครท์ (Crites) จึงผลิตแบบทดสอบเพื่อวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคลออกมาหลายชนิด

ภารกิจทางด้านอาชีพ (Vocational Tasks)

ดังได้กล่าวไว้แล้วในช่วงต้นว่า ซูเปอร์ มีความเชื่อว่าเป็นทุกระยะของพัฒนาการบุคคลจะต้องมีภารกิจทางด้านอาชีพเกิดควบคู่ไปด้วย เขาได้เสนอขั้นตอนไว้ดังนี้คือ

1. ตัวเลือกทางอาชีพมีความเด่นชัดมากขึ้น (Crystallization of Vocational Preference) อายุ 14-18 ปี บุคคลเริ่มมีความคิดว่างานบางชนิดเหมาะกับเขามากกว่าอย่างอื่น พัฒนาความคิดรวบยอดของตนเอง และเริ่มเสาะแสวงหาการศึกษาที่เหมาะสม ตระหนักในเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการไปสู่จุดหมายปลายทางอาชีพของเขา และเริ่มการวางแผนการทางอาชีพของตนเอง

2. ตัวเลือกทางอาชีพจะมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น (Specification) ระหว่างอายุ 18-20 ปี มีความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจงไปได้ไม่กว้างและคลุมเครือเหมือนสมัยก่อน เช่น แต่เดิมอาจชอบเรียนสาขาวิทยาศาสตร์ แต่ในช่วงนี้สามารถบอกได้ว่าจะสนใจไปในทางจักษุแพทย์ เป็นต้น มีการตัดสินใจและตระหนักในความสามารถของตนเองว่า จะไปในทิศทางอาชีพที่สนใจได้หรือไม่ มั่นใจมากขึ้นในทางเลือกของตน

3. ดำเนินตามแผนที่วางไว้ (Implementation) อายุ 21-24 ปี มีความต้องการที่จะดำเนินตามแผนทางอาชีพที่ได้เลือกแล้ว รู้ความต้องการ วางแผนที่จะทำสู่อาชีพนั้นๆ

4. สร้างความมั่นคงถาวรของตัวเลือก (Stabilization) อายุ 23-35 ปี ปักหลักมั่นคงในอาชีพที่ได้เลือกแล้ว ใช้ความรู้ความสามารถเต็มที่ในงานที่ทำ สร้างความมั่นคงและปักแผ่นในการทำงาน

5. สร้างความแข็งแกร่งและก้าวหน้า (Consolidation) อายุตั้งแต่ 35 ขึ้นไป มีความต้องการความแข็งแกร่งและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีการวางแผนเพื่อความก้าวหน้า และไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

ตามความเชื่อของซูเปอร์นั้น บุคคลทุกคนเมื่อผ่านขั้นต่างๆ ของชีวิต จะต้องมีภารกิจทางด้านอาชีพที่ต้องทำ ในเช่นเดียวกับภารกิจของชีวิตด้านอื่นๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นเด็กในวัยรุ่นก็มักจะมีภารกิจที่ยังต้องแสวงหา ค้นคว้าอาชีพต่างๆ ที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ภารกิจทางอาชีพก็เปลี่ยนไป จากการแสวงหากลายเป็นการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าให้กับชีวิตการทำงานของตนเองในที่สุด

ทฤษฎีของ ไทด์แมน และ โอฮารา (Tiedmam and O'Hara's Theory of Career Development)

ทฤษฎีของ ไทด์แมน และ โอฮารา เป็นทฤษฎีที่ได้รับอิทธิพลโดยตรงมาจากทฤษฎีของซูเปอร์ และกินสเบอร์ก เขาได้แบ่งขั้นตอนต่างๆ เช่นเดียวกับ 2 ทฤษฎีแรก เพียงแต่ ไทด์แมน ได้มาเพิ่มเติมให้ละเอียด ชัดเจน และเน้นเรื่องของการตัดสินใจ ว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพัฒนาการด้านอาชีพ ทำให้บางครั้งทฤษฎีของเขามีชื่อเรียกว่า A Decision Making and Adjustment Theory of Vocational Development (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552)

ไทด์แมน และ โอฮารา มองเรื่องของพัฒนาการอาชีพว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้การทำงานเป็นวิธีการแสดงออกทางบุคลิกภาพ และเป็นการปรับตัวทางสังคม

การแสดงออกทางบุคลิกภาพนี้ มีความหมายถึงการที่บุคคลแต่ละคนได้แสดงออกซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (ที่ทำให้เขาแตกต่างไปจากผู้อื่น) ส่วนการปรับตัวทางสังคม เป็นการที่บุคคลพยายามปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพื่อเข้าจะได้เป็นที่ยอมรับในสังคม

ไทด์แมน ได้ย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและอาชีพ ที่จะเห็นได้ชัดเจนจากการที่บุคคลต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจ เขาได้ย้ำเรื่องของการตัดสินใจไว้ว่าเป็นหัวใจของพัฒนาการทางอาชีพ การตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเรียน การทำงาน หรือกิจกรรมประจำวัน ล้วนมีส่วนเสริมสร้างที่จะทำให้เกิดเป็นรูปแบบของพัฒนาการอาชีพของบุคคลผู้นั้น เขาได้แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะเวลาการณั้ล่วงหน้า (Period of Anticipation) แบ่งเป็นชั้นย่อยๆ 4 ชั้น คือ
 - 1.1 ชั้นการสำรวจ (Exploration) เกิดเมื่อบุคคลพิจารณามองเห็นทางเลือกหลายทางจึงเริ่มสำรวจทางเลือกเหล่านั้น
 - 1.2 ชั้นเห็นรูปแบบทางเลือกเด่นชัดขึ้น (Crystallization) บุคคลเริ่มมองเห็นว่าทางเลือกใดที่เป็นไปได้ และตัดทางเลือกที่เป็นไปไม่ได้ทิ้งไป
 - 1.3 ชั้นการเลือก (Choice) เลือกอาชีพที่ชอบมากกว่าอาชีพอื่น และจัดอันดับอาชีพที่ต้องการ
 - 1.4 ชั้นเจาะจงตัวเลือก (Specification) เมื่อเลือกอาชีพที่สนใจแล้ว ก็จะไปหาข้อมูลรายละเอียดของอาชีพนั้นๆ เช่น ลักษณะงาน การฝึกอบรม การหาแหล่งงาน เป็นต้น
2. ระยะเวลาการดำเนินงานตามแผนและการปรับตัว (Period of Implementation and Adjustment) มี 3 ชั้นย่อย คือ
 - 2.1 ชั้นอุปมาน (Induction Stage) บุคคลก้าวเข้าสู่งานอาชีพที่ได้วางเป้าหมายเลือกไว้ และอาจต้องปรับตัวโดยปฏิบัติตามกลุ่มอาชีพที่เขาปฏิบัติกัน
 - 2.2 ชั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition Stage) เป็นขั้นที่บุคคลพยายามปรับหรือผสมผสานเป้าหมายของกลุ่มเข้ากับเป้าหมายของตนเอง อาจเป็นการประนีประนอม หรือค่อยๆตาม เพื่อกลายเป็นสมาชิกของกลุ่มไปในที่สุด
 - 2.3 ชั้นการอนุรักษ์ (Maintenance Stage) เป็นขั้นที่บุคคลหาความสมดุลมั่นคงในงานเกิดความพึงพอใจว่างงานนั้นเหมาะกับเขา

ในกรณีที่บุคคลไม่สามารถผสมผสานเป้าหมายของกลุ่ม เข้ากับเป้าหมายส่วนตัว หรือเขาอาจไม่พอใจกับการเลือกอาชีพของเขา เขาอาจแสวงหาอาชีพใหม่ และเริ่มกระบวนการคิดตัดสินใจใหม่อีกครั้งก็ได้ แต่การตัดสินใจครั้งที่สองก็อาจนำข้อมูลที่ได้เคยวิเคราะห์แล้วในครั้งแรกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้เช่นกัน

ไทด์แมน และโอฮารา เชื่อว่ากระบวนการพัฒนาในแต่ละขั้น เป็นสิ่งที่ย้อนกลับใหม่ได้ เช่น บุคคลซึ่งอยู่ในที่เป็นขั้นเจาะจงตัวเลือก (Specification) อาจย้อนกลับไปอยู่ในชั้นการเลือกใหม่ (Choice) ก็ได้ เท่าๆ กับที่จะไปอยู่ในชั้นอุปมาน (Induction) ได้เช่นกัน ทั้งนี้ เพราะเขาเชื่อว่าในเรื่องของการตัดสินใจนั้น คนเราสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ สิ่งเดิมที่เคยตัดสินใจไปแล้วอาจนำมาพิจารณาใหม่ ถ้ามีตัวแปรใหม่เกิดขึ้นแต่โดยทั่วไปแล้วบุคคลมักจะดำเนินตามขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มตัดสินใจไม่ถูกไปจนถึงตัดสินใจได้ และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ในที่สุด

จากทฤษฎีของไทด์แมน และไอฮารา คงพอจะทำให้เรามองเห็นแล้วว่า พัฒนาการทางอาชีพนั้น เป็นกระบวนการตัดสินใจที่สลับซับซ้อน เกิดในช่วงเวลายาวนานตลอดชีวิตของบุคคลก็ได้ และการตัดสินใจแต่ละครั้งก็มีผลต่อเนื่องไปถึงการตัดสินใจอื่นๆ ที่ตามมาด้วยเสมอในบางครั้ง การตัดสินใจก็อาจจะไม่เกิดตามขั้นตอนลงมาทีละเรื่อง ในชีวิตจริงของเราบ่อยครั้งจะพบว่ามียุทธศาสตร์ที่เราจำเป็นต้องเลือกตัดสินใจในเวลาเดียวกันซึ่งอาจทำให้ยากสำหรับบุคคลหลายคนที่จะต้องเลือกตัดสินใจในตัวเลือกที่ดีที่สุดสำหรับเขา เพราะการเลือกแต่ละครั้งนั้น ผลที่ตามมาจะมีอิทธิพลต่ออนาคตของบุคคลเสมอ หน้าที่ของผู้ให้บริการแนะแนวจึงควรตระหนักในความสำคัญของการตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวกับอาชีพที่เด็กต้องการประกอบในอนาคต และพยายามช่วยบุคคลให้มีอิสรภาพในการตัดสินใจให้มากที่สุด เพื่อผลประโยชน์และความพึงพอใจและเพื่อชีวิตในอนาคตที่สมบูรณ์ของบุคคลผู้นั้นเอง

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ จะเห็นได้ว่าวุฒิภาวะทางอาชีพมีความเกี่ยวพันกับพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลเลือกอาชีพแตกต่างกัน โดยมีนักจิตวิทยาหลายท่านที่ได้นำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยสรุปทฤษฎีที่มีความสำคัญกับ วุฒิภาวะทางอาชีพไว้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 สรุปทฤษฎีที่มีความสำคัญกับ วุฒิภาวะทางอาชีพ

ทฤษฎีของซูเปอร์	ทฤษฎีกินสเบิร์ก	ทฤษฎีของ ไทด์แมน และ ไอฮารา
ซูเปอร์ได้แบ่งขั้นพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลไว้เป็นระยะต่างๆ 5 ระยะ ดังนี้	กินสเบิร์กได้แบ่งการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้	ไทด์แมน และ ไอฮารา ได้แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจออกเป็น 2 ระยะ คือ
1. ขั้นการเจริญเติบโต 0-14 ปี	1. ระยะเพื่อฝัน 0-11 ปี	1. ระยะคาดการณ์ล่วงหน้า
2. ขั้นการสำรวจ 15-24 ปี	2. ระยะการเปลี่ยนแปลง 11-17 ปี	1.1 ขั้นการสำรวจ
2.1 ขั้นย่อยเกี่ยวกับ การทดลอง 15-17 ปี	2.1 ขั้นความสนใจ 11- 12 ปี	1.2 ขั้นเห็นรูปแบบ ทางเลือกเด่นชัดขึ้น
2.2 ขั้นย่อยเกี่ยวกับหัวเลี้ยว หัวต่อ 18-21 ปี	2.2 ขั้นคำนึงความสามารถ 12 - 14 ปี	1.3 ขั้นการเลือก
2.3 ขั้นย่อยเกี่ยวกับ	2.3 ขั้นคำนึงถึงค่านิยม 15 -16 ปี	1.4 ขั้นเจาะจงตัวเลือก
	2.4 ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ 17 ปี	

ตาราง 3 (ต่อ)

ทฤษฎีของซูเปอร์	ทฤษฎีกินสเบอร์ก	ทฤษฎีของ ไทด์แมน และ โอสารา
<p>การทดลองฝึกปฏิบัติโดยปราศจากข้อผูกมัด 22 - 24 ปี</p> <p>3. ขั้นการวางรากฐาน 25-30 ปี</p> <p>3.1 ขั้นย่อยเกี่ยวกับ การทดลองปฏิบัติงานโดยมีข้อผูกมัด 25-30 ปี</p> <p>3.2 ขั้นย่อยเกี่ยวกับ ความก้าวหน้า 31-44 ปี</p> <p>4. ขั้นการสร้างความมั่นคง 45-60 ปี</p> <p>5. ขั้นเสื่อมถอย 60 ปีขึ้นไป</p> <p>จากทฤษฎีของซูเปอร์ เขาเชื่อว่าบุคคลจะเลือกอาชีพที่ตรงตามความเชื่อที่ตัวเองประเมินตนไว้ หรือเรียกอีกอย่างว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและประสบการณ์ ซึ่งทำให้การตัดสินใจเลือกอาชีพสามารถปรับเปลี่ยนได้เสมอ และซูเปอร์ยังเน้นในเรื่องของวุฒิภาวะทางอาชีพว่ามีความสำคัญ ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล</p>	<p>3. ระยะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง 17-20</p> <p>3.1 ขั้นสำรวจอาชีพ</p> <p>3.2 ขั้นรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ</p> <p>3.3 ขั้นเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง</p> <p>จากทฤษฎีของกินสเบอร์ก ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีว่า การเลือกอาชีพของบุคคลมักขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ประการ</p> <p>1) การพิจารณาความเป็นจริง เช่น สิ่งแวดล้อม สภาพความเป็นจริงที่บุคคลเผชิญ</p> <p>2) กระบวนการทางการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาสูงต่ำที่เป็นชอบข่วยการเลือกอาชีพของบุคคล</p> <p>3) ด้านอารมณ์ เช่นลักษณะทางบุคลิกภาพที่ทำห้บุคคลเลือกตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ</p> <p>4) ค่านิยมของบุคคล ที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลชอบอาชีพแตกต่างกัน</p>	<p>2. ระยะการดำเนินงานตามแผนและการปรับตัว</p> <p>2.1 ขั้นอุปมาน</p> <p>2.2 ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ</p> <p>2.3 ขั้นการอนุรักษ์</p> <p>จากทฤษฎีของ ไทด์แมน และ โอสารา เน้นเรื่อง การตัดสินใจไว้ว่าเป็นหัวใจของพัฒนาการทางอาชีพ โดยเขาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการตัดสินใจของบุคคลเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและเกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งการตัดสินใจอย่างหนึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่การตัดสินใจอีกอย่างหนึ่งได้ เช่น การตัดสินใจเรื่องการเรียน การใช้ชีวิตประจำวัน การทำกิจกรรม ก็มีส่วนเสริมสร้างรูปแบบของพัฒนาการทางอาชีพได้ และเขาได้ย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับอาชีพมองเรื่องของพัฒนาการทางอาชีพว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

ทฤษฎีของซูเปอร์	ทฤษฎีกินสเบอร์ก	ทฤษฎีของ ไทด์แมน และ โอสารา
การวัดคุณภาพทางอาชีพมักจะ เป็นข้อมูลด้านความรู้ ความ เข้าใจตนเอง ความรู้ ความ เข้าใจในโลกของงาน เป็นต้น	ซึ่งระยะแรกกินสเบอร์ก มีความเห็นว่ากระบวนการ เลือกอาชีพไม่สามารถ ย้อนกลับได้ เมื่อผ่านระยะใด ระยะหนึ่งไปแล้ว แต่ภายหลัง เขาได้เปลี่ยนแปลงความคิดว่า การเลือกอาชีพของบุคคล สามารถย้อนกลับมาคิด เช่นเดียวกับระยะแรกๆ ได้	การทำงานเป็นวิธีการ แสดงออกทางบุคลิกภาพ และการปรับตัวทางสังคม

3.3 องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ซูเปอร์ (Sharf, 2013, as cited in Super, 1955) ได้อธิบายเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพว่ามีส่วนประกอบสำคัญ 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

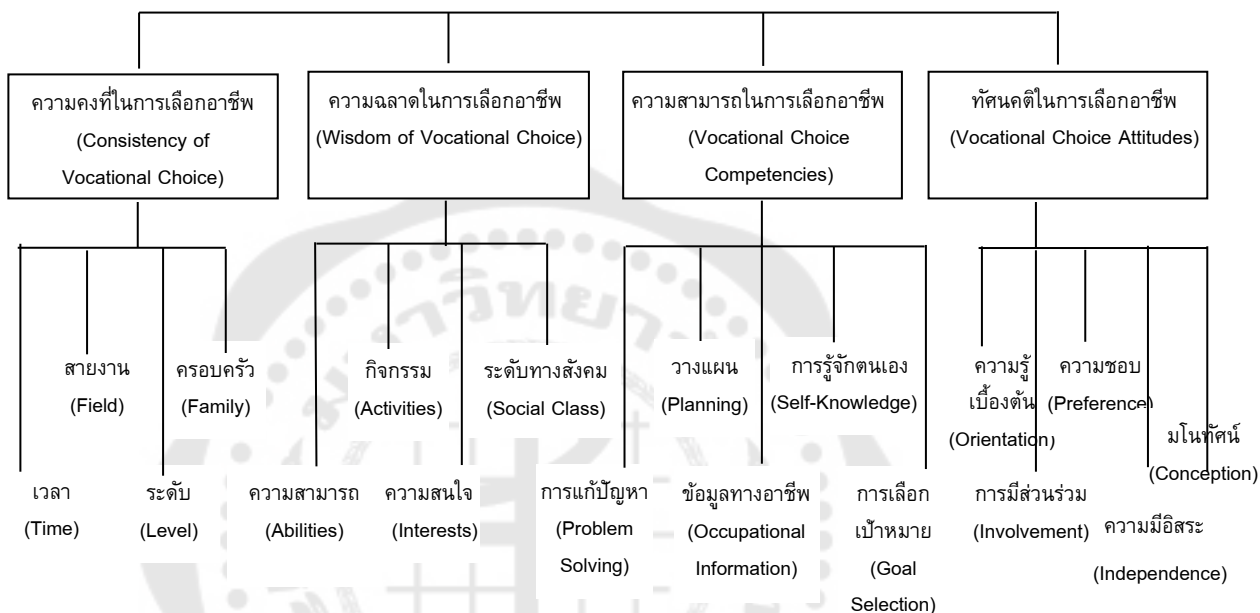
1. การเตรียมตัวในการเลือกอาชีพ (Orientation to vocational choice) ที่เกี่ยวกับการเลือกอาชีพและการใช้ข้อมูลในการเลือกประกอบอาชีพ
2. ข้อมูลและการวางแผนเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ (Information and planning) ซึ่งเป็นข้อมูลเฉพาะของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับอาชีพที่เลือก
3. ความคงที่ในการเลือกอาชีพ (Consistency of vocational preference) ไม่ใช่เพียงเฉพาะเป็นความคงที่ในการเลือกอาชีพที่ต้องการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความคงที่ในส่วนขอระดับอาชีพและสายงานนั้นๆ อีกด้วย
4. การเกิดความสนใจในอาชีพกับลักษณะนิสัยของตนเอง (Crystallization of traits) และการมีทัศนคติเกี่ยวกับงาน
5. ความรอบรู้เกี่ยวกับการเลือกอาชีพ (The wisdom of vocational preference) ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกและความสามารถ กิจกรรมและความสนใจ

ไครท์ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2555; อ้างถึงใน Crites, 1973) ได้ทำการวิจัยเรื่องของวุฒิภาวะทางอาชีพไว้มากมายกับกลุ่มวัยรุ่น เขาได้มองวุฒิภาวะทางอาชีพไว้ 4 ด้านด้วยกันคือ

1. ความคงที่ของตัวเลือกทางอาชีพ (Consistency) ได้แก่ ระยะเวลา อาชีพ และระดับ เป็นต้น
2. การเป็นไปได้ของตัวเลือกที่บุคคลเลือก (Reality) ในแง่ของ ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ สถานะภาพทางสังคม
3. ความสามารถของบุคคลในอาชีพที่เขาเลือก (Competencies) ได้แก่ ความสามารถ การวางแผน การตั้งจุดมุ่งหมาย การประเมินตนเอง การแก้ปัญหา และการรู้จักข้อสนเทศทางอาชีพ
4. เจตคติของการเลือกมีความเป็นผู้ใหญ่พอหรือไม่ (Maturity of choice) ได้แก่ เจตคติในการทำงาน ความเป็นอิสระในการเลือก การทุ่มเทในการค้นหา ความเข้าใจในเรื่องอาชีพที่ถูกต้อง เป็นต้น

ไครท์ (Spokane, 1991, as cited in Crites, 1961) อธิบายลำดับขั้นของโมเดลวุฒิภาวะทางอาชีพ (ภาพประกอบ 8) และกล่าวว่าวุฒิภาวะทางอาชีพ เป็นความซับซ้อนที่ผสมผสานกันของทัศนคติและความสามารถ

ระดับพัฒนาการทางอาชีพ
(Degree of Vocational Development)

ภาพประกอบ 8 โมเดลวุฒิภาวะทางอาชีพของเด็กวัยรุ่น
(A Model of Career Maturity in Adolescence)

(Spokane. Arnold R. 1991, as cited in J. D. Crites, Vocational Psychology 1969)

วุฒิภาวะทางอาชีพประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้ (ราชบัณฑิตยสภา, 2558)

1. ตระหนักว่าการเลือกอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคคลต้องกระทำ
2. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน เน้นคุณค่าของการทำงาน ไม่รังเกียจอาชีพสุจริตทั้งหลาย
3. เห็นภาพของตนเองอย่างเด่นชัดในเรื่องต่างๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม สถานะเศรษฐกิจสังคม
4. รู้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ข้อดีและข้อบกพร่องของอาชีพต่างๆ
5. มีทักษะการคิดในการวางแผนเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนชีวิตและวางแผนอาชีพ

6. วางแผนเลือกอาชีพอย่างมีหลักการ คือมีความสอดคล้องระหว่างลักษณะของตนเองกับลักษณะของอาชีพ

7. เลือกอาชีพที่จะเป็นไปได้จริง คือการที่บุคคลเลือกอาชีพที่มีโอกาสได้ประกอบอาชีพนั้นจริง

8. มีความยืดหยุ่นในการเลือกอาชีพ คือการคิดว่าคนเราไม่ได้เกิดมาเพื่ออาชีพใดอาชีพหนึ่งเท่านั้น คุณสมบัติของแต่ละคนเหมาะแก่อาชีพได้หลายอาชีพ เช่น ผู้ที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเหมาะกับการประกอบอาชีพรักษายาบาลหรือนักสังคมสงเคราะห์ คนที่ถนัดด้านคำนวณเหมาะแก่การประกอบอาชีพเป็นนักบัญชีหรือวิศวกร คนที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์เหมาะกับการประกอบอาชีพนักแสดงหรือสถาปนิก

9. มีอิสระในการตัดสินใจ คือการที่บุคคลสามารถตัดสินใจด้วยตนเองโดยไม่ขึ้นกับบุคคลอื่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นการผสมผสานกันของส่วนที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและความสามารถ ซึ่งซูเปอร์ ได้อธิบายว่าวุฒิภาวะทางอาชีพประกอบด้วย 5 ส่วนคือ 1. การเตรียมตัวในการเลือกอาชีพ 2. ข้อมูลและการวางแผนเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ 3. ความคงที่ในการเลือกอาชีพ 4. การเกิดความสนใจในอาชีพกับลักษณะนิสัยของตนเองและ 5. ความรอบรู้เกี่ยวกับการเลือกอาชีพ โดยมีความคล้ายคลึงกับการแบ่งองค์ประกอบของไครท์ที่อธิบายว่าวุฒิภาวะทางอาชีพแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1. ความคงที่ของตัวเลือกทาง 2. การเป็นไปได้ของตัวเลือกที่บุคคลเลือก 3. ความสามารถของบุคคลในอาชีพที่เขาเลือก และ 4. เจตคติของการเลือกมีความเป็นผู้ใหญ่พอหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้สรุปและจัดองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกัน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้านใหญ่ ดังนี้

1. ด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ประกอบด้วย เจตคติที่ดีในการทำงานอาชีพ สุจริต ความเป็นไปได้ของตัวเลือกที่บุคคลเลือกให้สอดคล้องกับการประเมินตนเอง

2. ด้านทักษะความสามารถที่ใช้ในการเลือกอาชีพ ประกอบด้วย 1) การรู้จักตนเองในด้านต่างๆ ทั้งความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ สถานะภาพทางสังคม เป็นต้น 2) มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ 3) มีความสามารถการวางแผน 4) การเลือกเป้าหมาย และ 5) การแก้ปัญหา

3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ

นิตยา เรื่องแป้น (2553) ได้สรุปว่าในการตัดสินใจเลือกอาชีพของเด็ก นอกจากจะคำนึงถึง การรู้จักตนเอง การเลือกอาชีพ การเตรียมความพร้อมและการประกอบอาชีพแล้ว ยังต้องคำนึงถึงอิทธิพลที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพของเด็ก คือ สิ่งแวดล้อม 4 แหล่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอาชีพของเด็ก ได้แก่

1. โรงเรียน เป็นสถานที่ที่เด็กทุกคนมีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ตลอดจนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตน
2. บ้าน เป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาสจะได้ศึกษาความรัก ความสัมพันธ์ต่อกันตลอดจนการดำเนินชีวิต
3. งาน/เวลาว่าง เป็นเวลาที่เด็กจะได้ใช้ชีวิตของตน จะรู้ความสามารถความต้องการ ความถนัด ของตนในการทำงาน และในการใช้เวลาว่าง
4. ชุมชน เป็นแหล่งที่เด็กจะได้มีโอกาสเข้าสังคมกับผู้อื่น เพื่อเด็กจะได้ศึกษา กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน วัฒนธรรม ข้อห้ามต่างๆ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้ (เจียรนัย ทรงชัยกุล, 2557)

1. ปัจจัยด้านส่วนตัวที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพ

ปัจจัยด้านส่วนตัวที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพมีหลายด้าน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะปัจจัยด้านส่วนตัวที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัดต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่น 6 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยด้านความต้องการและความสนใจในอาชีพ ฮอปพอค (เจียรนัย ทรงชัยกุล, 2557, อ้างถึงใน Hoppock, 1935) ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพได้อธิบายไว้สรุปความได้ว่า บุคคลจะเลือกอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของเขาได้มากที่สุดทั้งในขณะปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น ถ้าผู้ใดประจักษ์ถึงความต้องการที่แท้จริงในอาชีพของตนแล้วก็คืออะไร เขาย่อมให้ความสนใจในอาชีพนั้นมากเป็นพิเศษด้วย เพื่อการเข้าสู่อาชีพได้ตามความต้องการ และเพื่อการประกอบอาชีพตามที่ต้องการอย่างมีความสุขและพบความสำเร็จ

เมื่อบุคคลมีความสนใจในอาชีพอย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ย่อมมีผลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเขาในทางที่เป็นประโยชน์ต่อไป เพราะความสนใจในอาชีพส่งเสริมให้บุคคลเอาใจใส่ต่อข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตนสนใจ เช่น ข่าวสารข้อเท็จจริง

เกี่ยวกับโลกกว้างทางอาชีพ ความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน แหล่งฝึกฝนอาชีพในชุมชน และกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ การสำรวจความพึงพอใจในอาชีพของบุคคลผู้ประกอบอาชีพ เป็นต้น

ความเอาใจใส่ต่อข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่สนใจ ยังส่งผลดีต่อไปอีกในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ และความสำเร็จในการประกอบอาชีพของบุคคล

1.2 ปัจจัยด้านความสามารถและความถนัดในอาชีพ ความสามารถและความถนัดในอาชีพเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพ เพราะบุคคลใดที่ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับความสามารถและความถนัดของตน จะมีโอกาสสูงที่จะพบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดตัดสินใจเลือกอาชีพที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่าระดับความสามารถหรือไม่สอดคล้องกับความถนัดของตน ย่อมมีผลให้บุคคลนั้น เบื่อหน่าย ท้อถอย ประสบปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ฯลฯ และไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามที่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ การที่บางคนมีความสามารถและความถนัดในอาชีพอย่างหลากหลายย่อมได้เปรียบและเป็นผลดีต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเขามากกว่าบุคคลที่มีความสามารถและความถนัดในอาชีพเพียงเฉพาะในบางด้านเท่านั้น

1.3 ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ ความสำเร็จและก้าวหน้าในการเรียนการมีทักษะทางสังคม และการมีทักษะที่จำเป็นในอาชีพ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพ เพราะบุคคลใดที่มีผลสัมฤทธิ์ในด้านต่างๆ ค่อนข้างต่ำแนวโน้มของพัฒนาการด้านอาชีพของเขามักจะไม่เป็นไปอย่างสมวัย และวิถีอาชีพของพวกเขาที่ค่อนข้างจะไม่ราบรื่นและรุ่งโรจน์นัก เพราะเมื่อมีข้อจำกัดหรือเสียเปรียบผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ในด้านต่างๆ ที่สูงกว่า

การมีผลสัมฤทธิ์สูงในด้านทักษะทางสังคม และในด้านทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพัฒนาการด้านอาชีพไม่น้อยไปกว่าการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดังที่เราได้พบเห็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน บุคคลที่เรียนหนังสือเก่งเพียงอย่างเดียว แต่ขาดทักษะทางสังคมและไร้อะไรที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ย่อมยากที่จะพบความสุขความสำเร็จในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตได้

1.4 ปัจจัยด้านค่านิยมในงาน ค่านิยมในงานของแต่ละบุคคลเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเขา เมื่อนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่เริ่มตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกที่สำคัญต่างๆ ของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ

นักเรียนเหล่านี้จึงควรมีความชัดเจนในค่านิยมในงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการอาชีพของแต่ละคน เช่น ผู้ที่ให้ความสำคัญกับ “ความปลอดภัยในงาน” หากตัดสินใจเลือกทำงานราชการ หรือหน่วยงานที่มีความมั่นคงปลอดภัยสูง น่าจะมีความพึงพอใจมากกว่าการตัดสินใจเลือกทำงานซึ่งไม่สอดคล้องกับค่านิยมในงานของตน เช่น งานเสี่ยง หรือสถานที่ทำงานไม่ปลอดภัย เป็นต้น

1.5 ปัจจัยด้านสุขภาพ บุคคลใดที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ย่อมมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการด้านอาชีพอย่างสมวัยมากกว่าบุคคลที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรง เช่น บุคคลที่มีรูปร่างกายแคระแกร็น มีแขนขาพิการ หรืออ่อนแอ ไม่ทนแดดทนฝน อาจเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเขา เพราะเขาถูกวิตรอนโอกาสที่จะได้รับข้อมูลและประสบการณ์ในอาชีพบางประเภท หรืออาจถูกสกัดกั้นโอกาสในการเข้าสู่อาชีพในบางลักษณะ บุคคลที่มีจิตใจอ่อนไหว มีอารมณ์แปรปรวนง่าย หรือมีความวิตกกังวลสูง อาจไม่เหมาะกับการประกอบอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมากนัก จึงทำให้เกิดข้อจำกัดมากขึ้นในการเลือกอาชีพ บุคคลที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ อาจไม่เหมาะกับการที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์สูง จะเห็นได้ว่าบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสมนั้น ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพที่ต้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทางเลือกในการประกอบอาชีพของพวกเขาจึงแคบลง เช่น อาจต้องทำงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของ นอกจากนี้แนวโน้มด้านความสำเร็จในอาชีพก็คงไม่สูงนัก

1.6 ปัจจัยด้านเพศ เชื้อชาติ และศาสนา เพศ เชื้อชาติ และศาสนา ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพ ส่วนอิทธิพลของปัจจัยเหล่านี้ จะมีความรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแต่ละสังคม และกาลเทศะ อาทิ การเป็นเพศหญิง หรือการเป็นชนกลุ่มน้อยของสังคม หรือการนับถือศาสนาบางนิกายหรือบางลัทธิ กลายเป็นลักษณะส่วนตัวซึ่งอาจเป็นข้อเสียเปรียบของบุคคลนั้นในบางสังคม หรือในช่วงเวลาและสถานที่บางแห่ง

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพ

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัดต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่น อาจแบ่งออกอย่างกว้างๆ ได้ 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนและสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพัฒนาการด้านอาชีพ แบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัยที่สำคัญดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ปัจจัยด้านพ่อแม่ พ่อแม่เป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีอิทธิพลสูงมากต่อพัฒนาการด้านอาชีพของลูก ดังตัวอย่างที่เด่นชัด เช่น

โรว์ (เจียรนัย ทรงชัยกุล, 2557, อ้างถึงใน Roe, 1956) ผู้มีชื่อเสียงเกี่ยวกับทฤษฎีการเลือกอาชีพได้อธิบายว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างหรือหล่อหลอมบุคลิกภาพเฉพาะตัวของเด็ก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพต่อไปเมื่อลูกเติบโตขึ้น เช่น ลูกที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ในบรรยากาศที่แวดล้อมไปด้วยความรัก ความอบอุ่น จะเป็นบุคคลที่ชอบสังคมกับผู้อื่น มีใจกว้าง เมื่อเขาเลือกอาชีพจึงมีแนวโน้มสูงที่จะเลือกอาชีพที่ต้องสัมพันธกับบุคคลอื่น อาทิ อาชีพบริการ อาชีพศิลปิน อาชีพค้าขาย เป็นต้น สำหรับลูกที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบละเลย จะมีผลทำให้เขาไม่ชอบที่จะสังคมกับบุคคลอื่นมากนัก แต่พอใจที่จะทำงานกับวัตถุสิ่งของมากกว่า อาชีพลักษณะนี้มีดังตัวอย่างเช่น อาชีพเกษตรกรรม อาชีพศิลปหัตถกรรม อาชีพช่างจักรกล อาชีพนักบัญชี เป็นต้น

การเป็นต้นแบบและความคาดหวังของพ่อแม่ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของลูก เจตคติและค่านิยมด้านอาชีพของพ่อแม่ เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของลูก เช่น การที่พ่อแม่มีเจตคติและค่านิยมในเชิงบวกต่ออาชีพสุจริต เช่น อาชีพพนักงานโรงแรม พ่อแม่ก็จะสนับสนุนและส่งเสริมลูกให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่กว้างขวางเกี่ยวกับอาชีพพนักงานโรงแรม หาโอกาสและแหล่งฝึกฝนอาชีพเพื่อให้ลูกได้รับประสบการณ์ในงานด้านโรงแรม ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่ลูกทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์ กำลังใจ และทุนทรัพย์ ฯลฯ เพื่อให้ลูกมีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่อาชีพพนักงานโรงแรม เป็นต้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากพ่อแม่มีเจตคติและค่านิยมในเชิงลบต่ออาชีพบางลักษณะย่อมมีอิทธิพลเชิงลบต่อพัฒนาการด้านอาชีพของลูกไปด้วย เช่น พ่อแม่บางคู่มีเจตคติและค่านิยมในเชิงลบต่ออาชีพทหาร หรือครู เพราะมีความคิดเห็นว่า อาชีพทหารเป็นอาชีพที่เสี่ยงต่ออันตรายสูง ส่วนอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนัก รับผิดชอบสูง และได้สิ่งตอบแทนต่ำ ทั้งที่ลูกๆ อาจมีความต้องการ มีความสนใจ มีความสามารถ มีความถนัด และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพ ดังกล่าว แต่เนื่องจากลูกๆ ไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากพ่อแม่ในอาชีพเหล่านี้เท่าที่ควรจึงจะได้รับจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อพัฒนาการด้านอาชีพของลูกได้

2.1.2 ปัจจัยด้านพี่น้อง ญาติ และบุคคลที่มีความสำคัญต่อครอบครัว ล้วนเป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีอิทธิพลไม่น้อยต่อพัฒนาการด้านอาชีพของแต่ละบุคคลดังจะขอยกตัวอย่างเช่น เด็กที่มีพี่น้องหลายคนและอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ย่อมมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพได้อย่างกว้างขวางมากกว่า และจากหลายแหล่งมากกว่าเด็กที่เป็นลูกคนเดียวของครอบครัว นอกจากนี้พี่ๆ ยังเป็นตัวแบบให้น้องได้เห็นและเอาอย่างพฤติกรรมการทำงาน เป็นต้น

2.1.3 ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ก็มีอิทธิพลสำคัญต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่น สำหรับในสังคมไทยโดยทั่วไป เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ย่อมมีโอกาสที่ดีกว่าทั้งในด้านการศึกษาและประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ เช่น เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ โดยทั่วไปแล้วมักจะไม่สามารถใช้เวลาอย่างเพียงพอที่จะได้อยู่ใกล้ชิดพ่อกับแม่ เพราะพ่อแม่ต่างก็มีภารกิจจำเป็นรัดตัวที่จะต้องชวนขายหารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว ดังนั้น เวลาในการอบรมเลี้ยงดูลูกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อลูก ในการให้ความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีพแก่ลูก ฯลฯ สิ่งต่างๆ ที่พ่อแม่ควรปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพของลูก จึงเกิดขึ้นได้ยากในปริมาณและคุณภาพที่พึงประสงค์

อย่างไรก็ตามเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ก็อาจจะไม่ได้รับเวลาที่พ่อแม่ควรให้แก่ลูกตามที่พึงประสงค์เช่นกัน เพราะพ่อแม่ก็มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบอยู่รอบด้าน แต่เด็กกลุ่มนี้โดยทั่วไปแล้ว ก็ยังได้เปรียบมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ เพราะข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมีน้อยกว่า จึงมีผลให้เด็กสามารถได้รับสิ่งชดเชย และได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างกว้างขวางมากกว่า เป็นต้น

2.2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสถานศึกษา เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า สถานศึกษามีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของนักเรียนในหลายด้าน

ในหัวข้อนี้จะขอล่าถึงเฉพาะรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมทางสถานศึกษาที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัดต่อพัฒนาการด้านอาชีพของนักเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเพียง 3 ปัจจัย ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำของสถานศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและการบริหารคนของสถานศึกษา และรับผิดชอบในการดำเนินงานจัดบริการการศึกษาให้แก่ผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่รัฐกำหนดไว้ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของผู้รับบริการเป็นอย่างมาก ดังจะขอยกตัวอย่างที่เด่นชัด เช่น สถานศึกษาใดที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เห็นความสำคัญของงานแนะแนว เข้าใจหลักการและแนวทางการจัดงานแนะแนว เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพ และให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งขวัญและกำลังใจในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพของผู้รับบริการแล้ว ย่อมคาดหวังได้ว่า ผู้รับบริการของสถานศึกษานี้มีโอกาสสูงที่จะมีพัฒนาการด้านอาชีพอย่างสมวัย

2.2.2 ปัจจัยด้านครู บุคลากรสำคัญกลุ่มหนึ่งของสถานศึกษา โดยทั่วไปประกอบไปด้วยครูผู้สอน ซึ่งทำหน้าที่หลักในด้านปฏิบัติการสอน เช่น ครูวิชาการ และครูผู้ให้บริการซึ่งทำหน้าที่หลักในด้านสนับสนุนการสอน เช่น ครูแนะแนว หรือนักแนะแนวและให้การปรึกษาครูบรรณารักษ์ ครูพยาบาล ครูใส่ตักคนศึกษา เป็นต้น ครูมีบทบาทหน้าที่ในการเตรียมตัวผู้รับบริการให้มีความพร้อมที่เหมาะสมทั้งในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการครองตนในสังคม และเนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีเวลาใกล้ชิดกับผู้รับบริการมากที่สุดในสังคมของสถานศึกษา ดังนั้น เจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมต่างๆ ของครูจึงมีอิทธิพลต่อผู้รับบริการมาก ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพราะผู้รับบริการเรียนรู้จากการสังเกตครูเป็นต้นแบบ (Model) ดังจะเห็นได้จากที่มีความประทับใจในตัวครู เมื่อถูกถามว่า “อยากจะประกอบอาชีพอะไรเมื่อหนูโตขึ้น” คำตอบที่ได้มักจะเป็น “หนูอยากเป็นครู” เป็นต้น

2.2.3 ปัจจัยด้านเพื่อน เพื่อนเริ่มมีอิทธิพลเด่นชัดเมื่อเด็กอยู่ในวัยประถมศึกษาและมาใช้เวลาอยู่ในสังคมของสถานศึกษา เรามักจะพบเห็นเสมอว่า เด็กในวัยประถมศึกษาชอบเกาะกลุ่มร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมวัยเพศเดียวกัน รวมทั้งยังชอบการแข่งขันกับเพื่อนหรือระหว่างกลุ่มเพื่อนอีกด้วย เด็กหลายคนมีโอกาสได้ค้นพบความสนใจและความถนัดในอาชีพที่แท้จริงของตนจากการได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน นอกจากนี้ การเกาะกลุ่มกับเพื่อนที่มีภูมิหลังอย่างหลากหลาย ยังทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในอาชีพอย่างกว้างขวางไปด้วย เช่น เพื่อร่วมกลุ่มเดียวกัน บางคนมีประสบการณ์ในการเลี้ยงเบ็ดไก่ บางคนมีความสามารถในการเพาะเลี้ยงปลาเป็นอาหาร บางคนเก่งในการเพาะเลี้ยงไม้ดอกไม้ประดับ บางคนมีความสามารถในการค้าขายสินค้าปลีก และบางคนมีความชำนาญในการปลูกพืชผักสวนครัว เป็นต้น

เนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ชอบทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันและชอบการแข่งขัน ดังนั้น ความสนใจและความถนัดในอาชีพอย่างหลากหลายของเพื่อนๆ ร่วมกลุ่มจึงมีอิทธิพลต่อความสนใจและความถนัดในอาชีพของเด็กซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มไปด้วย ในขณะเดียวกัน การแข่งขันกันระหว่างกลุ่มเพื่อนร่วมวัยก็มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กเพราะเป็นแรงผลักดันให้เด็กเพิ่มความสนใจและความสามารถในอาชีพให้ทัดเทียมเพื่อน

เมื่อผู้รับบริการอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “นักเรียนวัยรุ่น” เพื่อนยังมีอิทธิพลต่อนักเรียนวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้นอีก เราจึงมักได้ยินและได้พบเห็นอยู่บ่อยครั้งว่า นักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมซึ่งเป็นลักษณะเด่นเฉพาะวัย คือ “ขาดเพื่อนไม่ได้” “คล้อยตามกลุ่มเพื่อน” และ “ต้องเสมอหน้ากับเพื่อนในกลุ่ม” เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มเพื่อนยังมีอิทธิพลต่อเจตคติและค่านิยมด้านอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ ประสบการณ์ทางอาชีพ ความสุขความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นอีกด้วย

2.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนและสังคม นอกจากสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมทางสถานศึกษาแล้ว สิ่งแวดล้อมในชุมชนและสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพด้วยเช่นกัน 4 ปัจจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 ปัจจัยด้านบุคคลหรือคณะบุคคล ในชุมชนและสังคมประกอบไปด้วยบุคคลในอีกหลายสาขาอาชีพ และหลายประสบการณ์ ซึ่งความหลากหลายของบุคคลในชุมชนหรือสังคมนั้น สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

2.3.2 ปัจจัยด้านหน่วยงาน หน่วยงานในชุมชนและสังคมภายนอก แบ่งออกอย่างกว้างๆ ได้เป็นหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน

1) หน่วยงานภาครัฐ มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงต่อการกำหนดนโยบายและแผน ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่นไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นต้น

2) หน่วยงานภาคเอกชน มีส่วนร่วมรับผิดชอบและให้การสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่นไทย เช่น สถานประกอบการอาชีพอิสระ โรงแรม โรงงาน ธนาคาร สำนักพิมพ์ ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ ที่เปิด

โอกาสให้เด็กและวัยรุ่นไปฝึกงาน หรืออบรมความรู้และสร้างเสริมทักษะทางอาชีพ ให้โอกาสได้ไปเยี่ยมชมสถานประกอบการ เป็นต้น

2.3.3 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของเด็กและวัยรุ่น ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ เพราะสื่อมวลชนสามารถเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และความบันเทิงไปสู่ผู้รับสารเป็นจำนวนมาก ซึ่งอยู่ต่างถิ่นต่างที่กันในเวลารวดเร็ว สื่อมวลชนมีความสำคัญในยุคข้อมูลข่าวสารมีดังตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ VCD DVD อินเทอร์เน็ต และภาพยนตร์ เป็นต้น

2.2.4 ปัจจัยด้านความต้องการกำลังคนของสังคม ในแต่ละยุคสมัยมีทิศทางแตกต่างกันไป เช่น สังคมไทยในยุคปัจจุบันซึ่งก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ “AEC”) ย่อมต้องการกำลังคนด้านวิศวกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการจัดการ มากกว่าเมื่อครั้งอดีตที่ประเทศไทยยังเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบเก่า เป็นต้น ปัจจัยด้านความต้องการกำลังคนของสังคมย่อมมีส่วนกำหนดทิศทางด้านอาชีพของบุคคล

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งครูและผู้ปกครองจะต้องช่วยกันส่งเสริมให้นักเรียนได้มีพัฒนาการด้านอาชีพอย่างเหมาะสมกับตนเอง โดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอาชีพของนักเรียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ประกอบด้วย 6 ประการ คือ 1) ความต้องการและ ความสนใจของนักเรียน 2) ความสามารถและความถนัดเฉพาะบุคคลของนักเรียน 3) การมีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพต่างๆ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการทำงาน 4) ค่านิยมในงานของนักเรียน 5) ความพร้อมของร่างกายและสุขภาพ 6) ความแตกต่างระหว่างเพศ เชื้อชาติ และศาสนาต่างๆ

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว เช่น การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อการเลือกอาชีพของลูก เจตคติและค่านิยมทางอาชีพของครอบครัว ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนสนับสนุนให้ลูกได้รับข้อมูลทางอาชีพที่ครอบครัวเห็นชอบและส่งเสริมให้ได้เตรียมตัวเพื่อไปสู่อาชีพนั้นๆ ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ครอบครัวเป็นอยู่ก็มีส่วนสำคัญในการให้ลูกได้รับโอกาสทางการศึกษาที่แตกต่างกัน 2) สิ่งแวดล้อมทางสถานการศึกษา ผู้บริหาร ครู และเพื่อน ล้วนมีอิทธิพลต่อ

พัฒนาการด้านอาชีพโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลอย่างเด่นชัด ในการเข้ากลุ่มที่ ชอบทำกิจกรรมคล้ายคลึงกัน ความสนใจต่างๆ ซึ่งมีผลด้านเจตคติและค่านิยมทางด้านอาชีพของแต่ละบุคคล 3) สิ่งแวดล้อมในชุมชนและสังคม สภาพแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ และสื่อมวลชน ในการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ เช่น โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเป็นข้อมูล ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เจตคติและค่านิยมต่างๆ ได้รวม ไปถึงสภาพสังคมที่มีแนวโน้มความต้องการตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต ย่อมมีส่วนในการ กำหนดทิศทางการเลือกประกอบอาชีพต่างๆ ของบุคคลเช่นกัน

3.5 วุฒิภาวะทางอาชีพและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ชูเปอร์ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552) เน้นมากในเรื่องของวุฒิภาวะทางอาชีพ (Vocational Maturity) การที่จะเรียกบุคคลใดมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงหรือต่ำนั้น เรามักจะต้อง เทียบกับกลุ่มอายุของเขาด้วยเสมอ ดังนั้น วุฒิภาวะทางอาชีพจึงมีส่วนสัมพันธ์กับอายุของเด็ก องค์ประกอบที่ใช้ในการวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคล มักจะเป็นข้อมูลทางด้านความรู้ ความเข้าใจตนเอง และความรู้ความเข้าใจในโลกของงานอาชีพ ชูเปอร์เชื่อว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลมาก

วุฒิภาวะมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้ตามวุฒิภาวะ (สอดคล้อง กับวุฒิภาวะ) เขาจะเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว หากยังไม่มีวุฒิภาวะการเรียนรู้จะเป็นไปด้วย ความยากลำบาก ไม่ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ในการทำงานหรือกิจการอื่นใดก็ตาม หากผู้ทำ ขาดวุฒิภาวะคงหวังความสำเร็จได้ยาก (ชูชีพ อ่อนโคกสูง, 2550) ดังนั้น คนปกติจะมีวุฒิภาวะ สมกับวัยของตนถ้าอยู่ในวัยหนึ่งแต่ยังไม่มีความสามารถประจำวัยนั้น ถือว่าบุคคลขาดวุฒิภาวะ หากยังไม่ถึงวัยนั้น แต่มีความสามารถประจำวัยนั้นแล้ว บุคคลนั้นก็มีความเร็วกว่าปกติ (ยุราวัตี เนื่องโนราช, 2558)

บริการแนะแนวในโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ คือ มีความพร้อม ในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมเมื่อถึงวัยอันควร โดยครูแนะแนวจัดกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา มีการเตรียมนักเรียนในหลายเรื่อง เช่น ให้นักเรียนรู้จักตนเอง อาทิ รู้ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตน ให้นักเรียนได้รู้ ลักษณะของอาชีพ รู้ข้อดีและข้อบกพร่องของอาชีพต่างๆ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานคือ ตระหนัก ว่าอาชีพสุจริตทั้งปวงล้วนแต่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ไม่รังเกียจอาชีพหรือผู้ประกอบอาชีพ ใตว่าไร้เกียรติ รายได้น้อย แต่งกายไม่สวยงาม ทำงานกลางคืนกลางทราย อบรมเด็กไม่ให้รู้สึกอาย

ในการทำงานสุจริตระหว่างเรียน ครูแนะแนวและครูควรฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมีเหตุผล ฝึกคิดให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ ให้เด็กมีการวางแผนในการกระทำสิ่งต่างๆ

ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการเลือกอาชีพของบุตรหลาน ผู้ปกครองบางคนต้องการให้บุตรหลานสืบต่ออาชีพของพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย โดยไม่ได้พิจารณา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของบุตรหลาน ผู้ปกครองจำนวนมากมอบค่านิยมที่ไม่ถูกต้องให้เด็กในความปกครอง เช่น สนับสนุนให้เรียนสาขาวิชาที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง ผู้ปกครองควรให้เด็กพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ในการเลือกอาชีพ และควรแนะนำให้เด็กเห็น ข้อดีและข้อบกพร่องของอาชีพต่างๆ ตามที่เป็นจริง นอกจากนั้นผู้ปกครองยังช่วยฝึกให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

การที่บ้านและโรงเรียนร่วมมือกันเตรียมนักเรียนให้มีวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ได้เลือกอาชีพตามเพื่อนหรือตามค่านิยมของสังคม ให้เลือกอาชีพตามพื้นฐานของความถนัดและความสนใจของตน เลือกอาชีพที่เป็นไปได้จริง ไม่ใช่เพื่อฝัน การเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตนเองเป็นรากฐานสำคัญในการประกอบอาชีพได้อย่างก้าวหน้าในอนาคต (ราชบัณฑิตยสภา, 2558)

จากการศึกษาเอกสารกล่าวโดยสรุปว่า ความสำคัญของวุฒิภาวะทางอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการเลือกอาชีพของนักเรียนในอนาคต โดยวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการเตรียมตัวตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยครูแนะแนว และผู้ปกครองมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพอย่างสมวัยให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพของตนเอง และรู้จักอาชีพต่างๆ มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพสุจริต เป็นต้น

3.6 แบบทดสอบที่ใช้วัดวุฒิภาวะทางอาชีพ

แบบทดสอบที่ใช้วัดวุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity Inventory)

(นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552)

เมื่อความคิดทางพัฒนาการอาชีพแพร่หลายมากขึ้น ก็ได้มีผู้คิดแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพขึ้น แบบทดสอบประเภทนี้ใช้ได้ผลดีกับวัยรุ่นหรือเรียนมัธยม โดยเฉพาะกับเด็กตามสถานพินิจ หรือที่อยู่โครงการพิเศษที่ครูแนะแนวต้องหาวิธีการช่วยเหลือเป็นพิเศษ หรือโรงเรียนที่กำลังจัดทำโครงการวางแผนอาชีพให้กับเด็ก เพราะลักษณะของแบบทดสอบจะวัดความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive knowledge) ของบุคคลทางอาชีพที่เกี่ยวข้องไปถึงโครงการอาชีพทั้งหมด

แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพนี้ มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของ กิโนเบิร์ก แอวิกเฮร์ส ชูเปอร์ และไครท์

นักพัฒนาการทางอาชีพเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชูเปอร์ มีความเชื่อว่า พัฒนาการทางอาชีพจะต้องเกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนตามวุฒิภาวะ และจะต้องเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต

ชูเปอร์กล่าวว่าในแต่ละช่วงของชีวิต บุคคลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจทางอาชีพบางอย่างที่กลุ่มบุคคลในอายุเดียวกันกับเขาคควรจะมี ชูเปอร์ เรียกสิ่งนี้ว่าวุฒิภาวะทางอาชีพ เขากล่าวว่าการที่บุคคลจะมีวุฒิภาวะทางอาชีพในระดับใดนั้นจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเขา

ชูเปอร์ ได้จัดแบ่งความรู้ความเข้าใจในเรื่องวุฒิภาวะทางอาชีพ ออกเป็น 6 ด้าน และก็ปรากฏว่า การจัดแบ่งของชูเปอร์ได้กลายเป็นรากฐานที่ใช้สร้างแบบทดสอบในเรื่องวุฒิภาวะทางอาชีพในเวลาต่อมา

การจัดแบ่งของชูเปอร์ มีดังนี้ คือ

1. ทศนคติของบุคคลในความคิดเกี่ยวกับอาชีพ (Orientation to Vocational Choice)
2. ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่บุคคลมีอยู่ ตลอดจนการวางแผนที่จะดำเนินไปตามที่ได้ตั้งไว้ (Information and Planning)
3. ความถาวรของตัวเลือกทางอาชีพ (Consistency of Vocational Preference)
4. ความเด่นชัดในส่วนต่างๆ ของบุคลิกภาพ ตลอดจนความก้าวหน้าของบุคคลในการสร้างภาพพจน์หรือความคิดรวบยอดของตนเอง (Crystallization of Traits and Development of Self-concept)
5. ความเป็นอิสระในการเลือกตัดสินใจด้านอาชีพ (Vocational Independent)
6. ความฉลาดในการเลือกอาชีพ เลือกได้อย่างตามความเป็นจริง และความต้องการเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (Wisdom of Vocational Preference)

ชูเปอร์ ได้ให้ข้อคิดว่า ถ้าบุคคลผู้ใดทำแบบทดสอบ และได้คะแนนสูงทั้ง 6 ด้านที่กล่าวมา อาจจัดได้ว่ามีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่าผู้ที่อยู่ในอายุระดับเดียวกับเขา บุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงมักสังเกตได้จากพฤติกรรมทางเลือกอาชีพของเขา มักจะเลือกเรียน ตัดสินปัญหาทางอาชีพ แสวงหาประสบการณ์ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนใหญ่แล้ว ครูแนะแนวจะใช้แบบทดสอบเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อเป็นการสำรวจว่าคุณมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอาชีพระดับใด มีด้านที่เขายังขาดความพร้อมอยู่บ้าง กล่าวง่ายๆ ก็คือ เป็นแบบทดสอบประเภทวัดด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ระดับพัฒนาการทางอาชีพ (Degree of Vocational Development)
2. ทักษะทัศนคติที่มีต่องาน (Attitude toward Work)
3. ความสามารถที่จัดการกิจกรรมได้ตามขั้นพัฒนาการ (Ability to cope with Vocational Tasks)
4. ช่วยวัดความพร้อมของบุคคลในการเข้าสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพและเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของโปรแกรมการสอนเรื่องงานอาชีพ (Assess Outcomes of Career Education Programs)

แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพของ ไคร์ท (Career Maturity Inventory หรือชื่อย่อว่า CMI)

แบบทดสอบ CMI ของไคร์ทนี้ แต่เดิมเรียกชื่อว่า Vocational Development Inventory (VDI) เป็นแบบทดสอบที่ดูเหมือนจะมีที่ใช้แพร่หลายมากที่สุดในกลุ่มแบบทดสอบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของแบบทดสอบนี้ ไคร์ท กล่าวว่า “เพื่อใช้ในการวัดวุฒิภาวะของทัศนคติ และวัดความสามารถของบุคคล ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เป็นไปได้ของเขา”

แบบทดสอบ CMI นั้น มีส่วนประกอบอยู่ด้วยกัน 2 มาตรา คือ

1. มาตราวัดทัศนคติ (Attitude Scale)
2. มาตราวัดความสามารถ (Competencies Test)

ในการใช้แบบทดสอบนั้น อาจใช้มาตรารวมหรือแยกกันก็ได้ นอกจากนี้ การแปลผลก็เช่นเดียวกัน จะแปลรวมกันไปทั้ง 2 มาตราหรือแปลแยกก็ได้ จะขอแยกกล่าวในแต่ละมาตรา

มาตราวัดทัศนคติ (AS) เป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกระบวนการเลือกอาชีพ มีคำถามทั้งสิ้น 50 ข้อ ให้ตอบ ใช่/ไม่ใช่ ในเรื่องต่อไปนี้คือ ความถาวรของตัวเองเลือกอาชีพ/ความเป็นไปได้แค่นั้นของอาชีพที่เลือก โดยคำนึงถึงความสามารถส่วนบุคคล และโอกาสการได้งานทำ/ทัศนคติที่มีต่อตัวเองเลือกทางอาชีพ/ความสามารถในการเลือกทางอาชีพ

คะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนรวมของทั้ง 5 เรื่อง การทำใช้เวลาประมาณ 30 นาที และสามารถนับคะแนนได้เอง ใช้ได้กับเด็กมัธยมทุกระดับ รวมทั้งกลุ่มประชากรอื่นๆ อีกหลายประเภท

ครูแนะแนวอาจใช้แบบทดสอบชนิดนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการดูว่า เด็กคนใดมีความต้องการช่วยเหลือทางให้บริการปรึกษาทางอาชีพ มากกว่าเด็กอื่น (Screening Device)

มาตราวัดความสามารถ (CT) นั้น ไครท์ กล่าวว่า ใช้วัดในการดูความเข้าใจของบุคคลในการมองอาชีพของเขา และวางแผนสร้างทักษะที่จำเป็นในการตัดสินใจ ประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นลักษณะคำถามปรนัย มีข้อคำถามให้เลือกตอบในเรื่องต่อไปนี้เป็น การรู้จักตนเอง/รู้จักโลก/งานอาชีพ/การเลือกงาน/การวางแผน/ขั้นตอนการแก้ปัญหา

สำหรับมาตราวัดความสามารถนั้น ใช้เวลาทำประมาณ 2 ชั่วโมง ไครท์ ได้กล่าวว่า มาตราส่วนวัดความสามารถของเขานี้ สามารถใช้ศึกษาพัฒนาการทางอาชีพ/ประเมินหลักสูตรและความต้องการแนะแนว/ประเมินผลโครงการอาชีพศึกษา/และประเมินผลในเรื่องการทดสอบทางการให้บริการปรึกษาทางอาชีพ

ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ใช้แบบทดสอบนี้มักใช้กับวัตถุประสงค์ 3 ข้อต้น ส่วนในข้อสุดท้ายคือที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการปรึกษาทางอาชีพนั้นมีที่ใช้น้อย และผู้สร้างก็ไม่ได้เน้นจุดนี้เป็นพิเศษนัก

จากเอกสารข้างต้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า แบบทดสอบ CMI นั้น มักใช้วัดระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคลในส่วนที่ใช้สำหรับแนะแนวอาชีพนั้น ครูแนะแนวอาจใช้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือเด็กที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำ หาทางช่วยเหลือโดยใช้การสัมภาษณ์และการให้บริการปรึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องอาชีพ และช่วยให้เขามีความพร้อมมากขึ้นในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ดีที่สุด กับความสามารถของตัวเอง

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

งานวิจัยในประเทศ

ลอบ สมใจ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 310 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียนประกอบด้วย เพศ เกรดเฉลี่ย อาชีพผู้ปกครอง แบบสอบถามค่านิยมในการทำงาน แบบสอบถามการบริการแนะแนวอาชีพ และแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพของทั้งสององค์ประกอบนั้นแตกต่างกัน ดังนี้ องค์ประกอบด้านทัศนคติทางอาชีพพบว่า ค่านิยมทางอาชีพนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติด้านอาชีพ แต่เพศ ผลการเรียน อาชีพของ

ผู้ปกครอง และการบริการแนะแนวอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางอาชีพ องค์ประกอบด้านความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ พบว่า ระดับผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่เพศ อาชีพของผู้ปกครอง การบริการแนะแนวอาชีพ และค่านิยมทางอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางอาชีพของทั้งสององค์ประกอบนั้นแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง การบริการแนะแนวอาชีพ และค่านิยมทางอาชีพ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางอาชีพของผู้เรียน องค์ประกอบด้านทัศนคติทางอาชีพไม่พบว่ามีตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง การบริการแนะแนวอาชีพ และค่านิยมทางอาชีพ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางอาชีพของผู้เรียน องค์ประกอบด้านความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ พบว่าระดับผลการเรียนมีอิทธิพลกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่เพศ อาชีพของผู้ปกครอง การบริการแนะแนวอาชีพ และค่านิยมทางอาชีพ ไม่มีอิทธิพลกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

นฤมล ตั้งประพฤติดี (2553) ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับคุณภาพทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ที่มีคุณภาพทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลองจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสำรวจคุณภาพทางอาชีพ และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนเพศชายกับนักเรียนหญิงมีคุณภาพทางอาชีพภาพรวมไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีคุณภาพทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีคุณภาพทางอาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมและสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

วิกานดา ชัยรัตน์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาคุณภาพทางอาชีพด้วยคู่มือการค้นพบอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาคุณภาพทางอาชีพของนักเรียน จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเปรียบเทียบคุณภาพทางอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้คู่มือการค้นพบ

อาชีพ กับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้คู่มือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ที่มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม จำนวน กลุ่มละ 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ และคู่มือการค้นพบอาชีพ ผลศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพระดับปานกลาง และระดับต่ำตามลำดับ และนักเรียนกลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม

พัชรภา วรแสง (2546) ได้ทำการศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนและการพัฒนาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู และเพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ และกลุ่มที่ใช้คำปรึกษาแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคะแนนวุฒิภาวะด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 20 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลองจำนวน 10 คน กลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสำรวจวุฒิภาวะด้านอาชีพ และโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างกัน นักเรียนมีวุฒิภาวะด้านอาชีพสูงขึ้นหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ มีวุฒิภาวะด้านอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ คือ การรู้จักตนเอง และค่านิยมทางอาชีพ ส่วนการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนสามารถพัฒนาได้โดยการจัดแนะแนวอาชีพ การให้คำปรึกษาทางอาชีพ และการสร้างคู่มือการค้นพบตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

บาบาทูน และโอซากิน (Babatunde & Osakinle, 2013, October) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มและเทคนิคการให้คำปรึกษาที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเอคิตี ประเทศไนจีเรีย มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างการจัดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มและการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกึ่งทดลองเปรียบเทียบก่อนและหลังประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจาก 170 โรงเรียนในรัฐเอคิตี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 120 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง หลังจากนั้นทำการสุ่มแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับเทคนิคให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มและการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยทั้งสองวิธีคือการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มและการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มมีประสิทธิภาพในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนเมื่อเปรียบเทียบการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มกับการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มพบว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน แต่ทั้ง 2 วิธีสามารถพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นได้เช่นกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - 2.1.1 โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์
 - 2.1.2 โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต
 - 2.2 แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 2.3 แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ
3. แบบแผนการทดลอง
4. ขั้นตอนการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 13 ห้องเรียน รวมจำนวน 609 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 28 คน แบ่งเป็นนักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 14 คน โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูง จำนวนกลุ่มละ 7 คน และนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ จำนวนกลุ่มละ 7 คน ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มรายชื่อข้อมูลนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี โดยเป็นนักเรียนห้องเรียนปกติ จำนวน 13 ห้องเรียน จำนวน 609 คน

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนจำนวน 44 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

3. จากนั้นให้นักเรียนทำแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ เพื่อนำไปใช้ในการจัดระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงและวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ แบ่งด้วยตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ จัดกลุ่มให้นักเรียนในกลุ่มทดลอง โดยนักเรียนที่ได้คะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ขึ้นไป เป็นนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูง และนักเรียนที่ได้คะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา เป็นนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ ดังแสดงในตาราง ดังนี้

ตาราง 4 แสดงจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ จำแนกตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ ดังนี้

ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์	ระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติ	จำนวนนักเรียน/คน
50 ขึ้นไป	สูง	22
50 ลงมา	ต่ำ	22
	รวม	44

4. ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากอีกครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 14 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงจำนวนกลุ่มละ 7 คน และนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ จำนวนกลุ่มละ 7 คน ดังแสดงในตาราง ดังนี้

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติกับวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

ระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติ	วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรม แนะแนวอาชีพ		รวม
	แฟรงค์ พาร์สันส์	เกอแลต	
สูง	7	7	14
ต่ำ	7	7	14
รวม	14	14	28

5. เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ โดยการทดสอบด้วยสถิติทดสอบที (Independent-Sample t-test) ผลการทดสอบ พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่จัดเข้ากลุ่มโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาร์สันส์ และทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เท่ากับ 2.636 และ 2.702 ตามลำดับ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.529 และ 0.324 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.396, p = .696$) แสดงว่า ก่อนการทดลองนักเรียน ทั้ง 2 กลุ่มมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพไม่แตกต่างกัน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองมีคุณสมบัติเท่าเทียมเหมาะสมที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยมีดังนี้

1. โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

1.1 โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาร์สันส์

1.2 โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

2. แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

3. แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

1.1 โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์

1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ แล้วนำมาสร้างโปรแกรม

1.1.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- 1) ช้่นนำ ผู้วิจัยสนทนาเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
- 2) ช้่นปฏิบัติกิจกรรม จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเปิด

โอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น

- 3) ช้่นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุป หรือผู้วิจัยกับนักเรียนร่วมกันสรุป

1.1.3 นำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสม ตรวจสอบข้อความให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ วัตถุประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการสอน แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ตาราง 6 ข้อเสนอแนะและปรับปรุงโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์

ผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นพิจารณา	ข้อเสนอแนะ
ท่านที่ 1	ความเหมาะสมของ การวัดและการประเมินผล	ปรับการวัดและการประเมินผล กิจกรรม ระบุให้ชัดเจน เป็นเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ
ท่านที่ 2	ความเหมาะสมของขั้นตอน วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม	ปรับขั้นตอนของการทำกิจกรรม ให้มีความเชื่อมโยงกัน

ตาราง 6 (ต่อ)

ผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นพิจารณา	ข้อเสนอแนะ
ท่านที่ 3	ความสอดคล้องของทฤษฎี วัตถุประสงค์ และสาระ การเรียนรู้	ปรับเนื้อหาการจัดกิจกรรมให้มี ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของแต่ละกิจกรรม
ท่านที่ 4	ความเหมาะสมของวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้	ปรับการใช้สื่ออุปกรณ์ให้มี ความทันสมัยมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น
ท่านที่ 5	ความถูกต้องของ การใช้ภาษา ความเหมาะสมของการจัด กิจกรรมกับนักเรียน	แก้ไขการสะกดคำผิด และปรับข้อมูลเนื้อหา ให้เป็นปัจจุบัน

1.1.4 นำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 12 คาบ คาบละ 50 นาที เวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ใช้เวลาเรียนปกติ

ตาราง 7 โครงสร้างโดยรวมของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะ
และองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์

องค์ประกอบ	ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จำนวนคาบ
1. การรู้จักและเข้าใจ ในคุณลักษณะของ ตนเองอย่างแจ่มแจ้ง	1	ปฐมนิเทศ	1
	2	รู้จักตน	1
	3	การสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพ	1
	4	การสำรวจค่านิยมในการทำงาน	1
	5	การสำรวจความถนัด	1
	6	ความสนใจในอาชีพ (อาชีพที่ใช่ อาชีพที่ชอบ)	1
2. ความรอบรู้ และ รู้ลึกในโลกของอาชีพ	7	เส้นทางการศึกษาสู่อาชีพ	1
	8-9	การศึกษาโลกกว้างทางอาชีพ	2
3. การพิจารณา ตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่เหมาะสมกับ คุณลักษณะของตน	10	กลยุทธ์การตัดสินใจเลือกอาชีพ	1
	11	เส้นทางชีวิตสู่เป้าหมายทางอาชีพ	1
	12	ปัจเจกนิเทศ	1

ตัวอย่างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบ
ของ แฟรงค์ พาสันส์

กิจกรรมแนะแนว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม การสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจบุคลิกภาพของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกลักษณะบุคลิกภาพกับอาชีพที่สอดคล้องกับตนเองได้

สาระสำคัญ

การที่บุคคลรู้จักบุคลิกภาพของตนเองและมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น มีความสำคัญในกระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งการสำรวจบุคลิกภาพของตนเองสามารถนำไปประกอบการวิเคราะห์ลักษณะการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ให้นักเรียนดูบัตรภาพของบุคคลที่ประกอบอาชีพต่างๆ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามว่าแต่ละคนมีลักษณะที่เด่นชัดอย่างไรบ้าง และเขียนลักษณะที่นักเรียนตอบไว้บนกระดาน พร้อมทั้งให้นักเรียนพิจารณาว่าแต่ละอาชีพมีอะไรที่แตกต่างกันอย่างไร
2. เมื่อนักเรียนสามารถบอกลักษณะของแต่ละอาชีพได้แล้ว ให้เชื่อมโยงอธิบายความหมายของบุคลิกภาพว่าหมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน ส่วนภายนอก คือ ที่มองเห็นชัด เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยา มารยาท การแต่งกาย ส่วนภายใน คือ ส่วนที่มองเห็นยาก แต่อาจทราบได้โดยการอนุมาน สถิติปัญญา ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ฯลฯ ลักษณะต่างๆ ของบุคลิกไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ออกจากกันได้ มีผลต่อกันประดุจลูกโซ่ บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกหล่อหลอมด้วยพันธุกรรม การเรียนรู้วิธีปรับตัวของบุคคล และสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาว่าอุปนิสัยใจคอของตนเองเป็นเช่นไร ควรได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นความสามารถและลักษณะเฉพาะตัว ทำให้คนเรามีคุณภาพ ลักษณะบางอย่างเราอาจนึกไม่ถึงเพราะเป็นจุดเล็กๆ แต่อาจเป็นจุดที่ดีและเด่นของเราการสำรวจตนเองให้ถี่ถ้วนจะทำให้เราเลือกแนวทางชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กรมการจัดหางาน, 2559b)

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. อธิบายนักเรียนเกี่ยวกับการทำแบบสำรวจบุคลิกภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 6 บุคลิกภาพ ตามทฤษฎีของจอห์น ฮอลแลนด์ คือ

1) Realistic type หมายถึง บุคคลที่ชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมมีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือแรงงานกลางแจ้ง

2) Intellectual type หมายถึง บุคคลที่ชอบใช้ความคิดแก้ปัญหา มีความสนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์ และเทคนิค

3) Social type หมายถึง บุคคลที่ชอบสังคมกับบุคคลอื่น มีความสนใจอาชีพประเภท งานบริการ การศึกษา และสังคม

4) Convention type หมายถึง บุคคลที่ชอบทำตามระเบียบแบบแผน มีความสนใจอาชีพ ประเภทงานสำนักงานและเสมียน

5) Enterprising type หมายถึง บุคคลที่มีความทะเยอทะยาน ชอบมีอำนาจ มีความสนใจอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย

6) Artistic type หมายถึง บุคคลที่ชอบศิลปะความงาม มีความสนใจอาชีพประเภท งานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม เป็นต้น

2. นักเรียนแปลผลแบบสำรวจบุคลิกภาพและแสดงความคิดเห็นว่ามีความใกล้เคียงหรือตรงกับลักษณะของนักเรียนหรือไม่อย่างไร

3. นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะบุคลิกภาพที่ตนเองได้จากการแปลผลแบบสำรวจบุคลิกภาพว่ามีความสอดคล้องกับอาชีพอะไรบ้าง ทำลงในใบกิจกรรมวิเคราะห์บุคลิกภาพกับอาชีพ โดยให้เลือกอาชีพที่นักเรียนสนใจที่สุดมา 3 อาชีพ พร้อมทั้งบอกลักษณะของอาชีพที่นักเรียนสนใจว่ามีความสอดคล้องกับนักเรียนหรือไม่ เพราะอะไร

ขั้นสรุป

นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำแบบสำรวจบุคลิกภาพ คือ ในการสำรวจบุคลิกภาพนั้น นักเรียนจะได้รู้จักและเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองและหากสามารถวิเคราะห์มองตนได้ตามสภาพความเป็นจริงย่อมช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกแนวทางชีวิต การศึกษา และอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับตัวเองมากที่สุด

สื่อ/อุปกรณ์

1. บัตรรูปภาพ บุคคลอาชีพต่างๆ
2. แบบสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพ
3. ใบกิจกรรมวิเคราะห์บุคลิกภาพกับอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การทำแบบสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพ นักเรียนสามารถระบุอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเองได้มา 3 อาชีพ
3. นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่าการแปลผลจากการทำแบบสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพมีความสอดคล้องกับอาชีพที่นักเรียนสนใจหรือไม่

1.2 โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

1.2.1 ศึกษาแนวคิด/ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต จากหนังสือ Creative decision making: using positive uncertainty (1991) และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ อาทิ งานวิจัยของ สุรจิต วรรณลักษณ์ (2540) เรื่อง ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดพุทธบูชา และงานวิจัยของ มานี ผลอนันต์ (2541) เรื่องผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์ วิทยาลัย

1.2.2 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยมาสร้างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การกำหนดเป้าหมายทางอาชีพ 2. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ 3. การประเมินตนเองและ 4. การตัดสินใจเลือกอาชีพ จำนวน 12 ครั้ง โดยมีรายละเอียดของการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งประกอบด้วย

- 1) ชื่อกิจกรรม
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) สาระสำคัญ
- 4) วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม ได้แก่

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ใช้สื่อประกอบหรือคำถามนำเพื่อกระตุ้นความสนใจ และเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม จัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่ผู้เรียนจะปฏิบัติในขั้นนี้มีความหลากหลาย เช่น การค้นคว้า กิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การพูดแสดงความคิดเห็น การเล่าเรื่อง การเล่นเกม เป็นต้น

- ขั้นสรุป เป็นการสรุปเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด ในการสรุปนี้ผู้สอนอาจให้นักเรียนเป็นผู้สรุป หรือผู้สอนกับนักเรียนร่วมกันสรุป

- 5) สื่อ/อุปกรณ์
- 6) การประเมินผล

1.2.3 นำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสม จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ตาราง 8 ข้อเสนอแนะและปรับปรุงโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของ เกอแลต

ผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นพิจารณา	ข้อเสนอแนะ
ท่านที่ 1	ความเหมาะสมของ การวัดและการประเมินผล	ปรับการวัดและการประเมินผล กิจกรรม ระบุให้ชัดเจน เป็นเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ
ท่านที่ 2	ความเหมาะสมของขั้นตอน วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม	ปรับขั้นตอนของการทำกิจกรรม ให้มีความเชื่อมโยงกัน
ท่านที่ 3	ความสอดคล้องของทฤษฎี วัตถุประสงค์ และสาระ การเรียนรู้	ปรับเนื้อหาการจัดกิจกรรมให้มี ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของแต่ละกิจกรรม
ท่านที่ 4	ความเหมาะสมของวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้	ปรับการใช้สื่ออุปกรณ์ให้มี ความทันสมัยมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น
ท่านที่ 5	ความถูกต้องของ การใช้ภาษา ความเหมาะสมของ การจัดกิจกรรมกับนักเรียน	แก้ไขการสะกดคำผิด และปรับข้อมูลเนื้อหา ให้เป็นปัจจุบัน

1.2.4 นำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองอีก 1 กลุ่ม

ตาราง 9 โครงสร้างโดยรวมของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของ
เกอแลต

องค์ประกอบ	ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จำนวนคาบ
1. การกำหนด เป้าหมายทาง อาชีพ	1	ปฐมนิเทศ	1
	2	อนาคตของฉัน.... ฉันอยากจะเป็น?	1
	3-4	รู้จักตนเอง...แล้วค้นหาอาชีพที่ใช่ - ความสนใจและความถนัดของฉัน - บุคลิกภาพของฉันกับอาชีพ	2
	5	วางแผนเส้นทางถนนอาชีพ	1
	2. การรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับ อาชีพ	6	รู้จักข้อมูลทางอาชีพ
3. การประเมิน ตนเอง	7	เรียนรู้โลกกว้างและการเปลี่ยนแปลงทางอาชีพ	1
	8	ค่านิยมทางอาชีพของฉัน	1
4. การตัดสินใจ เลือกอาชีพ	9	การประเมินตนเองด้านอาชีพ	1
	10	กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ	1
	11	การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและการหยั่งรู้	1
	12	ปัจฉิมนิเทศ	1

ตัวอย่างโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประกอบต่างๆ ในการตัดสินใจ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้หลักการกระบวนการตัดสินใจ

สาระสำคัญ

ทักษะกระบวนการในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ โดยการพิจารณาข้อมูลจากทางเลือกอาชีพที่หลากหลายอย่างมีหลักการ มีองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่จะต้องคำนึงถึงมีดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายทางอาชีพโดยการมุ่งประเด็นและการยืดหยุ่น
2. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพโดยการตระหนักและระวังในการรวบรวมข้อมูล
3. การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดีทางอาชีพ
4. การตัดสินใจโดยการให้เหตุผลและการหยั่งรู้

กระบวนการในการตัดสินใจเลือกอาชีพ สรุปลงเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. บุคคลต้องการตัดสินใจ (Purpose) เมื่อมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทาง
2. รวบรวมข้อมูลในแต่ละทางเลือก (Information)
3. ค้นหาความเป็นไปได้ทั้งหมดของกิจกรรม (Possibilities)
4. ตรวจสอบลำดับความเป็นไปได้ในแต่ละทางเลือก (Results Possible)
5. ทำนายความน่าจะเป็นของแต่ละลำดับ (Result Probable)
6. ประเมินความต้องการของบุคคลในแต่ละลำดับ (Values)
7. ประเมินความเหมาะสมและเลือกตัดสินใจ (Evaluation)
8. มีการตัดสินใจ (Decision) ซึ่งอาจเป็น
 - 8.1 การตัดสินใจสิ้นสุดลง (Terminal)
 - 8.2 มีการค้นหาข้อสนเทศใหม่ (Investigatory)

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. กล่าวทักทายนักเรียนและสุ่มถามนักเรียนว่า ตั้งแต่ตื่นนอนจนมาถึงโรงเรียนนักเรียนใช้การตัดสินใจเรื่องอะไรบ้าง และบอกเหตุผลในการเลือกตัดสินใจดังกล่าว เช่น

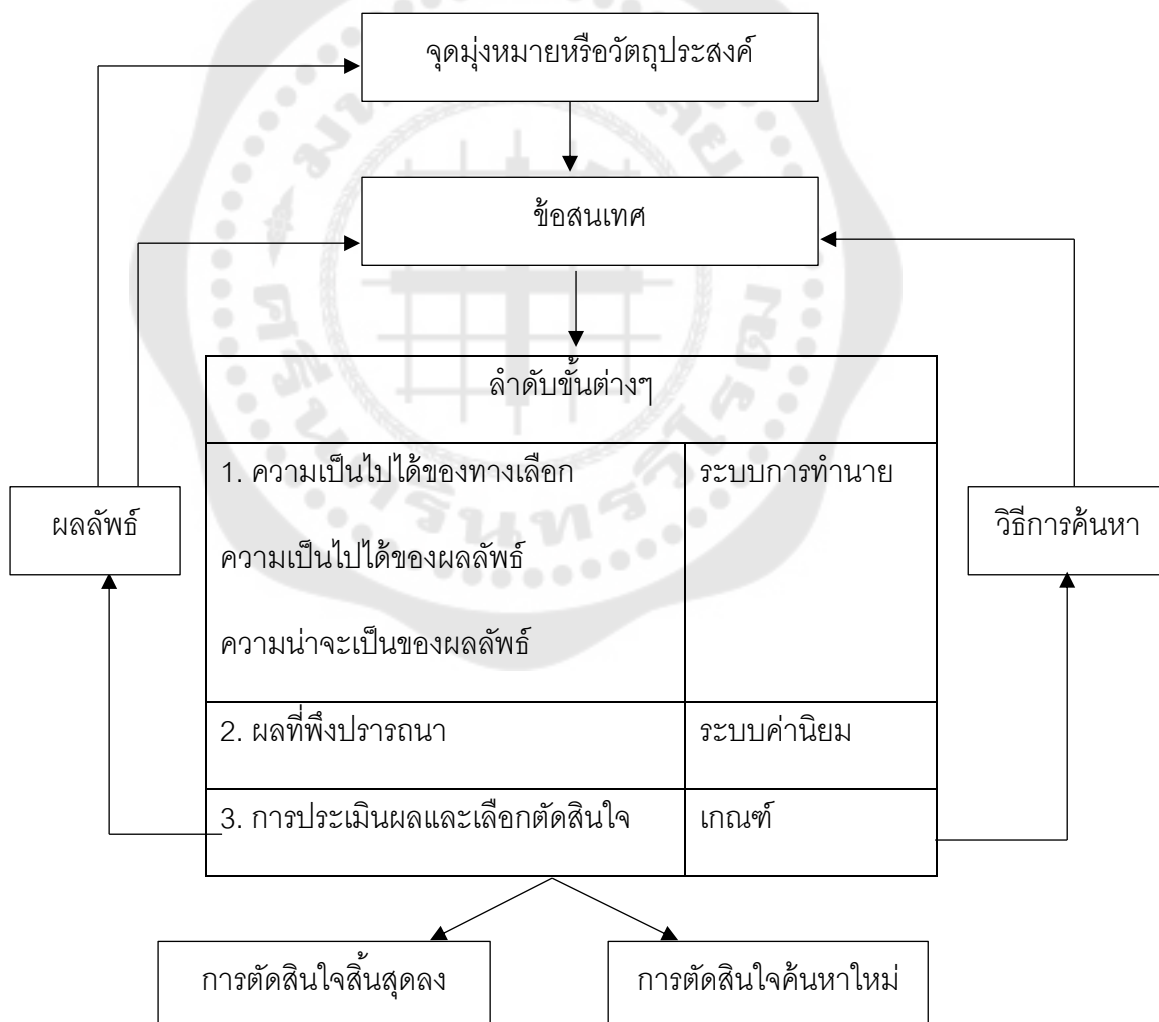
การตัดสินใจเลือกเส้นทางมาโรงเรียน การตัดสินใจเลือกทานข้าวร้านใด เป็นต้น

ดังนั้น การตัดสินใจเป็นทักษะที่มีความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของทุกคนทั้งในเรื่องชีวิตประจำวันและการตัดสินใจเพื่อวางแผนไปสู่อนาคต

ขั้นปฏิบัติการ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มจับสลากเลือกเรื่องสถานการณ์สมมติเกี่ยวกับการตัดสินใจ จำนวน 3 สถานการณ์ และแบ่งกลุ่มทำใบกิจกรรม “ทางเลือกของฉัน” โดยให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดวิเคราะห์สถานการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาใบความรู้เรื่อง กระบวนการตัดสินใจเลือก

2. ผู้วิจัยแจกใบความรู้เรื่อง กระบวนการตัดสินใจเลือก ให้นักเรียนศึกษาพร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนการตัดสินใจให้นักเรียน

3. ให้นักเรียนทำใบกิจกรรมและออกมานำเสนอใบกิจกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์สมมติที่ได้รับว่ามีเหตุผลและองค์ประกอบใดบ้างในการเลือกตัดสินใจดังกล่าว

ขั้นสรุป

นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำใบกิจกรรม “ทางเลือกของฉัน” โดยผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล จะต้องรู้ก่อนว่าจุดประสงค์ของการตัดสินใจนั้นคืออะไร และมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ตัดสินใจเลือก นำไปสู่การเปรียบเทียบข้อมูลของทางเลือกแต่ละทางโดยพิจารณาทางเลือกจากข้อดี ข้อเสีย และความเป็นไปได้ของทางเลือกนั้น และประเมินว่าผลลัพธ์ของทางเลือกนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ายังไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ก็จะกลับไปสู่การค้นหาข้อมูลใหม่เพื่อเข้าสู่การตัดสินใจในขั้นต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้ กระบวนการตัดสินใจเลือก
2. ใบกิจกรรม ทางเลือกของฉัน
3. สลากสถานการณัสมมติจำนวน 3 เรื่อง

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. จากการทำใบกิจกรรม “ทางเลือกของฉัน” นักเรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณัสมมติและสามารถอธิบายหลักการกระบวนการตัดสินใจได้ครบทุกขั้นตอน
3. จากสถานการณัสมมติที่นักเรียนวิเคราะห์ นักเรียนสามารถอธิบายเหตุผลของการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณัสมตินั้นได้สอดคล้องตามหลักการกระบวนการตัดสินใจ

2. แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.1 ศึกษา ค้นคว้า แนวคิด/ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.2 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.3 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพของ ผกา บุญเรือง (2520) สุรจิต วรรณลักษณ์ (2540) พันธุ์ทิพย์ พัชรพงศ์พรรณ (2556) และปวีณา ยอดสิน (2551)

2.4 สร้างแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้สอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ โดยสร้างเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ไม่จริงเลย (0) ไม่จริง (1) ค่อนข้างจริง (2) จริง (3) และจริงที่สุด (4) โดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย 0-4 จำนวน 50 ข้อ

2.5 นำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่สร้างขึ้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามที่สามารถวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 จำนวน 43 ข้อ

2.6 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.7 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) และหาความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง 0.209 - 0.781 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.921 ได้ข้อคำถามที่สามารถวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ จำนวน 40 ข้อ

2.8 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมวิไล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความดังกล่าวอย่างละเอียด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนและตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ	ไม่จริง เลย	ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง	จริง ที่สุด
(0)	นักเรียนตัดสินใจเลือก แผนการเรียนที่จะศึกษาต่อ โดยคำนึงถึงโอกาสที่จะ ประกอบอาชีพในอนาคตได้					
(00)	นักเรียนสามารถตัดสินใจ หาทางเลือกในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพที่ เหมาะสมกับตนเองได้					

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพแต่ละข้อดังนี้

ข้อความ	คะแนน
จริงที่สุด	4
จริง	3
ค่อนข้างจริง	2
ไม่จริง	1
ไม่จริงเลย	0

เกณฑ์การแปลความหมาย

เกณฑ์การแปลความหมายความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากแบบวัด ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.51 – 4.00	หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพในระดับสูงที่สุด
2.51 – 3.50	หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพในระดับสูง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพในระดับปานกลาง
0.51 – 1.50	หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพในระดับต่ำ
0.00 – 0.50	หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพในระดับต่ำที่สุด

3. แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

มีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษา ค้นคว้า แนวคิด/ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

3.2 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

3.3 ผู้วิจัยใช้แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ที่ได้ดัดแปลงมาจาก The Career Maturity Inventory ของจอห์น โอ ไครท์ส (John O. Crites) (บัณฑิตแนะแนว, 2556) แปลและเรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ ทวีประภา แห่งภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นเพื่อวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพแบบ เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย จำนวน 50 ข้อ โดยการกำหนดคะแนนถ้าตอบตรงตามแบบเฉลยให้ 1 คะแนน และตอบไม่ตรงตามแบบเฉลยหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

3.4 ผู้วิจัยนำแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ไปใช้ในการแบ่งระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงและต่ำกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมวิไล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มทดลอง

ตัวอย่างแบบวัดคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความและพิจารณาตอบตามความรู้สึกที่แท้จริง ดังต่อไปนี้

- ถ้าเห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง “เห็นด้วย”
- แต่ถ้านักเรียนไม่เห็นด้วย ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง “ไม่เห็นด้วย”

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
0	ฉันยังไม่วิตกกังวลเรื่องการเลือกอาชีพ จนกว่าจะเรียนจบเสียก่อน		
00	ฉันคิดว่าการเลือกอาชีพตามสายงานที่บิดามารดาแนะนำให้เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับฉัน		

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติแต่ละข้อ ดังนี้

การให้คะแนน 1 คะแนน	สำหรับข้อที่ตอบตรงตามแบบเฉลย
การให้คะแนน 0 คะแนน	สำหรับข้อที่ตอบไม่ตรงตามแบบเฉลย/ไม่ตอบ

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนสำหรับแบบวัดคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติ ดังนี้

ช่วงคะแนน	แปลความหมาย
คะแนนสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ขึ้นไป	มีคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติระดับสูง
คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา	มีคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติระดับต่ำ

3. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research) โดยใช้แบบแผนเป็น Factorial design แบบ 2x2 (ชูศรี วงศ์รัตน์ และ องอาจ นัยพัฒน์, 2551; ผ่องพรรณ ตริยมงคลกุล, 2543) ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 แบบแผนการทดลองแบบ Factorial design แบบ 2x2

ระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติ	วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ	
	โปรแกรมกิจกรรมแนะแนว อาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ ลักษณะและองค์ประกอบ ของ แฟรงค์ พาส์นส์ (b ₁)	โปรแกรมกิจกรรมแนะแนว อาชีพตามทฤษฎี การตัดสินใจ ของเกอแลต (b ₂)
สูง (a ₁)	a ₁ b ₁	a ₁ b ₂
ต่ำ (a ₂)	a ₂ b ₁	a ₂ b ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

a ₁	แทน	ระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูง
a ₂	แทน	ระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ
b ₁	แทน	โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาส์นส์
b ₂	แทน	โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

4. ขั้นตอนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการก่อนทดลอง

ผู้วิจัยนำแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติไปทดสอบกับนักเรียน เพื่อนำคะแนนมาจัดระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติเข้ากลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม และให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แล้วเก็บ

คะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test) เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบคุณสมบัติและความเท่าเทียมของการจัดกระทำของกลุ่มทดลอง

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มทดลอง สัปดาห์ละ 4 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที จำนวน 12 คาบเรียน

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ปฐมนิเทศให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
2. ชี้แจงวิธีการทำแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติและแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
3. เก็บข้อมูลก่อนการทดลองด้วยแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติและแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
4. เก็บข้อมูลระหว่างทดลอง จากการดำเนินโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพและใบงานในแต่ละกิจกรรม
5. เก็บข้อมูลหลังการทดลองด้วยแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพซึ่งเป็นแบบฉบับเดียวกันกับการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.2.1 ทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1-3 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

การนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรม
แนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถ
ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนด
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกยกกำลังสอง (Mean Square)
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ
P	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ของการวิเคราะห์
ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

ส่วนที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานของค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของ
นักเรียน

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างกลุ่มทดลอง
ทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบข้อตั้งเบื้องต้น (Assumption) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

ตาราง 11 การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน (Homogeneity of variance) ของค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df ₁	df ₂	F	p
ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3	24	.992	.413

จากตาราง 11 พบว่า ความแปรปรวน (Homogeneity of variance) ของค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.992$, $p = .413$) จึงสรุปได้ว่าความแปรปรวนเท่ากันซึ่งตรงตามข้อตั้งเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

ส่วนที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานของค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน

ระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ	วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ				รวม	
	แฟรงค์ พาสันส์ (n = 14)		เกอแลต (n = 14)			
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D
ต่ำ	2.780	0.535	2.955	0.392	2.867	0.459
สูง	3.167	0.373	3.291	0.330	3.229	0.344
รวม	2.973	0.486	3.123	0.389	3.048	0.439

จากตาราง 12 พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.973 และ 3.123 ตามลำดับ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีค่าเท่ากับ 0.486 และ 0.389 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ และ สูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.867 และ 3.229 ตามลำดับ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ต่ำ และ สูง มีค่าเท่ากับ 0.459 และ 0.344 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance) ผลปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรม แนะแนวอาชีพ (Program)	.157	1	.157	.915	.348
วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ (Maturity)	.914	1	.914	5.311*	.030
Program X Maturity	.005	1	.005	.027	.871
ความคลาดเคลื่อน	4.132	24	.172		
รวม	5.209	27			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

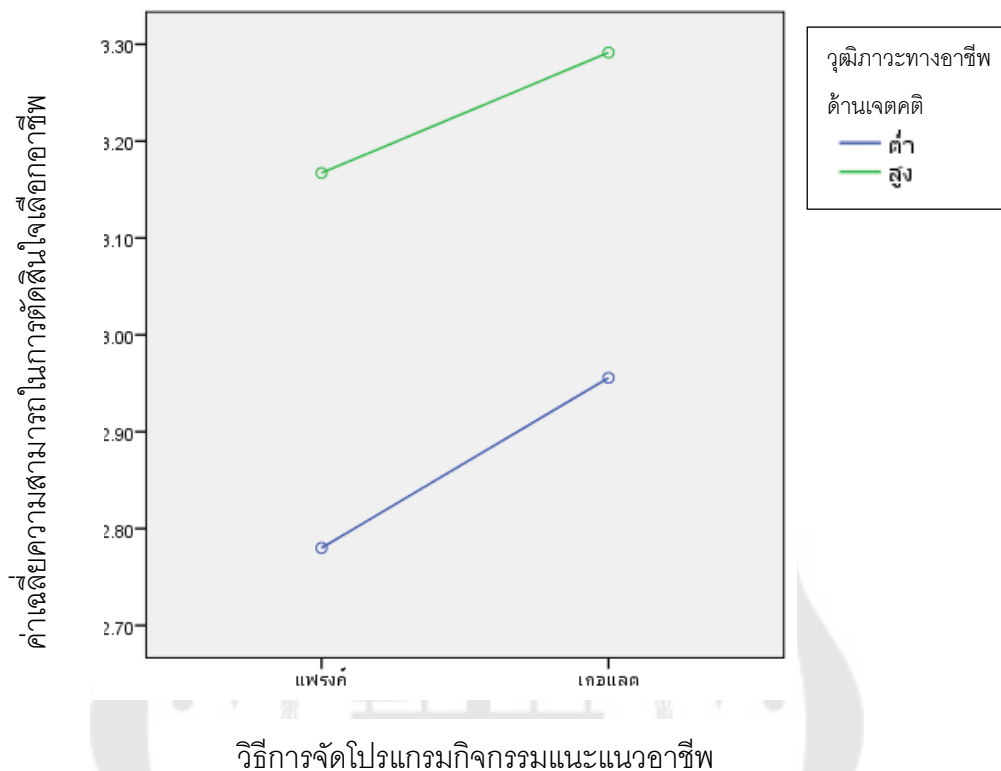
จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.915$, $df = 1$, $p = .348$)

นักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่างกัน มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 5.311$, $df = 1$, $p = .030$)

ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ($F = 0.27$, $df = 1$, $p = .871$)

แสดงว่า วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ไม่มีผลร่วมกันต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน

เมื่อนำคะแนนในตาราง 13 มาทำกราฟ ปราบกฎผลดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 กราฟแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต กับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

จากภาพประกอบ 9 แสดงให้เห็นว่า วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ไม่มีผลร่วมกันต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มีความประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จากนั้นให้นักเรียนทำแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ เพื่อนำไปใช้ในการจัดระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงและวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ แบ่งด้วยตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ จัดกลุ่มให้นักเรียนในกลุ่มทดลองโดยนักเรียนที่ได้คะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ขึ้นไป เป็นนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูง นักเรียนที่ได้คะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา เป็นนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ โดยทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากอีกครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 14 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงจำนวนกลุ่มละ 7 คน และนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำจำนวนกลุ่มละ 7 คน กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ประกอบด้วย โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน โดยแบ่งเป็น 2 โปรแกรม ได้แก่ โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ กับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ไม่จริงเลย ไม่จริงค่อนข้างจริง จริง และจริงที่สุด จำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งช่วงคะแนน 0 – 4 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.209 - 0.781 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.921 และแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติเป็นแบบทดสอบ เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย จำนวน 50 ข้อ โดยการกำหนดให้คะแนนถ้าตอบตรง

ตามเฉลยให้ 1 คะแนน และตอบไม่ตรงตามเฉลยหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน ซึ่งเป็นแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่แปลและเรียบเรียงมาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณราย ทรัพย์ะประภา แห่งภาควิชาจิตวิทยาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดัดแปลงมาจาก The Career Maturity Inventory ของจอห์น โอ ไครท์ส (John O. Crites) (บัณฑิตแนะแนว, 2556)

การดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ให้กับกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มและกลุ่มทดลองอีก 1 กลุ่ม เป็นการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต จำนวน 12 คาบเรียน เมื่อจบโปรแกรมนำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ไปวัดกับนักเรียนหลังได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานจากคะแนนค่าเฉลี่ยแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กับทฤษฎีของเกอแลตที่มีต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาคะแนนค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.973 และ 3.129 ตามลำดับ จากค่าเฉลี่ยดังกล่าวของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม เห็นได้ว่านักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ อยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน แสดงว่า วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพทั้ง 2 โปรแกรม สามารถพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนได้คล้ายกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ใช้ทฤษฎีของ แฟรงค์ พาสันส์ กับทฤษฎีของเกอแลต มีกิจกรรมและแบบทดสอบทางจิตวิทยาในการช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง จากการสำรวจข้อมูลและรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ อักชิโสภา; และ วรรณษา พรหมบุรุษย์ (2540) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การตัดสินใจอย่างมีหลักการ คือ มีการศึกษาตนเอง ตั้งแต่การรับรู้เรื่องของตนเอง มีการหาทางเลือก และมีการสำรวจอาชีพ ถึงแม้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพทั้ง 2 ทฤษฎีจะมีกิจกรรมที่ต่างกัน โดยโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ใช้ทฤษฎีของแฟรงค์ พาสันส์ กระบวนการแรกจะเน้นให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจในคุณลักษณะของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง หลังจากนั้นส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักข้อมูลอาชีพ และกระบวนการสุดท้ายคือการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของตน

ส่วนโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ใช้ทฤษฎีของเกอแลต กระบวนการแรกคือการให้นักเรียนตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความเหมาะสม ต่อมาให้นักเรียนมีการตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้จากการสำรวจตนเองในด้านต่างๆ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

อาชีพ การเข้าใจความเชื่อความต้องการของตนเองที่แท้จริง และกระบวนการสุดท้ายคือการตัดสินใจโดยการประเมินทางเลือกต่างๆ วิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา กับความพึงพอใจในผลลัพธ์นั้นและความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพทั้ง 2 โปรแกรมถึงแม้จะมีกระบวนการเริ่มต้นที่แตกต่างกันแต่กระบวนการอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบร่วมของทฤษฎีทำให้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่ง ปวีณา ยอดสิน (2551) ได้วิจัยพบว่า การใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนจากมาตรวัดการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม และการวิจัยของวรดา โภโค (2545) พบว่า การใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสอดคล้องในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมแนะแนวอาชีพมีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับโปรแกรม ดังนั้นในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนสามารถใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ หรือโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตได้เช่นกัน

2. นักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาจากคะแนนค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพตามระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำและสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.867 และ 3.229 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงจากการแสดงความคิดเห็นในระหว่างร่วมกิจกรรมเป็นนักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ในด้านอาชีพ มีประสบการณ์การหารายได้เสริมพิเศษระหว่างเรียนและเคยเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทักษะความสามารถต่างๆ ของโรงเรียน ส่วนนักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่ยังขาดประสบการณ์ในด้านอาชีพ ยังไม่เคยทำงานพิเศษระหว่างเรียน และไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความสามารถต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ที่ได้อธิบายว่าชีวิตของบุคคลสามารถแบ่งออกเป็นระยะที่เด่นชัด ได้แก่ ระยะของการเจริญเติบโต (แรก-14 ปี) ระยะการสำรวจ (15-24 ปี) ระยะการวางรากฐาน (25-44 ปี) ระยะความมั่นคง (44-60 ปี) และ

ระยะของความเสื่อมถอย (60 ปีขึ้นไป) ทั้งนี้นักเรียนที่อยู่ในช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีอายุประมาณ 15 ปี เมื่อเทียบกับขั้นพัฒนาการทางอาชีพจะอยู่ในระยะการสำรวจ จัดเป็นขั้นสำรวจเกี่ยวกับงาน โดยทั่วไป ผสมกับการแสวงหาข้อมูลจากประสบการณ์ทำงาน นักเรียนจะเกิดความสำนึกในเรื่องของอาชีพว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552) ดังนั้นบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงมักสังเกตได้จากพฤติกรรมการเลือกอาชีพของเขา มักจะเลือกเรียน ตัดสินปัญหาทางอาชีพ แสวงหาประสบการณ์ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2552) ทำให้นักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงมีการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้สูงกว่านักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ

3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ นั่นคือ วิธีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ไม่มีผลร่วมกันต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลอธ สมใจ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการบริการแนะแนวอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน จากการพิจารณาโครงสร้างของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพของทั้ง 2 โปรแกรมมีความคล้ายคลึงกัน วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผลการวิจัยของการเปรียบเทียบนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพสูงและต่ำ เมื่อได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพทั้ง 2 โปรแกรมมีการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพไม่แตกต่างกันจนสามารถเห็นความชัดเจนมากนัก โดยค่าเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงและต่ำ หลังได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพทั้ง 2 โปรแกรมเพิ่มขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ จากค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นแสดงว่าสามารถนำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ และโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตไปใช้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพกับนักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงหรือต่ำก็ได้ ทั้งนี้เพราะโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพมีหลักการในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ทั้งกับนักเรียนที่ยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและรู้จักคุณลักษณะของตนเองแล้วบางส่วน จนสามารถที่จะสำรวจและทำความเข้าใจตนเองได้อย่างชัดเจน นำไปสู่การสำรวจอาชีพ และมีหลักการในการตัดสินใจเลือก

อาชีพอย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนที่มีระดับวุฒิภาวะทางอาชีพสูงหรือต่ำก็สามารถที่จะพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ในการเลือกใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ หรือโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต เนื่องจากโปรแกรมจะมีกิจกรรมและขั้นตอนที่แตกต่างกัน อาจจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของนักเรียนโดยนักเรียนแต่ละคนอาจมีสมาธิในการเข้าร่วมกิจกรรมและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ขาดสมาธิในการเข้าร่วมกิจกรรมอาจจะต้องออกแบบกิจกรรมเสริมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น เช่น การให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เคลื่อนไหวร่างกาย หรือกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้นักเรียนร่วมกันกับกลุ่มเพื่อนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการนั่งทำกิจกรรมจากใบงานเพียงอย่างเดียว และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสม โดยบางกิจกรรมที่ต้องใช้การร่วมกันระดมความคิดเห็น อาจจะต้องจัดสถานที่ให้เหมาะกับการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดกลุ่มเป็นวงกลมให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้สะดวกมากขึ้น

1.2 ถึงแม้การจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพทั้ง 2 โปรแกรมจะสามารถพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ไม่แตกต่างกัน แต่ก็ควรคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนด้วย นักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติต่ำ อาจจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ด้านอาชีพ หรือเข้าร่วมกิจกรรมภายนอกและภายในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสในการค้นพบ ความรู้ ความสามารถ และความถนัดของตนเองได้มากยิ่งขึ้น

1.3 ในการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพจะต้องศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาและการแปลผลแบบทดสอบอย่างถูกต้อง โดยการแปลผลจากการทำแบบทดสอบทางจิตวิทยานั้น จะมีการรวมคะแนนในแต่ละแบบทดสอบแตกต่างกัน ซึ่งจะต้องให้นักเรียนเป็นผู้คำนวณคะแนนแปลผลด้วยตนเองในแต่ละแบบทดสอบ ดังนั้นผู้ที่นำไปใช้จะต้องศึกษาการแปลผลของแต่ละแบบทดสอบให้เป็นไปตามเกณฑ์อย่างถูกต้อง เนื่องจากเป็นข้อมูลสำคัญในการให้นักเรียนได้สำรวจข้อมูลของตนเอง เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตนเองของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางอาชีพที่เหมาะสมกับช่วงวัย ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปมีพัฒนาการทางอาชีพได้อย่างต่อเนื่องไปจนถึงระยะการเสื่อมถอยของอาชีพ ดังนั้นนักเรียนในช่วงวัยมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นช่วงวัยเริ่มต้นของการให้นักเรียนได้ค้นพบตนเองในด้านต่างๆ และเมื่อนักเรียนก้าวเข้าสู่ช่วงวัยมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเป็นช่วงของการตัดสินใจเลือกเรียนต่อสาขา/คณะ หรือเลือกประกอบอาชีพ ดังนั้นสามารถนำโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพมาพัฒนา รูปแบบกิจกรรมขยายผลกับนักเรียนในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้นักเรียนได้มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนในช่วงวัยต่อไปได้

2.2 การจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพในครั้งนี้ เป็นช่วงระยะเวลาที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถติดตามผลหรือวัดซ้ำถึงความคงทนของความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนหลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมทั้ง 2 โปรแกรมได้ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวัดซ้ำ เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นอย่างไร

บรรณานุกรม

- Babatunde, J. O., & Osakinle, E. O. (2013, October). *Effect of Group Guidance and Counselling Techniques on Students' Vocational Maturity in Ekiti State Secondary Schools*, Ekiti State, Nigeria. *European Scientific Journal University*, 2017(9), 478-484.
- Migunde, Q., Othuon, L., & Mbagaya, C. (2015, April). *Career maturity and Career Decision Making Status of Secondary School Students in Kisumu Municipality, Kenya*. *International Research Journals*, 2017(6(3)), 50-54.
- Sharf, R. S. (2013). *Applying career development theory to counseling*. Australia: Brooks/Cole /Cengage Learning.
- Spokane, A. R. (1991). *Career intervention*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- กงศรี จุนละมานี. (2545). ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณสาธิต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. (ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).
- กรมการจัดหางาน. (2559a). *คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน (กระบวนการช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนว วิชาตลาดแรงงาน)*. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- กรมการจัดหางาน. (2559b). *คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน: กระบวนการช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนวรู้จักตนเอง*. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- กรมการจัดหางาน. (2559c). *คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน: กระบวนการช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนวรู้จักอาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- กรมการจัดหางาน. (2559d). *คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน: การบริการแนะแนวอาชีพของกรมการจัดหางาน*. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- กรมการจัดหางาน. (2561). *สถานการณ์การว่างงาน เลิกจ้าง และความต้องการแรงงานเดือน มกราคม 2561*. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- กรมวิชาการ. (2544). *คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กรมวิชาการ. (2546). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. .
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559a). *การจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559b). *การออกแบบกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาทักษะสำหรับผู้เรียน*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559c). *ระบบการแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- บุญศรี คำชาย. (2542). *จิตวิทยาแนะแนวเด็กวัยรุ่น*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- บุญศรี คำชาย. (2544). *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการแนะแนว*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จตุพร ลิ้มมันจริง. (2555). *พัฒนาการทางอาชีพ = Career development (PC 634) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2557). *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบงานแนะแนวในสถานศึกษา*.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2550). *จิตวิทยาศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ, และ องอาจ นัยพัฒน์. (2551). *แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ อักขิโสภา, และ วรณา พรหมบุรณย์. (2540). *การพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน : การให้คำปรึกษาในการพัฒนาตนเพื่อพัฒนาการทำงาน*. กรุงเทพมหานคร: สายส่งดวงแก้ว.
- ณัฐกร อินทุยศ. (2556). *จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แชมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ตั้งประพจน์ดี. (2553). *ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).

- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2552). *เทคนิคการวางแผนอาชีพและบริการสนเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2555). *พัฒนาอาชีพในองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตยา เรืองแป้น. (2553). *การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาชีวิต*. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- นิรนาท แสนสา. (2557). *กิจกรรมและเครื่องมือแนะแนวเพื่อสำรวจความสนใจในอาชีพ*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). *นวัตกรรมการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2556). *วิจัยการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา วิหิตโต. (2557). *กิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปวีณา ยอดดิลิน. (2551). *ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกแลตต์ ต่อการพัฒนาการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)).
- ผกา บุญเรือง. (2520). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพวุฒิภาวะทางอาชีพและการควบคุมภายใน-ภายนอก*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.).
- พรวณี เกษกมล. (2530). *การแนะแนวอาชีพ : ทฤษฎีและกิจกรรมแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: แผนกแนะแนวโรงเรียนเบญจมราชาลัย.
- พัชรภา วรแสง. (2546). *การศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนและการพัฒนาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).

- พันธุ์ทิพย์ พัชรพงศ์พรรณ. (2556). การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).
- พัชรินทร์ ก่อเลิศวรพงศ์. (2557). กิจกรรมและเครื่องมือแนะแนวเพื่อสำรวจความถนัดในอาชีพ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภัสรา คมขำ. (2547). ผลการใช้โปรแกรมข้อสนเทศด้านอาชีพอิสระ ที่มีต่อความเหมาะสมในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มานี ผลอนันต์. (2541). ผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).
- ยุรวดี เนื่องโนราช. (2558). จิตวิทยาพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนส์ไตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- เรียม ศรีทอง. (2557). กิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ลออ สมใจ. (2556). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนส์ไตร์.
- วรดา โภโค. (2545). ผลของการใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสอดคล้องในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีราชา ชลบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.).

- วิกานดา ชัยรัตน์. (2551). การศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพด้วยการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).
- สกล วรเจริญศรี. (2559). การแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณค่าแห่งตน จากแนวคิดทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้เรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ส. วรเจริญศรี.
- สถิตย์ สีสวาท. (2543). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)).
- สมร ทองดี. (2545). การพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว หน่วย 9-15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2547). การตัดสินใจในองค์การการศึกษา :แนวคิดรวบยอด หลักการ ทฤษฎี แนวปฏิบัติ และงานวิจัย. ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สุรจิต วรรณลักษณ์. (2540). ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดพุทธบูชา เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2552). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ ธัญญะวัน. (2539). การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อำไพพรรณ สุกุลธนาศร. (2538). ผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพและโปรแกรม
กิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงก์ พาสันส์
กับโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

1. ผศ.ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล อาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.ธรรมโชติ เขี่ยมทัศนะ อาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นางสุวีวรรณ กองสุวรรณ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนปทุมวิไล
5. นางสาวพิมพ์ชนก กลิ่นสุทโธ ครูวิทยฐานะชำนาญการ
หัวหน้างานแนะแนว
โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปทุมธานี

ภาคผนวก ข

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ข้อที่	ค่า IOC	การพิจารณา
1	0.8	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้
6	0.4	ตัดทิ้ง
7	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้
11	0.4	ตัดทิ้ง
12	1	คัดเลือกไว้
13	1	คัดเลือกไว้
14	0.6	คัดเลือกไว้
15	0.6	คัดเลือกไว้
16	0.6	คัดเลือกไว้
17	0.8	คัดเลือกไว้
18	0.6	คัดเลือกไว้
19	0.6	คัดเลือกไว้
20	1	คัดเลือกไว้
21	0.6	คัดเลือกไว้
22	0.8	คัดเลือกไว้
23	0.8	คัดเลือกไว้
24	0.8	คัดเลือกไว้
25	0.8	คัดเลือกไว้

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ค่า IOC	การพิจารณา
26	1	คัดเลือกไว้
27	1	คัดเลือกไว้
28	1	คัดเลือกไว้
29	0.8	คัดเลือกไว้
30	0.8	คัดเลือกไว้
31	1	คัดเลือกไว้
32	0.8	คัดเลือกไว้
33	0	ตัดทิ้ง
34	1	คัดเลือกไว้
35	0.8	คัดเลือกไว้
36	0.8	คัดเลือกไว้
37	1	คัดเลือกไว้
38	0.8	คัดเลือกไว้
39	1	คัดเลือกไว้
40	0.4	ตัดทิ้ง
41	1	คัดเลือกไว้
42	0.4	ตัดทิ้ง
43	0.8	คัดเลือกไว้
44	0.8	คัดเลือกไว้
45	0.4	ตัดทิ้ง
46	0.8	คัดเลือกไว้
47	1	คัดเลือกไว้
48	0.4	ตัดทิ้ง
49	0.6	คัดเลือกไว้
50	1	คัดเลือกไว้

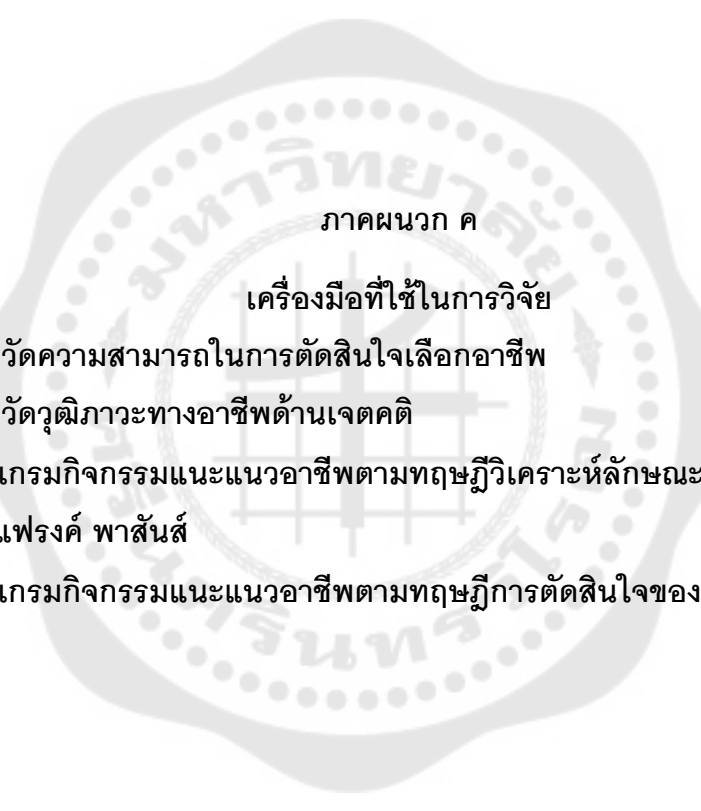
ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ข้อที่	ค่า (r)	การพิจารณา
1	0.381	คัดเลือกไว้
2	0.304	คัดเลือกไว้
3	0.287	คัดเลือกไว้
4	0.461	คัดเลือกไว้
5	0.513	คัดเลือกไว้
6	0.594	คัดเลือกไว้
7	0.232	คัดเลือกไว้
8	0.529	คัดเลือกไว้
9	0.350	คัดเลือกไว้
10	0.476	คัดเลือกไว้
11	0.550	คัดเลือกไว้
12	0.600	คัดเลือกไว้
13	0.551	คัดเลือกไว้
14	0.474	คัดเลือกไว้
15	0.585	คัดเลือกไว้
16	0.564	คัดเลือกไว้
17	0.244	คัดเลือกไว้
18	0.371	คัดเลือกไว้
19	0.503	คัดเลือกไว้
20	0.569	คัดเลือกไว้
21	0.305	คัดเลือกไว้
22	0.397	คัดเลือกไว้
23	0.209	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อที่	ค่า (r)	การพิจารณา
24	0.406	คัดเลือกไว้
25	0.253	คัดเลือกไว้
26	0.407	คัดเลือกไว้
27	0.393	คัดเลือกไว้
28	0.532	คัดเลือกไว้
29	0.781	คัดเลือกไว้
30	0.506	คัดเลือกไว้
31	0.518	คัดเลือกไว้
32	0.342	คัดเลือกไว้
33	0.247	คัดเลือกไว้
34	0.655	คัดเลือกไว้
35	0.663	คัดเลือกไว้
36	0.519	คัดเลือกไว้
37	0.514	คัดเลือกไว้
38	0.539	คัดเลือกไว้
39	0.532	คัดเลือกไว้
40	0.622	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.921

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
- แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ
- โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์
- โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต

ชุดที่

แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คำตอบของนักเรียนจะมีประโยชน์ในการวางแผนการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวและให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไป คำตอบเหล่านี้จะเก็บเป็นความลับและนำผลที่ได้ไปใช้ในการวิจัยทางวิชาการเท่านั้น ขอให้นักเรียนพิจารณาคำตอบอย่างรอบคอบและตรงตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด

วิธีการตอบ

ให้นักเรียนพิจารณาข้อความดังกล่าวอย่างละเอียด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนและตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริงเลย	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
1	นักเรียนสามารถบอกได้ว่าเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ					
2	จากการประเมินความสามารถของตนเองนักเรียนรู้ว่าจะเลือกอาชีพอะไรที่สอดคล้องกับความสามารถของตน					
3	นักเรียนสามารถบอกได้ว่าอาชีพที่สนใจมีการทำงานลักษณะอย่างไร					
4	นักเรียนสามารถบอกได้ว่าอาชีพที่สนใจนั้นสามารถไปทำงานที่สถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงานใดบ้าง					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง	จริง ที่สุด
5	นักเรียนมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ความก้าวหน้าของสายงานอาชีพที่ นักเรียนสนใจ					
6	นักเรียนวางแผนเลือกศึกษาต่อใน สายการเรียนที่นำไปสู่เส้นทางอาชีพ ที่นักเรียนเลือก					
7	นักเรียนมีการศึกษาหาข้อมูล ความต้องการของตลาดแรงงาน ของอาชีพที่สนใจ					
8	นักเรียนสามารถบอกข้อดีของอาชีพ ที่สนใจได้					
9	นักเรียนสามารถบอกข้อด้อยของอาชีพ ที่สนใจได้					
10	นักเรียนประเมินตนเองว่าจะ ประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือกได้					
11	นักเรียนได้ค้นหาข้อมูลรายได้เฉลี่ย ในแต่ละอาชีพ					
12	นักเรียนสามารถบอกอาชีพที่เป็น เป้าหมายหลักของตนเองได้					
13	อาชีพที่นักเรียนสนใจ เป็นอาชีพที่มี ลักษณะการทำงานที่ตรงกับบุคลิกภาพ ของตนเอง					
14	นักเรียนจัดลำดับความสำคัญของอาชีพ ต่าง ๆ ที่อยากจะเป็น จากความชอบ ความถนัด ค่านิยม และความสามารถ ของตนเอง					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง	จริง ที่สุด
15	นักเรียนพิจารณาอาชีพต่าง ๆ ที่สนใจ จากการวิเคราะห์ตนเองว่ามีทักษะ ความสามารถที่จะประกอบอาชีพนั้นได้					
16	นักเรียนสามารถบอกอาชีพที่สอดคล้อง กับค่านิยมในการดำเนินชีวิตของ ตนเองได้					
17	นักเรียนติดตามข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูล อาชีพที่นักเรียนสนใจอยู่เสมอ					
18	นักเรียนสามารถบอกคุณสมบัติของ บุคคลที่จะประกอบอาชีพที่นักเรียน เลือกได้					
19	นักเรียนมีการสำรวจอาชีพที่มีอยู่ ในสังคมตามความสนใจของตนเอง					
20	นักเรียนสามารถจัดลำดับอาชีพต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจจากมากที่สุดไป น้อยที่สุดได้					
21	นักเรียนบอกได้ว่าตนเองสามารถ ทำอาชีพอะไรได้ดีที่สุด					
22	นักเรียนสามารถบอกเหตุผลของ การตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นได้					
23	นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อให้ สอดคล้องกับความถนัดของตนเองได้					
24	นักเรียนมีการประเมินความเป็นไปได้ ในการเลือกอาชีพต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจ					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง	จริง ที่สุด
25	นักเรียนประเมินตนเองได้ว่าทางเลือกอาชีพไหนเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด					
26	นักเรียนสามารถเรียงลำดับแผนการเรียนรู้ที่อยากเรียนมากที่สุดจากตัวเลือกแผนการเรียนรู้ที่มีทั้งหมด					
27	ในการตัดสินใจนักเรียนคำนึงถึงผลดีและผลเสียจากทางเลือกอาชีพต่าง ๆ ที่นักเรียนเลือกได้					
28	นักเรียนตัดสินใจเลือกแผนการเรียนรู้ที่จะศึกษาต่อโดยคำนึงถึงโอกาสที่จะประกอบอาชีพในอนาคตได้					
29	นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพโดยพิจารณาจากลักษณะการทำงานที่ตนเองต้องการ					
30	นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้ข้อมูลใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ					
31	นักเรียนสามารถตัดสินใจหาทางเลือกในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้					
32	นักเรียนพิจารณาแล้วว่ามี ความเหมาะสมจะศึกษาต่อในแผนการเรียนรู้ที่ตนเองต้องการ					
33	ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนจะหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่สนใจว่าตนเองมีความเข้าใจต่ออาชีพนั้นหรือไม่					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง	จริง ที่สุด
34	การตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของ นักเรียนสอดคล้องกับอาชีพที่ นักเรียนสนใจ					
35	นักเรียนมีการวางแผนเป้าหมายของ นักเรียนในอนาคต					
36	นักเรียนหาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ในสถาบันอุดมศึกษา และโอกาส ในการประกอบอาชีพ ในสาขาที่นักเรียน เลือกเรียน					
37	นักเรียนทราบว่าอาชีพที่นักเรียน เลือกนั้น ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร เช่น สุขภาพ สติปัญญา ความรู้ ความชำนาญ เป็นต้น					
38	หากนักเรียนมีอาชีพที่ต้องการเลือก แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าไม่มีทางที่จะ ประกอบอาชีพนั้นได้ จะมองหาอาชีพ อื่นที่จะเลือกต่อไป					
39	นักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้เป้าหมายอื่น หากเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ไม่เหมาะสม กับตนเอง					
40	นักเรียนได้ตรวจสอบความถูกต้องของ ข้อมูลก่อนที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจ เลือกศึกษาต่อและประกอบอาชีพ					

ชุดที่

แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ**คำชี้แจง**

แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติฉบับนี้ รวบรวมโดยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณราย ทรัพย์ะประภา แห่งภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดัดแปลงมาจาก The Career Maturity Inventory ของจอห์น โอ ไครท์ส (John O. Crites) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นเพื่อวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพของบุคคล เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อการเลือกอาชีพโดยทั่วไป ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบวัดนี้ สามารถนำไปใช้ในการเลือกและการวางแผนอาชีพ และจะมีส่วนช่วยในการสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของตนเอง โดยจะช่วยให้นักเรียนสามารถการเลือกอาชีพที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ ในอนาคตด้วย

วิธีการตอบ

ให้นักเรียนอ่านข้อความและพิจารณาตอบตามความรู้สึกที่แท้จริง ดังต่อไปนี้

- ถ้าเห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง “เห็นด้วย”
- แต่ถ้าไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง “ไม่เห็นด้วย”

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1	เมื่อตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้ว ฉันไม่สามารถเลือกอาชีพอื่นได้อีก		
2	ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ฉันจำเป็นต้องรู้จักตนเองว่าเป็นคนอย่างไร		
3	ฉันคิดว่าการเลือกอาชีพตามสายงานที่บิดามารดาแนะนำให้เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับฉัน		
4	ทุก ๆ คนต้องทำงานไม่ช้าก็เร็ว แต่ฉันยังไม่คิดถึงเรื่องนี้		
5	คนเราสามารถทำงานอะไรก็ได้ トラบเท่าที่เขามีความพยาม		
6	ฉันยังไม่วิตกกังวลเรื่องของการเลือกอาชีพ จนกว่าจะเรียนจบเสียก่อน		
7	ฉันมีความเห็นว่าอาชีพเป็นสิ่งสำคัญ เพราะอาชีพจะเป็นสิ่งกำหนดว่า ฉันจะหาเงินได้มากน้อยแค่ไหน		

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
8	ความสำคัญยิ่งของงานอยู่ที่ว่างงานจะทำให้ฉันมีรายได้ไว้ซื้อหาสิ่งที่ต้องการได้		
9	สิ่งที่น่าสนใจยิ่งของการประกอบอาชีพก็คือโอกาสที่จะช่วยให้ฉันเจริญก้าวหน้า		
10	ฉันคิดฝันอยู่เสมอว่าจะเป็นโน่นเป็นนี่ แต่ก็ยังไม่เคยเลือกงานใด ๆ อย่างจริงจังเลย		
11	ในการเลือกอาชีพนั้น การรู้ว่าตัวเองเก่งด้านใดด้านหนึ่งและทำสิ่งใดได้ดี ฉันคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าการที่รู้ว่าตัวเองชอบอะไร		
12	บิดามารดาของฉันจะเป็นผู้รู้ดีกว่าใคร ๆ ว่าฉันควรเลือกประกอบอาชีพอะไร		
13	ในการประกอบอาชีพ ฉันจะมีความสุขมากถ้าสามารถช่วยคนอื่น ๆ ได้ในงานที่ฉันถนัด		
14	งานเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายและไม่สนุกเลย		
15	คนแต่ละคนมีความเห็นในเรื่องอาชีพแตกต่างกัน จึงทำให้ฉันไม่แน่ใจว่าจะเลือกอาชีพอะไรดี		
16	ฉันยังไม่รู้เลยว่าจะทำอย่างไร จึงจะได้ทำงานตามที่อยากจะทำ		
17	อนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ดังนั้นจึงไม่ควรพยายามตัดสินใจเลือกอาชีพไว้ล่วงหน้า		
18	ฉันจะยอมเสียเวลาแม้ว่าจะมากเท่าใดก็ตาม เพื่อที่จะสามารถทำงานที่รู้ว่าตัวเองไม่อาจจะทำได้		
19	ฉันอยากเรียนต่อไปแต่ไม่รู้ว่าจะเลือกวิชาอะไรหรือจะเลือกอาชีพอะไรดี		
20	ถ้าประสบความสำเร็จในอาชีพหนึ่งแล้ว ฉันคิดว่าคนเราก็สามารถประสบความสำเร็จในอาชีพอื่น ๆ ได้โดยไม่ยาก		

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
21	เมื่ออายุได้ 15 ปี ฉันควรจะตัดสินใจเลือกอาชีพได้เรียบร้อยแล้ว		
22	ในการเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้น มีสิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาหลาย ๆ อย่างด้วยกัน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะตัดสินใจ		
23	ฉันไม่ค่อยคิดถึงอาชีพที่อยากจะทำเท่าใดนัก		
24	อาชีพที่ฉันจะเลือก ไม่มีความสำคัญเท่ากับรายได้ที่ฉันจะได้รับจากอาชีพนั้น		
25	ฉันจะเลือกอาชีพไม่ผิด ถ้าทำตามคำแนะนำของบิดามารดา		
26	การประกอบอาชีพใด ๆ เปรียบเหมือนการไปโรงเรียนนั่นเอง ไม่จำเป็นต้องคิดอะไรมากมาย		
27	ฉันไม่มีความรู้ในการเตรียมตัวเพื่องานที่ฉันอยากจะทำ		
28	ฉันมีความรู้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นว่า อาชีพต่าง ๆ ต้องการคนที่มีคุณสมบัติและข้อจำกัดที่แตกต่างกันอย่างไรบ้าง		
29	อาชีพที่ฉันเลือกจะต้องเป็นอาชีพที่ให้ความเป็นอิสระแก่ฉันมากที่สุด ในการที่จะทำสิ่งใดก็ได้ที่ฉันอยากจะทำ		
30	วิธีที่ดีที่สุดในการเลือกอาชีพก็คือการทดลองทำหลาย ๆ อาชีพเสียก่อน แล้วจึงเลือกอาชีพที่ฉันชอบที่สุด		
31	บุคคลจะมีอาชีพได้เพียงคนละหนึ่งอาชีพเท่านั้น		
32	ความสนใจในอาชีพไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการประกอบอาชีพ		
33	ฉันไม่เข้าใจว่าคนบางคนสามารถกำหนดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาต้องการในการประกอบอาชีพได้อย่างไร		
34	นับตั้งแต่จำความได้ ฉันก็รู้ตัวแล้วว่าตัวเองต้องการทำอาชีพอะไร		

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
35	ฉันต้องการประสบความสำเร็จเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างในงานที่ทำ เช่น ได้ค้นพบสิ่งที่ยังไม่มีใครค้นพบ หรือหาเงินได้มาก ๆ หรือได้มีโอกาสช่วยคนอื่นได้		
36	ฉันคิดว่าจะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งในอนาคตด้วยความบังเอิญเสียมากกว่า		
37	สิ่งสำคัญในการเลือกอาชีพก็คือ การที่ฉันรู้ว่าตัวเองควรประกอบอาชีพอะไร		
38	เมื่อถึงเวลาที่จะเลือกอาชีพ ฉันจะตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตัวของฉันเอง		
39	ฉันควรเลือกอาชีพที่ทำให้ตัวเองมีโอกาสช่วยเหลือคนอื่น ๆ ได้		
40	เวลาเรียนหนังสือ ฉันมักพบว่าตัวเองชอบคิดฝันว่าเมื่อเริ่มทำงานจริง ๆ แล้ว มันจะเป็นอย่างไร		
41	ฉันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานเลยว่าคุณชอบงานอะไร		
42	จริง ๆ แล้วฉันก็ไม่สามารถประกอบอาชีพใด ๆ ได้ทั้งหมดจากอาชีพที่ฉันรู้จัก		
43	ฉันควรเลือกอาชีพเสียก่อน แล้วจึงวางแผนว่าจะเข้าสู่อาชีพนั้นได้อย่างไร		
44	ฉันจะเลือกอาชีพที่ทำให้ตัวเองมีชื่อเสียง หรือเป็นใหญ่เป็นโตในวันข้างหน้า		
45	ถ้ามีข้อสงสัยประการใดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ฉันจะปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากบิดามารดา ครูแนะแนว หรือผู้อื่น ๆ		
46	ถ้าฉันมีความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ฉันควรที่จะเลือกอาชีพที่เปิดโอกาสหรือสนับสนุนให้ฉันได้ทำตามความเชื่อนั้น ๆ		

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
47	ส่วนที่สำคัญที่สุดของงานก็คือ ความพอใจที่ได้จากการทำงานนั้น ๆ		
48	ฉันเปลี่ยนแปลงการเลือกอาชีพของฉันไปเรื่อย ๆ		
49	เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเลือกอาชีพ ฉันก็ต้องเลือกจนได้ไม่ช้าก็เร็ว		
50	ไม่จำเป็นต้องวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ เพราะฉันยังไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพเลย		

บัณฑิตแนะแนว. (2556). ค้นพบตน ค้นพบงาน .กรุงเทพมหานคร :สำนักงานบัณฑิตแนะแนว.

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงก์ พาสันส์ ครั้งที่ 1
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายจุดมุ่งหมาย วิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงก์ พาสันส์
2. เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองในการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

สาระสำคัญ

การปฐมนิเทศ เป็นการทำความเข้าใจและสร้างข้อตกลงระหว่างผู้วิจัย และนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ รวมถึงการทำแบบวัดคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติและแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนเป็นการประเมินระดับพื้นฐานของนักเรียนก่อนที่จะได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงก์ พาสันส์ เพื่อสามารถเปรียบเทียบระดับพัฒนาการของนักเรียนหลังได้รับการจัดโปรแกรมได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และแนะนำตนเองให้นักเรียนรู้จัก
- 2) ผู้วิจัยพูดคุยกับนักเรียนและบอกจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวและสร้างข้อตกลงร่วมกับนักเรียนเรื่องการเข้าชั้นเรียน ระยะเวลา และประโยชน์ของการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพในแต่ละครั้ง

- ชั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อเก็บเป็นคะแนน Pre-test (เวลา 40 นาที)

- ชั้นสรุป

1) ผู้วิจัยให้นักเรียนสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ และให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อตกลงและแนวทางการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมตรงต่อเวลา การมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมต่างๆ การมาเข้าร่วมโปรแกรมให้ครบ 12 ครั้ง เป็นต้น

2) ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพครั้งต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกจุดมุ่งหมายและแนวทางการปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมได้
3. นักเรียนตอบแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพครบทุกข้อ

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 2
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม รู้จักตน

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักลักษณะของตนเองทั้งจุดเด่นและจุดด้อยที่ควรพัฒนา

สาระสำคัญ

การรู้จักตนเอง คือ การรับรู้ตนเองทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนตามความเป็นจริง รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนและสามารถส่งเสริมจุดเด่นแก้ไขจุดด้อยได้ พร้อมทั้งสามารถวางเป้าหมายในชีวิตและพัฒนาตนไปสู่เป้าหมายนั้นได้ด้วยสติและปัญญาอย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นจำนวน 5 กลุ่ม
- 2) ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น โดยกำหนดโจทย์ให้นักเรียนวาดรูปสัตว์ชนิดใดก็ได้ที่แสดงถึงลักษณะนิสัย ความเป็นตัวเองของนักเรียนมากที่สุด มา 1 ชนิด พร้อมเขียนบรรยายเหตุผลที่เลือกวาดรูปสัตว์ชนิดนั้นไว้ด้านหลังกระดาษมาจำนวน 3 ข้อ
- 3) ให้นักเรียน นำกระดาษมาวางรวมกันตรงกลางกลุ่ม แล้วให้สุ่มหยิบใบของเพื่อนมาคนละ 1 แผ่น แล้วให้ในกลุ่มทายว่า ลักษณะของสัตว์ที่วาดนั้นเป็นของเพื่อนคนไหนในกลุ่ม พร้อมเขียนบอกเหตุผล
- 4) ให้เพื่อนที่ถูกทายเฉลยว่าเป็นกระดาษของตนเองหรือไม่

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยแจกใบงาน “นี่แหละตัวฉัน” ให้นักเรียนเขียนเกี่ยวกับตนเอง
- 2) จับคู่แลกเปลี่ยนพูดคุยกันในกลุ่มถึงจุดดี และจุดด้อย พร้อมทั้งสลับกันเขียนมุมมองของเพื่อนลงในใบงาน

- ขั้นสรุป

1) ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมในวันนี้ โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นตามความคิดตนเองอย่างอิสระ

2) ผู้วิจัยกล่าวกับนักเรียนว่ากิจกรรมนี้จะเป็นการให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง ซึ่งจะนำมาซึ่งการรู้จักและเข้าใจตนเองถึงจุดเด่น จุดด้อย ในมุมมองของตนเองและผู้อื่น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลให้กับตนเองในการพัฒนาหรือปรับปรุง อีกทั้งยังได้เรียนรู้ที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและยอมรับซึ่งความแตกต่างของผู้อื่นได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เราเกิดการยอมรับตนเอง และเข้าใจผู้อื่นด้วย

สื่อ/อุปกรณ์

1. กระดาษ A4
2. ใบงาน “นี่แหละตัวฉัน”

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกลักษณะนิสัยของตนเองทั้งจุดเด่นและจุดด้อยที่ควรพัฒนาได้

ใบงาน นี้แหละตัวฉัน

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความในแต่ละคำถามให้สมบูรณ์

1. สิ่งที่ฉันทำได้ดี คือ
2. งานอดิเรกของฉัน คือ
3. วิชาที่ฉันชอบ คือ
4. วิชาที่ฉันไม่ชอบ คือ
5. สิ่งที่ทำให้ฉันเสียใจ คือ
6. สิ่งที่ทำให้ฉันมีความสุข คือ
7. สิ่งที่ฉันชอบเกี่ยวกับตัวฉัน คือ
8. สิ่งที่ฉันอยากปรับปรุงเกี่ยวกับตัวฉัน คือ

ลักษณะนิสัยในมุมมองของ ตัวเอง

จุดเด่น	จุดด้อย
.....
.....
.....
.....
.....

ลักษณะนิสัยในมุมมองของ เพื่อน

จุดเด่น	จุดด้อย
.....
.....
.....
.....
.....

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 3
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม การสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจบุคลิกภาพของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกลักษณะบุคลิกภาพกับอาชีพที่สอดคล้องกับตนเองได้

สาระสำคัญ

การที่บุคคลรู้จักบุคลิกภาพของตนเองและมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น มีความสำคัญในกระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งการสำรวจบุคลิกภาพของตนเองสามารถนำไปประกอบการวิเคราะห์ลักษณะการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1) ให้นักเรียนดูบัตรภาพของบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามว่าแต่ละคนมีลักษณะที่เด่นชัดอย่างไรบ้าง และเขียนลักษณะที่นักเรียนตอบไว้บนกระดาน พร้อมทั้งให้นักเรียนพิจารณาว่าแต่ละอาชีพมีอะไรที่แตกต่างกันอย่างไร

2) เมื่อนักเรียนสามารถบอกลักษณะของแต่ละอาชีพได้แล้ว ให้เชื่อมโยงอธิบายความหมายของบุคลิกภาพว่าหมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนภายนอก และส่วนภายใน ส่วนภายนอก คือ ที่มองเห็นชัด เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยา มารยาท การแต่งกาย ส่วนภายใน คือ ส่วนที่มองเห็นยาก แต่อาจทราบได้โดยการอนุมาน สถิติปัญญา ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ฯลฯ ลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ออกจากกันได้ มีผลต่อกันประดุจลูกโซ่ บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกหล่อหลอมด้วยพันธุกรรม การเรียนรู้วิธีปรับตัวของบุคคล และสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาว่าอุปนิสัยใจคอของตนเองเป็นเช่นไร ควรได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นความสามารถและลักษณะเฉพาะตัว ทำให้คนเรามีคุณภาพ ลักษณะบางอย่างเราอาจนึกไม่ถึงเพราะเป็นจุดเล็ก ๆ แต่อาจเป็นจุดที่ดีและเด่นของเรา

การสำรวจตนเองให้ถี่ถ้วนจะทำให้เราเลือกแนวทางชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กรมการจัดหางาน, 2559b)

- **ขั้นปฏิบัติการ**

1) อธิบายนักเรียนเกี่ยวกับการทำแบบทดสอบบุคลิกภาพตามทฤษฎีของจอห์น ฮอลแลนด์ The Self-Directed Search (S.D.S) ซึ่งแบ่งเป็น 6 บุคลิกภาพ คือ

1. Realistic type หมายถึง บุคคลที่ชอบข้องเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมมีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือแรงงานกลางแจ้ง

2. Intellectual type หมายถึง บุคคลที่ชอบใช้ความคิดแก้ปัญหา มีความสนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์ และเทคนิค

3. Social type หมายถึง บุคคลที่ชอบสังคมกับบุคคลอื่น มีความสนใจอาชีพประเภท งานบริการ การศึกษา และสังคม

4. Conventional type หมายถึง บุคคลที่ชอบทำตามระเบียบแบบแผนมีความสนใจอาชีพ ประเภทงานสำนักงานและเสมียน

5. Enterprising type หมายถึง บุคคลที่มีความทะเยอทะยาน ชอบมีอำนาจมีความสนใจอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย

6. Artistic type หมายถึง บุคคลที่ชอบศิลปะความงาม มีความสนใจอาชีพประเภท งานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม เป็นต้น

2) นักเรียนแปลผลแบบสำรวจบุคลิกภาพและแสดงความคิดเห็นว่ามีความใกล้เคียงหรือตรงกับลักษณะของนักเรียนหรือไม่อย่างไร

3) นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะบุคลิกภาพที่ตนเองได้จากการแปลผลแบบทดสอบบุคลิกภาพว่ามีความสอดคล้องกับอาชีพอะไรบ้าง ทำลงในใบกิจกรรมวิเคราะห์บุคลิกภาพกับอาชีพ

- **ขั้นสรุป**

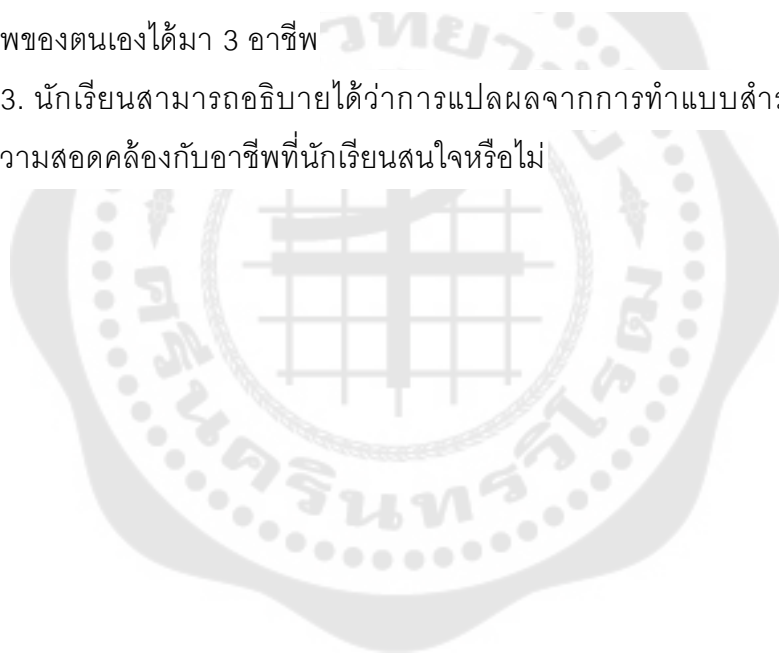
นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำแบบสำรวจบุคลิกภาพ คือในการสำรวจบุคลิกภาพนั้น นักเรียนจะได้รู้จักและเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองและหากสามารถวิเคราะห์หามองตนได้ตามสภาพความเป็นจริงย่อมช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกแนวทางชีวิต การศึกษา และอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับตัวเองมากที่สุด

สื่อ/อุปกรณ์

1. บัตรรูปภาพ บุคคลอาชีพต่างๆ
2. แบบทดสอบบุคลิกภาพตามทฤษฎีของจอห์น ฮอลแลนด์ The Self-Directed Search (S.D.S)
3. ใบกิจกรรมวิเคราะห์บุคลิกภาพกับอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การทำแบบสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพ นักเรียนสามารถระบุอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเองได้มา 3 อาชีพ
3. นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่าการแปลผลจากการทำแบบสำรวจบุคลิกภาพกับอาชีพมีความสอดคล้องกับอาชีพที่นักเรียนสนใจหรือไม่

วิเคราะห์บุคลิกภาพกับอาชีพ

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

รหัสอาชีพของนักเรียน

หมวด	R	I	A	S	E	C
หมวด 1 กิจกรรม “จำนวนชอบ”						
หมวด 2 ความสามารถ “จำนวนใช่”						
หมวด 3 อาชีพ “จำนวนสนใจ”						
รวมจำนวนคะแนนทั้งหมด						

1. ให้นักเรียนพิจารณาผลรวมของตัวเลขสูงสุดอันดับ 1,2 และ 3 ของตัวอักษรบุคลิกภาพลงในช่องรหัสอาชีพ 3 ช่อง ด้านล่าง ดังนี้

สูงสุดอันดับ 1

สูงสุดอันดับ 2

สูงสุดอันดับ 3

2. ให้นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะบุคลิกภาพที่ตนเองได้จากการแปลผลแบบทดสอบบุคลิกภาพว่ามีความสอดคล้องกับอาชีพอะไรบ้าง ให้เลือกอาชีพที่สนใจมา 3 อาชีพ คือ

1)

2)

3)

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบ ของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 4
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม การสำรวจค่านิยมในการทำงาน

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจค่านิยมในการทำงานของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกค่านิยมในการทำงานกับอาชีพที่สอดคล้องกับตนเองได้

สาระสำคัญ

การที่บุคคลจะวางแผนอนาคตได้อย่างถูกต้องกับเหมาะสมกับตนเองได้นั้น สิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญมากก็คือ ต้องรู้ค่านิยมในการทำงานที่ตนยึดไว้เป็นหลักสำคัญ ค่านิยมในตนเองมีผลต่อการเลือกแนวทางต่าง ๆ ในชีวิต การสำรวจค่านิยมในการทำงานจะช่วยชี้นำไปสู่อาชีพที่ตรงกับความต้องการของตนเอง มีโอกาสประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานสูง แต่ทั้งนี้เราควรนำคุณสมบัติในด้านอื่น ๆ มาประกอบกับค่านิยมของตนเองด้วย เพื่อช่วยให้การพิจารณาอาชีพที่ตนเองควรเลือกทำเมื่อจะไปประกอบอาชีพในอนาคตอีกด้วย

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนพิจารณาสิ่งที่นักเรียนให้ความสำคัญมากที่สุดในการดำเนินชีวิตของนักเรียนในปัจจุบันนี้
- 2) ผู้วิจัยอธิบายความหมายของคำว่า ค่านิยม หรือสิ่งที่นักเรียนให้ความสำคัญและยึดถือในการดำเนินชีวิต ดังนี้

ปรีชา วิหคโต (2558) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า เป็นผลรวมของความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่เกิดจากการได้เลือกการเห็นคุณค่า และเป็นสิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

ค่านิยมเป็นความสำคัญที่บุคคลนั้นให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ค่านิยมของแต่ละคนขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับประสบการณ์ของเราแตกต่างกัน ค่านิยมที่เรายึดถือจึงแตกต่างกันไป แม้จะอยู่ในสังคมเดียวกันแต่ค่านิยม

มีการเลียนแบบ เราจึงเห็นว่าบางคนมีค่านิยมที่คล้ายตามคนอื่น โดยเฉพาะบุคคลที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความเชื่อความศรัทธาของเขา นอกจากนี้ ค่านิยมยังมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงไปตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ของบุคคล เช่น บางคนให้ความสำคัญแก่การศึกษาเล่าเรียนมาก บางคนให้ความสำคัญแก่การศึกษาเล่าเรียนน้อย แต่ไปให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพ ค่านิยมของบุคคลแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก เช่น ผู้ที่มีค่านิยมด้านการศึกษาสูง จะส่งบุตรหลานให้เรียนต่อสูงๆ ผู้ที่มีค่านิยมเรื่องเงินทอง ก็จะยกย่องนิยมคนมีเงิน และพยายามสะสมเงินทองมาก ๆ เพื่อจะเป็นคนมั่งมี เป็นต้น

- ชั้นปฏิบัติการ

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนได้สำรวจค่านิยมในการทำงานของตนเองโดยการทำแบบสำรวจค่านิยมเกี่ยวกับงานของ Donald E. Super
- 2) ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนตามผลแบบสำรวจค่านิยมที่เหมือนกันกลุ่มละ 5-6 คน ให้นักเรียนร่วมกันระดมสมองค้นหาอาชีพที่สอดคล้องกับค่านิยมของกลุ่มและออกมารายงานอาชีพที่สอดคล้องกับค่านิยมของกลุ่มหน้าชั้นเรียน

- ชั้นสรุป

- 1) ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน การได้เรียนรู้และเข้าใจค่านิยมของตนเองยึดถือปฏิบัติทำให้เรามีเป้าหมายของชีวิต เป้าหมายชีวิตเป็นสิ่งจูงใจให้เราขับเคลื่อนตนเองไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือ เป็นความคิด ความเชื่อของแต่ละบุคคลไม่สามารถประเมินว่าผิดหรือถูก แต่สำคัญที่วิธีการจะบรรลุค่านิยมของตนต้องเป็นวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

สื่อ/อุปกรณ์

แบบสำรวจค่านิยมเกี่ยวกับงานของ Donald E. Super

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนตอบแบบสำรวจค่านิยมเกี่ยวกับงานของ Donald E. Super ครบทุกข้อ
3. นักเรียนสามารถบอกค่านิยมในการทำงานกับอาชีพที่สอดคล้องกับตนเองได้

การใช้แบบสำรวจค่านิยม เกี่ยวกับงานของ Donald E. Super

แบบสำรวจค่านิยมเกี่ยวกับงานของ Donald E. Super

สามารถนำไปใช้วัดค่านิยมเกี่ยวกับงานได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด โดยค่านิยมตามแบบสำรวจนี้มีอยู่ 15 ด้านคือ

1. ด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดค้น ออกแบบและพัฒนาแนวความคิดใหม่ๆ เกี่ยวข้องกับความสนใจทางศิลปะทางวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมด้านจิตใจ

2. ด้านการบริหาร เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่ต้องมีการวางแผนและจัดสรรงานให้ผู้อื่นทำ มีลักษณะเป็นผู้นำ ควบคุมการทำงานของผู้อื่น

3. ด้านสัมฤทธิ์ผล เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่ส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จจากการทำงานและก่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นเครื่องช่วยให้บุคคลทำงานเพื่องาน ต้องการเห็นผลสำเร็จในงาน ไม่เกี่ยวข้องของกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. ด้านสภาพแวดล้อม เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศ สุขสบาย บุคคลทำงานแล้วเกิดความสุข ค่านิยมด้านสภาพแวดล้อมนี้เน้นสภาพแวดล้อมทางวัตถุที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน เช่น สภาพการทำงานที่ไม่สกปรก ไม่มีเสียงอึกทึก ไม่ร้อนจัดหรือเย็นจัดจนเกินไป

5. ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ในส่วนที่ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน หมายถึงว่า บุคคลนั้นจะยอมทำตามหัวหน้างาน ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระจะมีค่านิยมด้านนี้ต่ำ

6. ด้านวิถีชีวิต เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับลักษณะของงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ชีวิตตามที่ตนเองต้องการค่านิยมด้านนี้มักไม่ค่อยพัฒนาในบุคคลที่มีอายุและวุฒิภาวะนั้นๆ และจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรมของชุมชน และการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

7. ด้านความมั่นคง เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่มีความมั่นคง ทำให้มั่นใจว่าจะมีตำแหน่งงานให้ทำตลอดไป ค่านิยมด้านความมั่นคงในงานนี้จะสัมพันธ์กับค่านิยมด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ หรือค่านิยมด้านวัตถุด้วย

8. ด้านความเกี่ยวพัน เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับลักษณะงาน ซึ่งทำให้บุคคลได้ติดต่อกับผู้ร่วมงานที่ตนพอใจโดยเฉพาะกับผู้ร่วมงานในระดับเดียวกัน หรือต่ำกว่า พวกเขาเสียเงิน พนังงาน

และกรรมกร มักจะมีค่านิยมด้านนี้สูง เพราะเขาให้ความสำคัญกับการดำรงชีพในสังคมมากกว่าสภาพการทำงาน

9. ด้านสุนทรียะ เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของงาน ที่ช่วยให้บุคคลได้สร้างสิ่งสวยงาม เพื่อเพิ่มความงดงามให้แก่โลก ค่านิยมด้านสุนทรียะนี้ อาจจะสัมพันธ์กับความสนใจทางด้านศิลปะ

10. ด้านความมีศักดิ์ศรี เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ซึ่งให้เกียรติกับบุคคลที่ทำงานนั้น เป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น มากกว่าจะอยู่ในสถานะที่มีอำนาจกับผู้อื่น ค่านิยมด้านนี้จะสัมพันธ์กับความสนใจกับความสนใจในงานที่ต้องติดต่อกับบุคคลหลายๆอาชีพ

11. ด้านความอิสระ เป็นค่านิยมซึ่งสัมพันธ์กับงาน ซึ่งมีความเป็นอิสระในการทำงาน ตามที่ตนเองปรารถนา ค่านิยมด้านความอิสระนี้ บุคคลมุ่งในด้านความพึงพอใจของตนเอง

12. ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เป็นค่านิยมหรือเป้าหมาย ซึ่งสัมพันธ์กับงานที่มีรายได้ดี สามารถจัดซื้อสิ่งของที่สนองความต้องการได้

13. ด้านบริการสังคม เป็นค่านิยมหรือเป้าหมาย ซึ่งแสดงถึงงานที่สามารถให้สวัสดิการให้ความช่วยเหลือและเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยทั่ว ๆ ไป บุคคลมีค่านิยมด้านนี้สูง

14. ด้านกระตุ้นให้ใช้เชาวน์ปัญญา เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ ประเมินผลการทำงานของตนจากการเรียนรู้ และสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

15. ด้านอื่น ๆ เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ทำงานหลายๆอย่าง ในขณะเดียวกัน ไม่ซ้ำซากจำเจ บุคคลจะทำงานตามความพึงพอใจของตน มากกว่ามุ่งทำงานกลุ่มที่ชอบอาสาสมัครทำงาน มักมีค่านิยมด้านนี้สูง ค่านิยมด้านนี้จะสัมพันธ์กับค่านิยมด้านสุนทรียะ การกระตุ้นให้ใช้เชาวน์ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์มากกว่าจะสัมพันธ์กับหัวหน้างานและความเกี่ยวกัน

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 5
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม การสำรวจความถนัด

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนได้สำรวจความถนัดของตนเอง
2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกความถนัดกับอาชีพที่สอดคล้องกับตนเองได้

สาระสำคัญ

การที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษาต่อด้านใดควรคำนึงถึงความชอบ ความถนัด และทักษะพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อนำไปวางแผนในการกำหนดแนวทางการศึกษาต่อและเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1) ผู้วิจัยเล่าเรื่องความถนัดในการทำกิจกรรมบางอย่างของบุคคลตัวอย่างที่ค้นพบความถนัดของตนเอง แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์เมื่อเลือกอาชีพ จึงก่อให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่น ประวัติของ “ลิซ่า ศิลปินวง BLACKPINK เป็นคนไทยที่มีชื่อเสียงด้านการร้องเพลงและเต้นที่ประเทศเกาหลี” ทั้งนี้เพื่อนำมาให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จักความถนัดที่แท้จริงของตนเอง

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1) ผู้วิจัยอธิบายนักเรียนเกี่ยวกับการทำแบบทดสอบความถนัดทางอาชีพโดยเป็นแบบทดสอบที่อ้างอิงจากทฤษฎีการจำแนกอาชีพตามบุคลิกภาพของ จอห์น ฮอลแลนด์ ลักษณะของแบบทดสอบนี้ เป็นคำถามเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ มีทั้งหมด 18 ข้อ ซึ่งสามารถแปลผลออกมาเป็นความถนัดทางอาชีพ 3 ด้านคือ ความถนัดด้านข้อมูล, ความถนัดด้านบุคคล และความถนัดด้านเครื่องมือ

2) ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการแปลผลคะแนนแบบทดสอบ และให้นักเรียนเขียนความถนัดที่ได้จากการทำแบบทดสอบ พร้อมเขียนอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัดลงในใบกระดาษคำตอบ

- ขั้นสรุป

1) ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของการค้นพบความถนัดของตนเองและร่วมกันเสนอแนะแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ
2. กระดาษคำตอบ
3. การแปลผลแบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึกร การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกความถนัดกับอาชีพที่สอดคล้องกับตนเองได้อย่างน้อย 1 อาชีพ

แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ

แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพฉบับนี้ทำขึ้นโดยอ้างอิงจากทฤษฎีการจำแนกอาชีพตามบุคลิกภาพของ จอห์น แอล ฮอลแลนด์ (John L. Holland)

ลักษณะของแบบทดสอบนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ มีทั้งหมด 18 ข้อ ซึ่งสามารถแปลผลออกมาเป็นความถนัดทางอาชีพ 3 ด้านคือความถนัดด้านข้อมูล, ความถนัดด้านบุคคลและความถนัดด้านเครื่องมือ ซึ่งจะช่วยให้ท่านสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตในการเลือกอาชีพหรือการทำงาน แนวทางการศึกษาให้สอดคล้องกับตนเองตลอดจนการเลือกถูกจ้างให้เหมาะสมกับภารกิจหรืองานที่ต้องทำได้อีกแบบหนึ่ง

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้และพิจารณาใส่ตัวอักษรดังต่อไปนี้ในกระดาษคำตอบ

ช	หมายถึง ชอบ/ต้องการ
ค	หมายถึง คิดดูก่อน/ไม่แน่ใจ
ม	หมายถึง ไม่ชอบ/ไม่ต้องการ

หมายเหตุ: ในแต่ละข้อของการใส่ตัวอักษร ช/ค/ม ต้องไม่ซ้ำกัน

1. เมื่อคุณรู้สึกเหงาคุณต้องการอะไร
 - 1.1 หาวิธีการแก้ไขในหนังสือ
 - 1.2 ไปหาเพื่อนคุยแก้เหงา
 - 1.3 เล่นเกมหรือแชทในอินเทอร์เน็ต
2. หากคุณจะสร้างภาพยนตร์หน้าที่ใดที่คุณต้องการจะทำ
 - 2.1 เป็นผู้เขียนบทภาพยนตร์
 - 2.2 เป็นผู้แสดงภาพยนตร์
 - 2.3 จัดเตรียมฉากและอุปกรณ์ต่างๆ

3. กิจกรรมใดที่คุณชอบทำเกี่ยวกับดนตรี
 - 3.1 แต่งเพลง
 - 3.2 ร้องเพลงคาราโอเกะกับเพื่อน
 - 3.3 เล่นดนตรี
4. คุณทำรายงานส่งอาจารย์
 - 4.1 ค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุด
 - 4.2 ทำร่วมกับเพื่อนๆ
 - 4.3 ทำด้วยตนเองเช่นพิมพ์ดีดหรือพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์
5. คุณชอบนวนิยายประเภทใด
 - 5.1 ประเภทลึกลับ
 - 5.2 ประเภทรักหวานชื่น
 - 5.3 ประเภทบู๊/ต่อสู้กัน
6. คุณอยากจะเป็นหัวหน้างานแบบไหน
 - 6.1 แบบให้รายงานผลงานทุกครั้ง
 - 6.2 แบบยืดหยุ่นเป็นกันเอง
 - 6.3 แบบตรวจสอบและซ่อมแซมครุภัณฑ์ด้วยตนเองเมื่อชำรุด
7. คุณมีวิธีเลือกซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างไร
 - 7.1 ดูจากหนังสือแนะนำสินค้า/แผ่นปลิว/เอกสาร
 - 7.2 ให้คนรอบข้างแนะนำ
 - 7.3 จากการทดลองด้วยตนเอง

8. คุณชอบวิชาอะไร

8.1 คณิตศาสตร์

8.2 จิตวิทยาแนะแนว/สังคมศาสตร์

8.3 ช่าง/เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์/อิเล็กทรอนิกส์

9. ถ้าคุณเป็นครูพลศึกษาคุณจะเป็นครูพลศึกษาแบบไหน

9.1 จัดทำสถิติกีฬาของนักกีฬาในโรงเรียน

9.2 เล่นกีฬาที่เล่นเป็นทีม

9.3 สอนนักเรียนให้รู้จักบำรุงรักษาอุปกรณ์กีฬา

10. คุณเล่นกีฬาอะไรเพราะอะไร

10.1 หมากรุกหรือหมากฮอสได้ใช้ความคิดพิจารณา

10.2 แคร้บอลเพราะได้เล่นเป็นทีมกับเพื่อน

10.3 แข่งรถเพราะได้ขับรถเร็วๆ

11. งานอดิเรกของคุณคือ

11.1 อ่านหนังสือ

11.2 เล่นกีฬากับเพื่อน

11.3 ปลูกต้นไม้และดอกไม้

12. ถ้าจะทำการค้าขายคุณมีเทคนิคการขายอย่างไร

12.1 วิเคราะห์ผู้ซื้อก่อน

12.2 มีของแถมเอาใจลูกค้า

12.3 ขายแบบสาธิตให้ดู

13. ถ้าคุณเป็นนักสังคมสงเคราะห์คุณจะเป็นนักสังคมสงเคราะห์แบบไหน

13.1 ช่วยเหลือตามทฤษฎีที่กำหนด

13.2 ช่วยพูดให้ผู้ประสบปัญหาเกิดความสบายใจ

13.3 ช่วยสร้างที่พักอาศัยให้

14. คุณต้องการทำหน้าที่อะไร

14.1 นักวิชาการ

14.2 นักประชาสัมพันธ์

14.3 วิศวกร/ช่าง

15. คุณต้องการทำหน้าที่อะไร

15.1 ให้บริการด้านข้อมูล

15.2 ให้บริการด้านการต้อนรับ

15.3 ให้บริการด้านการตกแต่งสถานที่

16. คุณหาข้อมูลการไปเที่ยวต่างประเทศจากไหน

16.1 เอกสารแนะนำประเทศต่างๆ

16.2 เพื่อนๆหรือผู้ที่เคยไปมาแล้ว

16.3 แผนที่

17. ถ้าคุณเป็นนักข่าวคุณต้องการทำข่าวประเภทไหน

17.1 ข่าวการเมือง

17.2 ข่าวกีฬา/สังคม

17.3 ข่าวอาชญากรรม

18. ถ้าคุณทำธุรกิจกับเพื่อนคุณต้องการทำหน้าที่ไหน

18.1 วางแผน/ศึกษาข้อมูลความเป็นไปได้

18.2 ฝ่ายขาย/ฝ่ายต้อนรับ

18.3 ฝ่ายผลิต/ควบคุมการผลิต

ฤชชัย โปธา .สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย. (2551). แบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพ.

สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2562. จาก <http://www.nlmi-lp.com/t1.pdf>.

กระดาษคำตอบ

แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ (Basic Vocational Orientation)

คำชี้แจง: เมื่ออ่านคำสั่งในแบบสอบถามแล้วให้ใส่ตัวอักษรที่กำหนดในกระดาษคำตอบดังต่อไปนี้

- ช หมายถึง ชอบ/ต้องการ
ค หมายถึง คิดดูก่อน/ไม่แน่ใจ
ม หมายถึง ไม่ชอบ/ไม่ต้องการ

หมายเหตุ: ในแต่ละข้อของการใส่ตัวอักษร ช/ค/ม ต้องไม่ซ้ำกัน

ข้อ	ความถนัดแบบ D		ความถนัดแบบ P		ความถนัดแบบ T		หมายเหตุ
1	1.1		1.2		1.3		1. ในแต่ละข้อของการใส่ตัวอักษร ช ค/ม/ ต้องไม่ซ้ำกัน
2	2.1		2.2		2.3		
3	3.1		3.2		3.3		
4	4.1		4.2		4.3		2. คะแนนรวมในแนวตั้งต้องไม่มากกว่า 36 คะแนน
5	5.1		5.2		5.3		
6	6.1		6.2		6.3		
7	7.1		7.2		7.3		3. คะแนนรวมในแนวนอนแต่ละข้อต้องเท่ากับ 3 คะแนน
8	8.1		8.2		8.3		
9	9.1		9.2		9.3		
10	10.1		10.2		10.3		4. คะแนนรวมทั้งหมดทั้ง 3 แบบ ต้องเท่ากับ 54 คะแนน
11	11.1		11.2		11.3		
12	12.1		12.2		12.3		
13	13.1		13.2		13.3		
14	14.1		14.2		14.3		
15	15.1		15.2		15.3		
16	16.1		16.2		16.3		
17	17.1		17.2		17.3		
18	18.1		18.2		18.3		
รวม							รวม 54 คะแนน

การคิดคะแนน: ให้นำรวมคะแนนในแนวตั้งเฉพาะข้อที่มีอักษร ช/ค โดยการเทียบคะแนนดังนี้

$$\text{ช} = 2 \text{ คะแนน} / \text{ค} = 1 \text{ คะแนน} / \text{ม} = 0 \text{ คะแนน}$$

ผลจากการทำแบบทดสอบความถนัดทางอาชีพที่นักเรียนได้คะแนนสูงสุดคือ

.....

อาชีพที่สอดคล้องกับความถนัดของนักเรียนคือ

.....

รายละเอียดการแปลผลแบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ

➤ ความถนัดด้านข้อมูล Data หรือ D

มีทักษะด้านการพูดและตัวเลข ชอบการเปรียบเทียบคะแนน การจัดทำเอกสาร การคำนวณ การคิดวิเคราะห์ ชอบใฝ่หาความรู้ ชอบทำงานสลับซับซ้อนมากกว่าเป็นผู้ลงมือทำ

อาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด

แพทย์ สัตวแพทย์ ทันตแพทย์ ประชากร นักวิทยาศาสตร์ นักทดลอง นักวิจัย นักเคมี เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์ นักสังคมสงเคราะห์ นักเศรษฐศาสตร์ งานวิชาการ นักโบราณคดี ทหาร ตำรวจสายวิชาการ วิศวกร รัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยวิทยา ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ดาราศาสตร์ เสมียน ผู้ผลิตงานพาณิชศิลป์

➤ ความถนัดด้านบุคคล person หรือ P

ชอบเจรจาต่อรองกับผู้อื่น รับผิดชอบ เป็นผู้ที่ชอบติดต่อกับผู้อื่น ชอบสนทนา ชอบให้ความรู้ ชอบสอนผู้อื่น ชอบแสดงตัวว่าจริง มีทักษะทางภาษา มีทักษะด้านการพูดและความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการความสนใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีลักษณะเป็นหญิง หลีกเลี้ยง การใช้ความคิดทางปัญญา ชอบแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงความรู้สึก หลีกเลี้ยงงานที่เกี่ยวกับเครื่องยนต์ หรือวิทยาศาสตร์

อาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด

ครู นักสังคมสงเคราะห์ นักแนะแนว พัฒนาการ นักรัฐศาสตร์ ผู้จัดการ พยาบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล ทหาร ตำรวจสายสังคม ปฏิบัติการทางจิตวิทยา พนักงานต้อนรับ นักจิตวิทยา ช่างเสริมสวย ครูสอนขับรถ นักออกแบบ พนักงานขาย นักจัดรายการ ดีเจ ผู้จัดการโรงแรม พ่อบ้าน แม่บ้าน หมออดู

➤ ความถนัดด้านเครื่องมือ Tool หรือ T

ความถนัดด้านเครื่องมือ ชอบใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักร ในการผลิตสิ่งของ เป็นผู้ที่ชอบกิจกรรมที่ต้องใช้พลังกำลัง ชอบทำงานกลางแจ้ง กิจกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรกล ขาดทักษะทางภาษา มีลักษณะเป็นชาย มีค่านิยมทางเศรษฐกิจและการเมืองอยู่ในรูปแบบที่มีระเบียบแบบแผน ยึดถือประเพณีนิยม

อาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด

วิศวกร ช่างเทคนิค นักบิน ประมง ป่าไม้ ผู้ฝึกกีฬา สัตวแพทย์ เกษตรกร ช่างฝีมือ ช่างไม้ ช่างเจียรไนพลอย ช่างทาสี ช่างซ่อมรองเท้า ช่างตัดเสื้อ วิทยาศาสตร์การแพทย์ สถาปนิก นักกายภาพบำบัด ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศสายช่าง ตำรวจสายสืบสวน/ปราบปราม ช่างยนต์ คนขับรถแท็กซี่ นักการภารโรง

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 6
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ชื่อกิจกรรม ความสนใจในอาชีพ (อาชีพที่ใช่ อาชีพที่ชอบ) เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจความสนใจในอาชีพของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความสนใจของตนเองที่มีต่ออาชีพต่างๆ ได้

สาระสำคัญ

การรู้จักและเข้าใจตนเองเพื่อการวางแผนเข้าสู่อาชีพที่ประสบความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งคือ การตระหนักรู้ในอาชีพที่ตนสนใจอย่างแท้จริงวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนรู้ถึงอาชีพที่ตนสนใจคือการให้นักเรียนได้สำรวจตนเองว่ามีความชอบความสนใจในอาชีพใด

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยเปิดวิดีโอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจหลากหลายอาชีพแล้วให้นักเรียนอภิปรายถึงความน่าสนใจของแต่ละอาชีพ

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยแจกใบงานสำรวจความสนใจในอาชีพให้กับนักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนเขียนรายชื่ออาชีพที่ตนสนใจมา 5 อาชีพพร้อมอธิบายเหตุผลที่มีความสนใจต่ออาชีพเหล่านั้น
- 2) แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 6-7 คนแล้วให้สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนความความสนใจโดยการเล่าเรื่องความสนใจในอาชีพของตนเองให้เพื่อนในกลุ่มฟัง พร้อมอธิบายเหตุผลที่มีความสนใจต่ออาชีพเหล่านั้น

- ขั้นสรุป

- 1) นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ผลที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพว่านักเรียนทุกคนล้วนมีความสนใจเหมือนกันแต่ความสนใจในอาชีพจะมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันออกไปตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

สื่อ/อุปกรณ์

1. วีดีโออาชีพ
2. ใบงานสำรวจความสนใจในอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึกร การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกอาชีพที่ตนเองสนใจมาได้ 5 อาชีพ
3. นักเรียนเขียนอธิบายเหตุผลที่เลือกสนใจอาชีพนั้นๆ ได้ ครบทั้ง 5 อาชีพ

ใบงานสำรวจความสนใจในอาชีพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอาชีพที่ตนเองสนใจ มา 5 อาชีพ พร้อมบอกเหตุผลประกอบ

อาชีพที่ฉันสนใจคือ	เหตุผล คือ
อาชีพที่ฉันสนใจคือ	เหตุผล คือ
อาชีพที่ฉันสนใจคือ	เหตุผล คือ
อาชีพที่ฉันสนใจคือ	เหตุผล คือ
อาชีพที่ฉันสนใจคือ	เหตุผล คือ
อาชีพที่สมาชิกในกลุ่มสนใจ ได้แก่	

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 7
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม เส้นทางการศึกษาสู่อาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนมีข้อมูลแนวทางการเลือกศึกษาต่อ
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกแนวทางการเลือกศึกษาต่อที่สอดคล้องกับอาชีพที่สนใจได้

สาระสำคัญ

การสำรวจเส้นทางการศึกษาสู่อาชีพ เป็นการสำรวจทางเลือกในการศึกษาต่อว่ามีทางเลือกอะไรบ้างที่จะเป็นพื้นฐานความรู้ที่จะนำนักเรียนไปสู่อาชีพที่สนใจได้และสิ่งทีนักเรียนควรศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกในการศึกษาต่อได้แก่ สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในสาขาที่นักเรียนสนใจ วิธีการรับเข้าศึกษา หลักสูตรการจัดการศึกษา ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและเตรียมความพร้อมในการเข้าศึกษา

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่สนใจในอนาคต จากการทำกิจกรรมครั้งที่แล้ว
- 2) ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนว่าเมื่อเรียนจบ ม. 3 แล้วนักเรียนมีการวางแผนในการเลือกศึกษาต่ออย่างไร

- ชั้นปฏิบัติการ

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนยกตัวอย่างสายการเรียนที่เปิดสอนทั้งในโรงเรียนและในระดับอาชีวศึกษาที่มีอยู่ในประเทศไทยที่นักเรียนรู้จักแล้วเขียนไว้บนกระดาน
- 2) ผู้วิจัยให้นักเรียนแยกกลุ่มตามความสนใจสายการเรียนที่นักเรียนสนใจโดยศึกษาจากใบความรู้เส้นทางการศึกษาเมื่อจบ ม.3

3) ให้นักเรียนช่วยกันระดมสมองเส้นทางการไปสู่อาชีพของสายการเรียนในแต่ละกลุ่มที่สนใจ พร้อมทั้งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงความต้องการและความสำคัญของสายการเรียนนั้น แล้วบันทึกลงในใบงานกิจกรรมโลกกว้างทางการศึกษา

4) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมานำเสนอสายการเรียนที่กลุ่มสนใจและบอกถึงความสำคัญของสายการเรียนนั้น รวมทั้งเมื่อจบจากสายการเรียนนั้นสามารถไปประกอบอาชีพอะไรได้บ้างอย่างน้อย 5 อาชีพ

- ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปถึงแนวทางในการเลือกศึกษาต่อว่านักเรียนควรเลือกตามความสนใจ ตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของตนเอง รวมถึงแนวทางในการตัดสินใจวางแผนการศึกษาต่อให้มีความเหมาะสมกับตนเอง

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้เส้นทางการศึกษาเมื่อจบ ม.3
2. ใบงานกิจกรรมโลกกว้างทางการศึกษา

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การตอบคำถามและการนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยนักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของสายการเรียนแต่ละสายได้
3. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าสายการเรียนที่นำเสนอสามารถไปประกอบอาชีพอะไรได้บ้างอย่างน้อย 5 อาชีพ

ใบความรู้ เส้นทางการศึกษาเมื่อจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

➤ ศึกษาต่อสายสามัญ ม.4-6

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์

โรงเรียนสาธิต

➤ ศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา (ปวช.)

สถาบันอาชีวศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

วิทยาลัยช่างศิลป์

➤ ศึกษาต่อด้านอื่นๆ

โรงเรียนเตรียมทหาร

โรงเรียนจ่าอากาศ

โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ

โรงเรียนช่างฝีมือทหาร

โรงเรียนช่างกรรมคู่มือทหารเรือ

วิทยาลัยนาฏศิลป์

โรงเรียนช่างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ที่มา : http://www.trueplookpanya.com/true/guidance_sitemap.php

จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย)

<p>➤ สายวิทย์</p> <p>คณะเกษตรศาสตร์</p> <p>คณะครุศาสตร์ / คณะศึกษาศาสตร์</p> <p>คณะจิตวิทยา</p> <p>คณะทันตแพทยศาสตร์</p> <p>คณะพยาบาลศาสตร์</p> <p>คณะแพทยศาสตร์</p> <p>คณะเภสัชศาสตร์</p> <p>คณะวิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี</p> <p>คณะวิศวกรรมศาสตร์</p> <p>คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์</p> <p>คณะสหเวชศาสตร์ / เทคนิคการแพทย์</p> <p>คณะสัตวแพทยศาสตร์</p> <p>คณะสาธารณสุขศาสตร์</p> <p>คณะอุตสาหกรรมเกษตร</p>	<p>➤ สายศิลป์</p> <p>คณะครุศาสตร์ / คณะศึกษาศาสตร์</p> <p>คณะจิตวิทยา</p> <p>คณะนิติศาสตร์</p> <p>คณะนิเทศศาสตร์ / คณะวารสารศาสตร์</p> <p>คณะบริหารธุรกิจ / คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี</p> <p>คณะรัฐศาสตร์ / คณะรัฐประศาสนศาสตร์</p> <p>คณะศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม</p> <p>คณะเศรษฐศาสตร์</p> <p>คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์</p> <p>คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา</p> <p>คณะสังคมศาสตร์</p> <p>คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์</p> <p>คณะอักษรศาสตร์ / คณะศิลปศาสตร์ /</p> <p>คณะมนุษยศาสตร์</p>
---	--

ที่มา : http://www.trueplookpanya.com/true/guidance_sitemap.php

เส้นทางการศึกษาต่อเมื่อจบการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การศึกษาต่อสายสามัญ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

การศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนักเรียนเพราะนั่นจะเป็นตัวกำหนดอนาคตของเส้นทางอาชีพว่าจะเดินต่อไปในทางใด การศึกษาต่อหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วการเข้าศึกษาต่อในสายสามัญคือ มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เป็นการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงชั้นที่ 4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นการศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาต่าง ๆ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตรคือ 3 ปีโดยแบ่งการศึกษาออกเป็นกลุ่มสาระต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน คือ

- 1.กลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ด้าน วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (วิทย์-คณิต)
- 2.กลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ด้าน ศิลปศาสตร์-คณิตศาสตร์ (ศิลป์-คำนวณ)
- 3.กลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ด้าน ศิลปศาสตร์-ภาษา (ศิลป์-ภาษา)
- 4.กลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ด้าน ศิลปศาสตร์-สังคม (ศิลป์-สังคม)

การศึกษาต่อสายอาชีพศึกษา

นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วมีทางเลือกในการศึกษาต่อทางด้านสายอาชีพอีกทางหนึ่ง นั่นก็คือศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งใช้เวลาในการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 3 ปี โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาวิชาชีพ เพื่อพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือและระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ (ระดับเทคนิค) ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นผู้ปฏิบัติงานหัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระได้โดยเน้นการแก้ปัญหาสร้างองค์ความรู้ในอาชีพ มีบุคลิกภาพ คุณธรรมและเจตคติที่ดี หลังจากศึกษาจบแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) อีก 2 ปี หรืออาจจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี 4 ปีก็ได้เช่นกัน

หลักสูตรการศึกษา

เปิดการศึกษาในประเภทวิชาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

1.1 สาขาวิชาเครื่องกล แบ่งออกเป็น สาขางานยานยนต์ เครื่องกลอุตสาหกรรม เครื่องกลเรือ เครื่องกลเกษตร ตัวถังและสีรถยนต์

1.2 สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง แบ่งออกเป็น สาขางานเครื่องมือกล ซ่อมบำรุงเครื่องจักรกล เขียนแบบเครื่องกล ชิ้นส่วนเครื่องจักรกลเกษตร แม่พิมพ์พลาสติก แม่พิมพ์โลหะ

1.3 สาขาวิชาโลหะการแบ่งออกเป็น สาขางานเชื่อมโลหะ อุตสาหกรรมต่อตัวถังรถโดยสาร

1.4 สาขาวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น สาขางานไฟฟ้ากำลัง อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เมคคาทรอนิกส์ เทคนิคคอมพิวเตอร์

1.5 สาขาวิชาการก่อสร้างแบ่งออกเป็น สาขางานก่อสร้างโยธา สถาปัตยกรรมเครื่องเรือนและการตกแต่งภายใน สำรวจ

1.6 สาขาวิชาการพิมพ์ แบ่งออกเป็น สาขางานการพิมพ์

1.7 สาขาวิชาแว่นตาและเลนส์ แบ่งออกเป็น สาขางานแว่นตาและเลนส์

1.8 สาขาวิชาการต่อเรือ แบ่งออกเป็น สาขางานต่อเรือโลหะ ต่อเรือไม้ ต่อเรือไฟเบอร์กลาส นาวาสถาปัตยกรรม ซ่อมบำรุงเรือ

1.9 สาขาวิชาผลิตภัณฑ์ยาง แบ่งออกเป็น สาขางานผลิตภัณฑ์ยาง

2. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ

2.1 สาขาวิชาพาณิชยกรรมแบ่งออกเป็น สาขางานการบัญชี การขาย การเลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจสถานพยาบาล การประชาสัมพันธ์ ภาษาต่างประเทศ งานสำนักงานสำหรับผู้พิการทางสายตา

2.1 สาขาวิชาธุรกิจบริการ แบ่งออกเป็น สาขางานการจัดการความปลอดภัย การจัดการความสะอาด

3.ประเภทวิชาศิลปกรรม

3.1 สาขาวิชาศิลปกรรมแบ่งออกเป็น สาขางาน วิชาจิตรศิลป์ การออกแบบศิลปหัตถกรรม อุตสาหกรรมเครื่องหนัง เครื่องเคลือบดินเผา เทคโนโลยีการถ่ายภาพ เครื่องประดับอัญมณี ช่างทองหลวง เทคโนโลยีศิลปกรรม การพิมพ์สกรีน คอมพิวเตอร์กราฟิก ศิลปหัตถกรรมโลหะ รูปพรรณและเครื่องประดับ ดนตรีสากล เทคโนโลยีนิเทศศิลป์ ช่างทันตกรรม

4. ประเภทวิชาคหกรรม

4.1 สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกายแบ่งออกเป็น สาขางาน ผลิตและตกแต่งสิ่งทอ ออกแบบเสื้อผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า อุตสาหกรรมเสื้อผ้า ธุรกิจเสื้อผ้า

4.2 สาขาวิชาอาหารและโภชนาการแบ่งออกเป็น สาขางาน อาหารและโภชนาการแปรรูปอาหาร ธุรกิจอาหาร

4.3 สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์แบ่งออกเป็น หน่วยงาน คหกรรมการผลิต คหกรรม
การบริการ ธุรกิจคหกรรม คหกรรมเพื่อการโรงแรม

4.4 สาขาวิชาเสริมสวยแบ่งออกเป็น หน่วยงาน เสริมสวย

5. ประเภทวิชาเกษตรกรรม

5.1 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์แบ่งออกเป็น หน่วยงาน พืชศาสตร์ สัตวศาสตร์
อุตสาหกรรมเกษตร ช่างเกษตร เกษตรทั่วไป การประมง

6. ประเภทวิชาประมง

6.1 สาขาวิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แบ่งออกเป็น หน่วยงาน เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

6.2 สาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำ แบ่งออกเป็น หน่วยงาน แปรรูปสัตว์น้ำ การผลิตชุมชนและ
ผลิตภัณฑ์

6.3 สาขาวิชาประมงทะเล แบ่งออกเป็น หน่วยงาน ประมงทะเล

7. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

7.1 สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น หน่วยงาน การโรงแรม
การท่องเที่ยว

8. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

8.1 สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งทอ แบ่งออกเป็น หน่วยงาน เทคโนโลยีสิ่งทอ

8.2 สาขาวิชาเคมีสิ่งทอ แบ่งออกเป็น หน่วยงาน เคมีสิ่งทอ

8.3 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป แบ่งออกเป็น หน่วยงาน อุตสาหกรรมเสื้อผ้า
สำเร็จรูป

9. ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

9.1 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ แบ่งออกเป็น หน่วยงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ

9.2 สาขาวิชาเทคโนโลยีระบบเสียง แบ่งออกเป็น หน่วยงาน เทคโนโลยีระบบเสียง

10. หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) 2551

- 10.1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิชาเอก คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
- 10.2 สาขาวิชาเครื่องกล วิชาเอก เทคนิคช่างยนต์
- 10.3 สาขาวิชาเทคนิคการผลิต วิชาเอก เชื่อมและประสาน
- 10.4 สาขาวิชาโยธา วิชาเอก เทคนิคโยธา
- 10.5 สาขาวิชาไฟฟ้า วิชาเอก เทคนิคไฟฟ้ากำลัง
- 10.6 สาขาวิชาไฟฟ้า วิชาเอก เทคนิคไฟฟ้าสื่อสาร

แหล่งข้อมูล : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การศึกษาต่อด้านอื่น ๆ

นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วมีทางเลือกในการศึกษาต่อ นอกเหนือจากการศึกษาสายสามัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสายอาชีพในโรงเรียนอาชีวศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สามารถศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น

โรงเรียนเตรียมทหาร

โรงเรียนจ่าอากาศ

โรงเรียนดุริยางค์ทหารเรือ

โรงเรียนช่างฝีมือทหาร

วิทยาลัยนาฏศิลป์

วิทยาลัยในวังชาย

วิทยาลัยในวังหญิง

โรงเรียนช่างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นต้น

ใบงานกิจกรรมโลกกว้างทางการศึกษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนแยกเข้ากลุ่มแล้วร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. สายการเรียนที่นักเรียนมีความสนใจต้องการศึกษาต่อเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

.....

2. ความสำคัญและความต้องการของสายการเรียนนี้

.....

3. เส้นทางการศึกษาต่อของสายการเรียนนี้

.....

4. เมื่อจบจากสายการเรียนนี้สามารถไปประกอบอาชีพอะไรได้บ้าง

.....

5. แนวทางการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อในสายการเรียนที่นักเรียนมีความสนใจ

.....

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงก์ พาสันส์ ครั้งที่ 8-9
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม การศึกษาโลกกว้างทางอาชีพ **เวลา 50 นาที**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในปัจจุบันและอนาคต
2. เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลทางอาชีพเพื่อประกอบการตัดสินใจวางแผนการศึกษาต่อและเลือกอาชีพได้

สาระสำคัญ

การศึกษาโลกกว้างทางอาชีพ เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับงานอาชีพต่าง ๆ ทั้งลักษณะการทำงาน ความก้าวหน้า แนวโน้มของตลาดแรงงาน และความต้องการกำลังคนทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยนักเรียนสามารถศึกษาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ รายการวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับอาชีพ สอบถามจากผู้รู้โดยตรง ค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ หรือไปศึกษาดูงานอาชีพต่าง ๆ จากแหล่งอาชีพนั้น เป็นต้น

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

ชั่วโมงที่ 1

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียน บอกอาชีพที่นักเรียนพบเห็นระหว่างการเดินทางจากบ้านมาถึงโรงเรียนว่านักเรียนพบเจออาชีพอะไรบ้าง
- 2) ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นถึงการเกิดอาชีพใหม่ๆ ในปัจจุบัน

- ชั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจจากเว็บไซต์กรมการจัดหางานเรื่อง คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน หัวข้อ รู้จักอาชีพ (<https://www.doe.go.th/vgnew>)
- 2) ผู้วิจัยแจกใบงาน มารู้จักอาชีพกันเถอะ ให้นักเรียนเขียนข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ได้ศึกษามา 1 อาชีพประกอบไปด้วยข้อมูล ดังนี้

1. ชื่ออาชีพ
2. ลักษณะงานที่ทำ
3. สภาพการจ้างงาน
4. สภาพการทำงาน
5. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ
6. โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ
7. สถานฝึกอบรมอาชีพหรือสถาบันการศึกษา
8. อาชีพที่เกี่ยวข้อง

- ชั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลนอกเหนือจากหัวข้อเพิ่มเติมได้จาก เว็บไซต์กรมการจัดหางาน และนัดหมายนำเสนอข้อมูลสิ่งที่นักเรียนได้ค้นคว้าจากเว็บไซต์แล้วเตรียมนำเสนอในช่วงโมงต่อไป

ชั่วโมงที่ 2

- ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนว่านักเรียนรู้จักอาชีพอะไรบ้างที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันและคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะอะไร
- 2) ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการแสวงหาข้อมูลที่ทันสมัยและเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

- ชั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนนำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากเว็บไซต์และแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมจากการทำใบงาน มารู้จักอาชีพกันเถอะ เมื่อชั่วโมงที่แล้ว
- 2) ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเพิ่มเติม

- ชั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรม และสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเตรียมตัวเพื่อวางแผนการตัดสินใจเลือกอาชีพของตนเองอย่างไร

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบงาน มาตรฐานอาชีพกันเถอะ
2. คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน หัวข้อ ู้จักอาชีพ
(<https://www.doe.go.th/vgnew>)

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจจากแหล่งความรู้ทางเว็บไซต์หรือแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ เช่น เอกสารกรมการจัดหางาน เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ เป็นต้น
3. นักเรียนเขียนข้อมูลอาชีพที่สนใจได้ครบทุกหัวข้อ

ใบงาน มาตรฐานอาชีพกันเถอะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลอาชีพ แล้วตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ชื่ออาชีพ
2. ลักษณะงานที่ทำ
3. สภาพการจ้างงาน
4. สภาพการทำงาน
5. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ
6. โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ
7. สถานฝึกอบรมอาชีพหรือสถาบันการศึกษา
8. อาชีพที่เกี่ยวข้อง

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 10
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม กลยุทธ์การตัดสินใจเลือกอาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจหลักการสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพได้

สาระสำคัญ

การตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการที่นักเรียนพิจารณาข้อมูลจากทางเลือกอาชีพที่หลากหลายอย่างมีหลักการ สอดคล้องกับความเป็นจริงของนักเรียน โดยการสำรวจตนเอง ทั้งทางด้านค่านิยม ความสนใจ ประสบการณ์ต่างๆ และสำรวจข้อมูลอาชีพเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ดังนั้น ก่อนมีการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนจึงควรมีความรู้ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับตนเองได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1) ผู้วิจัยให้นักเรียนยกตัวอย่างเรื่องที่เราต้องตัดสินใจในชีวิตประจำวัน อาจเริ่มจากเรื่องเล็กๆ เช่น ตอนพักกลางวันจะเลือกทานข้าวหรือก๋วยเตี๋ยวดี เพื่อนชวนไปเที่ยวในขณะที่งานเรายังไม่เสร็จ

2) ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนเห็นถึงผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ ทำให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการตัดสินใจว่าหากตัดสินใจผิดพลาดจะส่งผลเสียต่อนักเรียนอย่างไร และนำเข้าสู่ความสำคัญของการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เปรียบเสมือนวิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักเรียนในอนาคต

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1) ผู้วิจัยอธิบายหลักการตัดสินใจเลือกอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์ ให้นักเรียนเข้าใจถึงหลักการตัดสินใจ ที่จะต้องพิจารณา 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจคุณลักษณะของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง การมีความรอบรู้ และรู้สึกในโลกของอาชีพ และการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของตน

2) ผู้วิจัยนำแผนภูมิและบัตรคำ กระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ มาติดที่บนกระดานแล้วอธิบายให้นักเรียนเข้าใจสาระสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น

3) ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มย่อย และให้แต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณากรณีตัวอย่าง “การตัดสินใจของฟ้า” เขียนลงใน “ใบงานฟ้าจะตัดสินใจอย่างไร” โดยผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง แล้วร่วมกันหาแนวทางลงความคิดเห็นในสมาชิกว่า ฟ้าควรตัดสินใจอย่างไร พร้อมทั้งระบุเหตุผลประกอบด้วย

4) แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานถึงผลการพิจารณาของกลุ่ม ตามขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

- ขั้นสรุป

นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุปสาระประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้หลักการตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. แผนภูมิและบัตรคำกระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ
3. กรณีตัวอย่าง “การตัดสินใจของฟ้า”
4. ใบงานฟ้าจะตัดสินใจอย่างไร

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. นักเรียนสามารถอธิบายหลักการสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ครบทุกขั้นตอน

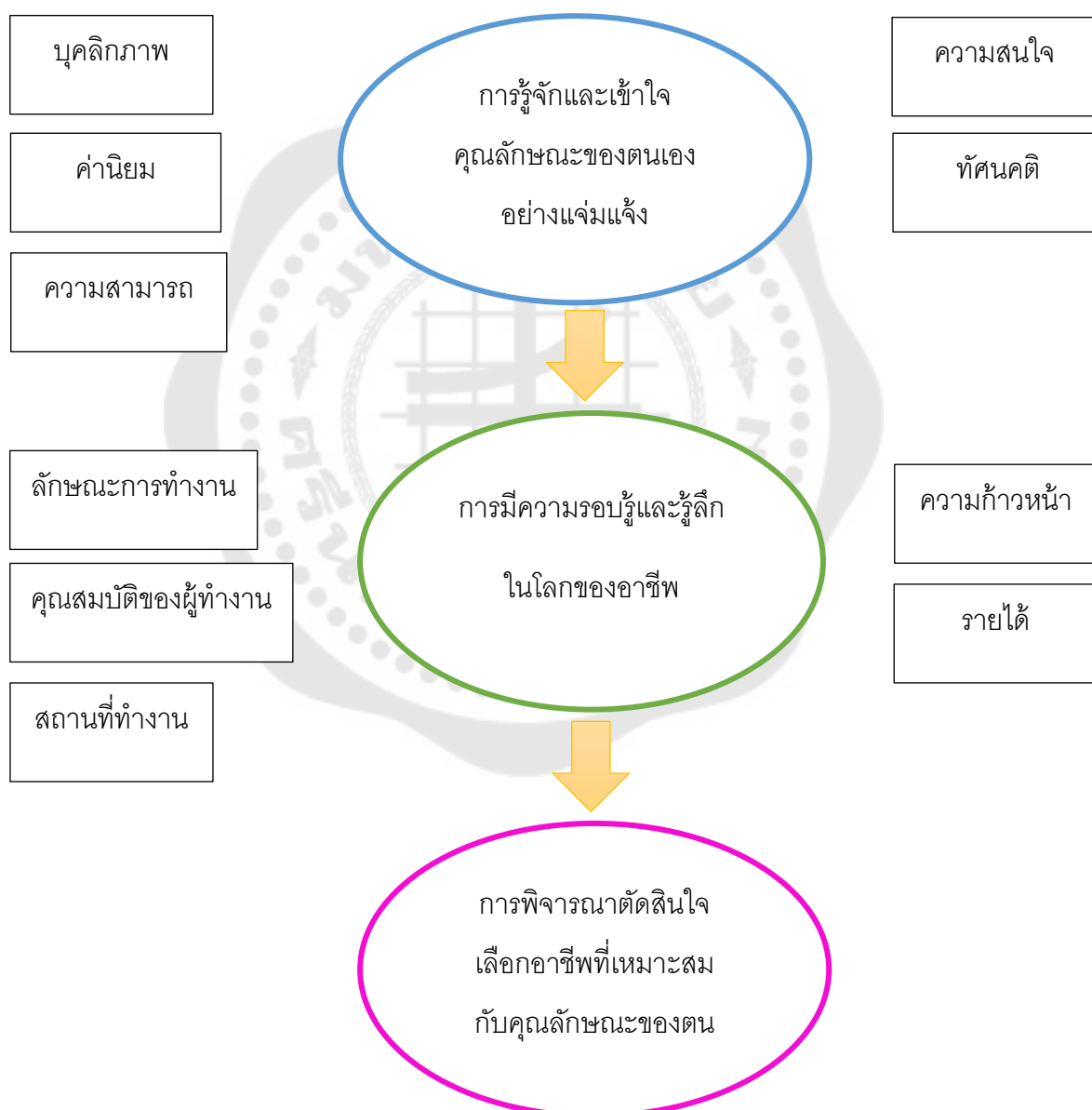
2. นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพในใบงานการตัดสินใจของฟ้าได้อย่างมีหลักการ

ใบความรู้

หลักการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของแฟรงค์ พาสันส์

ทฤษฎีของพาร์สันได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ประการที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดังนี้

นิรนาท แสนสา. (2557). กิจกรรมและเครื่องมือแนะแนวเพื่อสำรวจความสนใจในอาชีพ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

แผนภูมิ

กระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 1 การตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 การพิจารณาทางเลือก

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์และจัดลำดับทางเลือก

ขั้นที่ 5 การประเมินทางเลือกอย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 การตัดสินใจ

ขั้นที่ 7 การวางแผนดำเนินงาน

บัตรคำ

บุคคลจะต้องตระหนักว่าตนมีความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจ
และรู้ว่าสิ่งที่ตนจะต้องตัดสินใจคืออะไร

บุคคลจะต้องรวบรวมข้อมูล ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่จะต้องตัดสินใจ
โดยข้อมูลที่รวบรวมมานั้นต้องเชื่อถือได้และมีรายละเอียดเพียงพอ

บุคคลจะเริ่มมองเห็นทางเลือกต่าง ๆ หลังจากได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว
ในขั้นนี้บุคคลจะต้องพิจารณาทางเลือกทั้งหลายที่ตนสามารถเลือกได้

บุคคลจะวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ ว่าแต่ละทางเลือกมีข้อดี ข้อด้อยอะไรบ้าง
แล้วจัดลำดับทางเลือกที่ดีที่สุดไว้เป็นลำดับแรก และที่ด้อยลงไปก็จัดในลำดับถัดมา

บุคคลควรหาข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งอาจทำให้ได้ทางเลือกเพิ่มขึ้น
แล้วจึงประเมินทางเลือกอย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง

บุคคลตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดได้อย่างมีเหตุผล

บุคคลจะวางแผนดำเนินงานตามที่ตัดสินใจเลือก

กรณีตัวอย่าง “การตัดสินใจของฟ้า”

ฟ้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีฐานะทางครอบครัวยากจนมาก พ่อกับแม่ของฟ้าแยกทางกันและไม่ได้ติดต่อกันแล้ว ส่วนฟ้าอาศัยอยู่ที่จังหวัดพะเยากับแม่และน้องชายอีก 1 คนที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งตอนนี้แม่ของฟ้าก็ป่วยเป็นโรคหัวใจไม่สามารถทำงานหนักได้ จึงต้องพบบุญกระดาษสงขายเพื่อหารายได้ประทังชีวิต แม่บอกฟ้าว่าเมื่อฟ้าเรียนจบ ม.3 แล้วให้ออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวทันที และส่งเสียให้น้องชายเรียนจนจบ ม.3 ด้วย

เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่อยู่ข้างบ้านของฟ้า ชักชวนฟ้าให้ไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ซึ่งต้องการคนงาน และเสนอจะให้ค่าตอบแทนวันละ 200 บาท มีที่พักให้อยู่รวมกันกับเพื่อนคนงานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย นอกเหนือจากนั้นต้องรับผิดชอบตนเอง

นำสาวของฟ้าบอกฟ้าว่า เพื่อนผู้หญิงของน้ำซึ่งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ต้องการเด็กผู้หญิงไปช่วยทำขนมเค้กขายโดยเสนอจะให้ค่าตอบแทนเดือนละ 5,000 บาท พร้อมกับกินอยู่ฟรีที่ร้าน

นักเรียนคิดว่าฟ้าควรจะทำอย่างไร

ใบงาน “ฟ้าจะตัดสินใจอย่างไร”

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง กรณีตัวอย่าง “การตัดสินใจของฟ้า” แล้วร่วมกันพิจารณาว่าฟ้าควรตัดสินใจอย่างไร จัดเรียงตามกระบวนการตัดสินใจ ดังนี้

<p>ขั้นที่ 1 การตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจ</p>	→
<p>ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจ</p>	→
<p>ขั้นที่ 3 การพิจารณาทางเลือก</p>	→
<p>ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์และจัดลำดับทางเลือก</p>	→
<p>ขั้นที่ 5 การประเมินทางเลือกอย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง</p>	→
<p>ขั้นที่ 6 การตัดสินใจ</p>	→
<p>ขั้นที่ 7 การวางแผนดำเนินงาน</p>	→

➤ สมาชิกในกลุ่มเห็นควรว่า ฟ้าควรตัดสินใจดังนี้

.....

➤ เหตุผลที่สมาชิกของกลุ่มตัดสินใจคือ

.....

.....

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 11
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ชื่อกิจกรรม เส้นทางชีวิตสู่เป้าหมายทางอาชีพ **เวลา 50 นาที**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนเป้าหมายทางอาชีพได้

สาระสำคัญ

การวางแผนชีวิตให้เหมาะสมกับตนเองด้านการศึกษาอาชีพ โดยพิจารณาจากบุคลิกภาพและความสามารถของตน แล้วปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ ช่วยให้บรรลุความสำเร็จในชีวิตได้มากขึ้น

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ผู้วิจัยเล่ากรณีตัวอย่างของบุคคลที่วางแผนชีวิตและบุคคลที่ไม่วางแผนชีวิต ที่ได้รับความสำเร็จไม่เท่ากัน ให้นักเรียนอภิปรายสาเหตุที่ทำให้สำเร็จและไม่สำเร็จ

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียน Mind Mapping เกี่ยวกับการวางแผนเป้าหมายทางอาชีพ ในอนาคตของนักเรียนตั้งแต่ จ.บ.ม.3 เลือกศึกษาต่อและเลือกประกอบอาชีพลงในกระดาษ A4
- 2) โดยให้นักเรียนพิจารณาวางแผนให้สอดคล้องกับ การรู้จักตนเอง ความสามารถ ค่านิยม บุคลิกภาพ และความสนใจที่มีต่ออาชีพ ข้อมูลทางอาชีพ และนำไปสู่การวางแผนตัดสินใจเลือกอาชีพของตนเองได้

- ขั้นสรุป

นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุปสาระประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการวางแผนเป้าหมายทางอาชีพว่าสามารถทำให้นักเรียนมีการเตรียมตัวในการวางแผนทางเลือกศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้อย่างประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

สื่อ/อุปกรณ์

กระดาษ A4 Mind Mapping

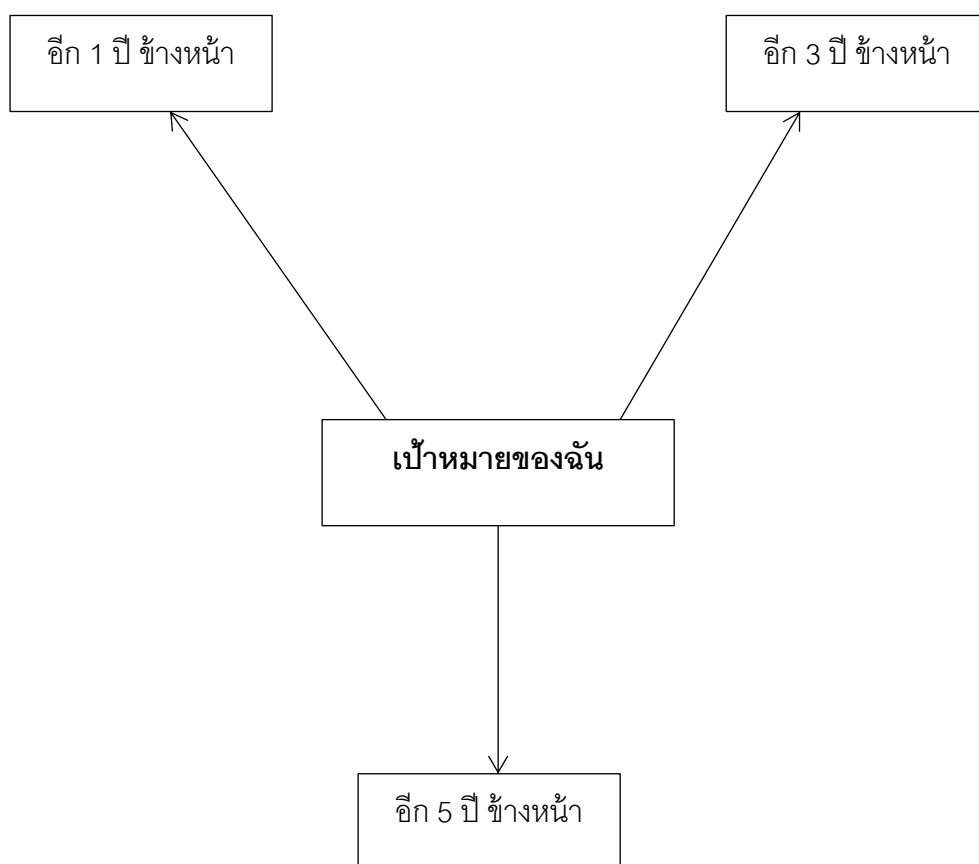
การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึกร การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพอธิบาย Mind Mapping การวางแผนเป้าหมายทางอาชีพได้สอดคล้องกับความรู้จักตนเอง ความสามารถ ค่านิยม และบุคลิกภาพของตน

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

Mind Mapping การวางแผนเป้าหมายทางอาชีพ

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ
ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 12
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม ปัจฉิมนิเทศ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองในการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

สาระสำคัญ

ปัจฉิมนิเทศ เป็นการประเมินดูพัฒนาการของนักเรียนหลังที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ เพื่อสามารถเปรียบเทียบระดับพัฒนาการของนักเรียนก่อนกับหลังได้รับการจัดโปรแกรมได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- **ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

- **ชั้นปฏิบัติกิจกรรม**

ผู้วิจัยให้นักเรียนทำวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อเก็บเป็นคะแนน Post-test (เวลา 40 นาที)

- **ชั้นสรุป**

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของ แฟรงค์ พาสันส์ ครั้งที่ 1- ครั้งที่ 12 เกี่ยวกับการได้ร่วมกิจกรรมการรู้จักตนเองในด้านต่างๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด การได้ทำแบบทดสอบบุคลิกภาพ และได้ค้นหาข้อมูลอาชีพต่างๆ รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจอย่างมีหลักการที่สามารถช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

สื่อ/อุปกรณ์

แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึกร การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนตอบแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพครบทุกข้อ
3. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้สูงกว่าโปรแกรมครั้งที่ 1

**โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 1
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**

ชื่อกิจกรรม ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายจุดมุ่งหมาย วิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต
2. เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองในการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

สาระสำคัญ

การปฐมนิเทศ เป็นการทำความเข้าใจและสร้างข้อตกลงระหว่างผู้วิจัย และนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ รวมถึงการทำแบบวัดคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติและแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนเป็นการประเมินระดับพื้นฐานของนักเรียนก่อนที่จะได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต เพื่อสามารถเปรียบเทียบระดับพัฒนาการของนักเรียนหลังได้รับการจัดโปรแกรมได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และแนะนำตนเองให้นักเรียนรู้จัก
- 2) ผู้วิจัยพูดคุยกับนักเรียนและบอกจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวและสร้างข้อตกลงร่วมกับนักเรียนเรื่องการเข้าชั้นเรียน ระยะเวลา และประโยชน์ของการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพในแต่ละครั้ง

- ชั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
- 2) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อเก็บเป็นคะแนน Pre-test (เวลา 40 นาที)

- ขั้นสรุป

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ และให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อตกลงและแนวทางการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมตรงต่อเวลา การมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมต่างๆ การมาเข้าร่วมโปรแกรมให้ครบ 12 ครั้ง เป็นต้น
- 2) ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพครั้งต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกจุดมุ่งหมายและแนวทางการปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมได้
3. นักเรียนตอบแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพครบทุกข้อ

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม อนาคตของฉัน.... ฉันอยากจะเป็น?

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การตั้งเป้าหมายที่สอดคล้องกับความปรารถนาของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวของตนเองได้

สาระสำคัญ

การกำหนดเป้าหมายทางอาชีพโดยการมุ่งประเด็นและการยืดหยุ่น คือ การที่นักเรียนตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้จากความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพของตนเอง โดยคำนึงถึงความสมดุลกันของเป้าหมายที่กำหนดไว้ รู้จักการตั้งเป้าหมายในระยะสั้นระยะยาวที่มีความสอดคล้องกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ตนเองได้เรียนรู้ทางเลือกอื่น ๆ นอกเหนือจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่อาจมีความเหมาะสมมากกว่า

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยเปิดเพลง หนูอยากเป็นอะไร ของเบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์ ให้นักเรียนฟังและสอบถามนักเรียนว่า ใครจำได้บ้างว่าในเนื้อเพลง มีทั้งหมดกี่อาชีพที่เด็กน้อยในเพลงฝันอยากเป็น
- 2) ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนว่าตอนนี้นักเรียนมีอาชีพในฝันที่อยากเป็นในอนาคตแล้วหรือยัง พร้อมทั้งบอกเหตุผลประกอบ
- 3) ผู้วิจัยเชื่อมโยงสู่การเห็นถึงความสำคัญของการตั้งเป้าหมาย และอธิบายถึงความสำคัญของการตั้งเป้าหมายว่า เป้าหมายในชีวิต (Life Goals) เป็นสิ่งที่เราให้ความสำคัญและปรารถนาจะเกิดขึ้นในอนาคต และเป็นแรงจูงใจให้คนเรามีพลังมุ่งไปสู่อนาคต การมีเป้าหมายในชีวิต จะช่วยให้บุคคลใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย มีความหวัง และมีทิศทางมุ่งสู่อนาคต เพราะการมีเป้าหมายจะเป็นตัวบ่งชี้ว่า บุคคลต้องการอะไรบ้าง จะมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร เพื่อใคร และเพื่อที่จะทำอะไร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ที่จะมีการตั้งเป้าหมายในชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายของตนเอง ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และเป็นไปตามความต้องการของตนเอง

- ชั้นปฏิบัติการกรม

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนหลับตา โดยผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนจินตนาการว่าภาพนักเรียนในอนาคต ช่วงระยะเวลา 1 ปี 3 ปี 5 ปี และ 10 ปีข้างหน้านักเรียนกำลังทำอะไรอยู่
- 2) ผู้วิจัยแจกใบกิจกรรมอนาคตของฉัน...ฉันอยากจะเป็น?
- 3) ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพว่าตนเองกำลังยืนอยู่ที่จุดอนาคต ซึ่งห่างจากวันนี้ไปจนถึงช่วงระยะเวลา 1 ปี 3 ปี 5 ปี และ 10 ปีข้างหน้า นักเรียนอยู่ที่ไหน เรียนอะไร กำลังฝึกฝนสาขาอาชีพใด จมองตนในลักษณะที่นักเรียนอยากเป็น ทำอะไรในสิ่งที่นักเรียนอยากทำ แล้วเขียนหรือวาดภาพในสิ่งที่คิดฝันนั้นไว้ในใบกิจกรรมอนาคตของฉัน...ฉันอยากจะเป็น?
- 4) ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนว่าที่นักเรียนเขียนในใบกิจกรรมอนาคตของฉัน ฉันอยากจะเป็น? นั้นเป็นการตั้งเป้าหมายระยะยาว ซึ่งนักเรียนคิดว่าจะทำอย่างไรบ้างให้สามารถไปถึงอาชีพในฝันที่นักเรียนอยากเป็น
- 5) โดยนอกจากการตั้งเป้าหมายระยะยาวแล้วจะต้องมีการตั้งเป้าหมายในระยะสั้นเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนเป้าหมายระยะสั้น ในช่วงเวลา 1 เดือน 3 เดือน และ 6 เดือน ในใบกิจกรรมการเดินทางของฉัน...ไปสู่เป้าหมาย?
- 6) ผู้วิจัยอธิบายว่า การที่นักเรียนตั้งเป้าหมายในระยะยาวแล้ว การจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้มากขึ้น จำเป็นที่จะต้องตั้งเป้าหมายในระยะสั้น ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเห็นถึงความชัดเจนของเป้าหมายของตนเองได้มากยิ่งขึ้น

- ชั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการตั้งเป้าหมาย โดยในวันนี้ที่นักเรียนได้มีการตั้งเป้าหมายในระยะสั้น และระยะยาวนั้น สิ่งสำคัญที่ควรกระทำต่อจากการมีเป้าหมายก็คือ การวางแผนเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และวิเคราะห์ตนเองว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ตนเองได้เป็นอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ นำไปสู่การวางแผนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ต้องการได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. เพลง หนูอยากเป็นอะไร ของเบิร์ต ธงไชย แมคอินไตย์
2. ใบกิจกรรมอนาคตของฉัน.... ฉันอยากจะเป็น?
3. ใบกิจกรรมการเดินทางของฉัน...ไปสูเป้าหมาย?

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของการตั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวได้
3. นักเรียนสามารถเขียนเป้าหมายด้านการศึกษาต่อได้สอดคล้องกับอาชีพที่นักเรียนตั้งเป้าหมายไว้

เพลง หนูอยากเป็นอะไร ของเบิร์ต ธงไชย แมคอินไตย์

เพลง : หนูอยากเป็นอะไร

ศิลปิน : เบิร์ต ธงไชย แมคอินไตย์

ไกลสุดไกล สุดปลายรุ้ง

ดวงตาน้อยน้อยมุ่งมองไปแสนไกล

เด็กน้อยเคย เจ้าฝันเจ้าใฝ่

ฝันถึงสิ่งใด บ้างหนา

หนูหนูเคย หนูน้อย

ขอลถามหนูน้อย ได้ไหม

หนูใฝ่หนูฝัน อยากรเป็นอะไร

เมื่อหนูโตใหญ่ สิ่งไหน ที่ อยากร เป็น

(ด.ช1)หนูอยากจะเป็นหมอ

รักษาคุณพ่อตอนไม่สบาย

ขอให้หนูได้เป็นหมอ ขอให้สมตั้งใจ

(ด.ญ1)หนูจะเป็นคุณครูสมที่หนูตั้งใจ

ขอให้เป็นผู้คุณครูสมที่หนูตั้งใจ

(ด.ช2)หนูอยากเป็นทหารนั่งบนรถถัง

ที่คันใหญ่ใหญ่

ขอให้ได้เป็นทหารที่กล้าหาญชาญชัย

(ด.ญ2)หนูจะเป็นพยาบาลคอยดูแลคนไข้

ขอให้พยาบาล พุดหวานจับใจ

(ด.ช3)หนูจะเป็นตำรวจเป็นผู้หมวดจับผู้ร้าย

ขอให้ได้เป็นตำรวจ เป็นผู้หมวดปืนไว

ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร อยากรเป็นสิ่งใด

ขอให้สมตั้งใจได้เป็นอย่างดี แต่มีอีกอย่าง

ที่สำคัญ เหนือ สิ่ง ใด นั้น คือเป็น คนดี

ถ้าโตขึ้นไปหนูเป็นคนดี หนูจะมีแต่คนรักใคร่

ทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูจะได้ตั้งใจ เสมอ

ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา

ความหอยเหงา ก็ไม่เจอะเจอ
 เป็นคนดี กันดี ไหมเออ ทำดีเสมอ
 ไม่ว่าจะหนูจะเป็นอะไร
 (เด็กหมู) หนูโตขึ้นไปหนูเป็นคนดี
 หนูอยากมีแต่คนรักใคร่
 จะทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูคงได้ตั้งใจ เสมอ
 ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา
 ความหอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ
 เป็นคนดี คงดีนะเออ ทำดีเสมอ ตลอดไป
 ถ้าโตขึ้นไปหนูเป็นคนดี
 หนูจะมีแต่คนรักใคร่
 จะทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูจะได้ตั้งใจ เสมอ
 ดวงดาวสายรุ้ง จะเป็นเพื่อนเรา
 ความหอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ
 เป็นคนดี กันดีไหมเออ ทำดีเสมอ
 ไม่ว่าจะหนูจะเป็นอะไร
 (เด็กหมู) หนูโตขึ้นไปหนูได้เป็นคนดี
 หนูจะมีแต่คนรักใคร่
 จะทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูก็ได้ตั้งใจ เสมอ
 ดวงดาวสายรุ้ง จะเป็นเพื่อนเรา
 ความหอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ
 เป็นคนดีคงดีนะเออ ทำดีเสมอ ตลอดไป
 (เด็กหมู) หนูโตขึ้นไปหนูได้เป็นคนดี
 หนูจะมีแต่คนรักใคร่
 จะทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูก็ได้ตั้งใจ เสมอ
 ดวงดาวสายรุ้ง จะเป็นเพื่อนเรา
 ความหอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ
 เป็นคนดีคงดีนะเออ ทำดีเสมอ ตลอดไป

ใบกิจกรรม อนาคตของฉัน ฉันอยากจะเป็น?

ให้นักเรียนคิดว่าตนเองกำลังยืนอยู่ที่จุดอนาคต ซึ่งห่างจากวันนี้ไปจนถึงช่วงระยะเวลา 1 ปี 3 ปี 5 ปี และ 10 ปีข้างหน้า นักเรียนอยู่ที่ไหน เรียนอะไร กำลังฝึกฝนสาขาอาชีพใด จงมองตนในลักษณะที่นักเรียนอยากเป็น ทำอะไรในสิ่งที่นักเรียนอยากทำ แล้วเขียนหรือวาดภาพในสิ่งที่คิดฝัน

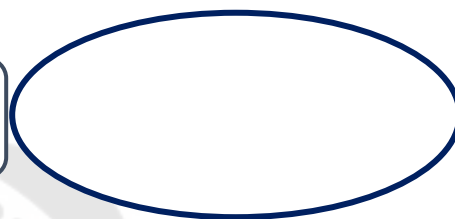
.....

.....

.....

.....

10 ปีข้างหน้า

.....

.....

.....

.....

5 ปีข้างหน้า

3 ปีข้างหน้า

.....

.....

.....

.....

1 ปีข้างหน้า

.....

.....

.....

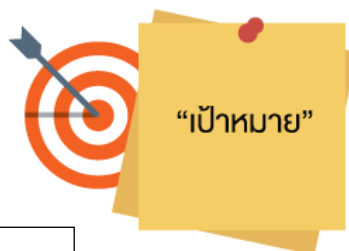
.....

OK!!

ใบกิจกรรมการเดินทางของฉันไปสู่เป้าหมาย...?

คำชี้แจง : จากการจัดเป้าหมายในระยะยาว 1 ปีที่นักเรียนกำหนดไว้ให้นักเรียนเขียนเป้าหมายระยะสั้นช่วงเวลา 1 เดือน 3 เดือน และ 6 เดือน ที่จะทำให้นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในระยะ 1 ปีข้างหน้าของนักเรียนได้

6 เดือน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 เดือน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 เดือน

.....

.....

.....

.....

.....

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 3
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ชื่อกิจกรรม รู้จักตนเอง...แล้วค้นหาอาชีพที่ใช่ เวลา 50 นาที
(ความสนใจและความถนัดของฉัน)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสรวความสนใจและความถนัดของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกงานที่ตนมีความสนใจและความถนัดได้

สาระสำคัญ

การตรวจสอบเป้าหมายที่นักเรียนตั้งไว้จะต้องพิจารณาความเหมาะสมจากหลายองค์ประกอบทั้งความถนัด ความสามารถ และบุคลิกภาพของตนเอง เรียกได้ว่าเป็นการรู้จักตนเอง ซึ่งการรู้จักตนเองนั้นเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่มีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนสามารถสำรวจตนเองเกี่ยวกับอาชีพได้จากหลายวิธี เช่น การทำแบบทดสอบและแบบสำรวจต่างๆ พร้อมทั้งการวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ได้รับในชีวิตประจำวันความสนใจและความถนัด

ความสนใจ คือความชอบซึ่งแสดงถึงความโน้มเอียงในการที่นักเรียนจะเลือกทำอะไรสิ่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนสามารถสังเกตตนเองได้จากกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำ หนังสือที่นักเรียนชอบอ่านหรือการที่นักเรียนสามารถอยู่กับอะไรนานๆ ได้โดยไม่รู้สึกรำคาญ เช่น ชอบวาดรูป/สนใจงานศิลปะ ชอบเล่น/ฟังดนตรี เป็นต้น

ความถนัด คือความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ความถนัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความถนัดทางการเรียน เช่น ใช้ภาษาดี คิดคำนวณได้คล่อง ฯลฯ และความถนัดเฉพาะทาง เช่น มีความถนัดด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ ฯลฯ ความถนัดกับความสนใจมักจะเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านนิทานเรื่อง เบ็ดน้อย กระรอก และนกอินทรีเป็นเรื่องราวของสัตว์ 3 ชนิด คือ เบ็ด กระรอก และนกอินทรี ที่เข้าเรียนในโรงเรียนสัตว์ ซึ่งทุกตัวต้องเรียนวิชาวิ่งเร็ว ปีนป่าย ว่ายน้ำ และฝึกบิน โดยสัตว์ทั้งสามชนิดต้องเรียนและฝึกหัดในสิ่งที่ตนเองไม่ถนัดจนร่างกายบอบช้ำและเกิดความเครียด ผลการสอบกลางปีของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด ตกต่ำทุกวิชา

2) ให้นักเรียนพิจารณาว่าเพราะเหตุใดสัตว์ทุกตัวจึงมีผลการเรียนที่ตกต่ำ

- ชั้นปฏิบัติการ

- 1) ผู้วิจัยอธิบายความหมายของความถนัดและความสนใจ และบอกถึงความสำคัญที่เป็นปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนในอนาคต
- 2) ผู้วิจัยให้นักเรียนสำรวจตนเองแล้วเขียนลงในใบงานความถนัดและความสนใจของตน
- 3) ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกงานที่ตนมีความถนัดมากที่สุดมาคะละ 1 งาน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะอย่างกว้างๆ ด้วยว่างานที่นักเรียนถนัดสอดคล้องกับอาชีพอะไรได้บ้าง

- ชั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยเพิ่มเติมประโยชน์ที่ได้รับจากการที่นักเรียนได้สำรวจความสนใจและความถนัดของตนเอง เพื่อเป็นการทบทวนตนเองตรวจสอบว่าเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้นั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อ/อุปกรณ์

1. นิทานเรื่อง เบ็ดน้อย กระจอก และนกอินทรี
2. ใบงาน ความถนัดและความสนใจของตนเอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าตนเองมีความสนใจและความถนัดอะไร
3. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าความสนใจและความถนัดของตนเองมีความสอดคล้องกับอาชีพอะไรได้บ้าง มาอย่างน้อย 3 อาชีพ

นิทานเรื่อง เป็ดน้อย กระรอก และนกอินทรี

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีสัตว์ป่าหลายชนิดมาประชุมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่ หลักสูตรของโรงเรียนสัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยวิชาวิ่งเร็ว ปีนป่าย ว่ายน้ำ และฝึกบิน วิชาเหล่านี้เป็นวิชาหลักที่สัตว์ทุกตัวจะต้องเรียนรู้ในโรงเรียนแห่งนี้

เมื่อเปิดสอนไปได้ 1 ภาคเรียน ผลสอบกลางปีปรากฏว่าเจ้าเป็ดน้อยได้คะแนนสูงสุดในการว่ายน้ำ แต่ทำคะแนนได้แค่สอบผ่านในการวิ่งเร็ว และต้องซ่อมในวิชาฝึกบิน ผลสอบกลางปีทำให้เจ้าเป็ดน้อยต้องอยู่เย็นหลังโรงเรียนเล็ก เพื่อฝึกวิ่งเร็วและฝึกบินสลับกันทุกวัน เป็นการตีพิเศษจากครูวิ่งและครูฝึกบิน จนในที่สุดทำทั้ง 2 วิชาของมันเปื่อยเน่าพุพองจากการฝึกวิ่งและล่าตัวก็บอบช้ำจากการตกจากที่สูงบ่อยครั้ง ผลสอบปลายปีมันสามารถทำได้แค่เกรด 1 ในวิชาวิ่งเร็วและฝึกบิน

ส่วนเจ้ากระรอกซึ่งเคยได้คะแนนสูงสุดวิชาวิ่งเร็วและปีนป่ายต้นไม้ในการสอบกลางปี กลับตกอย่างไม่มีท่าในวิชาว่ายน้ำ การเรียนพิเศษของมันในวิชาว่ายน้ำไม่ได้ช่วยให้การว่ายน้ำของมันดีขึ้นมากนัก อย่างดีที่สุดมันสามารถทำได้เพียงสอบผ่าน และเนื่องจากมันไปฝึกวิชาว่ายน้ำอย่างหนักหน่วงเกินไป จึงทำให้วิชาปีนป่ายต้นไม้ของมันที่เคยทำได้คะแนนดี ก็ได้เพียงเกรด 3 เท่านั้น

เจ้านกอินทรีซึ่งเคยชนะเลิศในเรื่องการบิน เมื่อมาถูกฝึกด้านการบินเร็วและว่ายน้ำก็ไม่สามารถทำได้ดีเหมือนเรื่องการบิน กลายเป็นสัตว์ที่มีปัญหาขึ้นมาทันที ในการสอบปลายปีมันก็ไม่สามารถทำคะแนนได้ดีสักวิชาเดียว มีหน้าขำมันยังกลายเป็นนกที่ก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ เทียวไล่จับสัตว์อื่นเพื่อให้มันกลายเป็นผู้ชนะ ความสุขที่มันเคยมีจากการเป็นจ้าวเวทาก็หายไปพร้อมกับความทุกข์ที่มันพยายามจะเอาชนะผู้อื่นในกิจกรรมที่มันไม่ถนัดก็เข้ามาแทนที่

ใบงาน ความถนัดและความสนใจของของฉัน

1. ความถนัดของฉัน

➤ ความถนัดด้านการเรียน

1. วิชาที่ทำได้ดีที่สุดสำหรับฉัน คือ

.....

2. วิชาที่เรียนแล้วมีความสุข คือ

.....

3. วิชาที่เพื่อนมักให้ช่วยอธิบายการบ้าน คือ

.....

4. วิชาที่ครูกล่าวชมเชยผลงานของฉัน คือ

.....

5. วิชาที่ฉันมักจะได้รับคัดเลือกให้ไปร่วมกิจกรรมการแข่งขัน การประกวด และอื่น ๆ คือ

.....

➤ ความถนัดเฉพาะทาง

ฉันมีความสามารถพิเศษในด้าน

ดนตรี ได้แก่.....

กีฬา ได้แก่.....

ศิลปะ ได้แก่

อื่นๆ (ระบุ)

ได้แก่.....

2. ความสนใจของฉัน

1. งานอดิเรกหรือกิจกรรมนอกห้องเรียนที่สนใจ คือ

.....

2. ประเภทหนังสือที่สนใจอ่าน คือ

.....

3. รายการโทรทัศน์ที่สนใจ คือ

.....

4. สนใจติดตามข่าวสาร/ข้อมูล เรื่อง

.....

5. มีความสนใจสนทนาพูดคุยกับเพื่อน เรื่อง

.....

3. ความถนัดและความสนใจของนักเรียนมี

ความสอดคล้องกับอาชีพอะไรได้บ้าง มาอย่างน้อย

3 อาชีพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 4
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ชื่อกิจกรรม รู้จักตนเอง...แล้วค้นหาอาชีพที่ใช่ เวลา 50 นาที
(บุคลิกภาพของฉันกับอาชีพ)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของบุคลิกภาพกับการเลือกอาชีพ
2. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจบุคลิกภาพของตนเองโดยใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา

สาระสำคัญ

การตรวจสอบเป้าหมายที่นักเรียนตั้งไว้จะต้องพิจารณาความเหมาะสมจากหลายองค์ประกอบทั้งความถนัด ความสามารถ และบุคลิกภาพของตนเอง เรียกว่าเป็นการรู้จักตนเอง ซึ่งการรู้จักตนเองนั้นเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่มีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนสามารถสำรวจตนเองเกี่ยวกับอาชีพได้จากหลายวิธี เช่น การทำแบบทดสอบและแบบสำรวจต่าง ๆ พร้อมทั้งการวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ได้รับในชีวิตประจำวัน

บุคลิกภาพ คือ ลักษณะรวมของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย สิ่งปรากฏทางร่างกาย นิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมรวมของบุคคลนั้น ซึ่งได้รวมอยู่ด้วยกันอย่างผสมกลมกลืนในตัวบุคคลนั้น รวมถึงสิ่งที่เขาชอบและไม่ชอบ สิ่งที่เขาสนใจและไม่สนใจ เป้าหมายต่างๆ ในชีวิตของเขา สิ่งจูงใจต่าง ๆ ของเขา ความสามารถด้านต่าง ๆ ของเขา ซึ่งลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละคนนั้น หากบุคคลรู้จักและเข้าใจบุคลิกภาพจึงสามารถมองตนได้ตามสภาพความเป็นจริง ย่อมช่วยให้บุคคลตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาและอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับตัวเองมากที่สุด

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยสุ่มตัวแทนนักเรียนออกมาจับสลากอาชีพ แล้วให้แสดงท่าทางของอาชีพที่จับสลากได้ ให้เพื่อนในห้องทายว่าอาชีพนั้น คืออาชีพอะไร
- 2) ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่า อาชีพที่เพื่อนแสดงท่าทางนั้น จะต้องมีความบุคลิกภาพแบบใดที่สอดคล้องกับลักษณะการประกอบอาชีพบ้าง

3) เมื่อนักเรียนสามารถบอกลักษณะของแต่ละอาชีพได้แล้ว ให้เชื่อมโยงอธิบายความหมายของบุคลิกภาพ และความสำคัญของบุคลิกภาพกับการเลือกอาชีพ

บุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

เพราะบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยบุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน บุคลิกภาพเฉพาะอย่างมีความสัมพันธ์กับอาชีพเฉพาะอย่าง ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ "จอห์น ฮอลแลนด์" (กรมการจัดหางาน, 2559)

แนวคิดพื้นฐาน 4 ประการ

ประการที่ 1 อาชีพเป็นเครื่องแสดงออกทางบุคลิกภาพ บุคคลจะเลือกอาชีพโดยอมแสดงว่าบุคลิกภาพของ เขาจะปรากฏออกมาในทิศทางเดียวกัน

ประการที่ 2 บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีความสัมพันธ์กับชนิดของสิ่งแวดล้อมในการทำงานของบุคคลนั้น ดังนั้น บุคคลจึงมีแนวโน้มจะหันเข้าหางาน หรืออาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของเขา

ประการที่ 3 บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาได้ฝึกทักษะ และใช้ความสามารถของเขา ทั้งยังเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงเจตคติ ค่านิยม และบทบาทของเขา

ประการที่ 4 บุคลิกภาพของสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ดังนั้น เมื่อสามารถทราบบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคลแล้ว ก็จะทำให้ทราบผลที่จะติดตามมาของบุคคลนั้นด้วย เช่น การเลือกอาชีพ ความสำเร็จในอาชีพ ตลอดจนทั้ง พฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งการศึกษา อาชีพ และสังคมด้วย

การเลือกอาชีพและสาขาวิชาที่จะศึกษาให้เหมาะสมกับตัวเอง โดยเน้นเรื่องของบุคลิกภาพ บุคคลแต่ละบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน แต่ละคนจะมีลักษณะที่ชี้เฉพาะตนไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ หรือนิสัยใจคอ มีนักวิชาการบางท่านได้ให้ความหมายของ คำว่า "บุคลิกภาพ" คือ ลักษณะส่วนรวมของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่ปรากฏทางร่างกาย นิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมรวมของบุคคลนั้น ซึ่งได้รวมอยู่ด้วยกันอย่าง ผสมกลมกลืนในตัวบุคคลนั้น รวมถึงสิ่งที่เขาชอบและไม่ชอบ สิ่งที่เขาสนใจและไม่สนใจ เป้าหมายต่าง ๆ ในชีวิตของเขา สิ่งจูงใจต่าง ๆ ของเขา ความสามารถด้านต่าง ๆ ของเขา

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยแจกแบบทดสอบบุคลิกภาพให้นักเรียนทำ ซึ่งแบ่งเป็น 6 บุคลิกภาพตามทฤษฎีของจอห์น ฮอลแลนด์ The Self-Directed Search (S.D.S)
- 2) ผู้วิจัยอธิบายวิธีคิดคะแนนแบบทดสอบตามลำดับขั้นตอน ให้นักเรียนทำไปพร้อม ๆ กัน และให้นักเรียนอ่านผลการแปลของแบบสำรวจที่นักเรียนทำ พร้อมทั้งเขียนลงในใบสำรวจที่แจกให้
- 3) นักเรียนแปลผลบุคลิกภาพและแสดงความคิดเห็นว่ามีความใกล้เคียงหรือตรงกับลักษณะของนักเรียนหรือไม่อย่างไร

- ขั้นสรุป

ผู้วิจัยสรุปการทำแบบทดสอบว่า ลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละคนนั้น หากบุคคลรู้จักและเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองจนสามารถมองตนได้ตามสภาพความเป็นจริง ย่อมช่วยให้บุคคลตัดสินใจเลือกแนวทางชีวิตการศึกษาและอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับตัวเองมากที่สุด

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพตามทฤษฎีของจอห์น ฮอลแลนด์ The Self-Directed Search (S.D.S)
2. แบบกระดาษคำตอบ บุคลิกภาพกับอาชีพของฉัน
3. สลากอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึกรับรู้ การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การตอบคำถาม จากการทำแบบทดสอบ โดยนักเรียนสามารถบอกอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเองได้

แบบทดสอบบุคลิกภาพ
ตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ The Self-Directed Search (S.D.S)

หมวดที่ 1: กิจกรรม

ขอให้ท่านใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง **“ชอบ”** สำหรับกิจกรรมที่ท่านชอบทำ และ **“ไม่ชอบ”** ในกิจกรรมที่ท่านไม่ชอบหรือรู้สึกเฉยๆ ต่อไปนี้

กลุ่ม R			
ข้อที่	ข้อความ	ชอบ	ไม่ชอบ
1	แก้ไขเครื่องไฟฟ้า		
2	แก้ไขเครื่องยนต์		
3	แก้ไขเครื่องจักรกลต่าง ๆ		
4	สร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยไม้		
5	ขับรถบรรทุก รถแทรกเตอร์		
6	ใช้วัสดุ โลหะ หรือทำงานเกี่ยวกับโลหะ		
7	ใช้เครื่องมือแกะสลักโลหะหรือใช้เครื่องมือที่เป็นเครื่องจักร		
8	แก้ซ่อมรถจักรยานยนต์		
9	เรียนวิชาประเภทแก้ซ่อม		
10	เรียนวิชาช่างไม้		
11	เรียนช่างเครื่องยนต์		
รวม “ชอบ”			

กลุ่ม I			
ข้อที่	ข้อความ	ชอบ	ไม่ชอบ
1	อ่านหนังสือวารสารทางวิทยาศาสตร์		
2	ทำงานในห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง		
3	ทำงานในโครงการด้านวิทยาศาสตร์		
4	สร้างจรวดทดลอง		
5	ทำงานกับอุปกรณ์ทางเคมี		
6	อ่านเรื่องความรู้ที่น่าสนใจ		
7	แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ปัญหาอักษรไขว้ ฯลฯ		
8	เรียนวิชาฟิสิกส์		
9	เรียนวิชาเคมี		
10	เรียนวิชาเรขาคณิต		
11	เรียนวิชาทางชีววิทยา		
		รวม "ชอบ"	

กลุ่ม A			
ข้อที่	ข้อความ	ชอบ	ไม่ชอบ
1	ร่าง วาด ระบายภาพต่าง ๆ		
2	ดูละคร		
3	ออกแบบเครื่องเฟอร์นิเจอร์ อาคาร		
4	เล่นดนตรีในวงดนตรีหรือวงดุริยางค์		
5	ซ้อมดนตรี		
6	ไปฟังดนตรีหรือคอนเสิร์ต		
7	อ่านนวนิยายที่นิยมแพร่หลาย		
8	วาดรูปเหมือนหรือถ่ายภาพ		
9	อ่านบทละคร		
10	อ่านหรือแต่งโคลง กลอน บทประพันธ์		
11	เลือกเรียนวิชาศิลปะ		
		รวม "ชอบ"	

กลุ่ม S			
ข้อที่	ข้อความ	ชอบ	ไม่ชอบ
1	เขียนจดหมายถึงเพื่อน		
2	เข้าร่วมทำบุญและฟังเทศน์ หรือพิธีทางศาสนา		
3	เป็นสมาชิกขององค์การหรือสโมสรทางสังคม		
4	ช่วยคนที่มีปัญหาทางจิตใจ		
5	ดูแลเด็ก ๆ		
6	ไปงานปาร์ตี้หรืองานสังคม งานเลี้ยงสังสรรค์		
7	ไ้เงินร่ำ		
8	ชอบอ่านหนังสือจิตวิทยา		
9	เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ		
10	ไปดูการแข่งขันกีฬา		
11	รู้จักเพื่อนใหม่		
รวม "ชอบ"			

กลุ่ม E			
ข้อที่	ข้อความ	ชอบ	ไม่ชอบ
1	โ้มน้ำวจิตใจผู้อื่น		
2	ขายของ		
3	อภิปรายเรื่องการเมือง		
4	จัดการธุรกิจส่วนตัว		
5	เข้าร่วมการประชุม		
6	แสดงปาฐกถา การอภิปราย		
7	ทำงานมีตำแหน่งในกลุ่มหรือองค์การ		
8	ให้คำปรึกษาเรื่องงานแก่ผู้อื่น		
9	พบบุคคลสำคัญ		
10	นำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย		
11	มีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมือง		
รวม "ชอบ"			

กลุ่ม C			
ข้อที่	ข้อความ	ชอบ	ไม่ชอบ
1	เก็บรักษาโต๊ะและห้องให้สะอาดมีระเบียบ		
2	พิมพ์หนังสือหรือจดหมายสำหรับตนเองและผู้อื่น		
3	บวกลบ คูณ หหาร ตัวเลขทางธุรกิจหรือทำบัญชี		
4	ควบคุมเครื่องกลทางธุรกิจชนิดต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์		
5	จัดเก็บบันทึกอย่างละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่าย		
6	เรียนวิชาเลข พิมพ์ดีด		
7	เรียนวิชาธุรกิจ		
8	เรียนการจัดทำบัญชีรายการต่าง ๆ		
9	เรียนวิชาคณิตศาสตร์ทางธุรกิจ		
10	จัดเก็บรวบรวมเกี่ยวกับทะเบียนประวัติ		
11	เขียนจดหมายเกี่ยวกับธุรกิจ		
รวม "ชอบ"			

หมวดที่ 2: ความสามารถ

จงอ่านกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้ และสำรวจว่าท่านมีความสามารถในกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ ถ้ามีให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง **"ใช่"** ถ้าไม่มี ให้ใส่ลงในช่อง **"ไม่ใช่"** ช่องไม่ใช่หมายความว่าทักษะที่ท่านไม่มี หรือถ้ามีก็ทำไม่ได้ไม่ชำนาญ

กลุ่ม R			
ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ฉันสามารถใช้เครื่องมือทางช่างไม้ เช่น เลื่อย หรือเครื่องกลึง		
2	ฉันใช้เครื่องมือวัดไฟฟ้า(Voltmeter)ได้		
3	ฉันปรับคาร์บูเรเตอร์ได้		
4	ฉันสามารถใช้เครื่องมือไฟฟ้าในการเจาะ บด บั่น และจักรเย็บผ้าได้		
5	ฉันสามารถขัด ถู ทาน้ำมันชักเงา หรือซ่อมแซมเครื่องเรือนได้		
6	ฉันอ่านพิมพ์เขียว (Blue Print) ได้		
7	ฉันแก้ไขซ่อมเครื่องไฟฟ้า เล็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้านได้		
8	ฉันซ่อมเครื่องเรือนที่ชำรุดได้		
9	ฉันแก้ไขซ่อมทีวีเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้		
10	ฉันสามารถซ่อมท่อได้ง่ายๆได้		
11	ฉันสามารถเขียนภาพเครื่องจักรกลได้		
รวม "ใช่"			

กลุ่ม I			
ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ฉันเข้าใจการทำงานของท่อสุญญากาศ (Vacuum tube)		
2	ฉันบอกชื่ออาหาร 3 ชนิด ที่มีโปรตีนสูงได้		
3	ฉันเข้าใจ "เวลาครึ่งชีวิต" ของสารกัมมันตภาพรังสี		
4	ฉันรู้จักการใช้ตารางเลขกำลังที่ใช้ในการคำนวณ (ตาราง Logarithm)		
5	ฉันรู้จักใช้เครื่องมือทางคณิตศาสตร์สำหรับคูณหรือหาร เช่น เครื่องคิดเลข		
6	ฉันรู้จักวิธีใช้กล้องจุลทรรศน์		
7	ฉันสามารถนับอวกาศดาวได้อย่างน้อย 3 หมู่		
8	ฉันสามารถบรรยายเกี่ยวกับหน้าที่ของเม็ดเลือดขาวได้		
9	ฉันสามารถแปลความหมายของสูตรโครงสร้างทางเคมีง่ายๆ		
10	ฉันเข้าใจเหตุผลว่าทำไมดาวเทียมไม่ตกมายังโลก		
11	ฉันเคยร่วมแสดงและประกวดสิ่งของทางวิทยาศาสตร์		
รวม "ใช่"			

กลุ่ม A			
ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ฉันเล่นดนตรีบางชนิดได้		
2	ฉันสามารถขับร้องเสียงประสานได้ ร่วมในการร้องเพลงหมู่ได้		
3	ฉันเดี่ยวดนตรีบางชนิดได้		
4	ฉันเล่นละครได้		
5	ฉันอ่านบทละครได้ตามบทบาทของผู้แสดง		
6	ฉันร้องรำทำเพลงได้อย่างสนุกสนาน		
7	ฉันเขียนรูปเหมือนได้		
8	ฉันระบายสี ตกแต่ง บ้านรูปได้		
9	ฉันทำเครื่องปั้นดินเผาได้		
10	ฉันออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องเรือน ภาพโปสเตอร์ประกาศ โฆษณาได้		
11	ฉันแต่งเรื่องหรือโคลงกลอนได้ดี		
รวม "ใช่"			

กลุ่ม S			
ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ฉันสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้คนอื่นเข้าใจได้ดี		
2	ฉันเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการกุศล การบริจาค (เช่น ชีบรถแข่ง เพื่อหาเงินช่วยการกุศล)		
3	ฉันทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี		
4	ฉันสามารถทำความสนุกสนานให้คนสูงอายุกว่าได้		
5	ฉันเป็นเจ้าของบ้านที่ดีกับแขกของฉัน		
6	ฉันสามารถที่จะสอนเด็ก ๆ ได้ดี		
7	ฉันสามารถจัดและวางแผนสำหรับงานปาร์ตี้ งานเลี้ยงสังสรรค์		
8	ฉันช่วยคนที่ไม่สบายใจให้คลายทุกข์ได้		
9	ฉันเคยทำงานเป็นอาสาสมัครตามโรงพยาบาล ชุมชน หรือบ้าน		
10	ฉันสามารถจัดงานให้มหาวิทยาลัยหรืองานกุศลให้สังคมได้		
11	ฉันมองลักษณะของคนออก		
รวม "ใช่"			

กลุ่ม E			
ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ฉันได้รับเลือกให้ช่วยเหลืองานในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัย		
2	ฉันสามารถให้คำแนะนำการทำงานแก่ผู้อื่นได้		
3	ฉันมีพลังงานเหลือหลายและมีความกระตือรือร้นมากมาย		
4	ฉันเก่งในการที่จะให้ผู้คนทำงานตามแบบวิธีของฉัน		
5	ฉันมีความสามารถในการขายของ		
6	ฉันได้แสดงตนเป็นหัวหน้าของกลุ่มคนในการให้ข้อเสนอแนะหรือข้อเรียกร้องแก่ผู้มีอำนาจได้		
7	ฉันได้รับรางวัลในการทำงานในฐานะผู้จัดจำหน่ายของหรือหัวหน้างาน		
8	ฉันได้ริเริ่มดำเนินธุรกิจการค้าหรือบริการของตนเอง		
9	ฉันรู้วิธีที่จะเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ		
10	ฉันเป็นนักถกเถียง นักโต้วาที่ที่ดี		
11	ฉันเป็นผู้จัดตั้งชมรมรวมกลุ่มหรือแก๊งค์		
รวม "ใช่"			

กลุ่ม C			
ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ฉันสามารถพิมพ์ดีด 40 คำต่อนาที		
2	ฉันสามารถใช้เครื่องคิดเลข เครื่องถ่ายเอกสารได้		
3	ฉันสามารถจดชวเลขได้		
4	ฉันสามารถจัดระเบียบเอกสารและโต้ตอบจดหมายได้		
5	ฉันสามารถทำงานในสำนักงานได้		
6	ฉันสามารถใช้เครื่องทำบัญชีรายการต่าง ๆ ได้		
7	ฉันสามารถจัดรวบรวมเอกสารเข้าที่ในเวลาอันรวดเร็ว		
8	ฉันสามารถใช้เครื่องคำนวณได้ดี		
9	ฉันสามารถใช้เครื่องมือและวิธีจัดการกับข้อมูลง่ายๆ		
10	ฉันจัดระบบรายรับรายจ่ายได้		
11	ฉันสามารถทำบันทึกการจ่ายและการขายได้		
	รวม "ใช่"		

หมวดที่ 3: อาชีพ

แบบทดสอบต่อไปนี้จะสำรวจความรู้สึกและเจตคติของท่าน เกี่ยวกับงานหลากหลายชนิด หากอาชีพใดที่ท่านรู้สึกชอบหรือน่าสนใจให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง **"สนใจ"** และทำนองเดียวกัน หากท่านไม่ชอบอาชีพใดให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง **"ไม่สนใจ"** ของอาชีพนั้น ๆ

กลุ่ม R			
ข้อที่	ข้อความ	สนใจ	ไม่สนใจ
1	ช่างเทคนิคเครื่องบิน (Airplane Mechanic)		
2	ผู้ชำนาญเรื่องสัตว์น้ำหรือสัตว์ป่า		
3	ช่างเครื่องยนต์		
4	ช่างไม้		
5	ผู้คุมเครื่องตัดดินที่ใช้เครื่องจักร		
6	นักสำรวจ		
7	ผู้ตรวจงานก่อสร้าง		
8	ผู้ควบคุมการส่งวิทยุ		
9	ผู้ทำงานปั้มน้ำมัน		
10	ผู้ดูแลสวนป่า พนักงานเพาะชำ		
11	ผู้ขับรถประจำทาง		
12	วิศวกรรถไฟ		
13	ช่างเครื่องยนต์		
14	ช่างไฟฟ้า		
รวม "สนใจ"			

กลุ่ม I			
ข้อที่	ข้อความ	สนใจ	ไม่สนใจ
1	นักอุดมศึกษา		
2	นักชีววิทยา		
3	นักดาราศาสตร์		
4	นักเทคนิคการแพทย์		
5	นักมานุษยวิทยา		
6	นักสัตวศาสตร์		
7	นักเคมี		
8	นักวิจัยทางวิทยาศาสตร์ซึ่งทำงานอย่างอิสระ		
9	ผู้เชี่ยวชาญบทความทางวิทยาศาสตร์		
10	บรรณาธิการวารสารทางวิทยาศาสตร์		
11	นักภูมิศาสตร์		
12	นักพืชศาสตร์ พฤกษศาสตร์		
13	ผู้ทำงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์		
14	นักฟิสิกส์		
รวม "สนใจ"			

กลุ่ม A			
ข้อที่	ข้อความ	สนใจ	ไม่สนใจ
1	นักกวี		
2	วาทยกร (Conductor)		
3	นักดนตรี		
4	นักประพันธ์นวนิยาย		
5	นักธุรกิจโฆษณา พาณิชยศิลป์		
6	นักเขียน		
7	นักเรียบเรียงเสียงประสาน		
8	นักเขียนข่าว		
9	นักเขียนรูป		
10	นักร้อง		
11	นักแต่งเพลง เนื้อร้อง ทำนอง		
12	ประติมากร ปั้น แกะสลัก		
13	นักแต่งละคร		
14	นักเขียนการ์ตูน		
รวม "สนใจ"			

กลุ่ม S			
ข้อที่	ข้อความ	สนใจ	ไม่สนใจ
1	นักสังคมวิทยา		
2	ครูโรงเรียนมัธยม		
3	ผู้เชี่ยวชาญทางการแก้ปัญหาเยาวชน		
4	นักบำบัดทางการพูดที่บกพร่อง		
5	ผู้ให้คำปรึกษากับคู่สมรสที่มีปัญหา		
6	ผู้บริหารโรงเรียน		
7	ผู้อำนวยการสถานพักฟื้น / สวดยสาธารณะ / สนามเด็กเล่น		
8	นักจิตวิทยาคลินิก		
9	ครูสอนวิชาสังคมศาสตร์		
10	ผู้อำนวยการด้านสวัสดิภาพประชาชน		
11	ผู้ให้คำปรึกษาปัญหาส่วนตัว		
12	ผู้ทำงานทางจิตเวช		
13	ผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ		
14	ผู้อำนวยการค่ายเยาวชน		
รวม “สนใจ”			

กลุ่ม E			
ข้อที่	ข้อความ	สนใจ	ไม่สนใจ
1	ผู้สื่อข่าวหุ้น นักคาดการณ์ นักพยากรณ์		
2	ผู้ซื้อ (ผู้จัดซื้อ)		
3	ผู้อำนวยการฝ่ายโฆษณา		
4	ตัวแทนจำหน่ายจากโรงงาน ผู้แทนฝ่ายโรงงานผู้ผลิต		
5	ผู้จัดรายการโทรทัศน์		
6	ผู้จัดการโรงแรม		
7	ผู้จัดการด้านธุรกิจ		
8	ผู้จัดการภัตตาคาร		
9	ผู้ดำเนินงานพิธีต่าง ๆ พิธีกร		
10	คนขายของ พนักงานเดินตลาด		
11	ผู้ดำเนินธุรกิจทางซื้อขายที่ดิน บ้านจัดสรร		
12	ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์		
13	ผู้จัดการส่งเสริมด้านกีฬา(Sport promotor)		
14	ผู้จัดการฝ่ายขาย		
รวม "สนใจ"			

กลุ่ม C			
ข้อที่	ข้อความ	สนใจ	ไม่สนใจ
1	ผู้ทำบัญชีรายการต่าง ๆ		
2	ครูสอนวิชาบริหารธุรกิจ		
3	ผู้คำนวณรายรับรายจ่าย ผู้พิจารณางบประมาณ		
4	ผู้ตรวจสอบบัญชีที่มีใบอนุญาต		
5	พนักงานตรวจหลักทรัพย์		
6	ผู้บันทึกในศาล		
7	พนักงานธนาคาร (รับจ่ายเงินธนาคาร)		
8	ผู้ชำนาญทางภาษี		
9	ผู้ตรวจรายการสินค้า ผู้คุม Stock สินค้า		
10	ผู้ควบคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ IBM		
11	นักวิจัยการเงิน ผู้วิเคราะห์สถานภาพทางการเงิน		
12	ผู้ประเมินราคาสินค้า		
13	พนักงานจ่ายเงิน		
14	ผู้ตรวจสอบบัญชีธนาคาร		
รวม "สนใจ"			

บุคลิกภาพกับอาชีพของฉัน

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

รหัสอาชีพของนักเรียน

หมวด	R	I	A	S	E	C
หมวด 1 กิจกรรม “จำนวนชอบ”						
หมวด 2 ความสามารถ “จำนวนใช้”						
หมวด 3 อาชีพ “จำนวนสนใจ”						
รวมจำนวนคะแนนทั้งหมด						

3. ให้นักเรียนพิจารณาผลรวมของตัวเลขสูงสุดอันดับ 1,2 และ 3 ของตัวอักษรบุคลิกภาพลงในช่องรหัสอาชีพ 3 ช่อง ด้านล่าง ดังนี้

สูงสุดอันดับ 1

สูงสุดอันดับ 2

สูงสุดอันดับ 3

4. ให้นักเรียนระบุอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของนักเรียนมา 3 อาชีพที่นักเรียนสนใจ
1) 2) 3).....

5. นักเรียนคิดว่าบุคลิกภาพตามแบบสำรวจมีความสอดคล้องกับอาชีพในฝันของนักเรียนหรือไม่ พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบ

วิธีแปลผล

หลังจากได้คะแนนในช่อง "รวมจำนวนคะแนนทั้งหมด" ครบทั้ง 6 จำนวนของแต่ละตัวอักษรแล้ว

- 1) ให้ดูว่าอักษรใดได้คะแนนสูงสุด แปลว่าตัวเรามีแนวโน้มของบุคลิกภาพและความสามารถ ไปในทางนั้นมากที่สุด และมีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพในกลุ่มนั้นมากที่สุด
 - 2 กรณีที่คะแนนอันดับ (1 และ 2 ห่างกันไม่เกินสองคะแนน ให้ถือว่าได้คะแนนเท่ากัน
- การแนะนำ - :ให้ดูอาชีพจากทั้งสองกลุ่มได้เลย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบจริงจัง (Realistic)

บุคลิกภาพ : คนในกลุ่มที่ 1 คือคนประเภทที่ชอบกิจกรรมเกี่ยวกับการควบคุม การปฏิบัติการกับเครื่องยนต์กลไก หรือจำพวกเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ชอบแก้ไขซ่อมแซม วัสดุต่าง ๆ ทั้งไม้และโลหะ มีความถนัดทางช่าง ชอบทำกิจกรรมกลางแจ้ง ชอบงานประเภทใช้กำลังกาย ชอบการเคลื่อนไหวและใช้ทักษะ เป็นลักษณะงานของผู้ชาย ชอบงานประเภทมองเห็นปัญหาที่จะแก้ไขได้ชัดเจน เลี่ยงกิจกรรมแบบต้องใช้อธิบาย สนใจคณิตศาสตร์ ไม่ชอบงาน ภาษาหรือการศึกษา หรืองานที่เกี่ยวข้องกับคน นอกจากนี้ยังเป็นคนขี้อาย ถ่อมตน เกรงใจคน คล้อยตามระบบกฎเกณฑ์ บางครั้งอาจเป็นคนขวามผ่าซาก ไม่มีพิธีรีตอง เก็บตัว ไม่ค่อยสูงส่งกับใคร แต่ไม่คิดมาก ไม่เพ้อฝัน หนักแน่น อดทน เอาการเอางาน จริงจัง พากเพียร เสมอต้นเสมอปลาย บุคคลพวกนี้อาจจะขาดทักษะทางสังคม

ความสามารถ : สิ่งที่คนประเภทนี้จะสามารถทำได้ก็คือ อ่านพิมพ์เขียว แก้ตักแต่งเฟอร์นิเจอร์ ชอบทำงานเกี่ยวกับเครื่องมือชนิดต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการใช้งานต่าง ๆ มีความรู้ทางคณิตศาสตร์

อาชีพ : อาชีพที่เหมาะสม ได้แก่ วิศวกร เจ้าหน้าที่เกษตรกรรม ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ ช่างซ่อม ช่างพืด ช่างสำรวจ ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ช่างตัดเสื้อ ช่างก่อสร้าง ช่างเครื่อง ช่างประปา นักประมง นักเดินป่า พนักงานป่าไม้ นักกีฬา นักเดินเรือ นักประดาน้ำ นักประดิษฐ์วัสดุ ครูสอนอุตสาหกรรมศิลป์ ครูสอนการเกษตร เจ้าหน้าที่เอกซเรย์ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบใช้ปัญญา และความคิดแบบนักวิชาการ (Investigative)

บุคลิกภาพ : บุคคลในกลุ่มที่ 2 จะเป็นบุคคลประเภทที่มีลักษณะดังนี้ เป็นคนที่ชอบการวิเคราะห์ และการประเมิน เป็นคนอยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกต ช่างสงสัย ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ แถมยังมีเหตุผล ละเอียดรอบคอบ เป็นคนค่อนข้างอนุรักษ์นิยม นิยชอบเก็บตัว ไม่ชอบสังคมมาก ชอบงานอิสระ ไม่ชอบเอาอย่างใคร พึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นใจในตนเอง ชอบคิดชอบฝัน ชอบแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ชอบวิจัยในโครงการทางวิทยาศาสตร์ ชอบทำงานที่ซับซ้อน หรืองานทดลองแบบประเภทท้าทายความสามารถ ไม่ชอบงานการค้า หรือการโฆษณาชักชวน ยึดระเบียบกฎเกณฑ์ สนใจการจัดการและวางแผนงาน เป็นคนมุ่งมั่นเป็นใหญ่ และสนใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม บุคคลประเภทนี้อาจจะ ขาดทักษะในการเป็นผู้นำ

ความสามารถ : เป็นคนมีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และมีความสามารถที่จะฝึกฝนอบรมทางช่างบางสาขาได้ มีความสามารถทำงานโดยใช้กล้องจุลทรรศน์ ทำงานเกี่ยวกับผลของกระแสคลื่นทางวิทยุ ความถี่ต่าง ๆ ได้ดี มีความสามารถทางคณิตศาสตร์และแพทยศาสตร์ รู้จักการทำงานของร่างกาย สามารถแปลส่วนผสมทางเคมี และรู้จักวิธีการใช้เครื่องมือทางเทคนิคได้ดี

อาชีพ : นักเศรษฐศาสตร์ แพทย์ สัตวศาสตร์ ทันตแพทย์ เกษตรกร นักเทคนิคการแพทย์ นักพยาธิวิทยา นักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ นักสถิติ นักชีววิทยา นักจุลชีววิทยา นักเคมี นักฟิสิกส์ นักวางแผน นักวิจัย นักวิชาการ ครูสอนคณิตศาสตร์ ครูสอนวิทยาศาสตร์ นักโบราณคดี นักมานุษยวิทยา นักธรณีวิทยา นักสมุทรวิทยา นักดาราศาสตร์ นักอุตุนิยมวิทยา นักภูมิศาสตร์ นักสืบสวน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบศิลปิน (Artistic)

บุคลิกภาพ : กลุ่มนี้จะเป็นคนประเภทที่ชอบแสดงออก รักความเป็นอิสระ ไม่ชอบอยู่ใต้บังคับบัญชาใคร ไม่ชอบพึ่งพาผู้อื่น ไม่คล้อยตามบุคคลอื่น เป็นคนชอบริเริ่มไม่ชอบเอาอย่างใคร ไม่ชอบสัมพันธ์เป็นส่วนตัวโดยตรงกับใคร ไม่ชอบความจำเจ หรืองานที่มีกฎระเบียบแน่นอน ช่างฝัน อ่อนไหวง่าย ชอบแสดงออก บางครั้งเจ้าอารมณ์ มีอุดมคติ ชอบคิดค้นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และแสดงออกทางศิลปกรรม มีความสามารถทางดนตรี อ่านหนังสือแบบแสดงความรู้สึกได้ดี ชอบฟังเพลง ชอบดูละคร เขียนหนังสือและแต่งกลอนได้ดี บุคคลประเภทนี้อาจจะขาดทักษะทางสำนักงาน

ความสามารถ : สามารถเล่นดนตรีได้ ร้องเพลงประสานเสียงได้ แสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ รวมทั้งสามารถอ่านแบบแสดงความรู้สึกได้ นิยมการไปฟังและดูละคร เขียนรูปได้อย่างใกล้เคียงความจริง เขียนหนังสือและแต่งกลอนได้ดี

อาชีพ : ผู้กำกับการแสดง ครูสอนภาษา ผู้สื่อข่าว ครูสอนการละคร ครูสอนนาฏศิลป์ ผู้แปลภาษาต่างประเทศ นักปรัชญา ครูสอนวรรณคดี ครูสอนดนตรี เต็มรับ นักดนตรี นักโฆษณา นักแสดงต่าง ๆ นักประชาสัมพันธ์ นางแบบ-นายแบบ นักจัดรายการวิทยุ-โทรทัศน์ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย นักวิจารณ์ ผู้ออกแบบเครื่องเรือน มัณฑนากร สถาปนิก จิตรกร นักแต่งเพลง นักแต่งบทละคร นักเขียนบทภาพยนตร์ ปรุฎิมากร นักประดิษฐ์ ช่างภาพ ช่างพิมพ์ นักออกแบบ นักประพันธ์ นักร้อง นักเต้นรำ นักเขียนการ์ตูน ครูสอนศิลปะ นักพากษ์ วาทยากร

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบบริการสังคม และชอบสมาคม (Social)

บุคลิกภาพ : คนในกลุ่มนี้มักจะเป็นคนที่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยคนที่มีปัญหาทางจิตใจ แต่ไม่ชอบให้ใครสั่ง ไม่ชอบอยู่ใต้บังคับบัญชาของใคร ชอบให้ความรู้ ชอบสนทนาและสังสรรค์กับผู้คน มีความเข้าใจคนอื่นได้ดี กล้าแสดงออก เป็นกันเอง ว่างใจ มีความเมตตา กรุณา ชอบมีอำนาจเหนือคนอื่น มีอุดมคติ รับผิดชอบ อนุรักษ์นิยม ชอบดูกีฬา ชอบร่วมกิจกรรมบันเทิง ชอบเป็นสมาชิกองค์กรหรือศูนย์ ชอบดูแลเด็ก ๆ ที่มีกิจกรรมสนุกสนาน ชอบช่วยและรักษาพยาบาลผู้อื่น มีความสามารถในการพูด มีทักษะในการติดต่อกับผู้อื่น ชอบพัฒนาให้ความรู้หรือฝึกอบรมผู้อื่น มักจะชอบงานด้านภาษามากกว่างานที่ต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ บุคคลแบบนี้จะขาดทักษะทางเครื่องจักรกล ขาดความสามารถในการวิเคราะห์หรืออย่างมีกฎเกณฑ์ระเบียบวิธี

ความสามารถ : มีความสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างดี สามารถทำงานร่วมกับบุคคลที่มีอายุสูงกว่าได้ดี สามารถวางกิจกรรมหรือโครงการให้กับโรงเรียน หรือวัด มองคนได้อย่างถูกต้อง ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และทำงานให้ชุมชนโดยสมัครใจ และชอบทำงานกับคนหมู่มาก

อาชีพ : ครู-อาจารย์ นักวิชาการ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา นักแนะแนว ผู้ให้คำปรึกษา ผู้จัดการ บรรณารักษ์ นักโภชนาการ ล่าม มัคคุเทศก์ นักเทศน์ พนักงานต้อนรับ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่งานบุคคล นักฝึกอบรม นักพัฒนากร ทูต เป็นต้น ซึ่งบุคคลในกลุ่มที่ 4 จะสามารถทำหน้าที่ในอาชีพเหล่านี้ได้ค่อนข้างดี

กลุ่มที่ 5 กลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบกล้าคิดกล้าทำ (Enterprising)

บุคลิกภาพ : คนในกลุ่มที่ 5 นี้ มักมีลักษณะเป็นคนที่ชอบกิจกรรมที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ใช้ทักษะในทางพูดจา มองเห็นตนเองเป็นผู้นำเต็มตัว เชื่อมมั่นในตนเอง ชอบชักจูงผู้อื่นให้คล้อยตาม หรือชอบดำเนินการให้บรรลุเป้าประสงค์ ชอบถกเถียงปัญหาทางการเมืองชอบอภิปราย พูดจาตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก กล้าโต้แย้ง กล้าคิดกล้าทำ กล้าเสี่ยง ชอบการแข่งขัน

ทะเลาะทะเลาะกัน ว่องไวคล่องแคล่ว มักชอบริเริ่มและดำเนินธุรกิจส่วนตัวชอบกิจกรรมชนิดเป็นกลุ่ม และองค์การ ชอบควบคุมผู้อื่น ชอบพบปะบุคคลสำคัญ เป็นผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรม ชอบการ ปาฐกถา ร่วมขบวนการในการรณรงค์หรือหาเสียง ชอบการบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ไม่ชอบกิจกรรม ที่ต้องเขียนด้วยสำนวนภาษาแบบสละสลวย หรือเป็นคำประพันธ์ หรือเขียนภาพ หรือปั้นแกะสลัก หรือกิจกรรมที่มีระบบระเบียบมาก เป็นพวกมุ่งงานและ มุ่งความสัมพันธ์

ความสามารถ : มักเคยถูกเลือกให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ สมัยอยู่ในโรงเรียนหรือ มหาวิทยาลัย สามารถควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้อื่นได้ มีความกระตือรือร้นมาก ๆ สามารถ ชักจูงให้คนอื่นมาทำสิ่งที่ตนต้องการได้ ขาดสินค้าเก่ง ชอบจัดการ รวบรวมก่อตั้งเป็นสมาคมและ องค์การ เป็นผู้นำการอภิปรายที่ดี เป็นตัวแทนเจรจาตกลงให้กับกลุ่มหรือองค์การได้ดี

อาชีพ : นักธุรกิจ นักการตลาด นายธนาคาร นักบริหาร ผู้ขายประกันชีวิต นายหน้า ชื่อขาย ผู้จัดการ นักการเมือง ทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา ที่ปรึกษาทางธุรกิจ โฆษก แอร์โฮเตส อาชีพเหล่านี้ มักเป็นอาชีพที่อยู่ในความสนใจของคนกลุ่มนี้ในระดับต้น ๆ

กลุ่มที่ 6 กลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบยึดมั่นและมีระเบียบแบบแผน (Conventional)

บุคลิกภาพ : เป็นบุคคลที่ชอบทำงานเกี่ยวกับตัวเลข และการนับจำนวน ชอบบทบาทที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา พอใจที่จะคล้อยตาม หรือเชื่อฟังบุคคลอื่น ไม่ชอบเป็นผู้นำ เลี่ยงการโต้แย้ง ไม่ชอบงานที่ใช้ทักษะทางร่างกาย ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เจ้าระเบียบ ไม่ยืดหยุ่น มีความเป็น อนุรักษ์นิยมมาก ขาดความคิดริเริ่มและจินตนาการ ชอบเลียนแบบ แต่เป็นคนจริงจังกับงานมาก อดทนและรับผิดชอบสูง ละเอียดถี่ถ้วน มีความพากเพียร เก็บกดและควบคุมอารมณ์ตนได้ดี ชอบทำงานสำนักงาน งานเสมียน งานตัวเลข งานเอกสารและสารบรรณ เช่น การเก็บบันทึกข้อมูล การจดคัดลอกข้อมูล การจัดหมวดหมู่งาน ไม่ชอบงานด้านศิลปะ ดนตรี วรรณกรรมและงานด้าน วิทยาศาสตร์

ความสามารถ : ควบคุมการทำงานของเครื่องจักรธุรกิจ (เช่น คอมพิวเตอร์) ได้ดี จัดระเบียบงานเข้าหมวดหมู่ ใช้วิชาตัวเลข ทำงานในเวลาตามที่กำหนด พิมพ์หนังสือได้ ทำบัญชี รับจ่าย ประวัติ ข้อมูล และการนัดหมายต่าง ๆ ตลอดจนถึงรายจ่ายในการซื้อขาย คำนวณกับวัสดุ ครุภัณฑ์ทางธุรกิจเป็นอย่างดี

อาชีพ : สมุหบัญชี นักบัญชี เลขานุการ เจ้าหน้าที่การเงินการธนาคาร เจ้าหน้าที่งานพัสดุ
เจ้าหน้าที่สารบัญ ผู้ตรวจสอบบัญชี ผู้ช่วยบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่สรรพากร เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์
ผู้คุมคลังสินค้า ผู้ควบคุมเครื่องยนต์ เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด นักสถิติ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์การเงิน
พนักงานไปรษณีย์ เป็นต้น บุคคลที่มีบุคลิกภาพดังที่กล่าวมา จะประกอบอาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ได้
เป็นอย่างดี

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 5
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม วางแผนเส้นทางถนนชีวิต

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการวางแผนในการบรรลุเป้าหมายที่ตนตั้งไว้

สาระสำคัญ

นอกเหนือจากการมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้ว สิ่งสำคัญที่บุคคลควรกระทำต่อจากการมีเป้าหมายก็คือ การวางแผนเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยบุคคลจะตอบคำถามว่า ตนเองจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ตนเองได้เป็นอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งถ้าบุคคลมีการวางแผนที่ดีโอกาสที่จะเป็นอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ก็จะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการวางแผนที่ดีจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ต้องการ

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1) ผู้วิจัยยกตัวอย่างให้นักเรียนช่วยกันคิดเกี่ยวกับการวางแผนเดินทาง จากโรงเรียนไปยังบ้านของนักเรียน จะต้องเดินทางอย่างไรบ้าง โดยนักเรียนจะต้องวางแผนการเดินทางให้ถึงบ้านโดยใช้ระยะเวลาที่น้อยที่สุด มีกี่เส้นทาง และโดยสารกลับอย่างไร

2) ผู้วิจัยและนักเรียนสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับการวางแผนเส้นทาง ก็เปรียบเสมือนการวางแผนเป้าหมายของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะต้องรู้จักการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างที่นักเรียนต้องการ

3) ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการตั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวเมื่อช่วงโม่งที่ผ่านมา โดยเชื่อมโยงการตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต ซึ่งการจะไปถึงเป้าหมายได้นั้นจะต้องเริ่มจากการรู้จักการวางแผนที่ดีด้วย

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1) ผู้วิจัยยกตัวอย่างบุคคลที่มีการวางแผนที่ดีและประสบความสำเร็จ ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่ามีการวางแผนอย่างไรบ้างที่ทำให้บุคคลเหล่านั้นประสบความสำเร็จ

- 2) ผู้วิจัยแจกใบกิจกรรม การวางแผนเส้นทางถนนชีวิต ให้นักเรียนพิจารณาว่าจากเป้าหมายใน 3 เดือนที่นักเรียนได้ตั้งไว้ นักเรียนจะต้องทำอะไรบ้างให้บรรลุเป้าหมายนั้น
- 3) ให้นักเรียนจัดลำดับสิ่งที่นักเรียนได้วางแผนไว้ว่าจะต้องทำอะไรบ้างก่อนและหลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น
- 4) ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าการวางแผนที่ดีนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง เช่น ความมีวินัย ความอดทน มุ่งมั่นและตั้งใจ เป็นต้น

- ชั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการรู้จักการวางแผนว่ามีอะไรบ้าง โดยการวางแผนที่ดีควรมีการคำนึงถึงการมีวินัยในการปฏิบัติตามแผน ระยะเวลาที่วางแผนเป็นไปตามที่ตั้งไว้หรือไม่ และหากมีอุปสรรคเกิดขึ้นจะมีการเตรียมตัวและแก้ปัญหาอย่างไร ซึ่งการให้นักเรียนได้รู้จักการฝึกวางแผนนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ต้องการได้

สื่อ/อุปกรณ์

ใบกิจกรรม การวางแผนเส้นทางถนนชีวิต

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่าการวางแผนที่ดีมีประโยชน์ต่อการตั้งเป้าหมายของนักเรียนได้อย่างไรบ้าง

การวางแผนเส้นทางถนนชีวิต

คำชี้แจง: ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนจะต้องทำ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายใน 3 เดือน นับจากวันนี้ โดยจัดเรียงสิ่งที่ต้องทำก่อนและหลัง พร้อมกำหนดระยะเวลาที่จะต้องทำสิ่งนั้น ให้สำเร็จ

เป้าหมายใน 3 เดือน

.....
.....
.....

1. สิ่งที่ต้องทำ.....

ระยะเวลาที่กำหนด

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 6
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม รู้จักข้อมูลทางอาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ในปัจจุบันและอนาคต
2. เพื่อให้นักเรียนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจวางแผนการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพได้

สาระสำคัญ

การรู้จักข้อมูลทางอาชีพ เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับงานอาชีพต่าง ๆ ทั้งลักษณะงาน ความก้าวหน้า แนวโน้มของตลาดแรงงาน และความต้องการกำลังคนทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยนักเรียนสามารถศึกษาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ รายการโทรทัศน์เกี่ยวกับอาชีพ การสอบถามจากผู้รู้โดยตรง ค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ หรือศึกษาดูงานอาชีพต่าง ๆ จากแหล่งอาชีพนั้น เป็นต้น

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนว่ามีอาชีพอะไรใหม่ๆที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันนี้บ้าง
- 2) ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดอาชีพที่นักเรียนรู้จักบนกระดานมาจำนวน

30 อาชีพ

- ชั้นปฏิบัติกิจกรรม

1) ผู้วิจัยแจกใบกิจกรรม บิงโกอาชีพ ให้นักเรียนเขียนอาชีพลงในตารางบิงโกให้ครบทุกช่อง พร้อมทั้งอธิบายกติกาการเล่นกิจกรรม

2) กติกาการเล่น กิจกรรมบิงโกอาชีพ ผู้วิจัยจะเป็นผู้จับฉลากชื่ออาชีพจากกล่องใส่ฉลาก เมื่อชื่ออาชีพตรงกับที่นักเรียนเขียนลงในช่องให้ทำเครื่องหมายกากบาท (x) ในช่องนั้น นักเรียนที่สามารถทำเครื่องหมายได้ตามแนวที่กำหนดได้เป็นคนแรก เช่น แนวตั้ง แนวนอน แนวทแยง ก็ถือว่าเป็นผู้ชนะ โดยระหว่างที่จับฉลากชื่ออาชีพ ให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าอาชีพนั้น มีลักษณะการทำงานอย่างไร คุณสมบัติผู้ประกอบอาชีพเป็นอย่างไร สถานที่ทำงาน รายได้ และมีความก้าวหน้าในอาชีพหรือไม่

3) ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบคำถามลงในใบกิจกรรม ในตอนที่ 2 โดยให้นักเรียนค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น กรมการจัดหางาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นต้น เกี่ยวกับข้อมูลอาชีพที่นักเรียนสนใจมากที่สุดมา 1 อาชีพ แล้วตอบคำถามลงในใบกิจกรรม

- ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม โดยการที่นักเรียนได้รู้จักอาชีพที่หลากหลายที่มีอยู่ในสังคม และการค้นหาข้อมูลอาชีพที่นักเรียนสนใจจะทำให้นักเรียนสามารถที่จะวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพนั้น หากเราจะตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง การรู้จักข้อมูลอาชีพนั้นๆ อย่างรอบด้านเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

สื่อ/อุปกรณ์

ใบกิจกรรม บิงโกอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลอาชีพเพื่อประกอบการตัดสินใจวางแผนการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพได้

ใบกิจกรรม บิงโกอาชีพ

ตอนที่ 1 ตารางบิงโก

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลอาชีพที่สนใจมากที่สุดมา 1 อาชีพแล้วตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ชื่ออาชีพ.....
2. ลักษณะงานที่ทำ.....
3. สภาพการจ้างงาน.....
4. สภาพการทำงาน.....
5. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ.....
6. โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ.....
7. สถานฝึกอบรมอาชีพหรือสถาบันการศึกษา.....
8. อาชีพที่เกี่ยวข้อง.....

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 7
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม เรียนรู้โลกกว้างและการเปลี่ยนแปลงทางอาชีพ **เวลา** 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงทางอาชีพในปัจจุบันและอนาคต

สาระสำคัญ

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพโดยการตระหนักและระวังในการรวบรวมข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยมีการตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องและทันสมัย หรือเป็นข้อมูลที่มีความคาดเคลื่อนล้ำสมัย พร้อมทั้งเปิดโอกาสในการเรียนรู้ข้อมูลที่ตนเองยังไม่รู้เพิ่มเติมที่จะช่วยในการตัดสินใจ

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยถามนักเรียนว่า “นักเรียนคิดว่าในอนาคตเรียนสาขาอะไร ถึงจะไม่ตกงาน”
- 2) ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

- ชั้นปฏิบัติการกิจกรรม

1) ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาใบความรู้สาขาอาชีพแห่งอนาคต พร้อมทั้งอธิบายหัวข้อเกี่ยวกับ อาชีพที่น่าสนใจในอนาคต แนวทางการศึกษาต่อและยกตัวอย่างคณะ/สาขาที่เกี่ยวข้องกับกระแสอาชีพแห่งอนาคต ดังนี้

1. กระแสความนิยม Inter
2. กระแส E-Commerce
3. กระแสการขาดแคลนพลังงาน Energy
4. กระแสความนิยม Center
5. กระแสความตื่นตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. กระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
7. กระแสนวัตกรรม

2) ผู้วิจัยให้นักเรียนจับกลุ่มช่วยกันระดมสมองว่า สมัยอดีต อาชีพอะไรที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ปัจจุบันมีอาชีพอะไรที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และในอนาคตคาดว่าอาชีพอะไรจะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากที่สุด ลงในใบกิจกรรม สถานการณ์อาชีพ

- ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการรู้จักข้อมูลอาชีพต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้อาชีพบางอาชีพได้หายไปตามกาลเวลา และมีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งการรู้จักศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคต จะทำให้นักเรียนสามารถที่จะมีการเตรียมตัวและวางแผนเพื่อรับมือกับสถานการณ์ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้ สาขาอาชีพแห่งอนาคต
2. ใบกิจกรรม สถานการณ์อาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าปัจจุบันมีอาชีพอะไรที่ได้รับความนิยม และในอนาคตคาดว่าอาชีพอะไรจะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

ใบความรู้ สาขาอาชีพแห่งอนาคต

จากการศึกษาบริบทของโลก โดยวิเคราะห์ภาพอนาคตของโลกของบริษัทเชลล์ (Shell International Limited) สรุปว่ามี 3 พลังหลักที่เป็นแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงของโลกให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้า จนทำให้เกิดเป็นกระแสแห่งอนาคต มีดังนี้คือ

1. โลกาภิวัตน์ เป็นปรากฏการณ์ของสังคมโลกที่ส่งผลกระทบอย่างรวดเร็วและมีความสำคัญต่อส่วนอื่น ๆ ของโลก ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ ทำให้สังคมโลกไม่มีพรมแดนและมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ กันอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

2. การเปิดเสรี คือ กลุ่มประเทศที่ได้ทำข้อตกลงที่จะทำการค้าแบบเสรี ทำการค้าขายระหว่างกันโดยจำกัดการเก็บภาษีศุลกากร

3. เทคโนโลยี เป็นสิ่งที่มีมนุษย์พัฒนาขึ้นเพื่อในการทำงาน ใช้แก้ปัญหาพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น การเพาะปลูก ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

และเมื่อนำ 3 พลังหลักที่ขับเคลื่อนมาวิเคราะห์ร่วมกับสภาพความเป็นจริงจากสถิติอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้ที่เลือกคณะหรือเลือกสาขาในปัจจุบันต้องคำนึงถึงอนาคตที่จะเรียนว่ามีความเหมาะสมหรือใช้ตัวของตัวเองมากน้อยเพียงใด

อาชีพใหม่ๆ เหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจาก 3 แรงขับเคลื่อนของโลกและก่อให้เกิด 7 กระแสในอนาคตันเป็นสุดยอดของ “คณะและสาขาแห่งอนาคต” คัมภีร์ชี้อนาคตที่จะสร้างโอกาสดี ๆ ในชีวิตให้กับพวกเรานับแต่บัดนี้ต่อไป

กระแสกับอาชีพและสาขาใหม่ในอนาคต

1. กระแสความนิยม Inter

ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้โลกเรากลายเป็นดวงดาวที่ไร้พรมแดนมากขึ้นทุกวัน ผู้คนสามารถทำการค้าขายกันได้ทั่วโลก ภายในระยะเวลาที่ไม่กี่นาที จากเทคโนโลยีไร้สายและอินเทอร์เน็ต มีการพัฒนาด้านการขนส่งสินค้า รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายของแรงงานจากการติดต่อค้าขายกัน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น มีการเดินทางเพื่อท่องเที่ยว เพื่อชมดนตรี ชมการแสดง ดังนั้นการเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของโลกด้านนี้จึงน่าสนใจอย่างยิ่ง

อาชีพที่น่าสนใจในอนาคต

ล่าม มัคคุเทศก์ นักแปล นักธุรกิจระหว่างประเทศ นักกีฬาอาชีพ เน้นภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี

แนวทางการศึกษาต่อ

สายสามัญ แผนการเรียน ภาษา-สังคม, ศิลป์-คำนวณ

คณะสาขาที่เกี่ยวข้อง

- คณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ สาขาตามภาษาที่เลือก (ภาษาอังกฤษ จีน ภาษาญี่ปุ่น เกาหลี) สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว
- คณะศึกษาศาสตร์
- คณะบริหารธุรกิจ สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ
- คณะการบัญชีและการจัดการ สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ

2. กระแส E-Commerce

ด้วยเทคโนโลยีอันยอดเยี่ยมทันสมัย สามารถทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนต่ำ แต่รายได้สูง รวมทั้งติดต่อกับผู้คนทั่วโลกได้ในเวลาอันรวดเร็วแถมไม่กัวินาที แถมยังมีระบบ ที่สามารถทำงานแทนแรงงานคนได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ปัจจุบันกระแส E-Commerce เป็นกระแสที่ได้รับความนิยม ก่อว่าขาน ชื่นชมและยอมรับว่าสามารถปฏิบัติการติดต่อค้าขายแบบเก่า ๆ ได้อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากสามารถทำธุรกรรมแทบจะทุกอย่างได้ในระบบนี้ แบบไม่มีเงื่อนไขของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้ในปัจจุบันและอนาคต E-Commerce จะเป็นสาขาและอาชีพที่จำเป็นในโลกนี้อย่างแน่นอน

อาชีพที่น่าสนใจในอนาคต

Webmaster, Programmer, Graphic Design, วิศวกรซอฟต์แวร์, นักบิน, ชนส่งโลจิสติกส์, นักเดินเรือ

แนวทางการศึกษาต่อ

สายสามัญ แผนการเรียนวิทย์ – คณิต

คณะสาขาที่เกี่ยวข้อง

- คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมซอฟต์แวร์
- สาขาการบิน
- วิทยาลัยการขนส่ง และโลจิสติกส์ สาขาวิชาวิทยาการการจัดการโลจิสติกส์ สาขาวิชาการเดินเรือ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม สาขาวิชาพาณิชยน์าวี

3. กระแสการขาดแคลนพลังงาน Energy

ทรัพยากรของโลกมีจำนวนจำกัดและกำลังร่อยหรอลงทุกวัน ยกตัวอย่าง เรื่องของน้ำมัน คนทั่วโลกต่างแย่งกันใช้ แต่การค้นพบบ่อน้ำมันใหม่ๆ กลับมีน้อยมาก จนมีการคาดการณ์กันว่า อีกไม่เกิน 40 ปี นับจากนี้ไปน้ำมันจะหมดไปจากโลกใบนี้ นอกจากนี้ทรัพยากรด้านอื่น ๆ เช่น ก๊าซ เหมืองแร่ ก็กำลังจะมีปัญหาขาดแคลนตามมาเช่นเดียวกัน การศึกษาในเรื่องของการจัดการ ทรัพยากร การค้นคว้าหาแหล่งพลังงานใหม่ การดูแลจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม จึงเป็น สาขาที่จะมีอนาคตได้อย่างยิ่ง

อาชีพที่น่าสนใจในอนาคต

วิศวกร ปีโตรเคมี, วิศวกร นาโน, นักธรณีวิทยา, นักเทคโนโลยีชีวภาพ, วิศวกรเครื่องกล วิศวกรด้านพลังงานอื่น ๆ

แนวทางการศึกษาต่อ

สายสามัญ แผนการเรียนวิทย์-คณิต

คณะสาขาที่เกี่ยวข้อง

- คณะเทคโนโลยี สาขาเทคโนโลยีธรณี
- คณะเทคโนโลยี สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ
- คณะวิทยาศาสตร์ สาขาธรณีวิทยา สาขาทรัพยากรที่ดินและสิ่งแวดล้อม สาขาชีววิทยา
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมเครื่องยนต์ สาขาวิศวกรรมทั่วไป

4. กระแสความนิยม Center

เกิดจากการรวมกลุ่มกันเป็นศูนย์กลางแรงงานและศูนย์กลางการผลิตสินค้า เมื่อพูดถึง สินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งแล้ว ก็จะต้องนึกถึงประเทศหรือภูมิภาคที่เป็นต้นกำเนิดการผลิต เช่น ถ้าพูดถึงน้ำหอมก็ต้องนึกถึงประเทศฝรั่งเศส การรวมกลุ่มกันของ OPEC ผู้ค้าน้ำมัน เป็นต้น

อาชีพที่น่าสนใจในอนาคต

ผู้นำเข้า ส่งออก, นักการทูต นักกฎหมายระหว่างประเทศ

แนวทางการศึกษาต่อ

สายสามัญ แผนการเรียนศิลป์ – คำนวณ, ภาษา – สังคม

คณะสาขาที่เกี่ยวข้อง

- คณะบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ
- คณะศึกษาศาสตร์
- คณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครองระหว่างประเทศ
- คณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์

5. กระแสความตื่นตัว ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลังจากคนไทยได้รับผลเศรษฐกิจตกต่ำ ใน พ.ศ. 2540 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีบทบาทสำคัญในประเทศไทยเริ่มที่จะเห็นคุณค่าและศรัทธาในภูมิปัญญาท้องถิ่นเริ่มตระหนักถึงข้อดีที่บรรพชนคิดค้นไว้เริ่มอยากเรียนรู้ ศึกษา ถ่ายทอดวิชาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน

แนวทางการศึกษาต่อ

สายสามัญ แผนการเรียนวิทย์-คณิต, แผนการเรียนศิลป์-คำนวณ

คณะสาขาที่เกี่ยวข้อง

- สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์
- สาขาแพทย์แผนไทยประยุกต์
- สาขาการแพทย์แผนไทย
- คณะโบราณคดี
- คณะวิทยาศาสตร์

6. กระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์ก้าวหน้า คนในสังคมรู้จักวิธีการดูแลสุขภาพอย่างถูกต้อง คนสูงอายุไม่ได้มีแนวโน้มจะอยู่บ้านเฉยๆเหมือนในอดีต จะนิยมใช้ชีวิตเหมือนคนหนุ่มสาวทันสมัยและที่สำคัญคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของตนเองมากขึ้น ฉะนั้นกิจการบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จะกลายเป็นธุรกิจทำเงินในอนาคต

อาชีพที่น่าสนใจในอนาคต

แพทย์, ทันตแพทย์, เภสัชกร, พยาบาล, งานด้านสุขภาพ

แนวทางการศึกษาต่อ

สายสามัญ แผนการเรียนวิทย์-คณิต

คณะสาขาที่เกี่ยวข้อง

- คณะแพทยศาสตร์
- คณะทันตแพทย์
- คณะเภสัชกร
- คณะพยาบาลศาสตร์
- คณะสาธารณสุขศาสตร์
- คณะเวชศาสตร์เขตร้อน
- คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

7. กระแสนวัตกรรม

นวัตกรรม หมายถึง การนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่เดิม เพื่อให้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นไม่ว่าวงการหรือกิจการใดๆ ก็ตาม เมื่อมีการนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมก็เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรม

ถ้าถามว่าเรียนอะไรที่ตรงกับสาขานวัตกรรม ทุกคนะ ทุกสาขา ที่เปิดสอนในปัจจุบัน ถ้าเกิดเรามีการคิดค้นหรือจุดประกายสร้างสรรค์

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. “แนะแนวการศึกษา

และชีวิต เรื่อง สาขาแห่งอนาคต”. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2562

จาก <http://guidance.obec.go.th/?p=1023>.

ใบกิจกรรม สถานการณ์อาชีพ

คำชี้แจง : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองและตอบประเด็นข้อคำถาม ดังต่อไปนี้

ประเด็น	ความคิดเห็นของกลุ่ม
1. อาชีพที่ได้รับ ความนิยมในอดีต	
2. อาชีพที่ปัจจุบัน กำลังได้รับ ความนิยม	
3. อาชีพที่คาดว่าจะใน อนาคตเป็น ความต้องการของ ตลาดแรงงาน	
4. อาชีพที่ขาดแคลน ในปัจจุบัน	

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 8
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม ค่านิยมทางอาชีพของฉัน

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจค่านิยมทางอาชีพที่ตนเองยึดถือ

สาระสำคัญ

การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดีทางอาชีพ คือ การที่นักเรียนมีการเข้าใจความเชื่อความต้องการของตนเองที่แท้จริง พร้อมทั้งมีความเชื่อในแง่ดีต่อตนเอง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แล้วนำมาเปรียบเทียบประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ การมีความเชื่อที่ชัดเจนนั้น จะมีส่วนทำให้นักเรียนมีการตัดสินใจที่ชัดเจนเช่นกัน

ค่านิยมทางอาชีพ เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการตัดสินใจเลือกอาชีพการรู้จักว่าตนเองมีค่านิยมทางอาชีพอย่างไรและค่านิยมทางอาชีพที่ตนยึดถืออยู่ในขณะนี้เหมาะสมกับตนเอง และช่วงเวลาหรือไม่เพียงใด จะช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น และมีโอกาสพบกับความสุขความสำเร็จจากการประกอบอาชีพได้มากขึ้น

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนออกมาอ่านเนื้อเรื่อง บัณฑิตชายขนนมถั่ว ให้เพื่อนฯ ฟัง
- 2) ผู้วิจัยถามนักเรียนว่ามีอะไรบ้างที่ทำให้บุคคลในเรื่องประสบความสำเร็จ

ในการประกอบอาชีพ

- 3) ผู้วิจัยอธิบายถึงความสำคัญของค่านิยมทางอาชีพที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ และความสุขในการประกอบอาชีพ
- 4) ให้นักเรียนยกตัวอย่างความสำคัญของค่านิยมทางอาชีพที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

อาชีพ

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัย แจกใบความรู้เรื่อง ค่านิยมทางอาชีพ 15 ด้าน ให้นักเรียนสำรวจตัวเองว่าตนเองมีค่านิยมตรงกับด้านใดมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่านิยมที่ตรงกับตนเองมากที่สุดมา 3 ลำดับ จัดเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไว้เป็นลำดับแรกและสำคัญน้อยไว้เป็นลำดับถัดไป

2) ให้นักเรียนเขียนค่านิยม 3 ลำดับ ที่ตนเองได้เลือกไว้ลงในใบกิจกรรมค่านิยมทางอาชีพของตน

3) ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน ช่วยกันระดมสมองว่าค่านิยมทางอาชีพแต่ละด้านที่แต่ละคนได้เลือกนั้น สอดคล้องกับอาชีพอะไรได้บ้าง

4) ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอค่านิยมทางอาชีพ ซึ่งเป็นที่สนใจของสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่มา 1 ด้าน โดยให้อภิปรายว่าค่านิยมทางอาชีพเหล่านั้น เหมาะกับการประกอบอาชีพประเภทใด และเป็นค่านิยมทางอาชีพที่เหมาะสมกับยุคสมัยเพียงใด

- ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรม (แนวคิดในการสรุป: ค่านิยมทางอาชีพ เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการตัดสินใจเลือกอาชีพการรู้จักว่าตนมีค่านิยมทางอาชีพอย่างไรและค่านิยมทางอาชีพที่ตนยึดถืออยู่ในขณะนี้เหมาะสมกับตนเองและช่วงเวลาหรือไม่เพียงใด จะช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นและมีโอกาสพบกับความสุขความสำเร็จจากการประกอบอาชีพได้มากขึ้น)

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้เรื่อง ค่านิยมทางอาชีพ 15 ด้าน
2. ใบกิจกรรม ค่านิยมทางอาชีพของตน
3. เนื้อเรื่อง บัณฑิตชายขนมดัว

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าค่านิยมด้านใดบ้างที่มีความสอดคล้องกับความเชื่อของนักเรียน
3. นักเรียนสามารถอธิบายถึงความสำคัญของค่านิยมทางอาชีพที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพได้

ใบความรู้เรื่อง ค่านิยมทางอาชีพ 15 ด้าน

1. **ด้านความคิดสร้างสรรค์** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์คิดค้น ออกแบบและพัฒนาแนวความคิดใหม่ๆ เกี่ยวข้องกับความสนใจทางศิลปะทางวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมด้านจิตใจ
2. **ด้านการบริหาร** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่ต้องมีการวางแผนและจัดสรรงานให้ผู้อื่นทำ มีลักษณะเป็นผู้นำ ควบคุมการทำงานของผู้อื่น
3. **ด้านสัมฤทธิ์ผล** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่ส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จจากการทำงานและก่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นเครื่องช่วยให้บุคคลทำงานเพื่องาน ต้องการเห็นผลสำเร็จในงาน ไม่เกี่ยวข้องกัผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. **ด้านสภาพแวดล้อม** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศ สุขสบาย บุคคลทำงานแล้วเกิดความสุข ค่านิยมด้านสภาพแวดล้อมนี้เน้นสภาพแวดล้อมทางวัตถุที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน เช่น สภาพการทำงานที่ไม่สกปรก ไม่มีเสียงอึกทึก ไม่ร้อนจัดหรือเย็นจัดจนเกินไป
5. **ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ในส่วนที่ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บังคับบัญชาการและผู้ร่วมงาน หมายถึงว่า บุคคลนั้นจะยอมทำตามหัวหน้างาน ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระจะมีค่านิยมด้านนี้ต่ำ
6. **ด้านวิถีชีวิต** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับกับชนิดของงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ชีวิตตามที่ตนเองต้องการค่านิยมด้านนี้มักไม่ค่อยพัฒนาในบุคคลที่มีอายุและวุฒิภาวะน้อยและจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรมของชุมชน และการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
7. **ด้านความมั่นคง** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่มีความมั่นคง ทำให้มั่นใจว่าจะมีตำแหน่งงานให้ทำตลอดไป ค่านิยมด้านความมั่นคงในงานนี้จะสัมพันธ์กับค่านิยมด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ หรือค่านิยมด้านวัตถุด้วย
8. **ด้านความเกี่ยวพัน** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับลักษณะงาน ซึ่งทำให้บุคคลได้ติดต่อกับผู้ร่วมงานที่ตนพอใจโดยเฉพาะกับผู้ร่วมงานในระดับเดียวกัน หรือต่ำกว่า พวกเสมียน พนักงาน และกรรมกร มักจะมีค่านิยมด้านนี้สูง เพราะเขาให้ความสำคัญกับการดำรงชีพในสังคมมากกว่าสภาพการทำงาน

9. **ด้านสุนทรีย์** เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของงาน ที่ช่วยให้บุคคลได้สร้างสิ่งสวยงาม เพื่อเพิ่มความงดงามให้แก่โลก ค่านิยมด้านสุนทรีย์นี้ อาจจะสัมพันธ์กับความสนใจทางด้านศิลปะ

10. **ด้านความมีศักดิ์ศรี** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ซึ่งให้เกียรติกับบุคคลที่ทำงานนั้น เป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น มากกว่าจะอยู่ในสถานะที่มีอำนาจกับผู้อื่น ค่านิยมด้านนี้จะสัมพันธ์กับความสนใจในงานที่ต้องติดต่อกับบุคคลหลายๆอาชีพ

11. **ด้านความอิสระ** เป็นค่านิยมซึ่งสัมพันธ์กับงาน ซึ่งมีความเป็นอิสระในการทำงานตามที่ตนเองปรารถนา ค่านิยมด้านความอิสระนี้ บุคคลมุ่งในด้านความพึงพอใจของตนเอง

12. **ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ** เป็นค่านิยมหรือเป้าหมาย ซึ่งสัมพันธ์กับงานที่มีรายได้ดี สามารถจัดซื้อสิ่งของที่สนองความต้องการได้

13. **ด้านบริการสังคม** เป็นค่านิยมหรือเป้าหมาย ซึ่งแสดงถึงงานที่สามารถให้สวัสดิการให้ความช่วยเหลือและเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยทั่วไป บุคคลมีค่านิยมด้านนี้สูง

14. **ด้านกระตุ้นให้ใช้เชาวน์ปัญญา** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ ประเมินผลการทำงานของตนจากการเรียนรู้ และสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

15. **ด้านอื่นๆ** เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงาน ที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ทำงานหลายๆอย่างในขณะเดียวกัน ไม่ซ้ำซากจำเจ บุคคลจะทำงานตามความพึงพอใจของตน มากกว่ามุ่งทำงาน กลุ่มที่ชอบอาสาสมัครทำงาน มักมีค่านิยมด้านนี้สูง ค่านิยมด้านนี้จะสัมพันธ์กับค่านิยมด้านสุนทรีย์ การกระตุ้นให้ใช้เชาวน์ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์มากกว่าจะสัมพันธ์กับหัวหน้างานและความเกี่ยวข้องกัน

ใบกิจกรรม ค่านิยมทางอาชีพของฉัน

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อมูลจากใบความรู้ค่านิยมทางอาชีพ 15 ด้าน แล้วเลือกค่านิยมด้านที่มีความสอดคล้องกับความเชื่อของนักเรียนมากที่สุด มา 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่านิยมที่ตรงกับตนเองมากที่สุดมา 3 ลำดับ จัดเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไว้เป็นลำดับแรกและสำคัญน้อยไว้เป็นลำดับถัดไป

ค่านิยม	เหตุผลที่เลือก	อาชีพที่สอดคล้อง
1. ด้าน		
2. ด้าน		
3. ด้าน		

บัณฑิตขายขนมถ้วย

นางสาวจำปาทองได้รับปริญญาตรีจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จากมหาวิทยาลัยชื่อดังของประเทศ เธอได้ทำงานเป็นพนักงานบริษัทอยู่ประมาณ 2 ปี ก่อนที่จะลาออก จากงานเพราะเกิดความรู้สึกจำเจและเริ่มไม่สนุกกับงาน

อยู่มาวันหนึ่งจำปาทอง ได้ซื้อรถเข็นขนมถ้วยต่อจากพ่อค้าคนหนึ่งด้วยความสงสาร เพราะเขาต้องการเลิกกิจการขายขนมถ้วยที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เธอจึงพยายามหาสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้พ่อค้าขายขนมถ้วยนั้นล้มเหลวในกิจการ จนได้ข้อสรุปว่าการจะขายขนมถ้วยได้จะต้องไปหาผู้ซื้อ

เมื่อเธอเข้าสู่อาชีพค้าขาย เธอจึงใช้กลยุทธ์ในการขายขนมถ้วยโดยการเข็นขนมไปขายที่ ศูนย์การค้าที่เป็นแหล่งชุมชน และเข้าไปถามความต้องการของลูกค้าโดยตรงซึ่ง ได้แก่ พนักงานขายของ เป็นต้น เธอสามารถขายขนมถ้วยได้หมดภายในเวลา 3 ชั่วโมง คือในช่วงเวลาบ่าย 1 ถึง 4 โมงเย็น

เธอเล่าว่าอาชีพขายขนมถ้วยของเธอ มีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้างมีที่เด่นชัดอยู่ 2 ประการ คือการใช้ความอดทนที่ต้องเข็นขนมซึ่งมีน้ำหนักมาก ไปขายที่ศูนย์การค้า และการถูกยามประจำ ศูนย์การค้าขับไล่ไม่ให้ขายขนมที่ศูนย์การค้า แต่อุปสรรคดังกล่าวไม่ได้ทำให้เธอท้อถอยในการ ประกอบอาชีพและไม่เกินความสามารถที่เธอจะแก้ไขได้

เธอยอมรับว่าการขายขนมถ้วยมีรายได้มากกว่าการเป็นพนักงานบริษัทมากถึง 3 ถึง 4 เท่า นอกจากนี้เธอยังมีเวลาว่างในการไปไปทำกิจกรรมอื่นๆ ได้อีกด้วย

อาชีพขายขนมของเธอ นั้น เธอไม่รู้สึกว่า เป็นอาชีพที่น่าอายเลย แต่เธอมีความภาคภูมิใจที่ได้ ประกอบอาชีพสุจริตหาเลี้ยงชีพ และเธอเห็นว่าคนที่น่าอายคือผู้ที่จบปริญญาแล้วกับไม่ยอม ทำงานมากกว่า

ปรับปรุงเนื้อหาจาก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2534). เอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพ การแนะแนว. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

**โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 9
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**

ชื่อกิจกรรม การประเมินตนเองด้านอาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ความสำคัญของการมีความเชื่อในแง่ดีทางอาชีพ

สาระสำคัญ

การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดีทางอาชีพ คือ การที่นักเรียนมีการเข้าใจความเชื่อความต้องการของตนเองที่แท้จริง พร้อมทั้งมีความเชื่อในแง่ดีต่อตนเอง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แล้วนำมาเปรียบเทียบประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ การมีความเชื่อที่ชัดเจนนั้น จะมีส่วนทำให้นักเรียนมีการตัดสินใจที่ชัดเจนเช่นกัน

ความเชื่อมีทั้งด้านความเชื่อในแง่ดีและแง่ร้าย การมีความเชื่อในแง่ดีจะเป็นพลังบวกให้สามารถไปสู่การประสบความสำเร็จ ซึ่งทุกคนควรพัฒนาให้รู้จักการมองโลกในแง่ดีเกี่ยวกับอนาคตทางการศึกษาและอาชีพของตนเอง เพื่อให้ตนเองมีความเชื่อมั่น ในการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จในอนาคตได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าการมองตนเองในแง่ดี ทำให้ส่งผลอย่างไรกับตนเองบ้าง

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1) ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กันแล้ว หันหน้าเข้าหากันพร้อมจับมือกันและผลัดกันพูดกับอีกฝ่ายว่า “เธอเป็นคนเก่ง เธอเป็นคนดี เธอทำได้ ฉันรักเธอ ลูๆ”

- 2) ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่า มีความรู้สึกอย่างไรบ้างจากการได้ทำกิจกรรมดังกล่าว

3) การส่งพลังการมองในแง่ดีจะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการที่จะพยายามไปสู่สิ่งที่นักเรียนตั้งใจจะทำ แม้จะต้องพบเจอกับอุปสรรคต่างๆ ก็สามารถที่จะผ่านมันไปได้

4) ผู้วิจัยแจกใบกิจกรรม การประเมินตนเองด้านอาชีพ ให้นักเรียนได้วิเคราะห์ตนเอง พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อดีของอาชีพที่นักเรียนสนใจในอนาคต แต่นอกเหนือจากการพิจารณาในข้อดี เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สามารถมีพลังใจในการทำให้ตนเองประสบความสำเร็จนั้น ยังต้องคำนึงถึง

สถานการณ์ความเป็นจริงประกอบกัน เป็นการพิจารณาอย่างรอบด้านให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบยิ่งขึ้น เพราะในด้านของความเป็นจริงย่อมมีทั้งข้อดีและข้อไม่ดีของอาชีพนั้น

5) ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์ถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ ว่ามีทั้งข้อดีและข้อไม่ดีของอาชีพนั้นอย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นในหลายแง่มุมสามารถประกอบการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น

- ชั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับอาชีพ นอกจากนักเรียนจะได้วิเคราะห์ข้อดีของอาชีพที่ตนเองสนใจแล้ว เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จ แต่นอกจากนั้นนักเรียนก็ควรตระหนักถึงความเป็นจริงที่อาจจะมีทั้งข้อดีและข้อเสียของอาชีพนั้น เพื่อสามารถพิจารณาในการตัดสินใจได้อย่างรอบด้าน ซึ่งจะให้นักเรียนได้ลองวิเคราะห์ในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวครั้งต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบกิจกรรม การประเมินตนเองด้านอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าอาชีพที่นักเรียนสนใจมีทั้งข้อดีและข้อไม่ดีของอาชีพนั้นอย่างไรบ้าง

ใบกิจกรรม การประเมินตนเองด้านอาชีพ

ข้อดีของฉัน คือ

.....

.....

.....

.....

หากนักเรียนได้เรียนในสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเองจะส่งผลต่ออนาคต
การศึกษาของนักเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

หากนักเรียนได้ประกอบอาชีพในสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเองจะส่งผลต่อ
อนาคตการทำงานของนักเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 10
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประกอบต่างๆ ในการตัดสินใจ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้หลักการกระบวนการตัดสินใจ

สาระสำคัญ

ทักษะกระบวนการในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ โดยการพิจารณาข้อมูลจากทางเลือกอาชีพที่หลากหลายอย่างมีหลักการ มีองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่จะต้องคำนึงถึงมีดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายทางอาชีพโดยการมุ่งประเด็นและการยืดหยุ่น
2. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพโดยการตระหนักและระวังในการรวบรวมข้อมูล
3. การเข้าใจความเชื่อของตนเองและการมีความเชื่อในแง่ดีทางอาชีพ
4. การตัดสินใจโดยการใช้เหตุผลและการหยั่งรู้

กระบวนการในการตัดสินใจเลือกอาชีพ สรุปลงเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. บุคคลต้องการตัดสินใจ (Purpose) เมื่อมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทาง
2. รวบรวมข้อมูลในแต่ละทางเลือก (Information)
3. ค้นหาความเป็นไปได้ทั้งหมดของกิจกรรม (Possibilities)
4. ตรวจสอบลำดับความเป็นไปได้ในแต่ละทางเลือก (Results Possible)
5. ทำนายความน่าจะเป็นของแต่ละลำดับ (Result Probable)
6. ประเมินความต้องการของบุคคลในแต่ละลำดับ (Values)
7. ประเมินความเหมาะสมและเลือกตัดสินใจ (Evaluation)
8. การตัดสินใจ (Decision) ซึ่งอาจเป็น
 - 8.1 การตัดสินใจสิ้นสุดลง (Terminal)
 - 8.2 มีการค้นหาข้อสนเทศใหม่ (Investigatory)

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

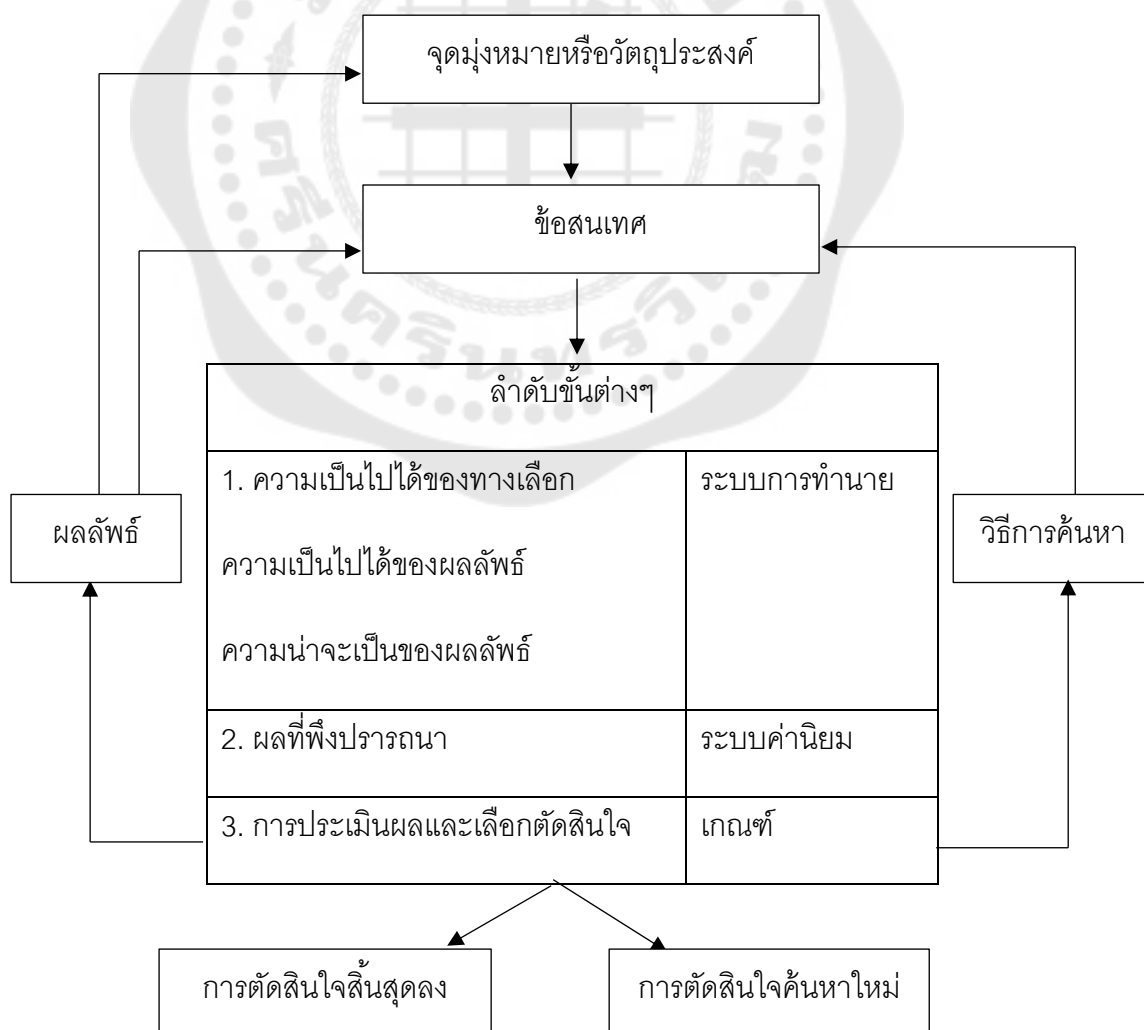
1) กล่าวทักทายนักเรียน และสุ่มถามนักเรียนว่า ตั้งแต่ตื่นนอนจนมาถึงโรงเรียนนักเรียนใช้การตัดสินใจเรื่องอะไรบ้าง และบอกเหตุผลในการเลือกตัดสินใจดังกล่าว เช่น การตัดสินใจเลือกเส้นทางมาโรงเรียน การตัดสินใจเลือกทานข้าวร้านใด เป็นต้น

ดังนั้น การตัดสินใจเป็นทักษะที่มีความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของทุกคนทั้งในเรื่องชีวิตประจำวันและการตัดสินใจเพื่อวางแผนไปสู่อนาคต

- ขั้นปฏิบัติการกิจกรรม

1) ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มจับสลากเลือกเรื่องสถานการณ์สมมติเกี่ยวกับการตัดสินใจ จำนวน 3 สถานการณ์ และแบ่งกลุ่มทำใบกิจกรรม “ทางเลือกของฉัน”

2) ครูแจกใบความรู้เรื่อง กระบวนการตัดสินใจเลือก ให้นักเรียนศึกษาพร้อมทั้ง อธิบายขั้นตอนการตัดสินใจให้นักเรียน

3) ให้นักเรียนทำใบกิจกรรมและออกมานำเสนอใบกิจกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์สมมติที่ได้รับว่ามีเหตุผลและองค์ประกอบใดบ้างในการเลือกตัดสินใจดังกล่าว

- ขั้นสรุป

นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำใบกิจกรรม “ทางเลือกของฉัน” โดยผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล จะต้องรู้ก่อนว่าจุดประสงค์ของการตัดสินใจนั้นคืออะไร และมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ตัดสินใจเลือก นำไปสู่การเปรียบเทียบข้อมูลของทางเลือกแต่ละทางโดยพิจารณาทางเลือกจากข้อดี ข้อเสีย และความเป็นไปได้ของทางเลือกนั้น และประเมินว่าผลลัพธ์ของทางเลือกนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ายังไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ก็จะกลับไปสู่การค้นหาข้อมูลใหม่เพื่อเข้าสู่การตัดสินใจในขั้นต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

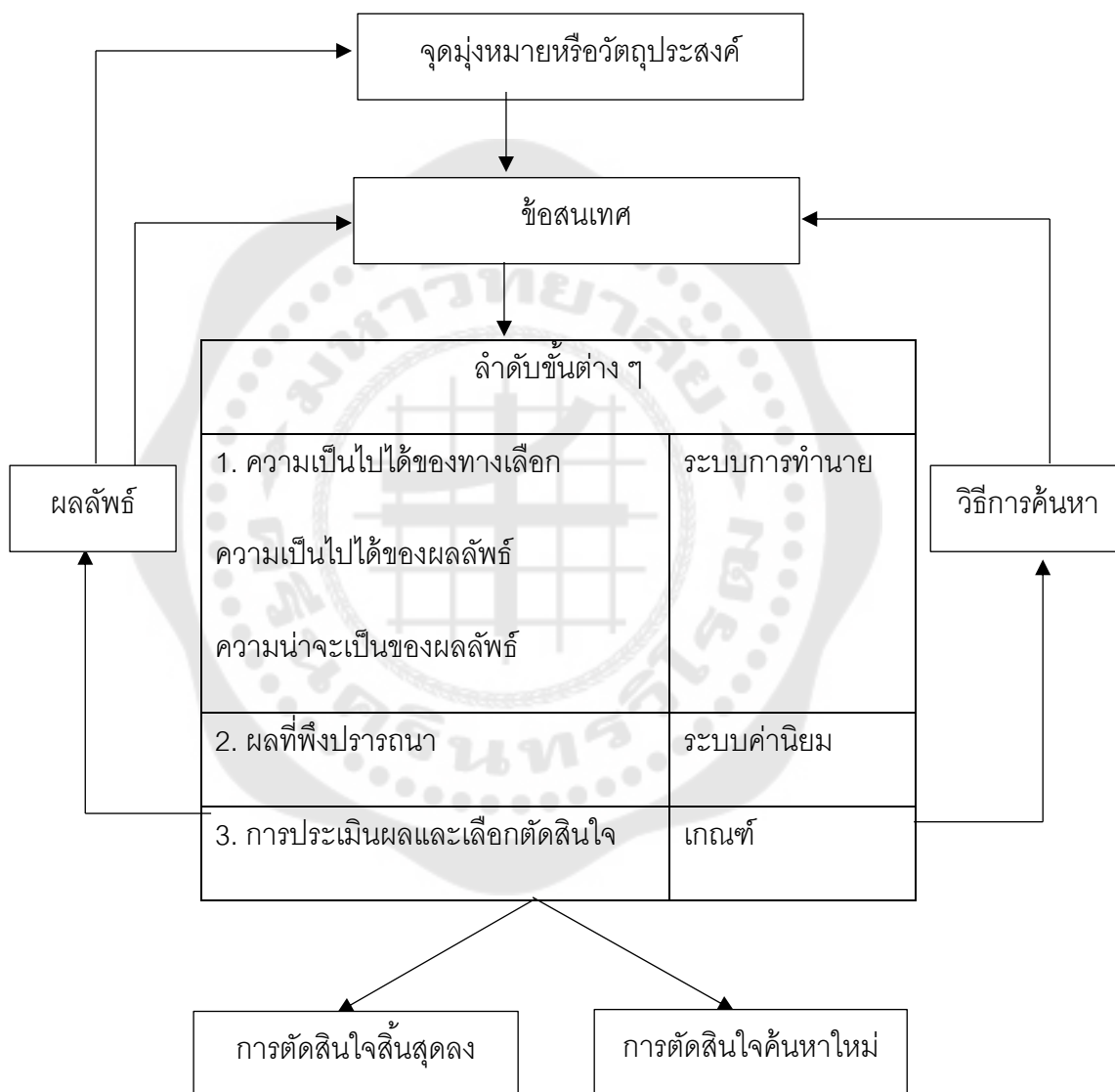
1. ใบความรู้ กระบวนการตัดสินใจเลือก
2. ใบกิจกรรม ทางเลือกของฉัน
3. สลากสถานการณ์สมมติจำนวน 3 เรื่อง

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึก การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. จากการทำใบกิจกรรม “ทางเลือกของฉัน” นักเรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์สมมติ และสามารถอธิบายหลักการกระบวนการตัดสินใจได้ครบทุกขั้นตอน
3. จากสถานการณ์สมมติที่นักเรียนวิเคราะห์ นักเรียนสามารถอธิบายเหตุผลของการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์สมมตินั้นได้สอดคล้องตามหลักการกระบวนการตัดสินใจ

ใบความรู้ กระบวนการตัดสินใจเลือก

ภาพแสดงวงจรกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลตต์ (Gelatt) (อรอนงค์ ธีญญะวัน, 2539)

ภาพวงจรกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

(อรอนงค์ ธีญญะวัน, 2539, อ้างถึงใน Gelatt as cited in Tolbert, 1974)

กระบวนการในการตัดสินใจเลือกอาชีพ สรุปลงเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. บุคคลต้องการตัดสินใจ (Purpose) เมื่อมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทาง
2. รวบรวมข้อมูลในแต่ละทางเลือก (Information)
3. ค้นหาความเป็นไปได้ทั้งหมดของกิจกรรม (Possibilities)
4. ตรวจสอบลำดับความเป็นไปได้ในแต่ละทางเลือก (Results Possible)
5. ทำนายความน่าจะเป็นของแต่ละลำดับ (Result Probable)
6. ประเมินความต้องการของบุคคลในแต่ละลำดับ (Values)
7. ประเมินความเหมาะสมและเลือกตัดสินใจ (Evaluation)
8. มีการตัดสินใจ (Decision) ซึ่งอาจเป็น
 - 8.1 การตัดสินใจสิ้นสุดลง (Terminal)
 - 8.2 มีการค้นหาข้อสนเทศใหม่ (Investigatory)

ตัวอย่างกระบวนการตัดสินใจ

1. บุคคลต้องการตัดสินใจ (Purpose) เมื่อมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทาง
 - สมศักดิ์ กำลังพิจารณาว่าจะเลือกเรียนวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรม
2. รวบรวมข้อมูลในแต่ละทางเลือก (Information)
 - เขาต้องการทราบความต้องการของ 2 โปรแกรมนี้ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากมหาวิทยาลัย
3. ค้นหาความเป็นไปได้ทั้งหมดของกิจกรรม (Possibilities)
4. ตรวจสอบลำดับความเป็นไปได้ในแต่ละทางเลือก (Results Possible)
 - เปรียบเทียบความเป็นไปได้ของทางเลือกความเป็นไปได้และความน่าจะเป็นของผลที่จะได้รับ ด้วยการพิจารณาคะแนนจากโรงเรียน คะแนนจากแบบทดสอบ และองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เงินทุน และเกณฑ์ที่จะรับเข้ามหาวิทยาลัย ในช่วงนี้จะเกิดความลำบากแก่บุคคลได้ ถ้าเขามีความรู้เกี่ยวกับอาชีพหรือโอกาสในการศึกษาน้อย
5. ทำนายความน่าจะเป็นของแต่ละลำดับ (Result Probable)
 - การทำนายผลอาจจะทำนายในทางดีมาก หรือ เสียมาก หรือ แม่นยำ ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของประสบการณ์ในอดีตที่เคยทำ
 - ความเข้าใจตนเองและระดับของความปรารถนา

- การทำนายจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับ 2 ประการคือ ข้อมูลที่รวบรวมได้ และน้ำหนักในการคาดคะเนอย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม
6. ประเมินความต้องการของบุคคลในแต่ละลำดับ (Values)
- ขั้นต่อไปเป็นระบบค่านิยม บุคคลจะพิจารณาถึงผลที่พึงปรารถนา เขาจะเปรียบเทียบผลที่ได้รับกับลำดับขั้นของค่านิยม ตัวอย่างเช่น เขาเลือกเรียนวิชานี้เพราะต้องการเงินเดือนมาก หรือคาดได้ว่าเขาสามารถเรียนจบได้ระดับปริญญาในสาขานี้ได้หรืออาจได้มีโอกาสศึกษาต่อ เขาจะต้องตั้งคำถามว่าอะไรเป็นค่านิยมสูงสุดสำหรับเขาเพื่อการตัดสินใจเลือก
7. ประเมินความเหมาะสมและเลือกตัดสินใจ (Evaluation)
- ขั้นสุดท้ายเป็นการประเมินผลและการเลือกตัดสินใจ
8. มีการตัดสินใจ (Decision)
- ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจได้ในครั้งนั้นโดยได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและข้อมูลหรือการตัดสินใจที่จะสำรวจต่อไป โดยวางแผนสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่เพื่อการตัดสินใจครั้งต่อไป

ใบกิจกรรม ทางเลือกของฉัน

สถานการณ์สมมติเรื่อง

1. ทางเลือกของ.....
คือ 1).....2)
 2. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจ
ทางเลือกที่ 1 ข้อมูล.....
ทางเลือกที่ 2 ข้อมูล.....
 3. ความเป็นไปได้ของแต่ละทางเลือก
ทางเลือกที่ 1
ข้อดี.....
ข้อเสีย.....
ทางเลือกที่ 2
ข้อดี.....
ข้อเสีย.....
 4. ตรวจสอบความเป็นไปได้ โดยพิจารณาจากข้อดีและข้อเสียในแต่ละทางเลือก
ทางเลือกที่ 1 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด
ทางเลือกที่ 2 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด
 5. ทำนายความน่าจะเป็นของแต่ละทางเลือกโดยพิจารณาจากข้อมูลและความเหมาะสมของบุคคล
ทางเลือกที่ 1 หากเลือกจะเกิดผลต่อตนเองอย่างไร.....
.....
ทางเลือกที่ 2 หากเลือกจะเกิดผลต่อตนเองอย่างไร.....
.....
 6. ประเมินความต้องการของบุคคลพิจารณาถึงผลที่พึงปรารถนาจากการเปรียบเทียบผลที่ได้รับ
ทางเลือกที่ 1 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด
ทางเลือกที่ 2 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด
 7. ประเมินความเหมาะสมและเลือกตัดสินใจ
ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือ
- เหตุผล

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 11

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและการหยั่งรู้

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหลักการวิเคราะห์การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลได้

สาระสำคัญ

การใช้เหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจโดยพิจารณาถึงทางเลือกต่าง ๆ ของตนเองและวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่ตามมา ความน่าปรารถนาในผลลัพธ์นั้น และความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

หลักการและการตัดสินใจที่ใช้ทั้งเหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ ผู้ที่ตัดสินใจควรมุ่งคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

1. ทางเลือกต่าง ๆ: การกระทำที่บุคคลสามารถทำได้
2. ผลลัพธ์ที่ตามมา: ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้จากการกระทำของบุคคล อะไรที่สามารถเกิดขึ้นตามมา
3. ความน่าปรารถนาในผลลัพธ์: ความชื่นชอบของบุคคลในสิ่งที่เกิดขึ้น บุคคลให้คุณค่ากับสิ่งที่เกิดขึ้นมากแค่ไหน
4. ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้: โอกาสของการเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ความเป็นไปได้ของการเกิดผลลัพธ์นั้น

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนชมคลิป “โฆษณาอยากเป็นนักบินอวกาศ” แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากการชมคลิปโฆษณา ในเรื่องของความเป็นไปได้ของอาชีพที่เด็กในโฆษณาฝันอยากที่จะเป็น

- ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 1) ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมา ว่านักเรียนมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน การรวบรวมข้อมูลของตนเองและรู้จักอาชีพต่าง ๆ พร้อมทั้งการประเมินความต้องการและความปรารถนาในการเลือกประกอบอาชีพอย่างไร

2) ผู้วิจัยอธิบายหลักการและการตัดสินใจที่ใช้ทั้งเหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ ผู้ที่ตัดสินใจควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังนี้

1. ทางเลือกต่าง ๆ: การกระทำที่บุคคลสามารถทำได้
2. ผลลัพธ์ที่ตามมา: ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้จากการกระทำของบุคคล อะไรที่สามารถเกิดขึ้นตามมาทั้งผลดีและผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น
3. ความน่าปรารถนาในผลลัพธ์: ความชื่นชอบของบุคคลในสิ่งที่เกิดขึ้น บุคคลให้คุณค่ากับสิ่งที่เกิดขึ้นมากแค่ไหน จะต้องทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเอง รวมถึงความเชื่อ ค่านิยมของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น แล้วนำไปเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ตามมาจากทางเลือกนำไปสู่การประเมินได้ว่าตนเองมีความปรารถนากับทางเลือกนั้นมากน้อยเพียงใด
4. ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้: โอกาสของการเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ความเป็นไปได้ของการเกิดผลลัพธ์นั้น จากการนำข้อมูลของตนเองและข้อมูลที่ได้ศึกษามาจากการค้นคว้าต่าง ๆ เช่น ข้อมูลเส้นทางการศึกษา ข้อมูลทางอาชีพ เป็นต้น นำมาเปรียบเทียบความเป็นไปได้ของการเลือกตัดสินใจทางเลือกดังกล่าว

3) ผู้วิจัยแจกใบกิจกรรม “สิ่งที่ฉันเลือก” ให้นักเรียนทบทวนความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง โดยวิเคราะห์ตนเองตามหลักการและการตัดสินใจที่ใช้ทั้งเหตุผลและการหยั่งรู้ในการตัดสินใจ

- ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรม โดยการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตในอนาคต การที่นักเรียนมีกระบวนการตัดสินใจโดยใช้การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลจากการพิจารณาถึงทางเลือกอาชีพต่าง ๆ ของตนเอง และวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่ตามมา ความน่าปรารถนาในผลลัพธ์นั้น และความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น จะทำให้นักเรียนได้เห็นข้อเปรียบเทียบทางเลือกต่างๆ เหล่านี้ นำไปสู่การตัดสินใจเลือกได้อย่างเหมาะสมกับความเป็นจริงของนักเรียนได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. คลิป “โฆษณาอยากเป็นนักบินอวกาศ”
2. ใบกิจกรรม “สิ่งที่ฉันเลือก”

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนสามารถอธิบายหลักการวิเคราะห์การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลได้

ใบกิจกรรม “สิ่งที่ฉันเลือก”

ตอนนี้ฉันมีทางเลือกที่จะศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ที่ทางเลือก ได้แก่

ทางเลือกที่ 1 คือ

ผลที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองหากนักเรียนเลือกทางเลือกนี้ คือ

ผลดี.....

.....

ผลเสีย.....

.....

ผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหากนักเรียนเลือกทางเลือกนี้ (เช่น ผู้ปกครอง บุคคลในครอบครัว) คือ

ผลดี.....

.....

ผลเสีย.....

.....

ทางเลือกที่ 2 คือ

ผลที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองหากนักเรียนเลือกทางเลือกนี้ คือ

ผลดี.....

.....

ผลเสีย.....

.....

ผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหากนักเรียนเลือกทางเลือกนี้ (เช่น ผู้ปกครอง บุคคลในครอบครัว) คือ

ผลดี.....

.....

ผลเสีย.....

.....

ให้นักเรียนเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ตามมาจากทางเลือก รวมถึงความต้องการของตนเองที่แท้จริง ค่านิยมความเชื่อ นำไปสู่การประเมินได้ว่าตนเองมีความปรารถนา กับทางเลือกนั้นมากน้อยเพียงใด แล้วประเมินระดับความปรารถนาของนักเรียนในแต่ละทางเลือกลงในตาราง

ทางเลือก	ระดับความปรารถนาของนักเรียนในแต่ละทางเลือก				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ทางเลือกที่ 1					
ทางเลือกที่ 2					

ให้นักเรียนทบทวนข้อมูลของตนเองและข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ เช่น ข้อมูลเส้นทางการศึกษา ข้อมูลทางอาชีพ เป็นต้น นำมาเปรียบเทียบความเป็นไปได้ของการเลือกตัดสินใจ ทางเลือกดังกล่าว แล้วประเมินระดับความเป็นไปได้ของนักเรียนในแต่ละทางเลือกลงในตาราง

ทางเลือก	ระดับความเป็นไปได้ของนักเรียนในแต่ละทางเลือก				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ทางเลือกที่ 1					
ทางเลือกที่ 2					

ใบกิจกรรม “สิ่งที่ฉันเลือก”

ทางเลือกที่ 1

ผลลัพธ์ที่ตามมาต่อตนเอง

.....

.....

ผลลัพธ์ที่ตามมาต่อผู้อื่น

.....

.....

ระดับความปลอดภัย

.....

ระดับความเป็นไปได้

.....

ทางเลือกที่ 2

ผลลัพธ์ที่ตามมาต่อตนเอง

.....

.....

ผลลัพธ์ที่ตามมาต่อผู้อื่น

.....

.....

ระดับความปลอดภัย

.....

ระดับความเป็นไปได้

.....

- ทางเลือกที่นักเรียนเลือก คือ
- เหตุผลในการตัดสินใจเลือก คือ

โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต ครั้งที่ 12
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อกิจกรรม **ปัจฉิมนิเทศ**

เวลา **50 นาที**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองในการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

สาระสำคัญ

ปัจฉิมนิเทศ เป็นการประเมินดูพัฒนาการของนักเรียนหลังที่ได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต เพื่อสามารถเปรียบเทียบระดับพัฒนาการของนักเรียนก่อนกับหลังได้รับการจัดโปรแกรมได้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

- **ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

- **ชั้นปฏิบัติการ**

ผู้วิจัยให้นักเรียนทำวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อเก็บเป็นคะแนน Post-test (เวลา 40 นาที)

- **ชั้นสรุป**

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต โดยนักเรียนได้เรียนรู้การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความเหมาะสม ต่อมานักเรียนได้มีการตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้จากการสำรวจตนเองในด้านต่างๆ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การเข้าใจความเชื่อ ความต้องการของตนเองที่แท้จริง และกระบวนการสุดท้ายคือการตัดสินใจโดยการประเมินทางเลือกต่างๆ วิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา กับความพึงพอใจในผลลัพธ์นั้นและความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคตได้

สื่อ/อุปกรณ์

แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากการแสดงความรู้สึกร การเสนอความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนตอบแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพครบทุกข้อ
3. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้สูงกว่าโปรแกรมครั้งที่ 1

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ชลลดา พันธุ์เนตร
วัน เดือน ปี เกิด	20 สิงหาคม 2534
สถานที่เกิด	สระบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2557 การศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	63/4 โรงเรียนปทุมวิไล ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

